58/

На основу члана 39. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Српске“, број 97/16, 36/19 и 61/21), члана 52. Статута општине Нови Град („Службени гласник општине Нови Град“, број 2/17) и члана 121. став 1. Пословника о раду Скупштине општине Нови Град („Службени гласник општине Нови Град“, број 4/17 и 11/17), Скупштина општине Нови Град, на наставку 19. редовне сједнице, одржаном дана 27.03.2023. године, донијела је

З А К Љ У Ч А К

1. Усваја се Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период од 2023-2026.године.

2. Ревидирана стратегија развоја из тачке 1, у прилогу, чини саставни дио овог закључка.

3. Овај Закључак ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Нови Град“.

Број: 02-022-34/23
Датум: 27.03.2023.године
Нови Град

ПРЕДСЈЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ
Зоран Кукавица, с.р.

ОПШТИНА НОВИ ГРАД

Ревидирана стратегија развоја

Општине Нови Град

за период 2023. – 2026. године

-Март 2023-

Општински развојни тим		
Редни број	***Име и презиме***	***Функција/организациона јединица/предузеће/установа/удружење***
1.	Весна Ђукановић	Координатор, Одсјек за управљање развојем
2.	Мирослава Пашић	Координатор секторске групе за економски развој, Одјељење за привреду и пољопривреду
3.	Јована Војновић/ Младен Јањетовић	Координатор секторске групе за друштвени развој, Одјељење за друштвене дјелатности
4.	Александра Ђурић	Координатор секторске групе за заштиту животне средине, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове
5.	Далибор Личина	Члан, Одјељење за буџет и финансије
6.	Вања Вујановић-Бојић	Члан, Кабинет начелника
7.	Марио Црнковић	Члан, удружење Green team
8.	Јована Дрљача	Члан, одборница у СО-е Нови Град
9.	Дамир Шевић	Члан, одборник у СО-е Нови Град
10.	Андреа Крпић Вујановић	Члан, „New Sanatron“, доо
11.	Дарко Вујановић	Члан, ПЗ „Агронова“
12.	Мира Лазић	Члан, „Сана Елвис“, доо
13.	Игор Цветојевић	Члан, „Електроспин“, доо

Секторска група за економски развој		
Редни број	***Име и презиме***	***Функција/организациона јединица/предузеће/установа/удружење***
1.	Мирослава Пашић	Координатор секторске групе за економски развој, Одјељење за привреду и пољопривреду
2.	Даница Лабус	Члан, Завод за запошљавање РС-Биро Нови Град
3.	Драгана Граонић	Члан, ЈУ СШЦ "Ђуро Радмановић"
4.	Дамир Шевић	Члан, одборник у СО-е Нови Град
5.	Небојша Тодић	Члан, ЈУ „Туристичка организација општине Нови Град“
6.	Синиша Слијепац	Члан, Удружење „Кластер Уна-Сана“
7.	Андреа Крпић Вујановић	Члан, „New Sanatron“, доо
8.	Мира Лазић	Члан, „Сана Елвис“, доо
9.	Нада Нешковић-Рајилић	Члан, ПЗ „Агројапра“
10.	Игор Цветојевић	Члан, „Електроспин“, доо
11.	Здравка Шљокавица	Члан, „Зомикс инжењеринг“, доо
12.	Марија Гвозден	Члан, кућа за одмор „Лазина царевина“
13.	Дарко Вујановић	Члан, ПЗ „Агронова“
14.	Јован Радишић	Члан, с.п.„Маја“

Секторска група за друштвени развој		
Редни број	***Име и презиме***	***Функција/организациона јединица/предузеће/установа/удружење***
1.	Јована Војновић/ Младен Јањетовић	Координатор секторске групе за друштвени развој, Одјељење за друштвене дјелатности
2.	Дражен Бабић	Члан, ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град
3.	Милан Маринчић/ Радмила Јапунџа	Члан, ЈУДјечији вртић „Пчелица Маја“ Нови Град
4.	Милана Тодић	Члан, ЈУ ОШ „Свети Сава“ Нови Град
5.	Татјана Вујановић	Члан, ЈУ ОШ „Вук Караџић“ Нови Град
6.	Владана Дакић	Члан, ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град
7.	Даниела Гојић	Члан , ЈУ „Центар за социјални рад“ Нови Град
8.	Јована Дрљача	Члан, одборница у СО-е Нови Град
9.	Владимир Мирић	Члан, Удружење дјеце и омладине са посебним потребама и њихових родитеља „ИСКРА“
10.	Дејан Благојевић	Члан, ОК „Смеч“ Нови Град
11.	Андреа Крпић Вујановић	Члан, „New Sanatron“, доо
12.	Мира Лазић	Члан, „Сана Елвис“, доо
13.	Дарко Вујановић	Члан, ПЗ „Агронова“
14.	Игор Цветојевић	Члан, „Електроспин“, доо

Секторска група за заштиту животне средине		
Редни број	***Име и презиме***	***Функција/организациона јединица/предузеће/установа/удружење***
1.	Александра Ђурић	Координатор секторске групе за заштиту животне средине, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове
2.	Данка Бундало-Трнинић	Члан, Одсјек за инспекцијске послове и комуналну полицију
3.	Ратко Павић/Мирко Лукић	Члан, Одсјек за цивилну заштиту/Самостални стручни сарадник за послове цивилне заштите у Одјељењу за општу управу
4.	Марио Црнковић	Члан, удружење Green team
5.	Данко Војновић/ Зоран Мијатовић	Члан, КП „Комус“
6.	Милан Дрљача	Члан, КП „Водовод и канализација“
7.	Вујадин Пилиповић	Члан, Парк природе „Уна“
8.	Милан Вуковић	Члан, ЈПШ „Шуме Републике Српске“ , ШГ Приједор-ШУ Нови Град
9.	Зоран Мијатовић/ Јована Војновић	Члан, савјетник Начелника општине за развојне пројекте/ стручни савјетник за привреду и развојне пројекте
10.	Андреа Крпић Вујановић	Члан, „New Sanatron“, доо
11.	Мира Лазић	Члан, „Сана Елвис“, доо
12.	Дарко Вујановић	Члан, ПЗ „Агронова“
13.	Игор Цветојевић	Члан, „Електроспин“, доо

САДРЖАЈ:

1. Увод 4

1.1. Приступ изради Ревидиране стратегије развоја 5

2. Стратешка платформа 9

2.1. Ситуациона анализа 9

а) Географски положај, климатске и природне карактеристике 9

б) Кратак историјски преглед 10

ц) Демографске карактеристике 11

д) Преглед стања и кретања у локалној економији 15

е) Преглед стања и кретања на тржишту рада 33

ф) Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја 36

г) Стање јавне инфраструктуре и комуналних услуга 53

х) Заштита животне средине и заштита од ризика природних непогода и катастрофа 57

и) Стање просторно-планске документације и бесправна градња 66

ј) Анализа Буџета општине и пројекција финансијских средстава потребних за имплементацију стратегије 67

2.2. SWOT анализа и стратешко фокусирање 71

2.3. Визија и стратешки циљеви, са индикаторима 75

3. Приоритети и мјере са индикаторима 78

4. Кључни стратешки пројекти 82

5. Провјера унутрашње и међусобне усклађености стратешких докумената 87

6. Оквирни финансијски план 98

7. Оквир за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање стратегије развоја 103

8. Прилози 105

8.1. Сажети преглед стратегије 105

8.2.Детаљан преглед мјера 121

1. Увод

Стратегија развоја Општине Нови Град за период 2017-2026. године (у даљем тексту: Стратегија) је кључни стратешко-плански документ Општине, који усмјерава развој локалне заједнице. Стратегија је израђена од стране Општинског развојног тима у оквиру Пројекта „Локални интегрисани развој“ (ЛИР), којег је примарно финансирала Европска унија (ЕУ), а суфинансирао и проводио Развојни програм Уједињених нација у БиХ (УНДП БиХ), те је усвојена од стране Скупштине општине 28.03.2017. године (Службени Гласник Општине Нови Град број 4/17). Стратегија, према МиПРО методологији, предвиђа контролно вредновање имплементације стратегије развоја са истеком петогодишњег периода (2021), а финално вредновање са истеком периода имплементације стратегије (2026).

Имајући у виду да се 2021. године завршио петогодишњи циклус имплементације Стратегије и да је истекао плански период секторских планова, Општинско руководство је одлучило да током 2021/2022. године проведе процес ревизије Стратегије развоја општине Нови Град, те дефинише нови плански оквир за период од 2023.-2026. године, узимајући у обзир кључне измјене потреба и околности за развој општине. У том контексту, током 2021. године је извршена средњорочна евалуација Стратегије, чији су резултати представљали улазне информације неопходне за провођење квалитетне ревизије Стратегије развоја.

Ревизија Стратегије развоја подразумијевала је процес вођен према принципима планирања у складу са МиПРО методологијом и Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској (Службени гласник Републике Српске 63/21), уважавајући сљедеће најважније закључке и препоруке средњорочне евалуације:

- Предстојећи процес ревизије Стратегије треба искористити да се стратешки документ усклади са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској (Службени гласник Републике Српске 63/21) и Уредбом о стратешким документима у Републици Српској (Службени гласник Републике Српске 94/21),
- Предстојећи процес ревизије Стратегије треба искористити да се циљеви и пројекти Општине хармонизују са стратешким циљевима виших нивоа власти, са трендовима у планирању Европске уније и са глобалним политикама, попут УН-ове Развојне агенде 2030 (Циљева одрживог развоја),
- Претходно евидентирани проблеми и потребе су и даље актуелни у локалној заједници. Стратешке интервенције из Стратегије које нису реализоване у протеклом периоду су и даље релеватне и потребно их је размотрити у ревизији Стратегије. У локалној заједници су настале додатне потребе (посљедица пандемије корона вируса, депопулација, опасност од одлагања нуклеарног отпада на Трговској гори, мигрантска криза и сл.) што је резултовало предлагањем нових пројеката за наредни период имплементације Стратегије. Стога, у процесу ревизије Стратегије потребно је ревидирати секторске циљеве, уз одређене корекције стратешких циљева, те комплетно редефинисање програма и пројеката и припадајућих индикатора за праћење напретка у реализацији Стратегије,
- На основу анализе ефикасности досадашње имплементације Стратегије, може се закључити да је у процесу ревизије Стратегије за наредни период потребно промијенити приступ планирању финансијских средстава за реализацију пројеката и реалније планирати приоритетне мјере. Приликом израде планова имплементације анализирати буџетске могућности и трендове у приливу средстава из различитих екстерних извора, те реално процијенити обим пројеката за планове имплементације. Такође, неопходно је наставити са праксом увртавања стратешких пројеката у буџетске захтјеве организационих јединица одговорних за праћење појединих пројеката. Све остале планске документе, а нарочито План капиталних инвестиција, ускладити са Стратегијом. Стратегија је документ који треба бити видљив у свим осталим планским документима, нарочито Плану капиталних инвестиција, просторним документима и Буџету. Закон о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској прописије да Средњорочни планови рада (1+3) представљају основ за израду Буџета, Програма јавних инвестиција и годишњег плана рада Начелника општине и општинске управе,
- За одређене пројекте који подразумијевају извођење инфраструктурних радова, неопходна је припрема одређене документације (елаборати, идејни пројекти, главни пројекти, програми, студије изводљивости). Стога је неопходно благовремено планирати средства у буџету за израду

недостајуће пројектне документације. Такође је неопходно вршити анализу доступних фондова како би се што више искористили расположиви екстерни извори за финансирање пројеката,

- Потребно је константно унапређивати општинске капацитете за промоцију, лобирање, заговарање, писање пројеката и привлачење средстава из екстерних извора, те појачати учешће социо-економских актера у планирању и имплементацији Стратегије.

1.1. Приступ изради Ревидиране стратегије развоја

Закључком Скупштине општине Нови Град број: 02-022-86/20 од 10.09.2020.године, приступило се процесу ревизије, односно ажурирања Стратегије. Полазна тачка за ревизију Стратегије је била средњорочна евалуација досадашње имплементације Стратегије, те процјена степена остварења постављених секторских циљева и степена реализације планираних пројеката у имплементацији Стратегије (Извјештај о средњорочној евалуацији Стратегије развоја општине Нови Град за период евалуације од 2017. - 2021. године, Закључак Скупштине општине Нови Град број: 02-022-153/21 од 02.07.2021). Због непостојања законског оквира који уређује питање стратешког планирања у Републици Српској у тренутку покретања процеса ревизије Стратегије, у изради Ревидиране стратегије иницијално је кориштена Методологија за интегрисано планирање локалног развоја (МиПРО), прихваћена и препоручена од стране ентитетских влада, те савеза општина и градова оба ентитета. У току процеса израде Ревидиране стратегије донесен је Закон о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској (Службени гласник Републике Српске 63/21), који је ступио на снагу 15.07.2021. године, а чиме је по први пут законски регулисано стратешко планирање и управљање развојем у Републици Српској. Процедуре израде и структура стратешких докумената, усклађивање стратешког планирања са буџетским планирањем, праћење, извјештавање и вредновање стратешких докумената и друга питања од значаја за стратешке документе у Републици Српској уређени су Уредбом о стратешким документима у Републици Српској (Службени гласник Републике Српске 94/21), а која је ступила на снагу 28.10.2021.г. ***У складу са наведеним правним оквиром, приступило се усклађивању Ревидиране стратегије са новим законским и подзаконским прописима.*** Процес израде стратешког документа, у складу са релевантним законским оквиром, укључује сљедеће фазе: 1.) Израда стратешке платформе, 2.) Одређивање стратешких приоритета, смјерова дјеловања и мјера са индикаторима, 3.) Идентификација стратешких пројеката од највећег значаја за остварење стратешких циљева, 4.) Утврђивање унутрашње и међусобне усклађености стратешких циљева, приоритета и мјера као и усклађеност документа са стратешким документима виших нивоа власти и документима проистеклим из међународних обавеза и процеса европских интеграција, 5.) Израда оквирног финансијског плана за имплементацију Стратегије развоја са структуром финансирања, за период важења Стратегије развоја, 6.) Израда оквира за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање стратешког документа, и 7.) Спровођење процеса консултација о стратешком документу.

У изради документа примјењен је партиципативан приступ, јер су поред Општинског развојног тима формиране Секторске групе за економски развој, друштвени развој и заштиту животне средине, у које су укључени представници различитих друштвених актера, привредници, јавни сектор и сектор невладиних организација. Чланови радних тијела и остали заинтересовани учесници су имали могућност да укључивањем у процес израде Ревидиране стратегије, те кроз предлагање конкретних мјера и пројеката, пруже вриједан допринос како би овај документ био што квалитетнији и у највећој могућој мјери био одраз стварних потреба становника општине Нови Град.

За дефинисање кључних праваца будућег развоја општине Нови Град, полазну основу представља стратешка платформа која обухвата сажетак ситуационе анализе, стратешке фокусе, визију развоја и стратешке циљеве који одговарају претходно утврђеним фокусима будућег развоја општине Нови Град. Процесу израде Ревидиране стратегије се приступило с настојањем да се на основу свеобухватне анализе створи квалитетна подлога за промишљање о будућим правцима развоја. У оквиру тог процеса идентификоване су кључне снаге и слабости, те су исте стављене у шири контекст прилика и пријетњи са којима се општина Нови Град суочава. На бази ситуационе анализе и стратешке платформе дефинисани су приоритети будућег развоја, посебно у

областима економије, друштвеног развоја и заштите животне средине, након чега су даље разрађене конкретне мјере и кључни стратешки пројекти. ***Визија развоја општине Нови Град остварiће се кроз 3 стратешка циља, разрађена у 11 приоритета и 28 мјера.*** У оквиру описа и разраде мјера, дефинисано је и ***17 кључних стратешких пројеката*** као интервенција од највећег значаја за остварење стратешких циљева. Ради се искључиво о оним пројектима који ће имати вишеструки ефекат на развој и њихова имплементација може бити основ за покретање других пројеката. Садржајни дијелови документа су и ***оквирни финансијски план*** за реализацију Ревидиране стратегије, те ***оквир за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање стратегије развоја***, као и индикатори за мјерење степена њеног остварења. Саставни дио документа су и прилози стратешком документу: ***Сажети преглед стратегије*** (алат за провјеру интерне усклађености, односно усклађености стратешких циљева, приоритета и мјера, кроз њихове индикаторе) и ***Детаљан преглед мјера*** са детаљним информацијама за сваки мјеру.

Спровођење процеса консултација о стратешком документу, као посљедње фазе у поступку припреме стратешког документа, се реализовало у два круга консултација- на стратешку платформу (од 23.05.-13.06.2022.г.) и нацрт документа (од 09.11.-23.11.2022.г.). Јавне консултације у трајању од минимално 15 дана су, према Закону о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској, обавезан корак у процесу израде стратешког документа, а сврха њиховог спровођења је у томе да се постигне сагласност око садржаја стратешког документа прије него што се он даље упути у процедуру усвајања/доношења.

Поред тога, Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској прописано је да Генерални секретаријат Владе Републике Српске јединицама локалне самоуправе даје мишљење о усаглашености стратешког документа јединице локалне самоуправе са Стратегијом развоја Републике Српске и прописаном методологијом израде. С обзиром да Стратегија развоја Републике Српске још увијек није усвојена, достављено је Мишљење Генералног секретаријата Владе о усаглашености Ревидиране стратегије развоја општине Нови Град за период од 2023-2026.године са прописаном методологијом израде. Према наведеном Мишљењу број: 04.7/052-8231/22 од 09.12.2022.године, Генерални секретаријат Владе –Одјељење за стратешко планирање сагласан је да се Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период од 2023-2026.године упути у даљњу процедуру, с обзиром да је иста усаглашена са прописаном методологијом израде.

У процесу израде Ревидиране стратегије водило се посебно рачуна о хоризонталној и вертикалној усклађености Стратегије са секторским стратегијама као и са планским документима на вишим нивоима власти. Такође, водило се рачуна и о стратешким документима сусједних градова и општина како би се искористиле могућности за бољу међуопштинску сарадњу и привлачење инвестиција. Нарочита пажња је посвећена оним областима и питањима која се међусобно снажно испреплићу, а неодвојиви су дио концепта одрживог развоја, прије свега питања боље укључености осјетљивих друштвених група, уважавања аспекта родне равноправности, заштите животне средине, као и области руралног развоја. Током припреме стратешког документа посебно су узети у разматрање и шири развојни правци – Циљеви одрживог развоја на глобалном нивоу (енг. Sustainable Development Goals – SDGs) успостављени кроз Оквир за циљеве одрживог развоја у БиХ (енг. Agenda 2030) на начин да је провјерена усаглашеност ове Ревидиране стратегије са утврђеним приоритетима и покретачима одрживог развоја.

По доношењу Ревидиране стратегије развоја општине Нови Град за период 2023. – 2026. године, у складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској, ***приступиће се изради спроведбених докумената***, и то: акциони план за спровођење стратешког документа, упутства за средњорочно планирање, средњорочни планови рада, годишњи планови рада, годишњи извјештаји о раду и годишњи извјештаји о спровођењу стратешког документа. Наведени спроведбени документи се припремају и доносе сваке године, а на основу претходно утврђеног стратешког оквира и релевантних стратешких докумената. Процедуре израде и структура спроведбених докумената, праћење, извјештавање и вредновање, усклађивање са буџетским планирањем и друга питања од значаја за спроведбене документе у Републици Српској уређени су Уредбом о спроведбеним документима у Републици Српској (Службени гласник Републике Српске 8/22).

Листа графикона:

Графикон 1: Преглед укупног броја становника по годинама 11
Графикон 2: Однос младог и старог становништва и индекс старења по годинама 12
Графикон 3: Природно кретање становништва, 1996-2021. година 13
Графикон 4: Унутрашња миграциона кретања 2016-2021. година 14
Графикон 5: Број отворених и затворених занатско-предузетничких радњи у периоду од 2017-2021.године 17
Графикон 6: Преглед укупних прихода, расхода и нето добити предузећа на подручју општине Нови Град..... 17
Графикон 7: Просјечне нето и бруто плате (КМ) на подручју општине Нови Град , Републике Српске и Босне и Херцеговине у периоду од 2017.-2021. године..... 21
Графикон 8: Преглед долазака, ноћења и наплаћене боравишне таксе на подручју општине Нови Град, 2017-2021. година 29
Графикон 9: Број пчелара и кошница на подручју општине Нови Град, 2018-2022 година 31
Графикон 10: Просјечан број запослених на подручју општине Нови Град за период од 2017-2021. године..... 34
Графикон 11: Број активних тражилаца посла, 2017 – 2021. година..... 34
Графикон 12: Квалификациона структура незапослених, 2017-2021. година..... 35
Графикон 13: Преглед броја рођене дјеце и дјеце уписане у дјечији вртић од 2015-2021. године 36
Графикон 14: Дјеца која нису примљена у предшколску установу због попуњености капацитета и дјеца која су похађала програм пред полазак у школу од шк.2017/2018-2021/2022. године 37
Графикон 15: Однос броја уписаних првачића и броја дјеце обухваћених редовним предшколским образовањем и програмом пред полазак у школу од шк.2017/2018-2021/2022 године 37
Графикон 16: Број и полна структура ученика основних школа на почетку школске године..... 38
Графикон 17: Ученици са сметњама у развоју укључени у редовну наставу на почетку школске године 39
Графикон 18: Издвајања из буџета општине и број ученика којима се суфинансира превоз, школска 2017/18-2021/22 година 39
Графикон 19: Број и полна структура ученика у средњим школама на почетку школске године 39
Графикон 20: Преглед издвајања из буџета (КМ) општине за ученичке стипендије и број ученика стипендиста, ... 40
Графикон 21: Уписани студенти са мјестом пребивалишта на подручју општине Нови Град 41
Графикон 22: Преглед издвајања из буџета (КМ) општине за студентске стипендије и број студената стипендиста, ... 41
Графикон 23: Преглед броја здравствено осигураних лица на подручју општине Нови Град, од 2017-2021. године 44
Графикон 24: Старосна структура осигураних лица, од 2017-2021. година..... 44
Графикон 25: Преглед издвајања из буџета општине (КМ) за социјалну заштиту и здравство, од 2017-2021. године 46
Графикон 26: Кретање буџетских прихода и расхода Општине Нови Град за 2021. 67

Листа табела:

Табела 1: Преглед реализованих средстава за реализацију мјера популационе политике, 2018-2021.година: 14
Табела 2:Структура правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град према подручју дјелатности, период од 2017-2021. година 16
Табела 3:Структура правних лица према дјелатности у области прерађивачке индустрије за период од 2017-2021. године 16
Табела 4:Структура самосталних предузетника према подручјима дјелатности за период од 2017-2021. година..... 17
Табела 5: Преглед укупних прихода правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, по подручјима дјелатности (КМ), за период 2017-2021. година 18
Табела 6: Преглед прихода правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, према дјелатности у области прерађивачке индустрије, 2017-2021. година (КМ)..... 19
Табела 7: Преглед укупних расхода правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, по подручјима дјелатности, 2017-2021. година 19
Табела 8: Преглед расхода правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, према дјелатности у области прерађивачке индустрије, 2017-2021. година (КМ)..... 20
Табела 9: Стопа добити (%) правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, ... 22

Табела 10: Стопа добити (%) правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, према дјелатности у области прерађивачке индустрије, 2017-2021. година (КМ)..... 22
Табела 11: Продуктивност у привреди општине Нови Град, по раднику, у КМ, за период од 2017-2021. година..... 23
Табела 12: Увоз и извоз, робна размјена и покривеност увоза извозом на подручју општине Нови Град, 2017-2021 година..... 24
Табела 13: Највећи извозници са подручја општине Нови Град, према подацима из завршних извјештаја привредних друштава за 2021. годину..... 24
Табела 14: Преглед броја пољопривредних газдинстава и обрадивих површина уписаних у Регистар за подручје општине Нови Град, период од 2017-2021. године..... 30
Табела 15: Производња млијека на подручју општине Нови Град, период од 2017-2021. година..... 31
Табела 16:Преглед општинских и републичких подстицаја за пољопривреду, 2017-2021. година..... 32
Табела 17: Преглед економске цијене услуге Дјечијег вртића, процента укупног буџета општине који се издваја за предшколско васпитање и образовање и процента учешћа родитеља у економској цијени..... 38
Табела 18: Преглед улагања у развој спорта и културе из Буџета општине, у периоду од 2017-2021. година..... 43
Табела 19: Преглед запосленог кадра у ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град, од 2017-2021. године..... 43
Табела 20: Преглед најчешћих болести и број обољелих на подручју општине Нови Град, од 2017-2021. године..... 44
Табела 21:Обим здравствених услуга/број прегледа на подручју општине Нови Град, од 2017-2021. године..... 45
Табела 22:Преглед основних и проширених права у социјалној заштити и број корисника са подручја општине Нови Град,..... 46
Табела 23: Права и корисници у дјечијој заштити са подручја општине Нови Град, за период од 2018. до 2021. године .. 46
Табела 24: Структура криминалитета и број миграната на подручју које покрива ПС Нови Град, 2021. година..... 47
Табела 25: Број пријављених угриза паса и уклоњених паса луталица на подручју општине ноив Град, у периоду од 2018-2021.године..... 48
Табела 26: Преглед издвајања из буџета општине (КМ) за невладине организације 2017-2021. година..... 50
Табела 27: Број и структура запослених у Општинској управи општине Нови Град, стање са 31.12.2021. године:..... 51
Табела 28: Ефикасност општинске администрације са аспекта броја ријешених предмета и утрошена средства за набавку рачунарске опреме и софтвера, у периоду од 2017-2021.године..... 52
Табела 29: Водоводна мрежа на подручју општине Нови Град, 2017-2021. година..... 56
Табела 30: Канализациона мрежа, 2017-2021. година..... 57
Табела 31: Одвоз отпада на подручју општине Нови Град, 2007-2021. година..... 59
Табела 32: Врсте и количине депонованог отпада на депонији Шуђа у 2021. години..... 60
Табела 33:Капацитети за прикупљање отпада-КП „Комус“..... 60
Табела 34:Локације и број дивљих депонија..... 61
Табела 35:Пореъење укупних емисија CO_2 и емисија из разматраних сектора у базној и контролној години..... 62
Табела 36:Укупна потрошња финалне енергије и енергије из разматраних енергената у базној и контролној години..... 62
Табела 37: Листа просторно планске документација..... 66
Табела 38:Структура и кретање реализованих буџетских прихода Општине Нови Град, у КМ, за период од 2017-2021.године..... 67
Табела 39:Преглед реализованих финансијских средстава за имплементацију Стратегије развоја и Плана капиталних инвестиција (ПКИ) по годинама: од 2017.-2021. године:..... 68
Табела 40:Преглед процјене по главним изворима финансирања за период 2023.-2026. године..... 69
Табела 41: Оквирна расподјела финансирања по секторима, за период 2023.-2026. године у КМ..... 70
Табела 42: Приједлог оквирне расподјеле финансирања по секторима, за период 2023.-2026. године у КМ..... 70
Табела 43 : Приоритети груписани по стратешким циљевима..... 78
Табела 44: Приоритети за стратешки циљ 1 са припадајућим мјерама:..... 78
Табела 45:Приоритети за стратешки циљ 2 са припадајућим мјерама:..... 79
Табела 46: Приоритети за стратешки циљ 3 са припадајућим мјерама:..... 80
Табела 47: Веза са другим стратешким документима вишег реда:..... 90

2. Стратешка платформа

2.1. Ситуациона анализа

а) Географски положај, климатске и природне карактеристике

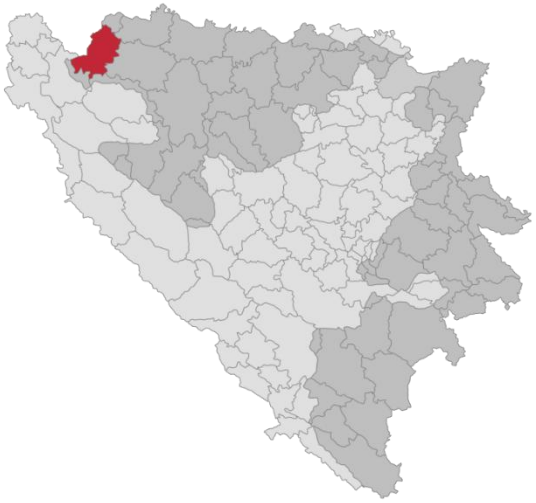

Фотографија 1: Географски положај општине Нови Град у БиХ и РС

Општина Нови Град се налази у сјеверозападном дијелу Босне и Херцеговине, односно Републике Српске. Новоградска општина граничи са Републиком Хрватском у сјеверозаападном дијелу долином ријеке Уне, па је ова граница и природна. У југозападном дијелу граничи током ријеке Уне и са Федерацијом Босне и Херцеговине, а у осталом дијелу са пет сусједних општина Републике Српске. У јужном дијелу граничи са општинама Крупа на Уни и Оштра Лука, а на истоку са општинама Приједор и Козарска Дубица. Са општином Костајница, која се издвојила из општине Нови Град 1995. године, граничи на сјевероистоку. Укупна дужина граница износи око 135 km, гдје је око 36 km међудржавна граница са Републиком Хрватском, а око 6 km са Федерацијом Босне и Херцеговине. Општина спада у неразвијене општине Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 99/22).

Новоградска општина припада појасу умјерено-континенталне климе. Усљед глобалних климатских промјена све чешће долази до екстремних температура ваздуха. У протеклих 10 година апсолутни максимум је забиљежен у августу 2017. године: 40,2^{o}C, а апсолутни минимум измјерен је у јануару 2015. године: -26 ^{o}C. Средња годишња температура износи 11,8^{o}C. У просјеку се сњежни покривач задржава 35 дана, док је просјек количине падавина за посљедњих 10 година износио 1.093,8 mm.

У рељефном погледу новоградска општина обухвата двије геоморфолошке цјелине: алувијалне равни Уне и Сане и брежуљкасте падине планина Грмеча и Козаре. Површина новоградске општине од 470 км^2 по свом природно-географском положају везана је за ријечне токове Уне и Сане који су јој од давнина давали велики значај када су у питању комуникацијске везе од Панонске низије према унутрашњости Динарског планинског простора. Највиша надморска висина на територији општине Нови Град је у зони Великог Пастирева и износи 464 м.н.в., док је најнижа тачка на дијелу општине близу Добрљина уз десну обалу ријеке Уне и износи 112 м.н.в[1].

Основу путне мреже чине магистрални путеви М14 (дионица Козарска Дубица-Костајница-Нови Град-Бихаћ) и М4 (дионица Нови Град-Приједор-Бања Лука, будућа траса ауто-пута[2]). Општина Нови Град је удаљена 167 км од будућег транснационалног аутопута Коридор Vc који је, као дио Пан-Европског коридора, повезан са Трансевропском мрежом. Кроз општину пролазе и регионални путеви Р404 и Р475-а. Општински центар је од регионалног центра, града Приједора, удаљен 32 km а од административног центра Републике Српске, града Бања Луке, 87 km. Магистралним путем М14 Нови Град је удаљен 24 km од Костајнице, а 33 km од Босанске Крупе у Унско-санском кантону. Удаљеност општинског центра од главног града Републике Хрватске, Загреба, је 119 km.

Природни ресурси

Рудна богатства на подручју општине су разноврсна. Нека од њих се експлоатишу од првих насељавања до данас, о чему свједоче бројна налазишта остатка троске и топљења руде гвожђа у долинама ријечица Јапре и Војскове, у селима Благај Јапра, Масловаре, Доњи Агићи, Ћеле, М.Н. Рујишка и Ракани. Данас се само мањи дио ових богатстава експлоатише. У рудна и менерална богатсва која се експлоатишу спада ***рудник доломита „Блатна“ и рудник гипса „Петковац“.*** Рудник

[1] Институт за грађевинарство „ИГ“ Бања Лука: „Просторни план општине Нови Град до 2039.г.“ – Документацијска основа“, стр.57

[2] У Регистру концесија Комисије за концесије Републике Спрске , наведено је да предузеће „SDHS- CSI BIH“ д.о.о. Бања Лука има концесију за изградњу Аутопута Бања Лука- Приједор- Нови Град (прва фаза Бања Лука- Приједор), са периодом концесије од 2020-2053.г., https://koncesije-rs.org/bs/registar_koncesija/

доломита у Блатни налази се у алувијалној равни ријеке Уне. Залихе доломита, на истраженом простору, крећу се око 52 мил. тона. На основу мишљења геолога, резерве су знатно веће (села Матавази, Ракани, Рашће и Велика Рујишка). Експлоатација гипса у лежишту „Петковац“ почиње уочи Другог свјетског рата. Прорачунате резерве са сусједним лежиштем „Деветаци“ крећу се око 10 мил. тона. У рудна и минерална богатсва чије су резерве испитане, али се не експлоатишу, спадају ***мрки угаљ, бентонит и цементни лапорац***. Налазишта мрког угља у Љешљанском угљеносном басену утврђена су 1909. године, а експлоатација је трајала од 1910.-1941. године. Резерве угља су утврђене на 7,5 мил.тона. Лежишта угља прате и лежишта бентонита са процијењеним резервама од 2,2 мил. тона. Лежишта лапорца нису у потпуности испитана, али је испитан квалитет лапорца и хемијски одговара захтјевима индустрије цемента. Уз то, ту су и друге компоненте: ***кречњак, гипс и пијесак***, које су потребне за производњу цемента. Лежиште лапорца је у Љешљанима, а кречњака у Дервишима. Значајна су и лежишта ***грађевинског и украсног камена*** на читавом подручју општине, али се експлоатација не врши. Једино се мање доломит и кречњак за потребе стакларске, грађевинске и керамичарске индустрије. Позната су и налазишта ***жељезне руде*** у сливу рјечице Јапра, ***руде барита и опекарске глине,*** али се њихова експлоатација не врши нити су утврђене залихе.[3]

Од ***површинских водних тијела***, највећи значај имају ријеке Уна (притоке Војскова и Стрижна) и Сана (притока Јапра). ***Термоминерална вода*** појављује се у Поткозарју на ободу Љешљанског басена. Према структури и квалитету ***земљишних површина*** издвајају се алувијалне равни Уне и Сане и побрђа Поткозарја и Подргрмеча. Најплоднија земљишта су у алувијалним равнима Уне и Сане и њихових притока. На побрђима Поткозарја и Подгрмеча прожимају се ратарство, воћарство и сточарство, а ту су и највеће шумске површине. Од укупно расположиве површине земљишта (46.956 ha) на подручју општине Нови Град, 20.796 ha (44%) је обрадиво. Површина ***шума*** и шумског земљишта обухватају 39,55% општине, односно 18.568 ha[4].

б) Кратак историјски преглед

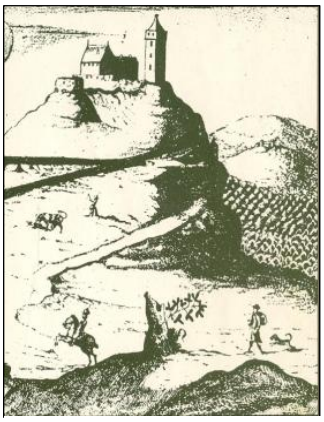

Фотографија 2 Нови Град на Кулском брду, извор: www.novigrad.free.fr

Нови Град се први пут у документима помиње 1217. године, мада се сматра да је град основан 1280. године. Наиме, у збирци повеља благајских кнезова Бабоњића (Codex diplomaticus comitum de Blagay) које се чувају у државном архиву у Будимпешти, сачувана је повеља од 30.10.1280. године у којој се наводи име Castrum Novum (Нови Град), како се звало ондашње утврђење на Кулском брду. Шире подручје града било је насељено још у античко доба, о чему свједоче археолошка налазишта у селу Доњи Ракани и у долини рјечице Јапре. Око 230. године п.н.е. овим просторима завладали су Римљани. Илирска племена се нису мирила са римском власти, те између 12. и 9. године п.н.е., римски војсковођа Германик уз велике жртве разара мезејске утврде у долини Сане и Јапре. Римљани су на овом подручју оставили многобројне трагове својих војних логора, остатке водовода, храмова, цркава и некропола, те стамбених агломерација. Због саобраћајне важности ријечних токова, Римљани су развили и транспорт разних роба на ријекама Уни и Сани, који се одржао до изградње жељезничких пруга крајем прошлог вијека. Послије пропасти Римског царства, у 7. вијеку долази до насељавања словенских племена. Напосљетку, овај крај пада под власт Угара. Године 1512., Турци освајају Благај-град и почиње период турске владавине а након освајања Новиграда и Костајнице, Турци успостављају мостобран на Уни и улажу велике напоре да поново оспособе новску тврђаву. Године 1561., у новску тврђаву стављају бројну посаду у циљу даљњих турских напредовања ка западу. Наредни период обиљежава близина границе између Турске и Угарске што узрокује циклично смјењивање ратова и примирија, за вријеме којих би долазило до сталних пограничних инцидената и четовања самовољних локалних команданата.

Пруга Добрљин- Бањалука била је прва пруга у Босни и Херцеговини, пуштена у саобраћај 1872.године. Била је то пруга нормалног колосјека (101,6 км), изграђена као дио Цариградске магистрале која је, према плановима Турске, требала повезати Цариград са Бечом.Крајем 19. вијека,

[3] Драго Тодић: „Новоградска општина-географске карактеристике.“ –стр.57, Географско друштво РС, Бања Лука 2000.
[4] Извор података: Градови и општине Републике Српске 2018-2021, Републички завод за статистику РС

слабљењем улоге Порте, дижу се сељачке буне 1836., 1858. и 1875. године, а 1878. године, након Берлинског конгреса, долази до окупације Босне и Херцеговине од стране Аустро-Угарске монархије. Доласком Аустроугара у Босну и Херцговину, пруга Добрљин-Бањалука се спаја са Сиском у функцији експлоатације дрвних и рудних богатстава. Долази до отварања нових предузећа, па тако Ото Штајнбајс (Otto Steinbeis) 1892. године у Добрљину отвара највећу пилану на Балкану. Исте године саграђена је и стара градска вијећница, данас национални споменик БиХ. Нови Град је из политичких разлога 1895. године промијено име у Босански Нови, које је носио до 1992. године. У овом периоду изграђена је градска апотека (данас библиотека) и градска болница, оснива се фудблски клуб „Слобода“, отвара се рудник Љешљани (1910. године), а 1911. године Штајнбајс у Добрљину гради и термоелектрану за потребе индустрије.

Послије Првог свјетског рата Нови Град привредно стагнира, а нови објекти се споро граде. 1918. године Нови Град улази у састав Краљевине СХС, потом Краљевине Југославије. Године 1924., је довршена пруга према Бихаћу, 1930. године завршени су радови на изградњи термоелектране у Добрљину, а 1937. године довршена је и градска обалоутврда Кеј. У то вријеме су изграђена и два моста преко Уне и Сане, а изграђено је и неколико стамбених зграда у главној улици. Године 1937. оснива се приватна плетиона, која касније постаје нуклеус развоја познате творнице трикотаже и конфекције „Сана“. Занимљиво је да је у то вријеме (1935. године) у Добрљину одиграна прва ноћна фудбалска утакмица под рефлекторима у тадашњој држави Краљевини Југославији.

У Другом свјетском рату је Нови Град био у саставу НДХ. Становништво, посебно српско, доживљава велика страдања. Нови Град је ослобођен 1. маја 1945. године. Послије Другог свјетског рата почиње развој привреде. Тада настају предузећа „Сана“, „Лигношпер“, „Грађевинар“, „Унаметал“ и др. Нови Град постаје јако саобраћајно чвориште, а саобраћај у Новом Граду организује и реализује предузеће „Козарапревоз“. У то вријеме долази до највећег територијалног ширења града, а граде се стамбена насеља са вишеспратним зградама.

Од 1980. године у СФРЈ долази до економске и политичке кризе, што доводи до распада СФРЈ и почетка Одбрамбено-отаџбинског рата у БиХ (од 1992-1995. године). Одлуком СО-е од 17.12.1992. године, тадашњем Босанском Новом враћено је старо име - Нови Град.

ц) Демографске карактеристике

Укупан број становника

Према резултатима Пописа становништва, домаћинстава и станова у Републици Српској у 2013. години објављеним од Републичког завода за статистику Републике Српске, Општина Нови Град је имала 25.240 становника, од тога 12.580 мушкараца (49,83%) и 12.660 жена (50,16%). Просјечна густина насељености износи око 54 ст/км^2. Просјечна величина домаћинства је 3,3 члана по домаћинству (3,2 члана по домаћинству просјек за Републику Српску). До 1995. године Босанска Костајница (Костајница) је било насеље у оквиру општине Босански Нови (Нови Град), док данас Костајница егзистира као самостална општина. Без Костајнице, 1991. године је на подручју општине Нови Град живјело 35.038 становника, што значи да је на подручју општине у 2021.години дошло до смањења броја становника за 35% у односу на период прије 1992. године. Према процјенама броја становника[5], на подручју општине Нови Град је средином 2021. године живјело укупно 22.768 становника, што Нови Град сврстава на 14. мјесто од (64 локалне заједнице) по броју становника у Републици Српској.

Графикон 1: Преглед укупног броја становника по годинама

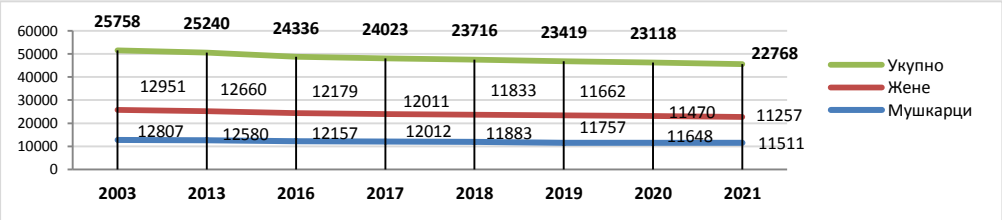

Извор података: Незваничан попис становништва општине Нови Град 2003. године, резултати Пописа становништва, домаћинстава и станова у РС 2013. године, процјене броја становника РЗЗС РС за 2016., 2017., 2018., 2019., 2020. и 2021. годину.

[5] Извор података: „Демографска статистика 2022“, Републички завод за статистику РС

Структура становништва

На основу процјене броја становника према полу и старости за 2021. годину[6] млада популација општине (19 и мање година) чини 15,62% становништва општине. Укупан број становника, према процјени за 2021. годину, износи 22.768. Полна структура становништва је уједначена, мушкарци чине 50,56% популације (11.511), док жене чине 49,44% (11.257). Најзаступљенија старосна група становништва је група од 60-64 година старости, и чини 8,9% становништва општине (2.031 становник). Просјечна старост становништва је 45,22 године, што је више од републичког просјека, који износи 43,54 године. Према званичним резултатима Пописа становништва, домаћинстава и станова у РС у 2013, на подручју општине живјело 77,2% Срба, 20,6 % Бошњака, 0,7% Хрвата, 0,8% је осталих, а 0,63% неизјашњених.

Графикон 2: Однос младог и старог становништва и индекс старења по годинама

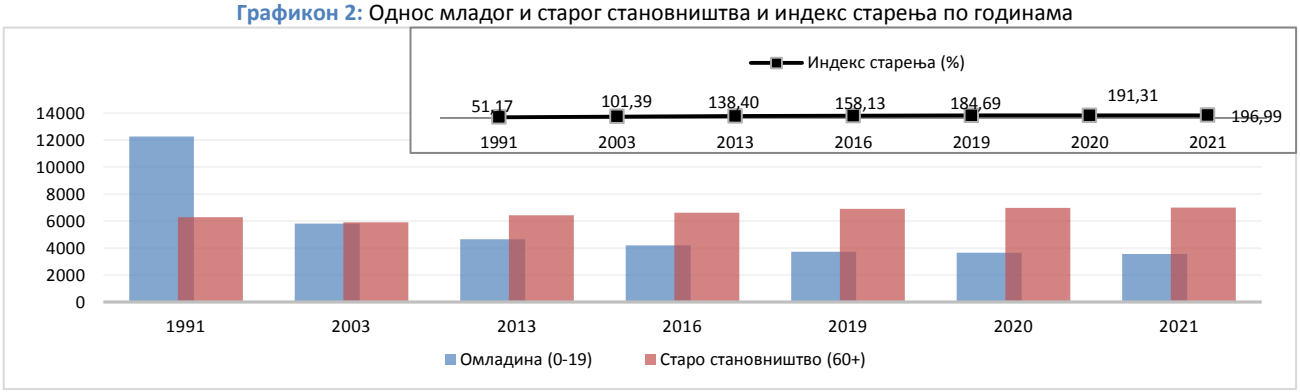

Извор података: „Градови и општине 2022“, Републички завод за статистику РС, „Стање и коришћење простора и демографски развој општине Нови Град“ научноистраживачка студија, Центар за демографска истраживања, Бања Лука

Индекс старења[7] је процентуални удио особа старих 60 и више година у односу на број особа старих 0 – 19 година. Индекс већи од 40 % показује да је становништво одређеног подручја зашло у процес старења. Из претходног графикона је видљиво да се новоградска општина већ налази у процесу старења, у који је ушла и прије 1991. године. Данас је индекс старења скоро 4 пута већи у односу на 1991. годину. То се посебно осјећа у неким селима чије је становништво просјечне старости изнад 55 година и она су на ивици изумирања или дубоке старости. Из претходног графикона видљиво је и да се учешће младих у укупној популацији знатно смањило, а да је истовремено број старије популације, изнад 60 година, повећан. Узрок је смањена стопа природног прираштаја, одласка радно способног становништва, смањење фертилног контигента, присилних ратних миграција, стагнација привреде и слично.

Просторни распоред становништва

Подручје општине, према Статуту општине Нови Град (Службени гласник општине Нови Град број 2/17) обухвата 48 насељених мјеста: Ахметовци, Благај Јапра, Благај Ријека, Блатна, Ведовица, Велика Жуљевица, Велика Рујишка, Витасовци, Горње Водичево, Горњи Агићи, Горњи Ракани, Грабашница, Деветаци, Добрљин, Доње Водичево, Доњи Агићи, Доњи Ракани, Јоховица , Јошава , Кршље, Куљани, Љешљани, Мазић, Мала Жуљевица, Мала Крупска Рујишка, Мала Новска Рујишка, Масловаре, Матавази, Нови Град , Петковац, Пољавнице, Прусци, Равнице, Радомировац, Раковац, Рашће, Рудице, Сводна, Соколиште, Сухача, Трговиште, Ћеле, Хозићи, Церовица, Црна Ријека, Чађавица Горња, Чађавица Доња и Чађавица Средња.

Густина насељености општине, према званичним резултатима Пописа становништва, домаћинстава и станова у РС

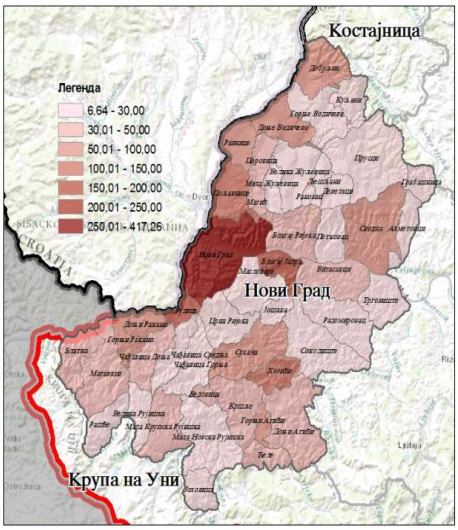

Фотографија 3: Густина насељености општине Нови Град по Попису 2013. године, Извор: Просторни план општине Нови Град до 2039. године

[6] Извор података: „Градови и општине 2022“, Републички завод за статистику РС
[7] Број становника 60+/Број становника 0-19*100

у 2013, износи 54 становника по km^2 (просјечна густина насељености у Републици Српској је 47 становника по km^2, што је сврстава у ред ријетко насељених европских региона). У урбаном дијелу општине (насељено мјесто Нови Град) живи 9.415 или 38,8% становника. Од укупно 8.792 домаћинства на подручју општине, 3.462 (39,3%) домаћинства се налази у урбаном дијелу општине. Више од половине од укупног броја становника живи у насељеним мјестима Нови Град, Пољавнице, Сводна, Добрљин и Благај Јапра- 13.384 становника или 53% укупног становништва. У преосталих 43 насељена мјеста живи 11.856 становника или 47%.

Природни прираштај становништва

Подаци о природном прираштају становништва показују негативан природни прираштај на подручју општине од 1996. године (од када се прате подаци) и континуирано повећање негативног природног прираштаја, односно смањење броја рођених у посљедње двије декаде (само је у 1997. години забиљежен позитиван природни прираштај).

Графикон 3: Природно кретање становништва, 1996-2021. година

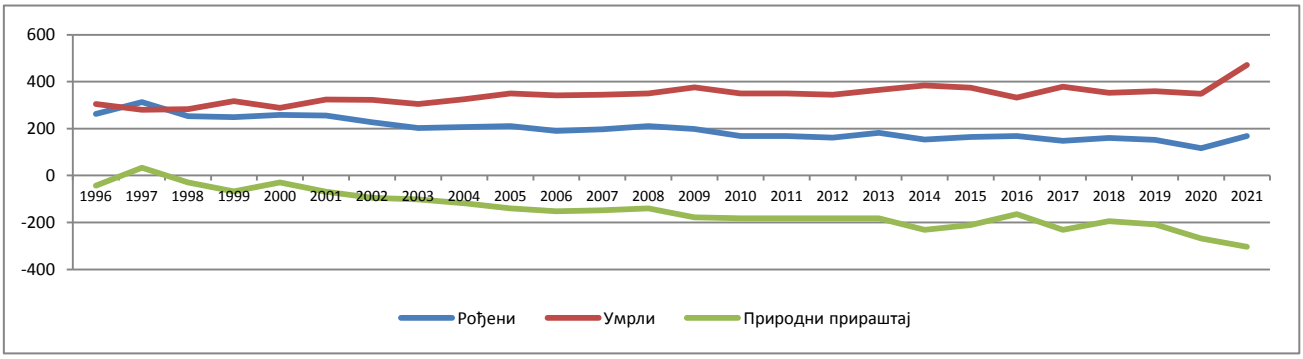

Извор података: „Градови и општине“, Републички завод за статистику РС, Информација о стању популационе политике и миграционих кретања на подручју општине Нови Град за 2021. годину

Број рођених је из године у годину мањи, док је број умрлих из године у годину већи, што је утицало на то да стопа негативног природног прираштаја такође континуирано расте, те је у 2021. години природни прираштај износио -13,11 ‰[8], што указује на драматичност и на неминовну чињеницу по којој новоградској општини пријети тотална депопулација. Апсолутно, у периоду 1996-2021. година на простору општине је рођено укупно 5.141 становника а истовремено је умрло 8.922 становника. Ово указује на негативан апсолутни прираштај који износи -3.781 за протекле 24 године. До оваквих посљедица долази усљед промјена у репродуктивном понашању становништва и планирања породице, али и усљед незавидних социо-економских услова које карактерише низак друштвени стандард, стагнација привреде, исељавање радно способног становништва, реалтивно скупа здравствена заштита (плаћање прегледа, куповина лијекова, често плаћање порођаја и сл.) и слични проблеми.

Једна од одредница природног кретања становништва јесте и нупицијалитет, односно број склопљених бракова у односу на број становника старијег од 15 година. Подаци о склопљеним браковима у претходном периоду показују да је просјечна реална стопа нупицијалитета[9] у периоду од 2016-2021. године око 5,5‰, што је задовољавајуће и може бити веома значајно за будући демографски развој.

Миграције становништва

Миграције становништва су историјска појава простора општине Нови Град која је вијековима изложена бројним и различитим сеобама и пресељавањима становништва. У посљедњој декади XX вијека простор Републике Српске и Босне и Херцеговине, а тако и и општине Нови Град, карактеришу присилне ратне миграције становништва, процес избјеглиштва и постепеног повратка избјеглог и расељеног становништва. Новоградска општина је позната и по одласку становништва на привремени рад у друге европске и прекоокеанске земље. Те миграције започеле су 1907. године одласком првих

[8] Стопа прир.прираштаја$= \frac{N-M}{P} * 1000$, гдје је N-наталитет, M-морталитет, P-укупан број становника

[9] Реална стопа нупицијалитета је однос броја склопљених бракова и броја становништва старијег од 15 година

становника у Америку и европске земље. Такав процес задржава се до данас, због нестабилне економске и политичке ситуације, те највећи дио ових миграната и не помишља на повратак.

Подаци о унутрашњим миграцијама показују негативан миграциони салдо у периоду 2007 – 2021. година. Број становника општине је, на основу негативног унутрашњег миграционог салда у наведеном периоду, смањен за 1.512 становника. Званичних података о ванјским миграцијама нема, али с обзиром да смо већ неколико деценија свједоци процеса исељавања радно-способног становништва у друге европске и прекоокеанске земље, можемо закључити да је салдо ванјског миграционог кретања далеко већи у односу на салдо унутрашњег миграционог кретања.

Графикон 4: Унутрашња миграциона кретања 2016-2021. година

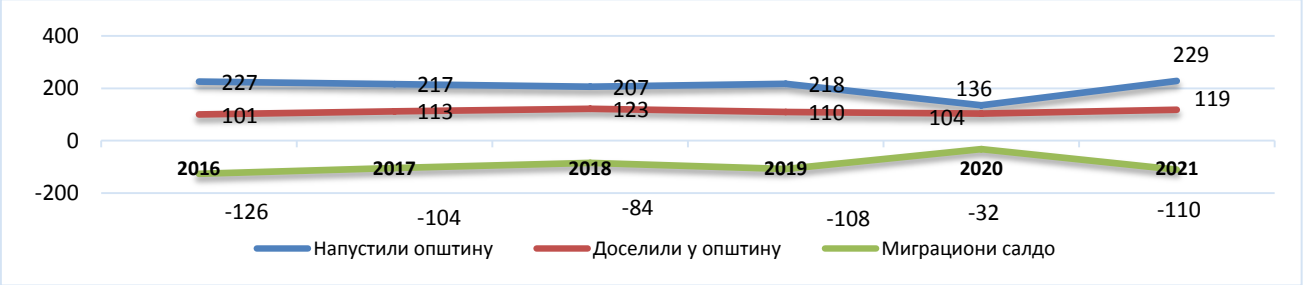

Извор података: „Градови и општине 2022“, Републички завод за статистику РС, Информација о стању популационе политике и миграционих кретања на подручју општине Нови Град за 2021. годину.

Популациона политика

Друштвена, геополитичка и социо-економска дешавања током посљедње декаде XX вијека, као компоненте биолошке и механичке промјене, утицале су на савремене демографске процесе како у Републици Српској, тако и на подручју општине Нови Град. На подручју општине примјетно је смањење укупног броја становника, природна депопулација, миграциони процеси и демографско старење, што детерминише прилично ограничавајући популациони оквир формирања радног контингента, а самим тим и активног становништва. У Републици Српској у протеклом периоду спроводило се доста мјера и активности популационе политике, али оне нису систематизоване, а као такве нису довољно ни препознате, па их треба додатно афирмисати, надограђивати и иновирати. Са аспекта институционалног спровођења досадашњих активности у популационој политици Републике Српске посебну важност имају закони и прописи којима је уређена ова област у домену заштите дјеце, родитеља и породице, рада и радних односа, здравствене, социјалне и дјечије заштите. Према садашњем стању, али и претпоставкама будућег демографског развоја Републике Српске, пронаталитетна популациона политика је потреба и неопходност. Општина Нови Град је до сада спроводила одређене мјере популационе политике, и то: текући грантови појединцима за рођење дјетета- за свако новорођенче са подручја општине, суфинансирање набавке уџбеника , једнократне новчане помоћи полазак дјеце у школу, грантови удружењима вишечланих породица, суфинансирање превоза ученика на општинским линијама, пројекат "Поносне картице 3+" и суфинансирање асистиране репродукције.

Табела 1: Преглед реализованих средстава за реализацију мјера популационе политике, 2018-2021.година:

Мјера популационе политике	2021	2020	2019	2018
Текући грантови појединцима за рођење дјетета	14.500,00 КМ	10.700,00 КМ	00,00	00,00
Суфинансирање набавке уџбеника	6.024,00 КМ	6.187,00 КМ	00,00	00,00
Једнократне новчане помоћи полазак дјеце у школу	2.995,00 КМ	2.946,00 КМ	00,00	00,00
Грантови удружењима вишечланих породица	7.186,00 КМ	7.482,00 КМ	8.000,00 КМ	8.000,00 КМ
Суфинансирање превоза ученика на општинским линијама	106.132,00 КМ	58.455,00 КМ	51.727,00 КМ	49.393,00 КМ
Пројекат "Поносне картице 3+"	2.453,00 КМ	00,00	00,00	00,00
Суфинансирање асистиране репродукције	11.111,00 КМ	5.555,00 КМ	11.111,00 КМ	10.000,00 КМ
УКУПНО:	**150.401,00 КМ**	**91.325,00 КМ**	**70.838,00 КМ**	**67.393,00 КМ**

Извор: Извјештаји о реализацији Буџета општине за 2018., 2019., 2020. и 2021.г.

ЗАКЉУЧАК:
Општина Нови Град је већ дуже вријеме суочена са неповољним демографским трендовима, било да се ради о миграционом салду или о константно негативном природном прираштају и старењу становништва. Неповољни демографски трендови су пристуни више од 20 година што указује на зачарани круг негативних утицаја на социо-економски развој општине који је тешко прекинути и зауставити. Статистички подаци недвосмислено говоре о старењу популације, смањењу контигента радно способног становништва и младих, ниској стопи наталитета и израженим унутрашњим и вањским миграцијама, што драматично указује на неминовну чињеницу да простору новоградске општине пријети тотална депопулација. У сваком случају, ради се о низу различитих фактора који се морају адресирати приликом дефинисања будућих развојних праваца општине Нови Град. У овом смислу намеће се потреба за снажнијим искораком у односу на ранији период као и одлучнијим стратешким интервенцијама којим ће се посебно обухватити питање задржавања младих и подизања општег квалитета живота, а све како би се тренд депопулације зауставио или барем ублажио.

д) Преглед стања и кретања у локалној економији

Општина Нови Град је до 2019. године, према степену развијености сврставана у категорију средње развијених општина, а од 2020. године спада у категорију неразвијених општина у РС[10]. Имајући у виду неразвијеност локалне привреде, радно способно становништво је због егзистенцијалних потреба, у великом броју запослено у већим градским центрима регије и иностранства. Посљедњих година тренд одласка радно способног становништва на привремени рад у иностране земље је знатно повећан, што се негативно одражава на демографску структуру општине и константан пад броја становника.

Становници општине без сталног запослења орјентисани су углавном на бављење пољопривредом као основном граном привреде. У овом смислу треба нагласити чињеницу да општина располаже значајним природним ресурсима (пољопривредно земљиште, шуме, вода, руде и минерали, љековито биље и друго). Поред тога општину Нови Град одликују и сљедеће јединствене предности:

- Дио привреде је извозно оријентисан (дрвопрерада, текстил),
- Општина Нови Град се може сматрати центром израде и пласмана пчеларске опреме СЗ БиХ, јер у Новом Граду дјелује 12, углавном извозно орјентисаних, фирми у овој области,
- Бренд ПЗ Агројапра –„Извор“ са 15 различитих финалних производа (хладно цијеђена уља - бундевино и сунцокретово, сушена шљива са и без коштице, чипс од јабуке, интегрална брашна - пшенично, ражено, хељдино, кукурузно и бундевино, те три врсте бундевиних сјеменки),
- „Крајишки сир“ као могући бренд, специфичан за ово подручје, који се производи у 2 сиране,
- Термоминерална вода бање Љешљани, која припада јединственом, веома ријетком типу хипералкалних вода. За разлику од осталих ријетких хипералкалних такође и термоминерална, са око 10 пута већом минерализацијом од вода сличних карактеристика,
- У ријекама Уна и Сана, на подручју Новог Града, обитава 95 % слатководних риба, а Јапра и Војскова су природна мријестилишта заштићене врсте рибе младице, што је ријеткост у Европи,
- „Унска лађа“ као могући бренд, са специфичним начином управљања (чакљом и веслом),
- Парк природе Уна, заштићено подручје ријеке Уне на територији општина Нови Град, Козарска Дубица, Крупа на Уни и Костајница, у категорији V–заштићени пејзажи, са специфичним геолошким и хидролошким појавама и изузетном билошком разноврсношћу.

[10] Одлука о степену развијености јединица локалне самоуправе у Републици Српској за 2020. годину од 22.11.2019. године, (Службени гласник РС 102/19), Одлука о степену развијености јединица локалне самоуправе у Републици Српској за 2021. годину од 01.10.2020.године, (Службени гласник РС 102/20), Одлука о степену развијености јединица локалне самоуправе у Републици Српској за 2022. годину од 07.10.2021. године, (Службени гласник РС 94/21), Одлука о степену развијености јединица локалне самоуправе у Републици Српској за 2023. годину од 29.09.2022. године, (Службени гласник РС 99/22),

Број и структура предузећа и предузетничких радњи

На подручју општине је завршне рачуне за 2021. годину предало 140 предузећа[11]. Највише субјеката је регистровано у Подручју С-прерађивачка индустрија - 45 субјеката или 32%, и то у дјелатности Прерада дрвета и производа од дрвета и плута, сем намјештаја; производња предмета од сламе и плетарских материјала- 19 субјеката и Производња текстила и производња одјеће - 11 субјеката. У Подручју G-трговина на велико и на мало, поправка моторних возила и мотоцикала је регистровано 28 предузећа (20%) док је у Подручју Н-саобраћај и складиштење регистровано 20 предузећа или 14%. У различитим секторима услужних дјелатности послује 64% правних лица, док производне дјелатности обавља 36 % предузећа. Доминацију предузећима из услужних дјелатности обезбјеђује број предузећа из сектора трговине. Уколико посматрамо величину предузећа према оствареном приходу и броју радника[12], на подручју општине у 2021. години нема великих предузећа, 9 предузећа или 6% је средње величине (50-249 запослених), 28 предузећа или 20% припада групи малих предузећа (10-49 запослених), а 103 предузећа или 74% предузећа чине микро предузећа са мање од 10 запослених радника.

Табела 2:Структура правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град према подручју дјелатности, период од 2017-2021. година

	ПОДРУЧЈЕ	2017	2018	2019	2020	2021
A	Пољопривреда, шумарство и риболов	10	11	10	8	**9**
B	Вађење руда и камена	0	0	1	1	1
C	Прерађивачка индустрија	50	49	46	47	45
D	Производња и снабдијевање ел.енергијом	4	4	4	5	4
E	Снабд. водом, канал., упр. отпадом и дјелат. санације животне средине	2	2	2	2	2
F	Грађевинарство	4	5	4	4	3
G	Трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	35	38	35	33	28
H	Саобраћај и складиштење	18	17	17	19	20
I	Дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	2	2	2	2	2
Q	Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	9	7	10	10	10
L	Пословање некретнинама	3	3	3	3	3
M	Стручне, научне и техничке дјелатности	7	6	6	6	6
N	Административне и помоћне услужне дјелатности	1	1	0	0	1
O	Јавна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање	0	0	0	1	1
S	Остале услужне дјелатности	2	2	2	3	3
R	Умјетност, забава и рекреација	1	1	0	0	0
J	Информације и комуникације	3	3	2	3	2
	УКУПНО	**151**	**151**	**144**	**147**	**140**

Извор података: АПИФ

У оквиру прерађивачке индустрије, највећи број субјеката је регистрован у области дрвопрерађивачке и текстилне индустрије, које чине 67% свих субјеката прерађивачке индустрије.

Табела 3:Структура правних лица према дјелатности у области прерађивачке индустрије за период од 2017-2021. године

Дјелатност	2017	2018	2019	2020	2021
Прерада дрвета и производа од дрвета и плута, сем намјештаја; производња предмета од сламе и плетарских материјала	22	20	19	20	19
Производња текстила и производња одјеће	10	11	11	11	11
Производња прехрамбених производа и производња пића	5	5	4	4	3
Производња хемикалија и хемијских производа	1	1	1	1	1
Производња машина и опреме, д. н., Поправак и инсталација машина и опреме	2	2	2	2	2
Производња готових металних производа, сем машина и опреме	5	5	4	4	4
Производња рачунара, електронских и оптичких производа	1	1	1	1	1
Производња осталих производа од неметалних минерала	1	1	1	1	3
Штампање и умножавање снимљених записа	3	3	3	3	1
УКУПНО:	**50**	**49**	**46**	**47**	**45**

Извор података: АПИФ

[11] Према Закону о привредним друштвима РС ("Службени гласник РС", бр. 127/2008, 58/2009, 100/2011, 67/2013, 100/2017 і 82/2019) термин предузећа је замијењен термином ''привредна друштва'' , али се због једноставније формулације реченица у анализи користи термин „предузећа“

[12] Према Закону о развоју малих и средњих предузећа РС (СЛ. гл. РС бр. 50/13, 84/19) привредна друштва која запошљавају преко 250 радника, остварују приходе преко 97.790.000,00 КМ годишње или чија је имовина на крају пословне године већа од 85.000.000,00 КМ су ВЕЛИКА ПРЕДЕЗЕЋА, док остала предузећа спадају у МАЛА И СРЕДЊА предузећа

У регистру предузетничких дјелатности регистрован је 441 самосталани предузетник. Највише је регистрованих трговачких радњи (143 предузетника или 32%), затим угоститељских радњи (105 предузетника или 24%) и предузетничких радњи из области прерађивачке индустрије, укључујући пољопривреду и грађевинарство (92 предузетника или 21%).

Табела 4:Структура самосталних предузетника према подручјима дјелатности за период од 2017-2021. година

СЕКТОР ДЈЕЛАТНОСТИ	2017	2018	2019	2020	2021
A. Пољопривреда, шумарство и риболов	14	13	16	13	22
B. Вађење руде и камена	0	0	0	0	0
C. Прерађивачка индустрија	46	48	49	47	47
F. Грађевинарство	11	13	16	18	23
G. Трг. на вел. и мал; попр. мот. воз.,мотоцикала	172	154	149	146	143
I. Дјелат. пружања смјеш., припрема и посл. хране, хотел. и угостите.	110	107	107	107	105
H. Саобраћај и складиштење	22	20	22	23	29
L. Пословање некретнинама	2	2	1	1	2
J. Информације и комуникације	0	0	0	0	1
M. Стручне , научне и техничке дјелатности	19	16	15	16	15
N. Административне и помоћне услужне дјелатности	2	1	1	1	3
P. Образовање	4	5	5	5	6
R. Умјетност, забава и рекреација	0	0	0	1	1
S. Остале услужне дјелатности	42	41	42	43	44
Укупно	**444**	**420**	**423**	**421**	**441**

Извор: Одјељење за привреду и пољопривреду

На подручју општине Нови Град је 2021. године отворено 62, а затворено 42 занатско-предузетничке радње. Тренд отварања предузетничких радњи има константан раст, осим 2020. године, када је због пандемије вируса корона, дошло до смањења броја новоотворених радњи за 35,7% (20 радњи) у односу на претходну годину. Највећи број новоотворених предузетничких радњи забиљежен је 2021.године, док је највише радњи затворено 2018.године.

Графикон 5: Број отворених и затворених занатско-предузетничких радњи у периоду од 2017-2021.године

	2017	2018	2019	2020	2021
Отворене радње	42	48	56	36	62
Затворене радње	41	72	53	38	42
Остале промјене(промјене врсте пословања, привремене одјаве и сл.)	66	57	65	60	53

Извор података: Одјељење за привреду и пољопривреду

Кретање укупних прихода, расхода и просјечних плата

Кретање укупних прихода предузећа са подручја општине у посљедњих пет година показује константан раст, осим 2020. године, када је због пандемије вируса корона, дошло до незнатног пада прихода (за 0,7%) усљед посљедица пандемије корона вируса. Укупан приход пословних субјеката који су предали завршне рачуне у 2021. години износио је 276.687.573,00 КМ, што је за 32.326.464,00 КМ или 13,23% више у односу на претходну годину.

Графикон 6: Преглед укупних прихода, расхода и нето добити предузећа на подручју општине Нови Град за период 2017-2021.година , у КМ

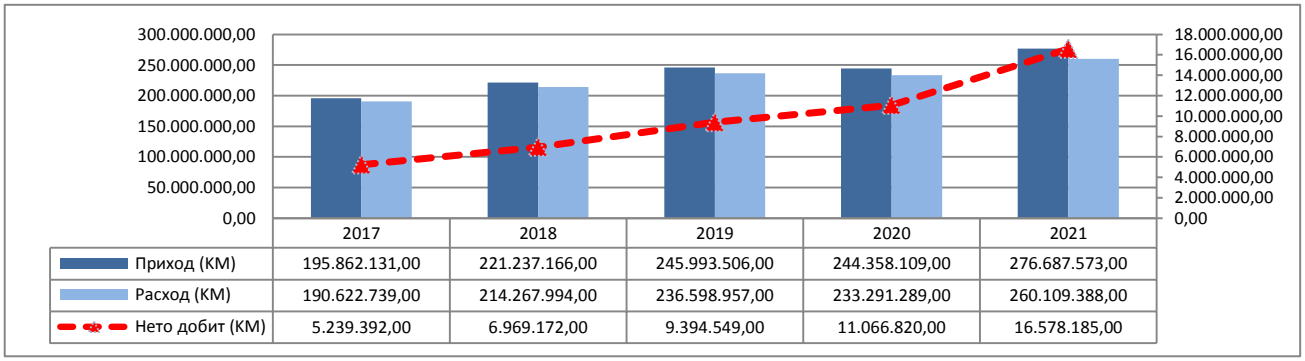

	2017	2018	2019	2020	2021
Приход (КМ)	195.862.131,00	221.237.166,00	245.993.506,00	244.358.109,00	276.687.573,00
Расход (КМ)	190.622.739,00	214.267.994,00	236.598.957,00	233.291.289,00	260.109.388,00
Нето добит (КМ)	5.239.392,00	6.969.172,00	9.394.549,00	11.066.820,00	16.578.185,00

Извор података: АПИФ

Нето добит биљежи стални раст у периоду од 2017-2021. године, и у 2021. години износила је 16.578.185,00 КМ, односно за 49,8% је већа у односу на 2020.годину.

Табела 5: Преглед укупних прихода правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, по подручјима дјелатности (КМ), за период 2017-2021. година

	ПОДРУЧЈЕ	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
A	Пољопривреда, шумарство и риболов	2.768.590,00	2.625.739,00	2.429.953,00	2.108.492,00	3.490.274,00
B	Вађење руда и камена	0,00	0,00	0,00	30.777,00	111.559,00
C	Прерађивачка индустрија	40.549.531,00	46.285.595,00	44.525.906,00	45.728.002,00	50.226.083,00
D	Производња и снабдијевање ел.енергијом	105,00	27.626,00	98.914,00	1.619.280,00	2.573.694,00
E	Снабд. водом, канализ., управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	1.926.889,00	1.882.679,00	2.090.565,00	2.236.409,00	2.182.261,00
F	Грађевинарство	383.072,00	348.747,00	486.422,00	542.848,00	807.597,00
G	Трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	126.158.629,00	144.565.011,00	171.437.189,00	168.385.080,00	186.882.157,00
H	Саобраћај и складиштење	13.654.559,00	13.222.952,00	13.494.012,00	12.532.431,00	17.469.246,00
I	Дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	145.826,00	146.138,00	184.837,00	99.760,00	143.824,00
Q	Дјелатности здравствене заштите и соц. рада	3.566.319,00	3.770.477,00	3.940.599,00	4.526.830,00	5.593.174,00
L	Пословање некретнинама	2.782.872,00	3.828.442,00	3.490.754,00	3.203.801,00	3.639.844,00
M	Стручне, научне и техничке дјелатности	3.028.283,00	3.912.574,00	3.483.341,00	3.008.603,00	3.146.629,00
N	Администт. и помоћне услужне дјелатности	424.982,00	114.089,00	0,00	0,00	0,00
O	Јавна упр. и одбрана, обавезно соц. осигурање	0,00	0,00	0,00	0,00	34.233,00
S	Остале услужне дјелатности	52.943,00	57.988,00	58.497,00	55.663,00	81.635,00
R	Умјетност, забава и рекреација	165.107,00	148.120,00	0,00	0,00	0,00
J	Информације и комуникације	254.424,00	300.989,00	272.517,00	280.133,00	305.363,00
УКУПНО		**195.862.131,00**	**221.237.166,00**	**245.993.506,00**	**244.358.109,00**	**276.687.573,00**

Извор података: АПИФ

Анализирајући укупне приходе пословних субјеката по регистрованим дјелатностима, највеће учешће у приходима од пословне дјелатности општине Нови Град имају подручја G - трговина на велико и на мало, поправка моторних возила и мотоцикала са 67,54% учешћа, C - прерађивачка индустрија са 18,15% учешћа и H-саобраћај и складиштење са 6,31 % учешћа. У току 2021. године пословни субјекти су пословали у 34 различите области, те су највећи приходи остварени у сљедећим областима: Трговина на велико, сем трговине моторним возилима и мотоциклима- 124.457.760,00 КМ, Трговина на мало, сем трговине моторним возилима и мотоциклима- 60.346.742,00 КМ, Производња прехрамбених производа- 19.659.186,00 КМ.

У прерађивачкој индустрији, у 2021. години највеће приходе остварила је прехрамбена, дрвопрерађивачка и текстилна индустрија, који чине 93% укупних прихода прерађивачке индустрије и 17% укупних прихода правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине. У 2021. години предузећа која послују у подручју производње прехрамбених производа и производње пића имала су пад прихода за 1,84% у односу на претходну годину, док су раст прихода имале текстилна индустрија за 17,81%, а дрвопрерађивачка за 19,34%. Константан раст у протеклих 5 година биљежи производња готових металних производа (сем машина и опреме) и производња осталих производа од неметалних минерала. Константан пад, са друге стране, биљежи производња хемикалија и хемијских производа.

Табела 6: Преглед прихода правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, према дјелатности у области прерађивачке индустрије, 2017-2021. година (КМ)

ДЈЕЛАТНОСТ	2017	2018	2019	2020	2021
Прерада дрвета и производа од дрвета и плута, сем намјештаја; производња предмета од сламе и плетарских материјала	14.816.689,00	16.080.046,00	17.698.327,00	14.682.723,00	17.522.835,00
Производња текстила и производња одјеће	4.542.028,00	5.563.029,00	5.416.954,00	8.063.783,00	9.500.302,00
Производња прехрамбених производа и производња пића	19.139.098,00	22.337.300,00	18.690.673,00	20.151.143,00	19.780.236,00
Производња хемикалија и хемијских производа	117.989,00	115.695,00	102.817,00	97.337,00	91.655,00
Производња машина и опреме, д. н., Поправак и инсталација машина и опреме	1.138.529	1.037.378,00	1.092.634,00	809.242,00	1.105.755,00
Производња готових металних производа, сем машина и опреме	412.534,00	522.712,00	806.325,00	1.092.244,00	1.337.141,00
Производња рачунара, електронских и оптичких производа	93.180,00	99.723,00	144.074,00	118.959,00	839,00
Производња осталих производа од неметалних минерала	183.061,00	405.145,00	452.172,00	593.918,00	772.955,00
Штампање и умножавање снимљених записа	106.423,00	124.567,00	121.930,00	118.653,00	114.365,00
УКУПНО:	**40.549.531**	**46.285.595**	**44.525.906,00**	**45.728.002**	**50.226.083,00**

Извор података: АПИФ

Укупни расходи предузећа на подручју општине у 2021. години износили су 260.109.388,00 КМ, док су у 2020. години укупни расходи износили 233.291.289,00 КМ, што показује да су пословни субјекти у 2021. години остварили раст укупних расхода у односу на 2020. годину за 26.818.099,00 КМ, или процентуално 11,49%. Анализирајући укупне расходе пословних субјеката по регистрованим дјелатностима, највеће учешће у расходима од пословне дјелатности општине Нови Град имају подручја G- трговина на велико и на мало, поправка моторних возила и мотоцикала, C - прерађивачка индустрија и H - саобраћај и складиштење. У току 2021. године највећи расходи остварени су у сљедећим областима: Трговина на велико, сем трговине моторним возилима и мотоциклима 117.697.934,00 КМ, Трговина на мало, сем трговине моторним возилима и мотоциклим 57.415.404,00 КМ, Производња прехрамбених производа 18.133.815,00 КМ.

Табела 7: Преглед укупних расхода правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, по подручјима дјелатности, 2017-2021. година

	ПОДРУЧЈЕ	2017	2018	2019	2020	2021
A	Пољопривреда, шумарство и риболов	2.690.449,00	2.485.004,00	2.237.185,00	2.007.163,00	3.284.968,00
B	Вађење руда и камена	0	0	0	17,270.00	81.396,00
C	Прерађивачка индустрија	39.267.437,00	43.556.475,00	41.831.622,00	43.167.870,00	46.761.820,00
D	Производња и снабдијевање ел.енергијом	13.507,00	24.847,00	31.341,00	826.194,00	829.826,00
E	Снабдијевање водом, канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	1.865.133,00	1.987.769,00	2.152.228,00	2.894.915,00	2.194.497,00
F	Грађевинарство	350.025,00	383.556,00	382.959,00	447.780,00	695.822,00
G	Трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и	122.710.444,00	141.488.261,00	165.048.327,00	160.609.081,00	177.161.554,00
H	Саобраћај и складиштење	13.438.915,00	12.958.961,00	13.088.343,00	12.248.491,00	16.898.872,00
I	Дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	239.472,00	229.317,00	198.938,00	95.356,00	124.941,00
Q	Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	3.822.635,00	3.856.614,00	4.560.407,00	4.916.360,00	5.754.033,00
L	Пословање некретнинама	2.805.699,00	3.328.601,00	3.767.370,00	2.980.144,00	2.988.910,00
M	Стручне, научне и техничке дјелатности	2.916.799,00	3.447.639,00	2.996.155,00	2.735.973,00	2.885.565,00
N	Административне и помоћне услужне дјелатности	18.796,00	8.281,00	0	0	4.040,00

O	Јавна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање	0	0	0	1.694,00	41.138,00
S	Остале услужне дјелатности	60.353,00	54.714,00	58,923.00	52.793,00	78.356,00
R	Умјетност, забава и рекреација	156.946,00	145.246,00	0	0	0
J	Информације и комуникације	266.129,00	312.709,00	304.082,00	290.205,00	323.650,00
УКУПНО		**190.622.739,00**	**214.267.994,00**	**236.598.957,00**	**233.291.289,00**	**260.109.388,00**

Извор података: АПИФ

Када је прерађивачка индустрија у питању, највеће расходе, као и код прихода, остварили су прехрамбена, дрвопрерађивачка и текстилна индустрија, које чине 93% укупних расхода прерађивачке индустрије и 16,72% укупних расхода правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине.

Табела 8: Преглед расхода правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, према дјелатности у области прерађивачке индустрије, 2017-2021. година (КМ)

Дјелатност	2017	2018	2019	2020	2021
Прерада дрвета и производа од дрвета и плута, сем намјештаја; производња предмета од сламе и плетарских материјала	14.197.665,00	15.186.608,00	16.383.631,00	13.622.882,00	16.157.831,00
Производња текстила и производња одјеће	4.512.861,00	5.387.680,00	4.949.773,00	7.573.064,00	9.086.395,00
Производња прехрамбених производа и производња пића	18.355.061,00	20.708.964,00	17.732.340,00	18.977.327,00	18.250.509,00
Производња хемикалија и хемијских производа	116.043,00	108.794,00	88.368,00	89.879,00	80.014,00
Производња машина и опреме, д. н., Поправак и инсталација машина и опреме	1.011.706,00	993.965,00	1.073.540,00	823.192,00	975.741,00
Производња готових металних производа, сем машина и опреме	412.787,00	518.105,00	866.376,00	1.054.676,00	1.301.880,00
Производња рачунара, електронских и оптичких производа	97.689,00	89.644,00	180.548,00	358.243,00	54.980,00
Производња осталих производа од неметалних минерала	450.386,00	439.598,00	439.258,00	556.433,00	740.149,00
Штампање и умножавање снимљених записа	113.509,00	123.117,00	117.788,00	112,174.00	114.321,00
УКУПНО	**39.267.437,00**	**43.556.475,00**	**41.831.622,00**	**43.167.870,00**	**46.761.820,00**

Извор података: АПИФ

Однос између оствареног прихода и оствареног расхода је показатељ економичности. Успјешно пословање значи када је показатељ економичности већи од 1, а економичност укупног пословања привреде општине Нови Град у 2021. години износила је 1,06. Већина предузећа на подручју општине Нови Град послује на граници економичности, а 2021.године најекономичнија су била предузећа из сектора производње и снабдијевање електричном енергијом (3,1), вађење руде и камена (1,37) , пословање некретнинама (1,22).

Просјечна нето плата општине Нови Град је у 2021. години[13] износила 893,00 КМ, док је бруто плата износила 1.352,00 КМ. Забиљежен је тренд увећања просјечне нето плате у посљедње четири године, просјечно за око 5,6% годишње. Просјечна нето плата је 2021. године за 24,2% (174,00 КМ) виша у односу на 2017. годину. Плате у Новом Граду су још увијек испод републичког просјека, тако да повећање плата у протеклом периоду није имало значајнијег ефекта на пораст стандарда, тим више што је стопа раста цијена у протеклом периоду била знатно виша од стопе раста плата. Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске потрошачке цијене у Републици Српској у децембру 2021. године су у односу на децембар 2020. године биле више у просјеку за 5,9%. Највећи годишњи раст цијена у децембру 2021. године, забиљежен је у одјељку Превоз –за 14,4% и у одјељку Храна и безалкохолна пића за 10,7%. Укупан индекс потрошачких цијена у Републици Српској у априлу 2022. године у односу на април 2021.године виши је за 11,7%. Највећи годишњи раст цијена у априлу 2022. године у односу на април 2021. године забиљежен је у одјељку Превоз- за 28,6%, те у одјељку Храна и безалкохолна пића за 19,5%.

[13] Извор података: Привредна комора РС: „Привредна кретања у Републици Српској и подручју Коморе Бања Лука, јануар-децембар 2021. године“: www.bl.komorars.ba/sr/home/makroekonomski-pokazatelji

Графикон 7: Просјечне нето и бруто плате (КМ) на подручју општине Нови Град , Републике Српске и Босне и Херцеговине у периоду од 2017.-2021. године

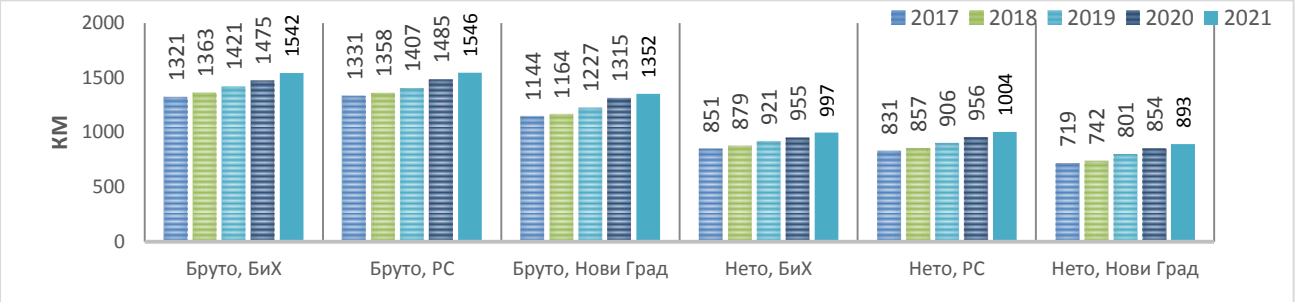

Извор: Републички завод за статистику РС- www.rzs.rs.ba , Агенција за статистику БиХ- www.bhas.gov.ba, Привредна комора РС: „Привредна кретања у Републици Српској и подручју Коморе Бања Лука, јануар-децембар 2021. године“: www.bl.komorars.ba/sr/home/makroekonomski-pokazatelji

Профит, профитабилност и продуктивност

Подаци о укупној добити (разлика између прихода и расхода) по секторима нам дају индикацију у којим се то секторима прилагођавање пословања одвијало у позитивном правцу. Претпоставка је да су се сектори који остварују добит вратили на стара тржишта или су нашли нова, да су пронашли тржишне нише и производе гдје је могуће остварити добит, да почињу да користе савременије технологије, да мијењају структуру финансирања, мијењају интерну организациону структуру, итд. Стопа добити[14] је први од показатеља који нам говори о успјешности пословања појединих сектора, односно показује проценат оствареног добитка према вриједности укупних прихода.

У 2021. години, по стопи добити на првом мјесту је подручје D-Производња и снабдијевање електричном енергијом (67,76%), са 4 предузећа и 1 запосленим. Већину добити овог сектора (87,52%) генерише предузеће „Електрос“ д.о.о. Нови Град са пословном јединицом у Фочи, које се бави производњом електричне енергије. На другом мјесту је подручје B-Вађење руде и камена (27,04%), у оквиру којег послује 1 предузеће са 4 запослена („Гвозден-Коп“ д.о.о. Нови Град). На трећем мјесту је подручје L-пословање некретнинама са стопом добити од 17,88%, у оквиру којег послује 3 предузећа са 46 запослених, а већину добити овог подручја генерише предузеће „Јединство“ д.о.о. Нови Град (70,24%) са 3 запослена.

У другу групу спадају подручја са стопом добити већом од просјека на нивоу општине (5,99%). На првом мјесту је подручје F-Грађевинарство (13,84%), са 3 предузећа и 11 запослених. Сву добит у овом сектору генерише предузеће „Електроспин“ д.о.о. Нови Град са 5 запослених. На другом мјесту је подручје I- дјелатност пружања смјештаја и угоститељство са стопом добити од 13,13% (2 предузећа и 4 запослена). Примјетно је да су предузећа у овом подручју пословала са губитком све до 2020.године, када је остварена стопа добити од 4,41%. У току 2021.године у овом подручју евидентиран је значајан раст стопе добити на 13,13%, што је директна посљедица све веће популаризације домаћег туризма, те реализација пројекта туристичких ваучера, што је допринијело и значајнијем расту прихода. Сву добит овог подручја у 2021.години генерисало је предузеће „Слатина-Љешљани“ д.о.о. Нови Град. У подручја са стопом добити већом од општинског просјека спада још и подручје M-Стручне, научне и техничке дјелатности, са 6 предузећа и са 48 запослених. Највећу добит у овом сектору (55%) у 2021.години генерисало је предузеће „New Sanatron“ д.о.о. Нови Град са 25 запослених. Предузећа из подручја C-прерађивачка индустрија су у 2021.години такође пословала са стопом добити вишом од општинског просјека-6,9%. У овом подручју дјелује 45 предузећа са 821 запосленим. Највише добити (39,33%) овог подручја генерисало је предузеће „Comp-Astor“ Ракани д.о.о. са 67 запослених. У трећу групу спадају сектори који остварују позитиван, релативно скроман резултат (до 5,99%), а гдје највећи удио у добити остварује подручје A- пољопривреда, шумарство и риболов (5,88%), G- трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и трговине (5,20%) S- остале услужне дјелатности (4,02%) и H- саобраћај и складиштење (3.27%).

У четврту групу спадају сектори који послују са губитком, а то су подручје E- снабдијевање водом, канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине, Q- дјелатности

[14] Добит/приход*100

здравствене заштите и социјалног рада, O- јавна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање и J-информације и комуникације.

Табела 9: Стопа добити (%) правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, по подручјима дјелатности 2017-2021. година

	Подручје	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
A	Пољопривреда, шумарство и риболов	2,82	5,36	7,93	4,81	5,88
B	Вађење руда и камена	0,00	0,00	0,00	43,89	27,04
C	Прерађивачка индустрија	3,16	5,90	6,05	5,60	6,90
D	Производња и снабдијевање ел.енергијом	-12.763,81	10,06	68,31	48,98	67,76
E	Снабдијевање водом, канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	3,20	-5,58	-2,95	-29,44	-0,56
F	Грађевинарство	8,63	-9,98	21,27	17,51	13,84
G	Трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и	2,73	2,13	3,73	4,62	5,20
H	Саобраћај и складиштење	1,58	2,00	3,01	2,27	3,27
I	Дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	-64,22	-56,92	-7,63	4,41	13,13
Q	Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	-7,19	-2,28	-15,73	-8,60	-2,88
L	Пословање некретнинама	-0,82	13,06	-7,92	6,98	17,88
M	Стручне, научне и техничке дјелатности	3,68	11,88	13,99	9,06	8,30
N	Административне и помоћне услужне дјелатности	95,58	92,74	0,00	0,00	0,00
O	Јавна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање	0,00	0,00	0,00	0,00	-20,17
S	Остале услужне дјелатности	-14,00	5,65	-0,73	5,16	4,02
R	Умјетност, забава и рекреација	4,94	1,94	0,00	0,00	0,00
J	Информације и комуникације	-4,60	-3,89	-11,58	-3,60	-5,99
	УКУПНО:	**2,68**	**3,15**	**3,82**	**4,53**	**5,99**

Извор података: АПИФ

Када је прерађивачка индустрија у питању, просјечна стопа добити у 2021.години износила је 6,9%, што је за 1,3% више у односу на претходну годину. Највећа стопа добити евидентирана је у дјелатности производње хемикалија и хемијских производа (12,70%), у оквиру које послује 1 предузеће са 1 запосленим- „Inox Commerce“ д.о.о. за производњу, промет и услуге, Нови Град. Стопа добити виша од општинског просјека евидентирана је и у дјелатности прераде дрвета и производа од дрвета и плута, сем намјештаја; производња предмета од сламе и плетарских материјала (7,79%), у којој послује 19 предузећа са 248 запослених. Највећу добит у области дрвопрерађивачке индустрије у 2021.години генерисала су предузећа "Златна пчела“ д.о.о.,"Ligno-Progres"д.о.о. и „bioConcept“ д.о.о. У дјелатности производње прехрамбених производа и производње пића је такође евидентирана стопа добити виша од општинског просјека (7,79%). У овој дјелатности послује 3 предузећа са 70 запослених, а највећу добит 2021.године генерисало је предузеће Comp-Astor“ Ракани д.о.о са 67 запослених

Табела 10: Стопа добити (%) правних лица која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, према дјелатности у области прерађивачке индустрије, 2017-2021. година (КМ)

Дјелатност	2017	2018	2019	2020	2021
Прерада дрвета и производа од дрвета и плута, сем намјештаја; производња предмета од сламе и плетарских материјала	4,18	5,56	7,43	7,22	7,79
Производња текстила и производња одјеће	0,64	3,15	8,62	6,09	4,36
Производња прехрамбених производа и производња пића	4,10	7,29	5,13	5,83	7,73
Производња хемикалија и хемијских производа	1,65	5,96	14,05	7,66	12,70
Производња машина и опреме, д. н., Поправак и инсталација машина и опреме	11,14	4,18	1,75	-1,72	11,76
Производња готових металних производа, сем машина и опреме	-0,06	0,88	-7,45	3,44	2,64
Производња рачунара, електронских и оптичких производа	-4,84	10,11	-25,32	-201,15	-6.453,04
Производња осталих производа од неметалних минерала	-146,03	-8,50	2,86	6,31	4,24
Штампање и умножавање снимљених записа	-6,66	1,16	3,40	5,46	0,04
УКУПНО	**3,16**	**5,90**	**6,05**	**5,60**	**6,90**

Извор података: АПИФ

Према анализираним подацима о профитабилности примјетни су сљедећи трендови:

- **Најбрже растући сектори** у протеклих 5 година су подручја D-Производња и снабдијевање електричном енергијом, B-Вађење руде и камена, I-дјелатност пружања смјештаја, угоститељство и L-Пословање некретнинама,

- **Константно растући сектори** (уколико изузмемо пад у 2020.години) су подручја G-Трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила, A- Пољопривреда, шумарство и риболов, C- прерађивачка индустрија, H-саобраћај и складиштење,
- **Пословање са губитком и пад** код подручја J-информације и комуникације (ИКТ),
- **У области прерађивачке индустрије** по броју запослених и броју субјеката предњаче дрвопрерађивачка, текстилна, прехрамбена, металска и машинска индустрија. По стопи добити, машинска и хемијска индустрија остварују стопу добити знатно вишу од општинског просјека. Дрвопрерађивачка и прехрамбена индустрија остварују стопу добити незнатно вишу од општинског просјека, што значи да остварују позитиван, али још увијек просјечан, резултат. Са друге стране, текстилна и металска индустрија и дјелатност производње осталих производа од неметалних минерала остварују стопу добити знатно нижу од просјека, док предузећа из области производње рачунара, електронских и оптичких производа послују са губитком, што значи да ове индустрије нису профитабилне.

Један од важнијих показатеља ефикасности неког сектора у пословању је продуктивност[15], као економски принцип који представља тежњу да се у пословању оствари што више производа и услуга уз што мање улагање рада. У општини Нови Град у 2021. години продуктивност привреде је остварена у износу 8.551,41 КМ, што значи да сваки просјечно запослени радник на годишњем нивоу оствари 8.551,41 КМ добити за предузеће у којем ради.

Табела 11: Продуктивност у привреди општине Нови Град, по раднику, у КМ, за период од 2017-2021. година

	Подручје	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
A	Пољопривреда, шумарство и риболов	1.532,18	2.872,14	4.701,66	2.026,58	3.739,64
B	Вађење руда и камена	0,00	0,00	0,00	6.753,50	8.043,47
C	Прерађивачка индустрија	2.122,67	4.172,97	3.582,82	3.381,94	4.219,57
D	Производња и снабдијевање ел.енергијом	-13.402,00	2.779,00	33.786,50	396.543,00	1.743.868,00
E	Снабдијевање водом, канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	650,06	-1.142,28	-692,84	-7.316,73	-134,46
F	Грађевинарство	3.304,70	-1.933,83	7.958,69	7.922,33	10.161,36
G	Трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	7.259,34	5.939,67	12.429,69	14.644,07	18.001,12
H	Саобраћај и складиштење	1.609,28	2.315,71	3.756,19	2.469,04	4.321,02
I	Дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	-7.203,54	-6.398,38	-1.762,63	1.468,00	4.720,75
Q	Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	-1.817,84	-610,90	-4.216,38	-2.596,87	-974,90
L	Пословање некретнинама	-530,86	11.360,02	-5.885,45	4.758,66	14.150,74
M	Стручне, научне и техничке дјелатности	1.798,13	8.609,91	8.699,75	5.452,60	5.438,83
N	Административне и помоћне услужне дјелатности	406.186,00	105.808,00	0,00	0,00	0,00
O	Јавна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање	0,00	0,00	0,00	-1.694,00	-3.452,50
S	Остале услужне дјелатности	-1.852,50	654,80	-106,50	956,67	819,75
R	Умјетност, забава и рекреација	906,78	0,00	0,00	0,00	0,00
J	Информације и комуникације	-688,53	-689,41	-1.972,81	-671,47	-1.219,13
	Подручје	1.532,18	2.872,14	4.701,66	2.026,58	3.739,64
	УКУПНО:	**3.156,26**	**4.049,49**	**5.222,10**	**6.054,06**	**8.551,41**

Извор података: АПИФ

Из претходне табеле видљиво је да се у 2021. години са највишим нивоом продуктивности издваја подручје Д-Производња и снабдијевање електричном енергијом (1.743.868,00 КМ). Трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и мотоцикала је друго подручје по висини остварене добити по раднику у 2021. години (18.001,12 КМ), а потом и пословање некретнинама са 14.150,74 КМ добити по раднику. По подацима за 2021. годину, добит по раднику вишу од општинског просјека (8.551,41КМ), остварује и подручје Ф-Грађевинарство (10.161,36КМ).

[15] Добит/број радника

Према анализираним подацима о продуктивности примјетни су сљедећи трендови:

- **Константан раст и врло висока продуктивност** код подручја трговине на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и прехрамбене индустрије, подручја производње и снабдијевање електричном енергијом (подаци се односе на 1 предузеће које има пословну јединицу изван граница општине Нови Град), те подручја грађевинарства и пословања некретнинама,
- **Раст и просјечан ниво продуктивности** код подручја вађења руда и камена,
- **Раст, али ниска продуктивност** (испод просјека) код пољопривреде и прерађивачке индустрије, саобраћаја, дјелатности пружања смјештаја и угоститељства,
- **Пад** код подручја информација и комуникација, стручних, научних и техничких дјелатности и осталих услужних дјелатности,
- **У области прерађивачке индустрије**, у 2021.години просјечна продуктивности износи 4.219,57 КМ по раднику, што је дупло ниже од просјека цјелокупне привреде на подручју општине. По продуктивности, предњачи прехрамбена индустрија (21.853,24 КМ по раднику), те хемијска (11.641,00 КМ по раднику) и машинска (8.125,88 КМ по раднику) индустрија. Дрвопрерађивачка индустрија има продуктивност вишу од просјека у области прерађивачке индустрије, али знатно нижу од просјека цјелокупне привреде на нивоу општине (5.504,05 КМ по раднику). Текстилна и металска индустрија, као и производња осталих производа од неметалних минерала имају веома ниску продуктивност (знантно нижу од општинског просјека). Дјелатност производње рачунара, електронских и оптичких производа послује са губитком, што значи да радници у овој области нису остварили добит за предузећа у којима раде.

Спољнотрговинска размјена

Укупан извоз у периоду од 2017.-2021. године је константно растао, осим у 2020. години, када је усљед пандемије корона вируса имао пад од 9,1%. Укупан извоз у 2021. години је за 93% већи у односу на 2017. годину. Укупан увоз такође има тренд раста у посматраном периоду, осим у 2019. години, када је имао пад од 3%. Увоз је 2021. године већи за 41% у односу на 2017. годину. Укупан обим робне размјене општине Нови Град са иностранством у 2021. години износио је 132.785.000,00 КМ, што је у поређењу са 2017. годином више за 47.216.000,00 КМ или за 55%.

Табела 12: Увоз и извоз, робна размјена и покривеност увоза извозом на подручју општине Нови Град, 2017-2021 година

Р.бр	Опис/Година	2017	2018	2019	2020	2021
1.	Укупан увоз (КМ)	62.179.000	81.447.000	78.972.487	81.929.405	87.565.000
2.	Укупан извоз (КМ)	23.390.269	36.878.000	38.106.222	34.623.737	45.220.000
3.	Обим размјене (КМ)	85.569.000	118.325.000	117.078.709	116.553.142	132.785.000
4.	Покривеност увоза извозом (%)	37,6	45,3	48,3	42,3	51,6

Извор података: Вањскотрговинска комора БиХ, Привредна комора РС

Највећи увозни производи у укупном увозу су производи хемијске и сродних индустрија (49,5%), текстил и производи од текстила (26%) те производи прехрамбене индустрије и алкохол. Највећи извоз је остварен у области текстила и производа од текстила (65%), производа од дрвета и сродних производа (19,4%) и, производа од простих метала (8,2%). У погледу спољнотрговинских партнера, наши производи су најприсутнији на тржиштима ЕУ, и то Хрватске, Њемачке и Аустрије. Највише производа се увозило из Словеније, Хрватске и Србије.

Табела 13: Највећи извозници са подручја општине Нови Град, према подацима из завршних извјештаја привредних друштава за 2021. годину

Редни број	Назив предузећа	Учешће (%) у укупном извозу, 2021. године	Сектор
1.	„Smart Textiles“ д.о.о.	7,85	Текстилна индустрија
2.	"Ligno-Progres" д.о.о.	7,31	Дрвопрерађивачка индустрија
3.	„Vastil“ д.о.о.	4,86	Текстилна индустрија
4.	"Савиа"д.о.о.	4,72	Саобраћај и складиштење
5.	"Техношпед" д.о.о.	3,15	Саобраћај и складиштење
6.	LB logistic d.o.o.	3,02	Саобраћај и складиштење
7.	" Златна пчела " д.о.о.	2,70	Дрвопрерађивачка индустрија
8.	„Ligno Tehna Co“ д.о.о.	2,46	Дрвопрерађивачка индустрија

9.	„Сана-Елвис“ а.д.	2,00	Текстилна индустрија
10.	„SMS – IE“ д.о.о.	1,80	Производња металних конструкција и њихових дијелова
	Укупно:	**39,86**	

Извор података: АПИФ

Веће инвестиције у привреди

Привреда општине Нови Град у протеклом средњерочном периоду је стагнирала, али је пандемија корона вируса додатно успорила развој привреде и нове инвестиције. Број запослених, број предузећа и уопште привредна активност на подручју општине стагнира, а овакав тренд је директна посљедица емиграције радно способног становништва.

У периоду од 2017. године највеће *стране инвестиције* су инвестиције из Италије и Аустрије, и то предузећа ,,Derma-Fire sticks" д.о.о. Нови Град вриједности 1.920.617,00 КМ (производња пелета), ,,Smart Textiles" д.о.о. Нови Град вриједности 1.113.971,00 КМ (текстилна индустрија) и ,,Vastil" д.о.о. Нови Град вриједности 504.239,00 КМ (текстилна индустрија). Кад су *домаћи инвеститори* у питању, највеће инвестиције се односе на предузећа ,,Drvo-Zec CO" д.о.о. Нови Град вриједности 87.617,00 КМ (сјеча дрвета), ПЗ,,Агронова" са р.о. Нови Град вриједности 42.108,00 КМ (пољопривредна задруга) и ,,Гвозден-Коп" d.o.o. Нови Град вриједности 34.800,00 КМ (вађење руде и камена). Највећи број запослених тренутно имају страни инвеститори у области текстилне индустрије „Vastil" д.о.о. Нови Град (102 запослена) и ,,Smart Textiles" д.о.о. Нови Град (85 запослених).

Субвенције и подстицаји за сектор МСП-а, start up и нова запошљавања

Подршка привредницима и предузетницима, осим кроз рад Привредног савјета, обезбијеђен је и кроз општинске субвенције и подстицаје. Ове мјере подстицаја спроводе се с циљем очувања постојећих радних мјеста, креирања нових, те стимулисања развоја привреде. Средства за подршку малим и средњим предузећима су се у периоду од у од 2017-2021. године додјељивала кроз неколико мјера: подстицаји за самозапошљавање, подстицаји за подршку сектору МСП и програм подршке маргинализованим групама жена у развоју бизниса, за шта је од 2017. године реализовано укупно 248.467,10 КМ, од чега је 203.485,00 КМ из Буџета општине, а 44.982,10 КМ из екстерних извора финансирања (ИМПАКТ фондација, USAID, ЦЕФЕ). Од 2019. године општина Нови Град посједује BFC SEE сертификат, као општина са повољним пословним окружењем, што такође може бити предност код привлачења нових инвестиција и стимулисања локалне привреде.

Пословне зоне

Локације за улагање на простору општине Нови Град су дефинисане Просторним планом општине Нови Град до 2039. године и Регулационим планом „Индустријске зоне Пољавнице“. Регулационим планом утврђено је подручје за индустријске и пословне намјене укупне површине 17ha. Планом су дефинисани сви релевантни урбанистичко-регулативни елементи за будућу изградњу, реконструкцију и планско уређење простора који он обухвата. За ово подручје урађена је Студија изводљивости[16] која предвиђа изградњу модерне индустријске зоне на земљишту укупне површине 75ha. Процес оснивања и развоја пословне зоне „Пољавнице“ формално је почео 2004. године усвајањем акта о омогућавању продаје неискориштене општинске земље предузетницима и привредницима који желе да покрену производна предузећа и отворе нова радна мјеста. Подручје пословне зоне „Пољавнице” састоји се од три цјелине: *Стари дио* од око 20ha, који је у функцији преко 50 година, *Нови дио* од око 17ha, којег чини простор гдје се од 2004. године извршила парцелизација и продаја општинског земљишта новим инвеститорима и *Трећи дио* површине од око 38 ha, који је у фази планирања и рјешавања имовинско – правних односа и тренутно није у функцији.
С обзиром да су стари и нови дио индустријске зоне готово попуњени, а да Општина Нови Град у новом дијелу зоне који је обухваћен и регулационим планом, није имала земљиште у свом власништву, Скупштина општине Нови Град је у октобру 2021.године донијела Одлуку о куповини земљишта укупне површине 2ha, а како би се обезбиједиле слободне парцеле за будуће инвеститоре. У склопу припреме овог земљишта за нове инвестиције, Општина Нови Град је завршила процедуру

[16] http://investnovigrad.com/wp-content/uploads/2018/12/3.Studija-izvodljivosti-za-Industrijsku-zonu-Poljavnice-1.pdf

израде пројектно-техничке документације, након чега ће се приступити и изградњи неопходне инфраструктуре. Тренутно се у индустријској зони налази 20 активних субјекта, са 400 запослених. Пословне капацитете у Индустријској зони је изградило и 16 страних инвеститора из Аустрије, Швајцарске, Словеније, Србије, Италије и Хрватске. Ова предузећа тренутно запошљавају и највећи број радника који раде у Индустријској зони - 250 радника.

Путна мрежа*:* Непосредно уз зону пролази магистрални пут М14 (дионица Козарска Дубица - Костајница - Нови Град - Бихаћ). Нови Град је жељезнички чвор са правцима: Бања Лука и Бихаћ (БиХ) и Загреб (ХР). Гранични прелаз за жељезнички саобраћај за међународни превоз путника, возила и робе се налази у Добрљину (БиХ) - Волиња (ХР) на удаљености од зоне од 15 km. Гранични прелаз за путнички саобраћај Нови Град (БиХ) - Двор (ХР), удаљеност од зоне од 3 km и гранични прелаз за превоз путника и терета Градина (БиХ) - Јасеновац (ХР), удаљеност од зоне од 125 km. Унутар саме Индустријске зоне остао је неасфалтиран дио макадамског пута укупне дужине од 1.050 m којег је потребно асфалтирати те успоставити нове комуникационе путеве унутар саме зоне.

Електрична енергија: У непосредној близини Индустријске зоне налази се главна трафостаница, ТС Пољавнице 110/20/10 kV. У 2020. години у Индустријској зони је изграђена нова трафостаница снаге 230/400 kV, чиме је квалитетно ријешено питање електроснабдијевања привредних субјеката у новом дијелу Индустријске зоне, који су у претходном периоду имали проблем са електроснабдијевањем.

Водоводна мрежа: Претходних година систем водоснабдијевања у Индустријској зони није био квалитетно ријешен, међутим у 2021.години изграђена је секундарна водоводна мрежа у Индустријској зони и пуштена у функцију. На овај начин је само дјелимично ријешен проблем водоснабдијевања привредних субјеката у зони из разлога што је неким привредним субјектима технички теже изводљиво прикључење на поменуту секундарну водоводну мрежу.

Канализациона мрежа: У Индустријској зони, нити у непосредној близини Зоне нема канализационе мреже, тако да се користе септичке јаме. Неопходно је извршити пројектовање и изградњу, канализационог система са пречишћивачем отпадних вода.

Телекомуникације: Интернет и фиксна телефонија - насеље Пољавнице има засебну приступну телекомуникациону мрежу, тако да је подручје Индустријске зоне Пољавнице снабдјевено са око 120 нових прикључака за потенцијалне нове кориснике у Индустријској зони. Телекомуникациона мрежа - унутар зоне, која се односи на стари дио је квалитетно ријешена, међутим за нови дио зоне потребно је извршити пројектовање и изградњу исте.

Туристички потенцијали, инфраструктура и услуге

Негативни демографски трендови као и проблеми изазвани пандемијом корона вируса су интензивирали већ постојеће проблеме, гдје је сектор туризма највише погођен. Са друге стране, Нови Град посједује разноврсну атракцијску структуру, коју не прати адекватан профил туристичких производа. Без обзира на значајне туристичке потенцијале и број туристичких посјета у Новом Граду, просјечна потрошња је ниска, а туристи се у Новом Граду кратко задржавају. Разлог за овакво стање лежи, прије свега**,** у недостатку адекватних туристичких садржаја, неизграђеној инфраструктури и супраструктури и непостојању стратешког приступа развоју туризма општине. Иако је Стратегијом развоја општине Нови Град за период од 2017-2026. године туризам дефинисан као један од стратешких ресурса и праваца развоја општине, туризам и даље има симболично учешће у укупним приходима општине. Како би дошло до значајног побољшања у том правцу потребно је развоју туризма општине приступити стратешки и унаприједити укупан систем управљања дестинацијом. Неопходно је постојећу туристичку понуду трансформисати у правцу креирања разноликог доживљаја посјетилаца у растућим тржишним нишама и прилагођавања новим трендовима у постпандемијском периоду, гдје су посебно значајни облици туризма који се везују за природу, активан одмор и персонализована путовања, што и представља и највеће туристичке потенцијале Новог Града.

Пројекат изградње пјешачке и бициклистичке стазе на дијелу магистралног пута М-14 уврштен је у листу одобрених пројеката Министарства финансија Републике Српске, које је на основу расписаног јавног одобрило средства за реализацију пројекта изградње пјешачке и бициклистичке стазе у Новом Граду. Спајањем пјешачко-бициклистичке стазе са Кејом Крајишких бригада добиће се нова цјелина предвиђена за пјешаке и бициклисте. Скупштина општине Нови Град је у октобру 2021.године донијела **одлуку о куповини дијела пословних просторија у Спортско – рекреативногм центру „Млакве“** (3 пословна простора површине 493 м^2, 54^2 м2 и 249 м^2) са циљем њихове

пренамјене у смјештајне капацитете хостелског типа, поред којег ће пролазити будућа пјешачко-бициклистичка стаза, што представља значајан допринос развоју активног туризма на подручју општине Нови Град.

У природне потенцијале општине спадају: термоминерални извор Љешљани, ријеке Уна и Сана са притокама Војсковом, Јапром и Стрижном, те Новска планина. На ријекама се организују спортско – рекреативне активности на води (кајакаштво, рафтинг, лађарење, риболов) и разне манифестације, од којих је најзначајнија „Интернационална Уна регата -лађом низ Уну“, која се одржава од 2012. године. Циљ ове манифестације је промоција ***унске лађе као новоградског бренда***, а окупља око 400 учесника из Републике Српске, БиХ, Хрватске, Србије, Словеније и других земаља. Новоградска лађа специфична је у односу на лађе узводно и низводно од Новог Града, а карактерише је специфичан начин управљања чакљом и веслом. Подручје ријеке Уне на подручју општине Нови Град припада заштићеном подручју Парк природе „Уна“, који је Влада РС прогласила 2019. године. У ријекама Уна и Сана, на подручју Новог Града, обитава 95% слатководних риба, а Јапра и Војскова су природна мријестилишта заштићене врсте рибе младице, што је ријеткост у Европи. ***Спортско-риболовно друштво Нови Град*** је врло активно у развоју спортског риболова, риболовног туризма и рекреације у природи, са основним циљем унапређења рибарства и заштите животне средине. Активно сарађује са ШРУ „Седра“ из Двора (ХР) на заштити и очувању ријеке Уне и њеног рибљег фонда, а сарађује и са Пољопривредним факултетом из Бања Луке на изради научних студија и реализацији теренске наставе за студенте. Тренутно је у току израда студије „Рибарска основа Републике Српске“, а упућена је и иницијатива за додјелу концесије Спортско-риболовном друштву Нови Град. Риболов на подручју општине Нови Град је врло атрактиван. На потезу од 1 км постоје 2 стазе са 3 врсте риболова (лов рибе на пловак и спин на Сани и лов младице на Уни), те је могуће мушичарење из чамца, што је ријеткост. Уна је једина ријека у ширем окружењу на којој се 90% слатководних врста риба може ловити на мушицу. Спортско-риболовно друштво Нови Град газдује са 186 км водотока и 2 природна мријестилишта младице. Друштво годишње изда 2.500 дневних дозвола за риболов што довољно говори о великом потенцијалу риболовног туризма у Новом Граду.

Ловачка удружења новоградске општине успјешно раде и послују већ 80 година, а ловство овдје има дугу традицију. На основу Одлуке о установљавању ловишта у Републици Српској (Службени гласник Републике Српске број: 89/15), ловишта новоградске општине припрадају групи спортско-рекреационих ловишта, чија је основна намјена спорт и рекреација добровољних и непрофитних удружења грађана (ловачких удружења). На подручју општине формирана су 4 спортско-рекреациона ловишта, која обухватају укупну површину од 46.967 ha, што чини око 2% од укупне површине ловишта у Републици Српској и готово цјелокупну територију општине Нови Град. Овим ловиштима газдују ловачка удружења: „Фазан“ (ловиште Нови), „Лане“ (ловиште Рудице), „Срндаћ“ (ловиште Сводна) и „Пастирево“ (ловиште Пастирево), а сва удружења су чланице Ловачког савеза Републике Српске. Основне врсте дивљачи су: срнећа дивљач, дивља свиња, зец, фазан, јаребица, пољска и дивља патка.

На подручју Новске планине, ***Планинарско удружење „Новска планина“*** (основано 2020. године), уредило је и означило 22 км пјешачких стаза. У току је израда једне стазе, а планирано је уређење још два правца, уређење једног пењалишта-вјежбалишта које би имало уређен и „via ferrata“ смјер, те оснивање планинарске секције у основним и средњим школама. У периоду 09.-11.07.2021. године одржан је и планинарски камп покрај ријеке Уне, са шетњом по Новској планини, на којем је учествовало око 80 планинара из цијеле регије. Значајнија манифестација је и Маратон „Стазама Бранка Ћопића“ и трејл трка „Рога није бабарога“, које организује ***Атлетски клуб „Слобода“.*** Маратон „Стазама Бранка Ћопића“ је први и најстарији маратон у БиХ, први пут организован 2013. године. Одржава се у част Бранка Ћопића (Хашани-Нови Град, 42 км) и сваке године окупи око 300 учесника из 15 земаља свијета. Трејл трка „Рога није бабарога“ (14 км) се организује од 2017. године кроз природу Новске планине и окупља око 30 учесника из БиХ, Словеније и Хрватске.

Термоминерални извор Љешљани се налази на 211 метара надморске висине у поткозарском дијелу општине Нови Град. Термоминерална вода на овом локалитету припада јединственом, веома ријетком типу вода у свијету. Наиме, ријеч је о хипералкалној води која је, за разлику од осталих ријетких хипералкалних вода у земљи и свијету, такође и термоминерална, са око 10 пута већом минерализацијом од вода сличних карактеристика. На подручју извора се налази отворени базен са

термоминералном водом, ресторан и шест бунгалова. Израђена је изведбено–пројектна документација централног лечилишно–смјештајног објекта која подразумјева улагања у здравствено терапијске садржаје, смјештајне капацитете и додатне објекте, као и Студија изводљивости за БРЦ Љешљани[17]. Највише посјетилаца се биљежи током јула и августа када током викенда број посјетилаца, према процјенама, износи 1000, а радним даном од 300-400 посјетилаца дневно. Коришћење капацитета термоминералне воде у Љешљанима, и поред вишегодишњег тражења рјешења, је у почетној фази, са веома скромним досадашњим ефектима коришћења овог ресурса. Просторним планом Републике Српске до 2025. године Љешљани су обухваћени као потенцијални бањски локалитет. Цјелокупна зона површине од 595,93 ha проглашена је подручјем од великог друштвеног интереса и као таква дефинисана регулационим планом посебног подручја „Бања Љешљани“. Према Регистру концесија Комисије за концесије Републике Српске посједник и власник некретнина у ужем бањском подручју (Бањско-рекреативни центар „Слатина – Љешљани“ д.о.о.) нема закључен Уговор о концесији за експлоатацију термоминералне воде на локалитету Бање "Љешљани". За подручје у непосредној близини бањског локалитета додијељена је концесија за коришћење мрког угља и бентонита на лежишту "Љешљани" предузећу „Привредни Препород“ д.о.о. Бања Лука, са периодом концесије од 2012-2042. година. У досадашњем концесионом периоду извршена су истраживања и израђен је Елаборат о резервама, а Концесионар је израдио идејно рјешење за добијање угља и бентонита и техничко-економску оцјену. У фебруару 2022. године предузеће „Привредни Препород“ д.о.о. Бања Лука је израдило и Претходну процјену утицаја на животну средину за пројекат ,,Експлоатација угља и бентонита на лежишту Љешљани код Новог Града“. Министарство за просторно уређење грађевинарство и екологију Републике Српске је 17.05.2022. године донијело Рјешење о утврђивању обавезе спровођења процјене утицаја на животну средину и израде студије утицаја на животну средину за пројекат подземног вађења руда - експлоатација угља и бентонита на лежишту „Љешљани“. У наведеном Рјешењу наведено је Мишљење Министарства здравља и социјалне заштите, односно ЈЗУ Института за јавно здравство Републике Српске, према којем се препоручује да се још једном преиспита оправданост отварања новог рудника угља као неперспективне дјелатности и веома перспективне дјелатности коју би бања „Љешљани“ развила са термоминерално-лечилишном водом. Такође, ЈЗУ Институт за јавно здравство Републике Српске сматра да отварање новог подземног рудника угља треба зауставити док се не процијени колики је потенцијални негативан утицај и може ли довести до нестанка воде са изворишта у бањи „Љешљани“, поред других штетних утицаја. Евентуално отварање рудника на овом локалитету може представљати пријетњу развоју бањског туризма, с обзиром на могуће негативне утицаје на животну средину.

Парк природе „Уна“ површине 2.772,60 ha се простире на подручју 4 општине у Републици Српској: Крупа на Уни, Нови Град, Костајница и Козарска Дубица. Подручје парка природе „Уна“ одликују специфичне геолошке и хидролошке појаве, као и изузетна биолошка разноврсност која се испољава кроз флористичке, фаунистичке и екосистемске вриједности. Посебну вриједност су станишта бројних врста риба у ријеци Уни, гдје је идентификовано 39 различитих врста риба. Низ хидролошких, геоморфолошких и других феномена, међу којима се посебно истичу седрени облици, брзаци, водопади, аде и ријечна језера, чине ово подручје јединственим. Најзначајнија економска дјелатност у Парку, коју би требало развијати и унаприједити у наредном периоду, је туризам. У том смислу потребно је развијати сљедеће облике туризма: културно-манифестациони, риболовни, гастро-етнолошки, спортско-рекреативни, адреналински, дјечији и омладински туризам.[18] Фактори угрожавања Парка природе „Уна“ се првенствено односе на могућност одлагања нуклеарног отпада на Трговској гори, подручје Черкезовац у општини Двор (ХР), на око 900 метара од заштићеног подручја Парка природе "Уна". Изградња одлагалишта може да има посљедица по живот и здравље људи, као и по животну средину не само на подручју општине Нови Град, већ и сусједних општина у БиХ и Републици Хрватској. Фактори угрожавања Парка природе „Уна“ односе се и на квалитет воде, с обзиром да се већина отпадних вода испушта у ријеке Уну и Сану, потом урбанизација простора и бесправна градња викенд кућа и уређење обала и др., што има за посљедицу уништавање станишта и

[17] Доступно на: http://investnovigrad.com/wp-content/uploads/2019/01/Studija-izvodljivosti-BRC-Ljesljani-19-12-2014.pdf
[18] Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслијеђа: „Парк природе „Уна“- студија заштите-стручна основа.“ –стр.2, 80. и 81.

мријестилишта риба, снижавање нивоа подземних вода, исушивање мочварних и поплавних станишта и др.

У **културно – историјске потенцијале** општине спадају: археолошке локације (Мекоте, долина Јапре), Стара градска вијећница (национални споменик БиХ), Народна библиотека, Завичајни музеј са веома значајним Легатом Стојана Ћелића (национални споменик БиХ) и етно збирком Милана Карановића, споменици из периода НОР-а (Споменик Мајци Партизанци, споменик Цвијет Слободе), Градски кеј и сакрални објекти. У етно–социјалне потенцијале општине спадају народне игре, пјесме, обичаји, ношња, рукотворине, домаћи гастро производи, те старе аутохтоне куће Поткозарја и Подгрмеча. Код гастро-етнолошког туризма, посебну вриједност представљају производи ***ПЗ „Агројапра“,*** која је преко свог бренда „Извор“ на тржиште пласирала 15 различитих финалних производа (хладно цијеђена уља - бундевино и сунцокретово, сушена шљива са и без коштице, чипс од јабуке, интегрална брашна - пшенично, ражено, хељдино, кукурузно и бундевино, те три врсте бундевиних сјеменки). У оквиру пројекта „Развијање капацитета за производњу традиционалног сира на подручју општине Нови Град“ (2017/2018.г.) покренуте су 3 мини сиране за производњу сирева специфичних за подручје новског Подгмечја и Поткозарја, те су створени услови за одрживост и повећање обима производње у будућности. ***„Крајишки сир“*** као могући бренд подручја, специфичан за ово подручје, је такође значајан потенцијал. На подручју општине Нови Град је на располагању 161 кревет у 21 објекту, и то: Мотел „New Sanatron“ - 34 кревета; Мотел „Арена“ - 20 кревета; Кућа за одмор „Ада“ - 16 кревета; Кућа за одмор „Унске терасе“ - 9 кревета; Кућа за одмор „Унски рај“ - 6 кревета; Кућа за одмор „Лазина царевина“ - 8 кревета; Кућа за одмор „Una guest house“ – 6 кревета; Кућа за одмор „Бабић“ – 6 кревета; Кућа за одмор „Минхен“- 6 кревета, Кућа за одмор „Царић“- 6 кревета, Кућа за одмор „As Holiday Home“- 4 кревета, Кућа за одмор „Крњајић“- 4 кревета, Кућа за одмор „Оџић“- 5 кревета, Апартман „Центар“- 4 кревета, Апартман „Harmony“- 5 кревета, Апартман ,,Конак“ – 4 кревета; Апартман „Јулија“ - 2 кревета; Апартман „Пасаж“ - 4 кревета; Апартман ,,Парк“ – 6 кревета; Апартман ,,Уна“ – 3 кревета; Соба за одмор „Маја“ - 3 кревета.

У 2020. години је због пандемије корона вируса евидентиран значајан пад прихода од боравишних такси, и то за 55 % у односу на 2019. годину. Рекордан износ наплаћене боравишне таксе забиљежен је у 2021. години, што је резултат све веће популаризације домаћег туризма и регистрације приватног смјештаја на подручју општине у току 2021. године. Податке у наредном графикону ипак треба узети са резервом, јер се претпоставља да су стварни подаци доста већи, али се не води ажурна евиденција посјетилаца, те се не пријављују сва ноћења.

Графикон 8: Преглед долазака, ноћења и наплаћене боравишне таксе на подручју општине Нови Град, 2017-2021. година

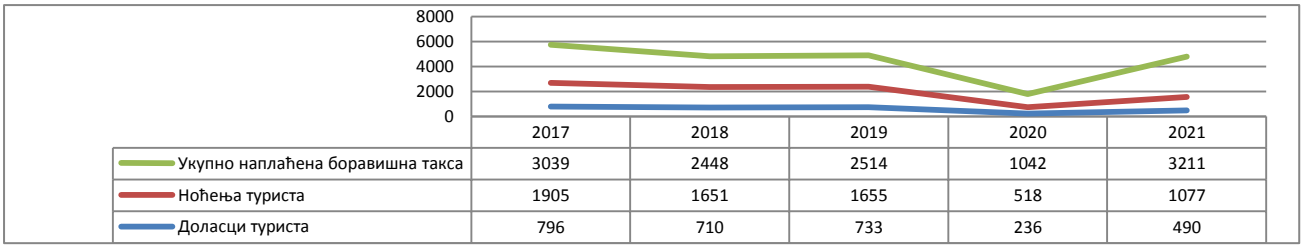

	2017	2018	2019	2020	2021
Укупно наплаћена боравишна такса	3039	2448	2514	1042	3211
Ноћења туриста	1905	1651	1655	518	1077
Доласци туриста	796	710	733	236	490

Извор података: Информација о стању у туризму на подручју општине Нови Град за 2021. годину., Републички завод за статистику РС, Пореска управа РС

У подручју I-Дјелатност пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство, на подручју општине дјелују 2 привредна друштва чија је претежна дјелатност припрема и послуживање хране и пића, те 107 угоститељских радњи. Послови развоја туризма на подручју општине Нови Град повјерени су ЈУ „Туристичка организација општине Нови Град“, која је основана 19.03.2015. године Одлуком Скупштине општине Нови Град.

Пољопривредни потенцијали и пољопривредна домаћинства (газдинства)

Значајни носиоци развоја пољопривреде су породична пољопривредна газдинства на којем пољопривредник као физичко лице заједно са члановима домаћинства обавља пољопривредну производњу. Према подацима Републичке управе за геодетско имовинско правне послове РС, од укупно расположиво 46.956 ha земљишта на подручју општине Нови Град 20.796 ha је обрадиво.

Међутим, у Регистар пољопривредних газдинстава је 2022. године уписано 265 пољопривредних газдинстава са 1.649,24 ha обрадивог земљишта. Број пољопривредних газдинстава на подручју општине Нови Град је константно растао све до 2019. године када је због обавезе плаћања доприноса од стране носиоца пољопривредних газдинстава, дошло до масовног исписа из Регистра.

Табела 14: Преглед броја пољопривредних газдинстава и обрадивих површина уписаних у Регистар за подручје општине Нови Град, период од 2017-2021. године

ГОДИНА	БРОЈ ПОЉ. ГАЗДИНСТВА	ПОВРШИНА (ha)	ПРОСЈЕЧНА ПОВРШИНА ЗЕМЉИШТА (ha)
2017	679	2002,11	2,95
2018	757	2701,73	3,57
2019	246	1355,12	5,51
2020	296	1642,00	5,55
2021	263	1558,00	5,93
2022	265	1649,24	6,22

Извор: Информација о стању пољопривреде на подручју општине Нови Град за 2021.г., Одјељење за привреду и пољопривреду

Евидентно је значајно повећање просјечне величине посједа уписаних у Регистар која износи 6,22 ha по газдинству. Ово повећање је резултат тога што су, након смањења броја регистрованих газдинстава, у Регистар уписани, у највећем броју, произвођачи који имају обезбјеђен редован откуп својих производа, остварују мјесечне приходе те су у могућности измирити прописане обавезе.
У посљедњих 50 година знатно се измијенила пољопривредна физиономија напуштањем пољопривредних површина на простору побрђа. Смањењем броја сеоског становништва, напуштене су и запуштене пољопривредне површине. Више не постоје пољопривредне површине у друштвеном сектору, које су узурпиране и препуштене деградацији и дерурализацији[19].

Ратарска и повртарска производња је заступљена на око 9.500 ha и у највећој мјери је, с обзиром на уситњеност парцела, организована на самим газдинствима и намјењена за потребе сточарске производње а само мањим дијелом за тржиште. Најзаступљенија култура је кукуруз са површином од око 2.500 ha, затим слиједе јечам и зоб са 600 ha, пшеница 500 ha, тритикал 400 ha, те сточно крмно биље на око 5.500 ha. За ***културе раж, хељда и спелта постоји потражња на тржишту***, али се исте не узгајају на подручју општине Нови Град, те би требало посветити пажњу узгоју ових култура. Поврће је засијано на око 1.500 ha. Најзаступљеније културе које се узгајају на отвореном су паприка, пасуљ, купусњаче, лук, краставац, диње, лубенице и кромпир. На подручју општине Нови Град предузеће „Carl Kühne d.o.o.“ из Њемачке у сарадњи са Општином Нови Град организује ***производњу краставца–корнишона*** већ шесту годину. У 2021. години произведено је 425 тона краставца и остварен приход од 511.509,13 КМ. Задруга „Агронова“ такође ***организује откуп граха, цвекле, лука и кромпира.*** У 2021. години ова задруга је са своја 44 кооперанта организовала производњу на 51,25 ha. На подручју општине Нови Град производњом расада поврћа и цвијећа бави се један произвођач као самостални предузетник на површини од 1.000 m^2 који је своју производњу уписао у регистар произвођача расада пољопривредног биља. Непостојање организованог откупа за произведене културе у пластеницима је ограничавајући фактор за повећање површина у заштићеном подручју и унапређења технологије производње. Производња у пластеницима која се налази у систему општинских подстицаја заступљена је на површини од 12.875,50 $м^2$ код 38 произвођача. Општина Нови Град је током 2022.године реализовала пројекат „Економско оснаживање социјално и материјално угрожених и младих особа кроз пластеничку производњу поврћа“ којим су обезбијеђена средства за додјелу пластеника за 20 корисника са подручја општине Нови Град.

Воћарска производња: на подручју општине Нови Град процјењена површина интезивних засада јабучастог воћа је око 18 ha (јабука 10 ha и крушка 8 ha), а од коштичавог воћа заступљена је шљива на 4,3 ha. Од језграстог воћа на љеску се односи 10 ha и орах 2 ha. Што се тиче јагодичастог воћа сарадњу са фирмом Приједорчанка а.д. остварила су четири произвођача јагоде. Од бобичастог воћа интересантан је засад ароније површине 3,6 ha, који је сертификован као органска производња, као и засад боровнице површине 0,2 ha. Поред Приједорчанке а.д., фирма „Унагро“ д.о.о. подигла је хладњачу у Добрљину за складиштење и чување воћа капацитета 750 тона (пет комора по 150 тона). У

[19] Д.Тодић, М.Антонић, Р. Дабић, Н. Тодић: „Новоградска општина-монографија.“ , стр. 106

наредном периоду Приједорчанка а.д. намјерава подстицати ширење засада јагоде, а најављена је и подршка подизању нових засада шљиве чији би кооперанти имали гарантован откуп, међутим произвођачи нису занитересовани за подизање ових засада због неуређености тржишта.

Сточарска производња: највећи удио у приходима пољопривредних газдинстава има ***производња млијека***. Производња млијека се развија прије свега захваљујући постојању откупљивача и подстицајним мјерама. У протеклом периоду од екстензивне производње и малих породичних фарми настале су специјализоване фарме за производњу сировог млијека.

Табела 15: Производња млијека на подручју општине Нови Град, период од 2017-2021. година

Година	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Фарме	63	56	54	56	52
Кол. (у L)	3.464.928	3.497.740	3.630.393	4.047.944	4.085.894

Извор: Одјељење за привреду и пољопривреду- Одсјек за пољопривреду/општински подстицаји

У броју фарми које се налазе у систему општинских подстицаја, примјетан је умјерен тренд смањивања броја фарми уз истовремено повећање количина произведеног млијека.Ово указује на укрупњавање производње у овом сектору, али и о гашењу мањих произвођача. Евидентна је тенденција структуирања у складу са трендовима који владају и у ЕУ, гдје такође долази до укрупњавања фарми. У вези са наведеним, постигнути су одређени помаци успостављањем капацитета за откуп и прераду млијека у квалитетне и тржишно интересантне производе малих произвођача. Унапређењу прерађивачког сектора дала је имплементација пројекта покретања мини сирана на подручју општине Нови Град, који је реализован 2017/2018. године.

Производња говеђег меса је ограничена и не заузима значајно мјесто у укупној сточарској производњи. Фонд говеда претежно чине комбиноване и млијечне расе док расе за производњу меса уопште нису заступљене. ***Свињарство и живинарство је ограничено*** недостатком тржишта и организованог откупа, па се ова производња обавља углавном за потребе домаћинства. На подручју општине је регистровано је 10 узгајивача оваца. Овчарство се развија захваљујући екстензивном гајењу, коришћењу расположивих ливада и пашњака, те могућношћу продаје на локалном тржишту. **Пчеларство** је једна од ***најперспективнијих*** грана пољопривреде наше општине с обзиром да климатски и географски услови општине погодују организовању и развоју пчеларства. У евиденцији пчелара и пчелињака евидентирано је 73 пчелара и 3.836 кошница. Процјењује са да просјечна годишња производња меда на подручју општине износи око 40–50 тона.

Графикон 9: Број пчелара и кошница на подручју општине Нови Град, 2018-2022 година

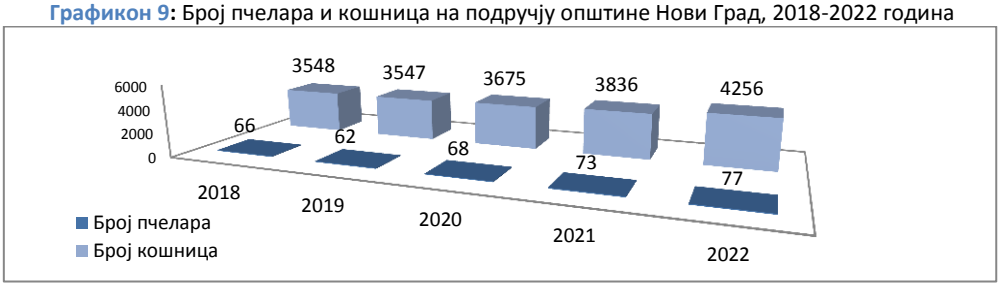

Извор: Информација о стању пољопривреде на подручју општине Нови Град за 2018.,2019., 2020. и 2021. година

Производња меда је основна дјелатност већине пчелара а само мањи број искуснијих пчелара производе полен, матичну млијеч и прополис. На подручју општине дјелује Друштво пчелара, а у циљу промоције пчеларства од 2009. године традиционално се одржава манифестација „Дани нашег села“, на којој пчелари, воћари и прерађивачи воћа општине Нови Град и окружења представљају своје производе. Општина Нови Град се може сматрати центром израде и пласмана пчеларске опреме сјеверозапада Босне и Херцеговине. На подручју општине Нови Град дјелује 12 предузећа које се баве производњом пчеларске опреме, кошница свих типова, сатних основа, одијела за пчеларе, те остале специфичне опреме. Већина ових предузећа је и извозно оријентисана па ови производи заврше на тржиштима сусједних земаља и ЕУ. У Доњим Агићима на пчелињаку Милоша Оџића, предсједника Друштва пчелара општине Нови Град, изграђена је и прва апи инхалациона комора на подручју општине.

Пољопривредне задруге

Иако је у регистар пољопривредних задруга Републике Српске уписано 11 пољопривредних задруга, завршне рачуне за пословну 2021. годину предале су 4 задруге које су активне у већем или мањем обиму, а то су ПЗ „Агројапра“ из Доњих Агића, ПЗ „Агронова“ из Благај Ријеке, ОПЗ „Спасовина“ из Радомировца и ПЗ „Стрижна“ из Доњег Водичева. ***ПЗ „Агројапра“*** се претежно бави откупом житарица (пшеница, раж, хељда, кукуруз и бундевине сјеменке), производњом хљеба и пецива од брашна самљевеног на властитој воденици, производњом хладно цијеђеног уља (будневиног и сунцокретовог) у властитим погонима, производњом сушене шљиве, чипса од јабуке и откупом и превозом сировог млијека за мљекару „Млијекопродукт“ Козарска Дубица. На тржишту се налази преко 15 брендираних финалних задружних производа под називом „Извор“. ***ПЗ „Агронова“*** се претежно бави кооперативном производњом поврћа (пасуљ, кромпир, цвекла, црвени лук), а има успостављену сарадњу са 60 кооперанта. Пословне активности обавља у МЗ Сводна у просторијама старе касарне, коју је Општина Нови Град уступила Задрузи на коришћење на период од 15 година. ОПЗ „Спасовина“ је тренутно у пасивном пословном статусу усљед хаварије на задружној имовини, а 2021. године је позитивно пословала, иако са малом добити. ПЗ „Стрижна“ од 2018. године не врши пословну активност, а 2021. године је остварила позитиван пословни резултат. Остале задруге су неактивне дужи период, не израђују завршне рачуне и не подвргавају се спровођењу задружних ревизија. Према доступним информацијама, задруге ће бити у фокусу нових линија ИФАД пројеката, те треба искористити ту могућност код ***ревитализације неактивних задруга*** на подручју општине.

Подстицаји за развој пољопривреде

Произвођачи са подручја општине Нови Град користе подстицајна средства Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске према Правилнику о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села. Највећи износ средстава се односи на премије за млијеко, регресирање дизел горива, подстицаје за стрна жита, узгој приплодних јуница и оваца, мјере за заштиту здравља животиња, подршку задружном сектору те за рурални развој. Поред подршке ресорног министарства, и Општина Нови Град издваја средства за подстицање пољопривредне производње на основу „Правилника о подстицајима у пољопривредној производњи на подручју општине Нови Град“. Поред финансијске подршке, континуирано се проводе обуке произвођача као веома значајна активност унапређења пољопривредне производње.

Табела 16:Преглед општинских и републичких подстицаја за пољопривреду, 2017-2021. година

Категорија	**Општински подстицаји**		**Републички подстицаји**	
Година	Износ (КМ)	Број корисника	Износ (КМ)	Број корисника
2017	148.129,00	280	1.443.578,32	376
2018	158.007,10	271	1.532.615,09	450
2019	155.801,31	256	1.489.268,01	314
2020	147.628,18	262	1.476.249,03	299
2021	161.456,61	281	1.575.192,82	297
Укупно	**771.002,20**	**1.350**	**7.516.903,27**	**1.736**

Извор: Одјељење за привреду и пољопривреду

Одсјек за пољопривреду, у Одјељењу за привреду и пољопривреду, представља сервис за подршку пољопривредном сектору кроз савјетодавне активности, успостављање производње, остваривање права на субвенције и остала расположива средства финансирања, помаже код прилагођавања производње и пословања газдинства актуелним законима и прописима, те обезбјеђује подршку при изради и реализацији пољопривредних пројеката и ради на повезивању произвођача са тржиштем.

ЗАКЉУЧАК:

У структури ***локалне економије*** највише учествују микро и мала предузећа из области трговине, услужних дјелатности и прерађивачке индустрије. Број пословних субјеката, профитабилност, продуктивност и ваљско-трговинска размјена показује раст у протеклом периоду. Иако је салдо спољно-трговинске размјене константно позитиван и указује на извозни потенцијал, махом је заснован на пласману производа са врло малим степеном додатне вриједности или lohn пословима у области текстилне индустрије, гдје се у суштини, само изнајмљује радна снага. Прехрамбена индустрија је стално растући сектор, којег карактерише висока продуктивност. Иако није извозно орјентисан, посједује солидне потенцијале за даљњи развој. Изградња недостајуће инфраструктуре у пословној зони и развој система подстицаја у привреди у знатној мјери може помоћи развој прерађивачке индустрије. ***Пољопривреда*** је од виталног значаја за општину Нови Град, омогућава запошљавање и пружа основне услове за живот значајном броју индивидуалних пољопривредника и чланова пољопривредних домаћинстава/газдинстава. Највеће потенцијале за даљњи развој има производња краставаца корнишона, граха, цвекле, лука, кромпира, млијека и пчеларство. Потребно је размотрити и интензивирање узгоја ражи, хељде, спелте, јагоде и шљиве јер за ове културе постоји потражња на тржишту. Успостављањем капацитета за откуп и прераду млијека у квалитетне и тржишно интересантне производе значајно би се унаприједило тренутно стање у мљекарству на подручју општине Нови Град. Задружни сектор је такође значајан потенцијал. Активне су само 2 задруге. Потребно је испитати разлог неактивности неактивних задруга и исте ревитализовати. Зато основни правци подршке пољопривредном сектору треба да буду кроз успостављање дугорочних и боље уређених односа између пољопривредних произвођача и прерађивача, али и добро уређеног институционалног система чиме се стварају претпоставке за значајан развојни искорак.

Туризам са пратећим дјелатностима је област гдје су расположиви потенцијали врло мало искориштени, а гдје је могућност развоја веома изражена. Општини недостају смјештајни капацитети и стратешки орјентисана туристичка понуда. Долина ријеке Уне и облици туризма који се везују за природу, активан одмор и персонализована путовања могли би да постану основа развоја различитих туристичких садржаја. Акценат у сектору туризма је потребно ставити на манифестацију „Интернационална Уна регата лађом низ Уну“, у циљу промовисања унске лађе као бренда овог подручја. Због богатства рибљег свијета у ријекама, једну од основа развоја туризма треба да представља и риболовни туризам. Богатство етно-социјалних потенцијала и културно–историјских потенцијала, брендирање „Крајишког сира“, гастро-етнолошки и рурални туризам такође представљају облике туризма који могу знатно унаприједити туристичку понуду.

е) Преглед стања и кретања на тржишту рада

Запосленост

На подручју општине Нови Град је 2021. године, према процјени Републичког завода за статистику РС, живјело 22.768 становника. Према процјенама старосне структуре становништва за исту годину, 15.236 становника је припадало старосној групи између 15 и 65 година. Од овог броја становника који су у радној старости, само 4.780 (31%) је активно укључено на тржишту рада и представљају радну снагу. Број запослених је варирао током година. Најмањи број запослених забиљежен је 2020. године када долази до значајнијег пада броја запослених (за 125 радника у односу на 2019. годину) као посљедица пандемије корона вируса. Број запослених жена је у константном порасту, осим 2020. године, када је број запослених жена био мањи за 1,6% у односу на претходну годину (број запослених жена 2021. године већи је за 115 у односу на број запослених жена 2017. године). Број запослених мушкараца је у сталном опадању, осим 2021. године, када је број запослених мушкараца био за 1,9 % већи у односу на претходну годину. Ипак, број запослених мушкараца 2021. године је још увијек нижи од броја запослених мушкараца 2017. године, и то за 160 запослених или 7,3%. Примјетан је и тренд смањења разлике између броја запослених жена и мушкараца и та разлика 2021. године износи 57 запослених мушкараца више у односу на број запослених жена. Повећање

процента запослених жена можемо приписати повећању броја запослених у текстилној индустрији, у којој је дошло до највећег раста броја запослених,гдје радну снагу чине углавном жене.

Графикон 10: Просјечан број запослених на подручју општине Нови Град за период од 2017-2021. године

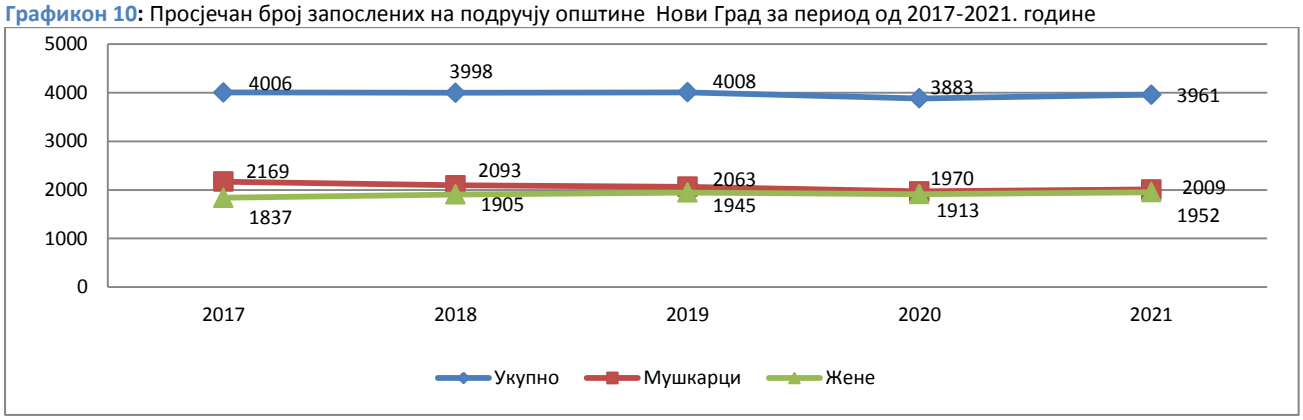

Извор: Републички завод за статистику РС, Билтен „Плате, запосленост и незапосленост“, 2021. године, Пореска управа РС

Према доступним подацима о броју запослених по дјелатностима за 2021.годину, највећи број запослених имала су подручја G-трговина на велико и на мало, поправка моторних возила и мотоцикала (1.026), C-прерађивачка индустрија (865) и P-Образовање (407). Највећи број радника ради у сектору услуга[20] - 48% свих запослених, у реалном сектору[21] 27%, а у јавном сектору[22] њих 25%. Однос радника у јавном и реалном сектору, који ствара реалну и новододату вриједност, је неповољан, с обзиром да је у реалном сектору запослено само 2% више радника у односу на јавни сектор. Потребно је подстицати стварање производа више додате вриједности, посебно у оним дјелатностима које су препознате као стратешке и имају потенцијал да генеришу ново запошљавање.

Запослене жене доминирају у односу на запослене мушкарце код дјелатности трговине, здравствене заштите и социјалног рада, осталих услужних дјелатности, образовања, умјетности, финансијских дјелатности, осигурања, административних и помоћних услужних дјелатности и пословања некретнинама. Број запослених жена и број запослених мушкараца је подједнак у прерађивачкој индустрији, дјелатности пружања смјештаја и угоститељства и информација и комуникација. У осталим дјелатностима број запослених мушкараца је већи од броја запослених жена.

Незапосленост

Укупан број регистрованих незапослених на подручју општине[23] са 31.12.2021. године је износио 819 незапослених што је за 65% мање у односу на 2017. годину.

Графикон 11: Број активних тражилаца посла, 2017 – 2021. година

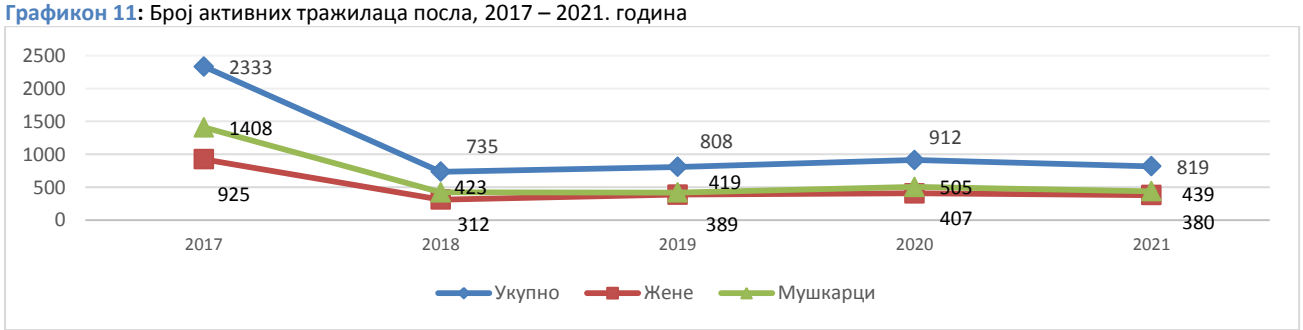

Извор: Завод за запошљавање РС

Значајан пад броја незапослених на евиденцији Завода за запошљавање РС је посљедица измјена Закона о посредовању у запошљавању и правима за вријеме незапослености, којима се

[20] Трговина, саобраћај, туризам и угоститељство, информације и комуникације, пословање некретнинама, стручне, научне и техничке дјелатности, административне услуге и остале услужне дјелатности
[21] Пољопривреда, вађење руда и камена, прерађивачка индустрија, производња и снабдијевање електричном енергијом, грађевинарство
[22] Јавна управа, здравство, социјални рад , образовање, јавна предузећа
[23] Извор података: Завод за запошљавање РС, Филијала Приједор, БИРО Нови Град

незапосленим лицима сматрају само активни тражиоци посла расположиви за рад. Овим измјенама, број незапослених у 2018. години на подручју општине смањен је за 1.598 лица. У периоду 2018-2021. година број незапослених жена је повећан за 68, а мушкараца за 16. Удио мушкараца у укупном броју незапослених се смањује, па 2021. године износи 53,6% док се удио незапослених жена у броју незапослених повећава, те 2021. године износи 46,4%. У квалификационој структури, односно учешћу појединих степена стручне спреме у укупном броју активно незапослених у 2021. години, радници са ССС чине најбројнију групу-37,6%. Другу групу у укупном броју активно незапослених чине КВ радници-34,67%, а неквалификовани радници чине 14,16% укупног броја активно незапослених лица.

Графикон 12: Квалификациона структура незапослених, 2017-2021. година

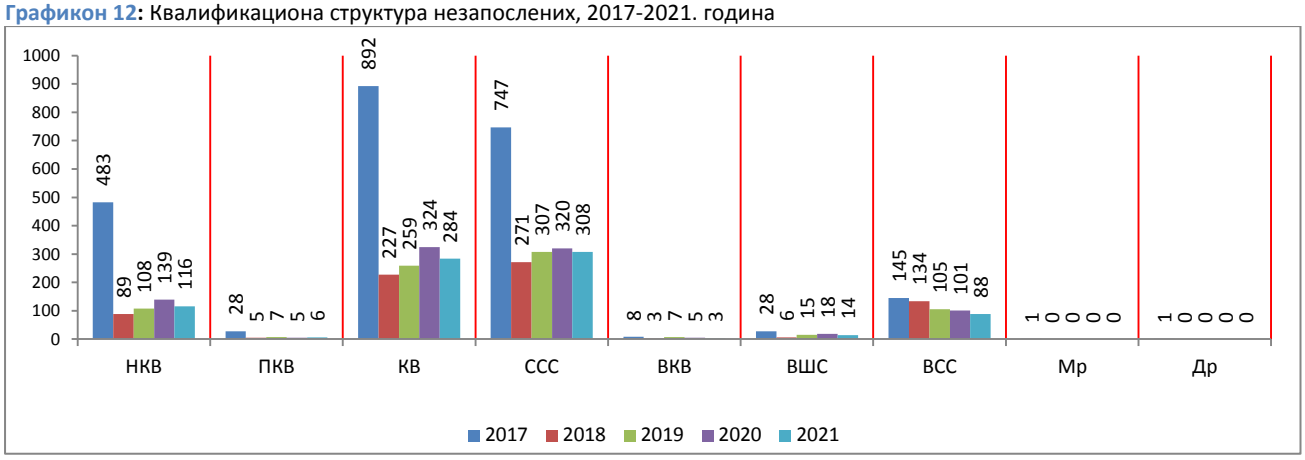

Извор: Завод за запошљавање Републике Српске

Према старосној структури, највећи број незапослених припада старосној групи од 18-35 година – 42 % или 343 лица. У 2021. години старосна структура незапослених лица показује велики проценат теже запошљивих група, односно 40% незапослених је старије од 45 година (329 лица). Највећи број активне незапослене радне снаге се односи на занимања електро струке (10,64 %), машинске (8,88 %) и трговинске струке (7,24 %). Такође, висок удио имају и финансијски радници и економисти (6,80 %) и угоститељи (6,03 %).

Пензионери

Просјечни број запослених у 2021. години износио је 3.961 док је у систему Пензионо инвалидског осигурања РС било 4.920 лица са подручја општине Нови Град. Ово значи да на једног запосленог долази 1,24 пензионера. За оптимално функционисање економије однос броја запослених и пензионера треба да буде најмање 3:1. Овај однос у Републици Српској је 1,17:1. Промјене величине ова два контингента условљене су и демографским и социоекономским факторима. Док, с једне стране, расте контингент старих и корисника пензија, с друге се смањује контингент улазећих генерација у радну старост, али и могућности њиховог запошљавања. Процес демографског старења заједно са укупном депопулацијом је демографски проблем који има утицај на готово све сфере друштвено-економског живота. Бројчано смањење и старење радног контингента, доводи у питање бржи економски развој како цијеле земље тако и општине Нови Град.

Старије особе су суочене са тешким материјалним положајем услијед недостатка или ниских прихода (пензије). Најугроженија су стара лица без старања од стране породице. Ова лица остварују и примања по основу туђе његе и заштите и једнократних социјалних помоћи. Према процјени Удружења пензионера, 60-65% (2.950-3.200) пензионера живи на граници и испод границе сиромаштва. Најнижа пензија у Новом Граду у 2021. години је износила 212,02 КМ, а тај износ примало је 487 пензионера, док је просјечна пензија износила 321,00 КМ. Највише пензионера прима старосну пензију - њих 2.850, породичну пензију 1.263 пензионера, а инвалидску пензију 807 пензионера.

ЗАКЉУЧАК:
Локално тржиште рада карактерише ниска запосленост, висока незапосленост и нето плате које су испод републичког просјека. Само 30 % становништва радне старости је активно укључено на тржиште рада, а скоро половина запослених ради у услужним дјелатностима, док четвртина ради у јавном сектору. Највећи број запослених у реалном сектору ради у прерађивачкој индустрији, доминантно у дрвопрерађивачкој и текстилној. Присутан је тренд истовременог смањења броја запослених и незапослених мушкараца, што говори о неповољним миграционим кретањима и одсељавању радно способног становништва са подручја општине, углавном мушкараца. Насупрот томе, присутан је тренд истовременог повећања запослености и незапослености жена, које доминирају у дјелатностима трговине, здравства и образовања. У прерађивачкој индустрији је присутан тренд повећања запослености, углавном у текстилној индустрији, гдје доминира женска радна снага. Велики проблем за развој представља неповољна старосна структура и неодговарајућа квалификација незапослених. У наредном периоду превасходно је потребно омогућити преквалификацију и доквалификацију радно способног становништва, иницирати измјену образовних профила у складу са потребама привреде, те подстицати оснивање малих и средњих предузећа и предузетничких радњи, нарочито из области финализације дрвних асортимената, текстилних производа, те креирања пољопривредних и туристичких производа. Потребно је и дефинисати мјере и конкретне интервенције које ће зауставити тренд одсељавања радно способног становништава са подручја општине те омогућити запошљавање и повећање нето плата у реалном сектору и услужним дјелатностима.

ф) Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја

Предшколско образовање

На подручју Општине тренутно постоји једна предшколска установа, Дјечији вртић „Пчелица Маја“, чији је оснивач општина Нови Град. Крајем 2015. године основана је организациона јединица Дјечијег вртића "Пчелица Маја" у Сводни. Поред редовног програма, Дјечији вртић је укључен и у Програм за дјецу у години пред полазак у школу, који је у 2022. години похађало 46 дјеце. Програм за дјецу у години пред полазак у школу организује се за ону дјецу која нису обухваћена неким обликом предшколског васпитања и образовања и која нису похађала цјеловити развојни програм, а која у наредној школској години стичу услове за полазак у први разред основне школе.

Графикон 13: Преглед броја рођене дјеце и дјеце уписане у дјечији вртић од 2015-2021. године

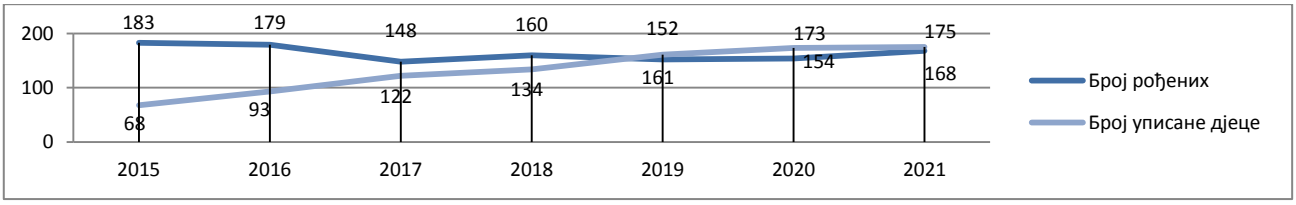

Извор: Републички завод за статистику РС, Извјештај о пословању и брачуну ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ за 2021.г.

Број дјеце која похађају дјечији вртић се повећава, па је 2021. године било 2,5 пута више такве дјеце него 2015. године. Током 2018. и 2019. године реализовани су пројекти Енергетска ефикасност у образовним институцијама - санација Дјечијег вртића „Пчелица Маја“ и Реконструкција објекта Дјечијег вртића „Пчелица Маја“, којима су проширени и унапријеђени капацитети вртића. Ово је утицало на повећање броја уписане дјеце. Скупштина општине Нови Град је дана 27.08.2020.године донијела Одлуку о куповини пословних просторија површине 416,40 м^2 (Одлука број: 02-022-74/20, од 27.08.2020.г.), те је реализована куповина наведеног пословног простора, са циљем додатног проширења капацитета Дјечијег вртића. Пројекат подразумијева обезбиједење потпуне функционалности овог простора и његово привођење намјени. Укупна вриједност пројекта је 442.000,00 КМ, од чега ће се 202.000,00 КМ реализовати средствима Владе Републике Српске (Одлука о измјенама и допунама одлуке о одређивању приоритетних пројеката из програма јавних инвестиција РС за финансирање из буџета у 2022.години -Службени Гласник РС 62/22), а преостали дио средствима Општине Нови Град.

Међутим, чак и поред унапређења капацитета дјечијег вртића у претходном периоду, постоји одређен број дјеце која нису примљена у предшколску установу због попуњености капацитета, те је потребно даље унапређивати капацитете вртића како би сва дјеца имала једнак приступ предшколском образовању.

Графикон 14: Дјеца која нису примљена у предшколску установу због попуњености капацитета и дјеца која су похађала програм пред полазак у школу од шк.2017/2018-2021/2022. године

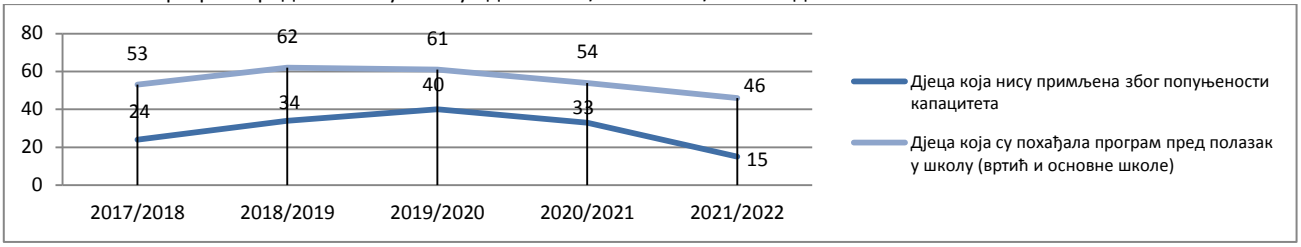

Извор: Републички завод за статистику РС, билтени предшколског образовања

Поређењем броја дјеце која су уписала 1. разред основне школе са бројем предшколске дјеце која су похађала предшколско образовање и бројем дјеце која су похађала програм пред полазак у школу, видљиво је то да половина предшколске дјеце не похађа никакав облик предшколског образовања и васпитања, тако да је систем предшколског васпитања и образовања потребно учинити доступним већем броју дјеце предшколског узраста.

Графикон 15: Однос броја уписаних првачића и броја дјеце обухваћених редовним предшколским образовањем и програмом пред полазак у школу од шк.2017/2018-2021/2022 године

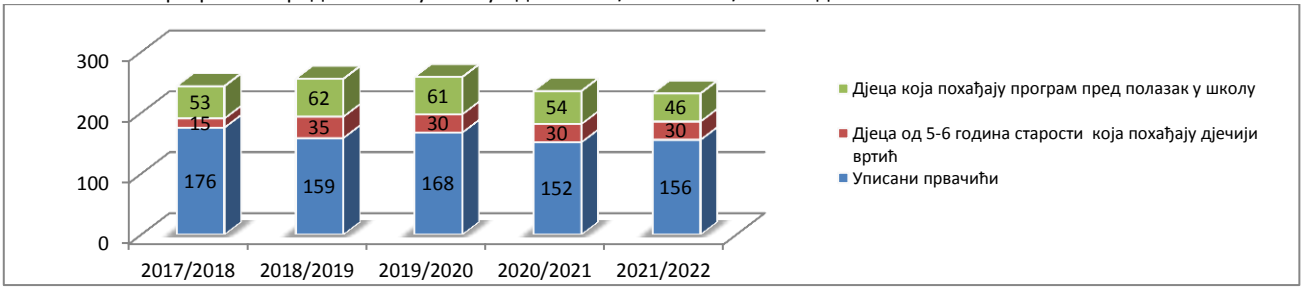

Извор: Републички завод за статистику РС, билтени предшколског и основног образовања

Финансирање ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ регулисан је Законом о предшколском васпитању и образовању Републике Српске (Сл. гласник РС 79/15, 63/20 и 64/22), којим је дефинисано да средства за обављање дјелатности предшколске установе обезбјеђује оснивач. Предшколска установа може да оствари и приходе на основу: донација, спонзорства, учешћа родитеља, примјене прописа којима се регулише јавно-приватно партнерство и других послова. Оснивач јавне предшколске установе доноси одлуку у којој мјери и проценту ће издвајати средства за област предшколског васпитања и образовања од укупног буџета јединице локалне самоуправе. Оснивач предшколске установе доноси одлуку о економској цијени услуге предшколске, а критеријуми којим се утврђује економска цијена услуге у предшколској установи одређени су на основу структуре програма по времену трајања, аналитичке структуре стварних трошкова услуге у предшколској установи и броја уписане дјеце. Економска цијена услуге на годишњем нивоу утврђује се за календарску годину. Износ новчаног учешћа родитеља за боравак дјетета у јавној предшколској установи одређује оснивач. Управни одбор, уз сагласност оснивача, може дефинисати социоекономске или друге категорије статуса родитеља у складу са којима де бити утврђени различити новчани износи учешћа родитеља. Корисници услуга у јавним предшколским установама у складу са уговором којим се уређују међусобна права и обавезе између корисника услуге и предшколске установе обезбјеђују средства за директне или индиректне трошкове исхране, реализацију специјализованих програма и осигурање дјеце. Дјечији вртић „Пчелица Маја“ има посебне погодности које се односе на цијену боравка дјеце у предшколској установи, и то бесплатан боравак (за дјецу без родитељског старања, за четврто и свако

наредно дијете) и нижа цијена боравка (када двоје дјеце похађају установу цијена за друго дијете је умањена за 29%, када троје дјеце похађају установу цијена за треће дијете је умањена за 50%).

Табела 17: Преглед економске цијене услуге Дјечијег вртића, процента укупног буџета општине који се издваја за предшколско васпитање и образовање и процента учешћа родитеља у економској цијени

Опис	Година				
	2022	2021	2020	2019	2018
Економска цијена услуге Дјечијег вртића	317,77 КМ	287,03 КМ	322,50 КМ	331,88 КМ	302,42 КМ
Проценат учешћа родитеља у економској цијени Дјечијег вртића	37,8%	41,8%	37,2%	30,8%	39,6%

Извор: Одлуке о финансирању ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ Нови Град за 2022., 2021., 2020., 2019. и 2018.годину

Основно образовање

На подручју Општине се налазе 4 централне основне школе, које у свом саставу у 2021. години имају 16 подручних одјељења.

ЈУ ОШ „Вук Караџић“ из Новог Града у свом саставу, поред Централне школе, има и 4 подручна одјељења - у Добрљину, Пољавницама, Равницама и Доњем Водичеву. Услови рада у Централној школи нису потпуно задовољавајући. Потребна је хитна санација крова и кровишта, фасаде, столарије и грijања. У подручним одјељењима је потребно санирати столарију и мокре чворове, те замијенити фасаду. Потребно је опремање кабинета наставном и ИТ опремом у свим објектима школа.

ЈУ ОШ „Свети Сава“ из Новог Града у свом саставу, поред Централне школе, има 6 подручних одјељења - у Рудицама, Блатни, Рашћу, Горњим раканима, В.Рујишкој и М.Н. Рујишкој. Стање објеката је добро с обзиром на санације и улагања претходних година. У Централној школи је потребно реновирати унутрашњу столарију и подове на спрату, електро инсталације, грijање те санирати школско игралиште. У подручним одјељењима је потребно санирати подове, столарију и набавити пећ у Блатни. Потребно је опремање кабинета наставном и ИТ опремом у свим објектима школа.

ЈУ ОШ „Драган Вијановић“ из Сводне у свом саставу има Централну школу и 3 подручна одјељења - у Благај Јапри, Радомировцу и Соколишту. У Централној школи је потребно реновирати фасаду, замијенити столарију, реконструисати систем централног грijања и школско спортско игралиште, те извршити набавку новог намјештаја и наставних средстава. Подручна одјељења у Радомировцу и Соколишту су санирана и реновирана, док подручно одјељење у Благај Јапри још увијек има проблем снабдијевања питком водом, али је изградња водоводног система на овом подручју у завршној фази.

ЈУ ОШ „Бранко Ћопић“ из Доњих Агића у свом саставу, поред Централне школе, има и 3 подручна одјељења и то у Кршљама, Ћелама и Црној Ријеци. Објекти ове школе су функционални, осим сале за физичко васпитање, код које је потребно извршити санацију и реконструкцију девастираног пода, како би се настава физичког васпитања несметано одвијала.

Број ученика у основним школама се смањује а што је у директној је вези са смањењем броја новорођене дјеце и стално присутним миграцијама становништва. Укупан број ученика у основним школама, на почетку школске 2021/2022. године (1.450 ученика) мањи је за 293 ученика у односу на 2017. годину (1.743 ученика).

Графикон 16: Број и полна структура ученика основних школа на почетку школске године

Извор: Републички завод за статистику, билтени основног образовања

Само ЈУ ОШ „Свети Сава“ има специјално одјељење за дјецу са сметњама у развоју . У свим школама се примјењује принцип инклузивног образовања у који су укључена дјеца са сметњама у развоју.

Графикон 17: Ученици са сметњама у развоју укључени у редовну наставу на почетку школске године

Извор: Републички завод за статистику, билтени основног образовања

Када је основно образовање у питању треба нагласити и да су за све ученике који путују преко 4 км обезбјеђени трошкови превоза на начин да 50% износа субвенционише Министарство просвјете и културе РС, осталих 50% трошка сносе родитељи учешћем у куповини мјесечних карата. Већи дио ових трошкова се родитељима субвенционише од стране Општине Нови Град.

Графикон 18: Издвајања из буџета општине и број ученика којима се суфинансира превоз, школска 2017/18-2021/22 година

Извор: Извјештаји о извршењу Буџета општине за 2017., 2018., 2019., 2020. и 2021. годину, Буџета општине за 2022. годину, Одјељење за друштвене дјелатности

Средњошколско образовање

Средње образовање на подручју општине Нови Град одвија се у Гимназији „Петар Кочић“ са два смјера: општи и рачунарско-информатички и у Средњој школи „Ђуро Радмановић“ за сљедеће струке: Машинство и обрада метала (машински техничар за компјутерско конструисање, бравар-заваравич, алатничар, варилац, аутомеханичар), Електротехника (техничар информационих технологија, електричар-електроинсталатер, електроничар-механичар, електричар), Угоститељство и туризам (конобар, кувар), Економија, право и трговина (пословно-правни техничар, економски техничар и трговац), Здравство (фармацеутски и физиотерапеутски техничар) и Саобраћај (техничар логистике и шпедиције, возач моторних возила, руковалац грађевинских и претоварних машина и техничар друмског саобраћаја).

У школској 2021/2022. години наставу похађа укупно 549 ученика, што је у односу на 2017/2018. годину, када је наставу похађало 884, мање за 335 ученика или за 38%, тако да се број ученика који похађају средњу школу на подручју општине Нови Град просјечно смањује за 67 ученика годишње.

Графикон 19: Број и полна структура ученика у средњим школама на почетку школске године

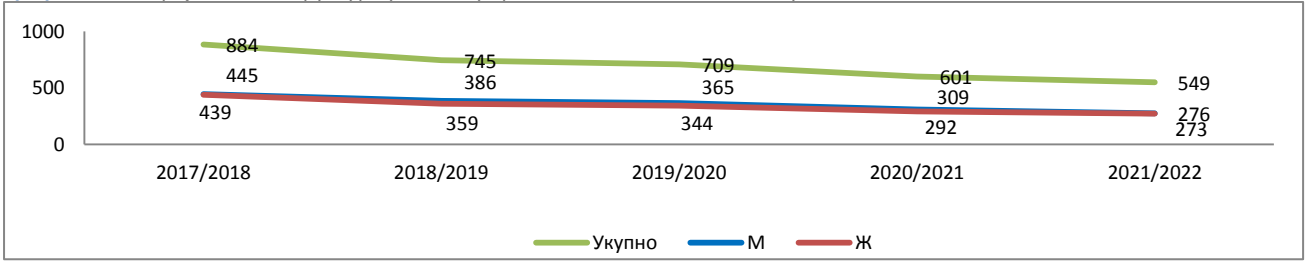

Извор: Републички завод за статистику, билтени средњег образовања

У ранијим годинама вршена је реконструкција и адаптација школских објеката и простора око школе, те набавка видео надзора, рачунарске и друге опреме потребне за извођење наставе. Стање објеката средњих школа је на задовољавајућем нивоу али је потребна набавка ИТ опреме, опремање кабинета и набавка дидкатичког материјала, наставних помагала и средстава. Средње школе немају фискултурне сале и користе капацитете ЈУ ГСЦ "Спортска дворана" Нови Град.

Образовна понуда није усклађена са структуром потражње локалне привреде и могућностима запослења. С намјером усклађивања образовног система и уписне политике са потребама тржишта рада, Министарство просвјете и културе РС предузима низ активности на креирању квалитетније уписне политике у средњем образовању. Потписани су споразуми о сарадњи у оквиру пројекта „Унапређење практичне наставе у средњем стручном образовању“ којима је дефинисано да ће заинтересовани послодавци ученику на пракси у предузећу исплаћивати накнаду/стипендију по сату проведеном на пракси која не може бити нижа од 40% од цијене сата у наведеном занимању, као и да ће запослити ученике са најбољим резултатима у обављању практичне наставе након школовања, уколико испуњавају одговарајуће услове. Од школске 2020/2021. године Влада Републике Српске се опредијелила и да се ученицима који се уписују у први разред средњих школа у дефицитарна занимања обезбједе стипендије на мјесечном нивоу у износу од 100,00 КМ и бесплатан превоз од куће до школе. Министарство просвјете и културе РС је у сарадњи са локалним самоуправама дефинисало листу дефицитарних занимања. Подршка Владе РС ученицима који упишу дефицитарно занимање односи се само на прву годину, док за остале године школовања нису обезбијеђене стипендије, што свакако ограничава и утиче на одлуку о упису дефицитарних занимања.

Општина Нови Град додјељује стипендије студентима и ученицима дефицитарних занимања. Правилником о стипендирању студената и ученика општине Нови Град као један од критеријума у бодовању се узимају и дефицитарна занимања. Дефицитарност струке, сваке године утврђује Општинска управа општине Нови Град путем Одјељења за друштвене дјелатности. У шк. 2021/2022 години дефицитарни кадрови су били електричари-електроинсталатери. Број додијељених ученичких стипендија на годишњем нивоу се у претходном периоду кретао око 53 за редовне ученике средњих школа. Износ стипендије је од 40,00-70,00 КМ мјесечно по ученику. Ученици након завршеног школовања немају обавезу да кроз било какав вид финансијског или радног ангажмана Општини врате додијељени новац.

Графикон 20: Преглед издвајања из буџета (КМ) општине за ученичке стипендије и број ученика стипендиста, од шк. 2017/18 до шк. 2021/22. године

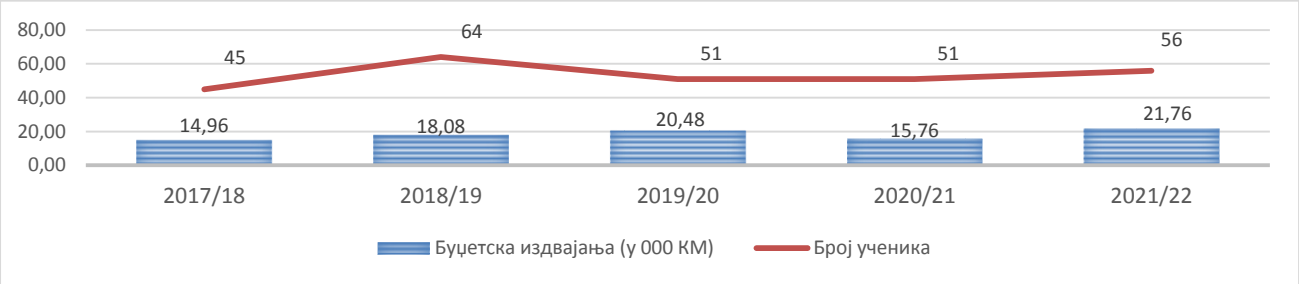

Извор: Одлуке о додјели студентских и ученичких стипендија и одлуке о додјели посебних студентских и ученичких стипендија за академске године 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 и 2021/2022, доступно на: www.opstina-novigrad.com

У Републици Српској образовање одраслих је саставни дио система образовања, а своју потврду добило је доношењем низа важних докумената. На основу Закона о образовању одраслих (Службени гласник РС, бр. 111/21), ЈУ СШЦ „Ђуро Радмановић“ Нови Град је у 23.02.2022. године објавио конкурс за упис кандидата у Програм за средње стручно образовање одраслих за занимања техничар друмског саобраћаја, возач моторних возила, физиотерапеутски техничар (преквалификација унутар струке), електричар-електроинсталатер и економски техничар.

Високо образовање

Паневропски универзитет „Апеирон“, у оквиру своје организационе јединице у Новом Граду, изводи студије првог циклуса ван сједишта универзитета на студијским програмима: Предузетнички менаџмент, Менаџмент банкарства, финансија и трговине, Опште право и Пословна информатика. У

посљедње четири године у опадању је тренд броја уписаних студената са мјестом пребивалишта на подручју општине Нови Град, те је овај број у 2021. години износио 205, што је за 210 (50,6%) мање му односу на 2017. годину.

Графикон 21: Уписани студенти са мјестом пребивалишта на подручју општине Нови Град

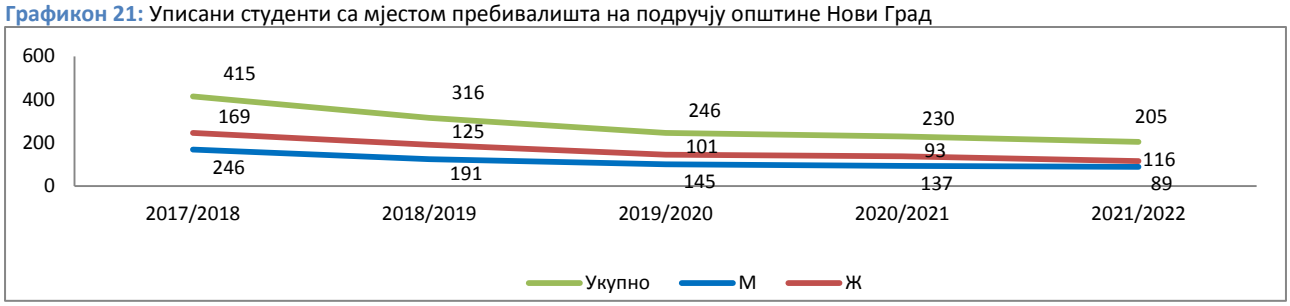

Извор: Републички завод за статистику, билтени високог образовања

Правилником о стипендирању студената и ученика општине Нови Град (Службени гласник Општине Нови Град 1/18), као један од критеријума у бодовању се узимају у обзир и дефицитарна занимања. Дефицитарност струке, сваке године утврђује Општинска управа општине Нови Град путем Одјељења за друштвене дјелатности. У шк. 2021/2022. години дефицитарни кадрови су били професори дипломирани инжињери грађевинарства, машинства, електротехнике и доктори медицине. Број додијељених стипендија на годишњем нивоу се у претходном периоду кретао око 79 стипендија за редовне студенте првог циклуса студија. Износ стипендије је од 100,00-200,00 КМ мјесечно по студенту. Студенти након завршеног школовања немају обавезу да кроз било какав вид финансијског или радног ангажмана Општини врате додијељени новац.

Графикон 22: Преглед издвајања из буџета (КМ) општине за студентске стипендије и број студената стипендиста, од шк. 2017/18-2021/22.година

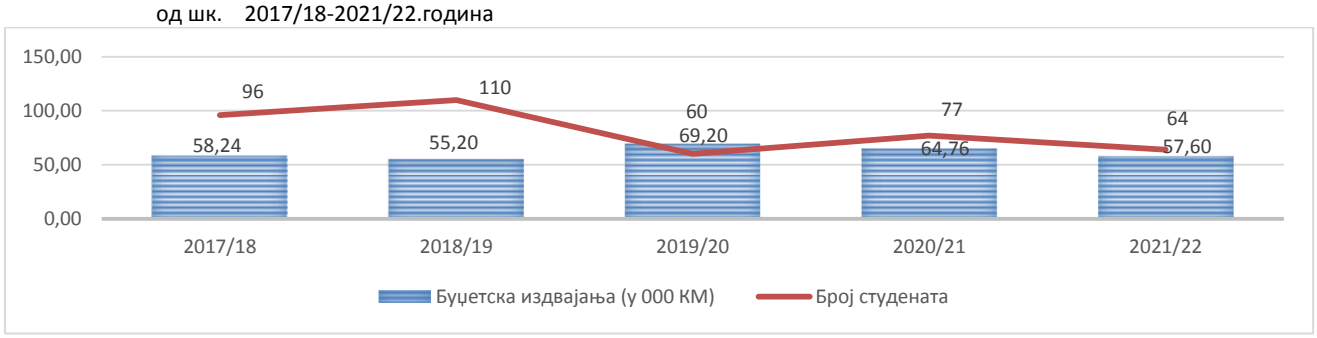

Извор: Одлуке о додјели студентских и ученичких стипендија и одлуке о додјели посебних студентских и ученичких стипендија за академске године 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 и 2021/2021, доступно на: www.opstina-novigrad.com

Култура

Јавна установа „Културно - образовни центар“ Нови Град (КОЦ), је основана 1996. године сједињавањем Завичајног музеја, Дома културе, Радничког универзитета и Биоскопа. КОЦ у свом саставу има три организационе јединице - Кино, Галерија и Градска Вијећница (Музеј) – као и КУД ,,Уна“ са пјевачком групом, ансамблом и оркестром, те мјешовитим хором. ЈУ „КОЦ“ користи зграде биоскопа, Вијећнице, галерију ЈУ „КОЦ“-а и зграду управе. Зграда Вијећнице, управе и галерије су потпуно реконструисане и функионалне. У старој градској Вијећници се налази музејска збирка са етно збирком Милана Карановића, а у Галерији се чува стална поставка легата академика Стојана Ћелића, као и дјела збирке Ликовне колоније „Ракани“. Објекат Биоскопа је лошем стању, потребна је потпуна реконстукција кино сале, те набавка пројектора, како би се побољшала сиромашна понуда кино пројекција. Простор који окружује управну зграду није уређен, те је непходно осмишљавање и привођење намјени овог простора.

ЈУ Народна библиотека Нови Град поред свакодневног рада са читаоцима организује и књижевне вечери, промоције књига, изложбе посвећене знаменитим личностима, те активно учествује на промовисању свих културних дешавање у општини Нови Град. Библиотека располаже са

142 м^2 функционалног простора, те јој недостаје још простора по библиотечким стандардима, полице за књиге, адекватан магацински простор и депо за одлагање књига. Поред Завичајне збирке, ЈУ „Библиотека“ Нови Град има и Легат који се састоји од 521 библиотечке јединице и поклон је завичајног писца Ђуре Вујасина. Библиотека располаже са укупно 2.683 библиотечких јединица. Има 395 одраслих чланова и 185 чланова до 14 година старости.

Одјељење Основне музичке школе „Саво Балабан“ из Приједора дјелује у ОШ „Свети Сава“ и ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град. Тренутно пружа могућност школовања дјеце на клавиру, хармоници, вилоини и гитари.

Ликовна колонија „Ракани“ је најзначајнија културна манифестација на подручју општине. Од првог сазива 1985. године је једна од наквалитетнијих колонија која се организује у РС/БиХ. Покренули су је Завичајни музеј и текстилна творница „Сана“. Колонију данас организује ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град уз помоћ Министарства просвјете и културе РС и Општине Нови Град. Учесници колоније су академски сликари са респектабилним стваралачким и излагачким дјеловањем и у изузетним случајевима студенти Академије ликовних умјетности чији је рад препознат као посебно вриједан. У збирци ЛК „Ракани“ чувају се дјела: С. Ћелића, Б. Карановића, Б. Миљуша, М. Антововића, Ј. Ракицића, З. Мандића, Ј. Вешовић, Р. Лалића, М. Бербера, Б. Дамјановског, А. Рамића, С. Ђорђић-Николић, В. Петровић, М. Копање, В. Совиља, В. и Р. Кнежевића, В. Живковића и других аутора који су својим радом осигурали значајно мјесто у нашем савременом сликарству. Поред њих, ту су и занимљиви млади аутори којима се у овој колонији пружа простор за умјетничку афирмацију. У досадашњем раду колоније учествовали су сликари из Србије, Француске, Хрватске, Словачке, Словеније, Аустрије и Македоније.

Спорт

Општина Нови Град је кроз историју до данашњих дана била општина спорта и спортиста, позната је по Фудбалском клубу „Слобода“, који је основан 1910. године и који је данас најстарији фудбалски клуб БиХ. Спортска инфраструктура је прилично развијена. Поред СРЦ „Млакве“ и градског стадиона, широм општине постоји велики број отворених спортских терена и вишенамјенских асфалтних терена. Већини од њих недостаје опрема за намјене за које су предвиђене (голови, кошеви, заштитне мреже и др.) Што се тиче затворених спортских терена, постоји једна спортска дворана, фискултурне сале у основним школама и једна карате сала коју користи КК „Р.Ц.Глиго“. Средње школе користе простор спортске дворане за одржавање наставе физичког васпитања. Стање објекта спортске дворане није на задовољавајућем нивоу, те је неопходно хитно санирати кров који прокишњава, те санирати и адаптирати паркет унутар простора спортске дворане, који је оштећен усљед вишегодишњег прокишњавања. Такође, систем гријања у спортској дворани је неадекватан и неефикасан, те је потребно извршитии реконстукцију гријања. Надаље, проблем фукнционисања спортске дворане и привлачења средстава из екстерних извора финансирања (посебно међународних организација) представља и непосједовање грађевинске и употребне дозволе, с обзиром да нису ријешени имовинско-правни односи на цјелокупној површини на којој је изграђена спортска дворана, те је неопходно што хитније приступити рјешавању овог проблема како би се обезбиједила одрживост функционисања јавне установе, али и спријечило даљње пропадање објекта који користе спортски клубови и школе на подручју општине.

На подручју општине, најзаступљенији је фудбал, са 16 регистрованих фудбалских клубова и 2 активне фудбалске организације и кошарка са 3 клуба. Слиједе рукомет (1 клуб), борилачки спортови (1 карате клуб, 2 кик бокс клуба), тенис и стони тенис (2 клуба), одбојка (1 клуб), атлетика (1 клуб), спортови на води (1 кајак клуб, 1 спортско-риболовно удружење), лов и кинологија (1 кинолошко друштво и 4 ловачка удружења), ауто-мото спортови (2 клуба), рагби (1 клуб) и фитнес (1 удружење). Постоје и удружења Центар за промоцију спортског туризма и еколошке свијести "Unus solus" и Друштво педагога физичке културе (ДПФК). Спортски клубови су оптерећени разним наметима националних гранси савеза, нормативом Министарства омладине и спорта РС као и другим законским прописима који утичу на њихов рад. Спортски клубови су оптерећени и одливом квалитетног спортског кадра у велике градове који им пружају боље услове за живот, студирање и већу могућност у запошљавању. Усљед овога долази до смањења активности спортских клубова, што за посљедицу има и теже постизање врхунских резултата у спортским такмичењима.

Рекреативна активност своди се на рад неколико спортских организација, приватних фитнес центара, теретана, као и група рекреативаца који ходају, трче баве се спортским играма и сл. Највећи број грађана општине Нови Град који се баве рекреацијом је укључен у спортскорекреативне садржаје који се реализују у закупљеним школским салама, фитнес центрима или клубовима.

Табела 18: Преглед улагања у развој спорта и културе из Буџета општине, у периоду од 2017-2021. година

Ставка	2017. година	2018. година	2019. година	2020. година	2021. година	УКУПНО
Расходи за културно спортске и друге манифестације	69.500,00	84.812,00	78.342,00	39.450,00	19.440,00	**272.104,00**
Стипендије за талентоване младе спортисте	8.000.00	10.000,00	6.000,00	00,00	00,00	**16.000,00**
Грантови спортским организацијама и клубовима и Програм развоја спорта	230.000,00	214.130,00	242.414,00	238.700,00	263.632,00	**925.244,00**
УКУПНО:	**299.500,00**	**308.942,00**	**326.756,00**	**278.150,00**	**283.072,00**	**1.496.240,00**

Извор: Извјештаји о извршењу Буџета општине Нови Град за 2017., 2018., 2019. 2020. и 2021. година.

Годишње се у сваком мјесецу у години организује по неколико културно – спорстких и других манифестација. Манифестације, поред Општине Нови Град, организују спорстке и културне организације и установе и невладине организације. Најзначајније спортске и спортско-туристичке манифестације на подручју општине Нови Град су Избор спортисте године, Мале Олимпијске Игре, Атлетски митинг „Трке Слободе“, Маратон „Стазама Бранка Ћопића“, Међународни меморијални турнир „Рајко и Младен Црнобрња“, Куп такмичења у великом фудбалу клубова на нивоу општине, „Међународни рукометни турнир ветерана“, „Bubamara Cup“, „Streetball Novi Grad“, „Сви на точкове“, „Унски скакачки изазов“, „Basketball camp Novi Grad“, „Smach beach masters Novi Grad“, „Cool voley Novi Grad“, Нови Град Trail, Интернационална Уна регата-лађом низ Уну, Видовданско-петровдански турнир у малом фудбалу, Кошаркашки камп, турнири и др.

Здравствена заштита

Примарну здравствену заштиту становништва општине Нови Град организује и води ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град. Дом здравља Нови град пружа здравствену заштиту и становништву сусједних општина Крупа на Уни и Костајница. У Дому здравља примарна здравствена заштита се организује по моделу породичне медицине, путем 13 тимова. Рад амбуланти породичне медицине је организован у сједишту установе, у згради Породичне медицине у Новом Граду, а 4 амбуланте се налазе у МЗ Доњи Агићи, МЗ Мала Новска Рујишка, МЗ Добрљин и МЗ Сводна. Поред амбуланти породичне медицине у Дому здравља здравствену заштиту становништву обезбјеђују и РТГ служба, Гинеколошка амбуланта, Хируршка амбуланта, Офтамолошка, Неуролошка и ОРЛ амбуланта, Центар за ментално здравље, Центар за базичну рехабилитацију, 3 стоматолошке амбуланте и ортодонција, Стоматолошка лоабораторија, Хематолошка лобораторија, Хигијенско-епидемиолошка служба, Служба за консултативно специјалистичку заштиту, Служба лабораторијске дијагностике, Служба радиолошке и ултразвучне дијагностике, Амбуланта за плућне болести и АТД, Педијатријска служба и Служба хитне медицинске помоћи и хитног санитетског превоза.

У циљу обезбјеђивања доступности консултативно-специјалистичких услуга пацијентима обезбјеђен је и долазак специјалиста - интернисте, ортопеда, општег хирурга, уролога, неуролога, офтамолога и специјалисте ОРЛ. Здравствену заштиту становништву пружају и приватне специјалистичке амбуланте: 1 гинеколошка амбуланта, 4 приватне стоматолошке амбуланте, 1 амбуланта интерне медицине, 1 специјалистичка амбуланта медицине рада, те 1 приватна лабораторија. Приватна специјалистичка гинеколошка амбуланта, на основу уговора са Фондом здравственог осигурања Републике Српске, пружа специјалистичке услуге пацијентима на терет Фонда.

Табела 19: Преглед запосленог кадра у ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град, од 2017-2021. године

	2017	2018	2019	2020	2021
Немедицински радници	36	39	35	40	40
Медицински радници	89	91	89	97	92
Специјалисти	11	11	11	11	10
Дипл.медицинари	5	5	5	13	8
Виши здрав.техничари	9	9	9	10	8
Здрав.техничари	45	45	46	50	46

Извор: Информације о стању здравствене заштите на подручју општине Нови Град за 2017.2018., 2019., 2020. и 2021. годину

Број здравствених радника у Дому здравља Нови Град у 2021. години износи 132 радника, од чега је 92 медицинских и 40 немедицинских радника. Здравствену заштиту пацијентима обезбјеђује 10 специјалиста, и то 1 специјалиста опште медицине, 1 специјалиста породичне медицине, 2 педијатра, 1 епидемиолог, 1 радиолог, 1 физијатар, 1 дерматовенеролог, 1 психијатар, 1 гинеколог, 6 доктора медицине, 1 доктор стоматологије, 1 специјалиста ортодонције, 1 специјалиста дјечије превентивне стоматологије и психолог. У Дому здравља је запослено и 8 дипломираних медицинара здравствене његе, 5 дипломираних санитарних инжињера, 8 виших здравствених техничара, 1 дипломирани менаџер у здравству и 46 здравствених техничара.

Број здравствено осигураних лица на подручју општине се смањује, што је повезано са одливом и смањењем броја становништва. У 2021. години осигурано је 18.866 лица, што је за 3.772 лица или за 12,6% мање у односу на 2017. годину.

Графикон 23: Преглед броја здравствено осигураних лица на подручју општине Нови Град, од 2017-2021. године

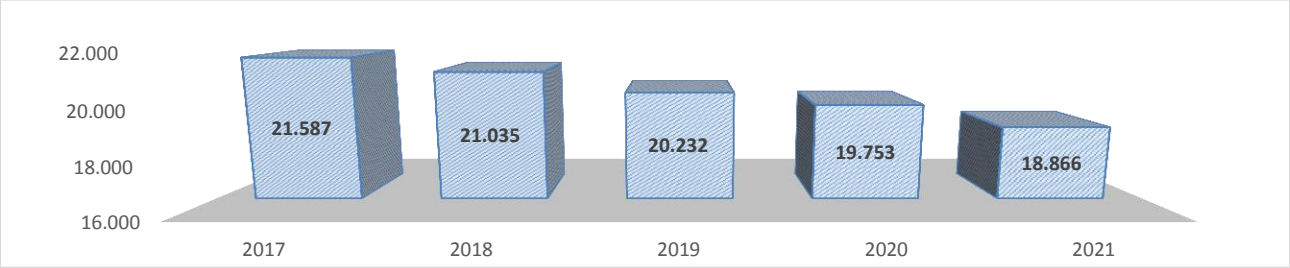

Извор: Информације о стању здравствене заштите на подручју општине Нови Град за 2017.2018., 2019., 2020. и 2021. годину

Кад је старосна структура осигураних лица у питању, присутна је тенденција повећања броја лица са преко 65 година старости, док се број осталих старосних група смањује. Највише осигураних лица припрада старосној групи од 31-64 године.

Графикон 24: Старосна структура осигураних лица, од 2017-2021. година

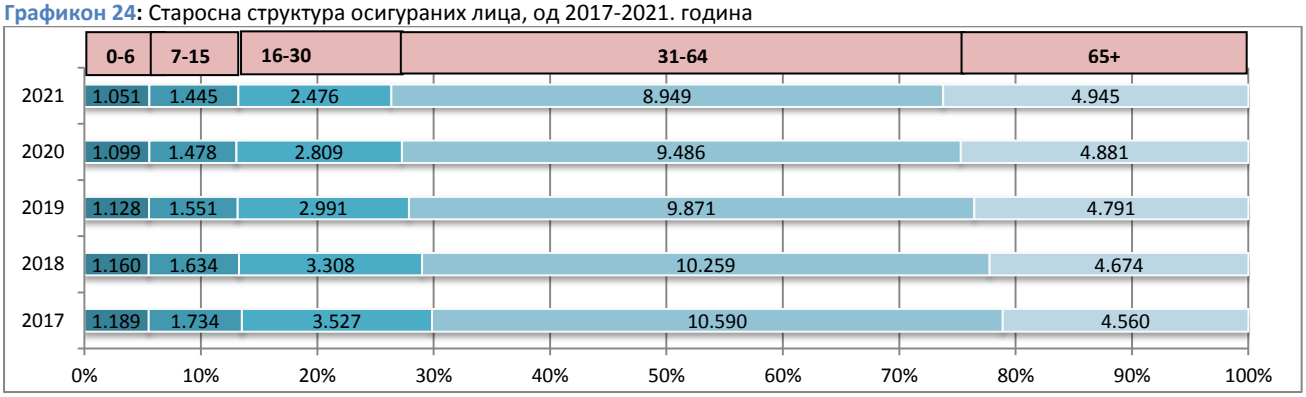

Извор: Информације о стању здравствене заштите на подручју општине Нови Град за 2017.2018., 2019. 2020. и 2021.година

Посљедњих година се биљежи пораст болести на чији настанак и ток значајно утичу фактори животне средине - респираторне болести, дигестивне болести, кардиоваскуларне болести, малигне болести и др. Најчешћа обољења код одраслог становништва у 2021. години су болести срца, крвних судова, болести које су настале као посљедица повећања шећера у крви (везано за гојазност), болести респираторног система (везано са инфекцијом COVID-19) и малигне болести. Кад су у питању малигна обољења, најчешћи су злоћудни тумори дојке, дебелог цријева и плућа.

Табела 20: Преглед најчешћих болести и број обољелих на подручју општине Нови Град, од 2017-2021. године

Болести	**Број обољелих**				
	2017	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
COVID-19	0	0	0	169	713
Тумори, злоћудни и доброћудни	380	320	328	257	178
Дијабетес	1.232	1.358	1.443	1.490	983
Болести система крвотока	5.024	6.116	6.418	4.745	5.668
Болести система за варење	782	772	880	528	480
Болести система за дисање	619	750	663	591	213
Укупно:	**8.037**	**9.316**	**9.732**	**7.780**	**8.235**

Извор: Информације о стању здравствене заштите на подручју општине Нови Град за 2017.2018., 2019. 2020. и 2021.годину

Референтна болничка установа Дома здравља Нови Град је ЈЗУ Општа болница „Др Младен Стојановић“ у Приједору. У Дому здравља Нови Град 2009. године затворено је породилиште, а од 2010-2018. године није било ни гинеколошке службе. Отварањем гинеколошке амбуланте 2018. године значајно се унаприједио квалитет пружања здравствене заштите за женску популацију. У наредном периоду потребно је извршити реконструкцију простора старе зграде Хитне помоћи, гдје је смјештена стоматологија и рентген и обављају се друге медицинске услуге. Осим тога, исказана је потреба опремања амбуланти породичне медицине, унапређења застарјеле медицинске опреме како би искориштеност расположивих капацитета била на задовољавајућем нивоу. Такође, велика разуђеност Општине Нови Град отежава рад Службе хитне медицинске помоћи. Ограничени ресурси, људски и материјалн, нису довољни да би подручје од 470 км^2 било покривено адекватном здравственом заштитом. Потребно је унаприједити доступност здравствене заштите у руралним дијеловима општине.

Финансирање здравствених услуга које пружа Дом здравља највећим дијелом се врши из Фонда здравственог осигурања РС–78%, буџета општине–4,5%, партиципације корисника услуга здравствене заштите–2,64%, прихода од продаје услуга 6,2%, док се на остале изворе прихода односи 8,6%. Дотације из буџета Општине Нови Град намјењена је за финансирање услуга које су од интереса за становништво, а које не финансира Фонд здравственог осигурања.

Табела 21:Обим здравствених услуга/број прегледа на подручју општине Нови Град, од 2017-2021. године

УСЛУГА	2017	2018	2019	2020	2021
Породична медицина	114.728	106.654	118.326	100.813	102.153
Хитна помоћ	12.249	12.137	11.273	7.848	7.896
Центар за ментално здравље	1.171	1.144	1.119	1.058	1.635
Центар за рехабилитацију у заједници	3.825	3.838	3.302	2.222	2.853
Гинеколог	0	0	812	150	220
Радиолошке услуге	3.071	4.794	5.241	3.158	5.241
Ортопед	2.357	1.890	1.940	319	550
Хирург	599	741	247	140	43
Уролог	1002	982	1.044	337	545
Психолог	697	459	469	474	607
Психијатар	2.235	2.553	2.553	2.383	2.553
Педијатрија	4.475	5.394	5.071	2.714	6.106
Стоматологија	8.623	6.932	6.002	3.708	6.002
УКУПНО:	**155.032**	**147.518**	**157.399**	**125.324**	**136.404**

Извор: Информације о стању здравствене заштите на подручју општине Нови Град за 2017.2018., 2019. 2020. и 2021.годину

Социјална заштита

Систем социјалне заштите на подручју општине Нови Град организован је кроз установе социјалне заштите **ЈУ „Центар за социјални рад“**, са организационом јединицом **Социјално педагошка заједница** у насељу Млакве као и кроз рад **ЈУ ,,Дом за старија лица“** у Деветацима. Центар за социјални рад користи пословне просторије у Новом Граду као и простор у насељу Млакве за пружање услуга збрињавања дјеце без адекватног родитељског старања. Дом за старија лица у Деветацима је 2019. године потпуно обновљен и реконструисан те испуњава све законом прописане услове за рад и бригу о старијим лицима. Тренутан капацитет Дома за старија лица износи 24 кревета, а с обзиром на демографску структуру становништва, потребно је планирати проширење капацитета за бригу о старима.

Центар за социјални рад посједује просјечне материјално-техничке услове за рад, прије свега нема довољан број канцеларија за стручни индивидуални и групни рад, пријемну канцеларију у којој би се странкама давале информације и вршила тријажа корисника и усмјеравање према стручним радницима, простор за архиву, застарјелост и недостатак ИТ опреме. Према подацима Центра за социјални рад, најмање 11,24% становништва је у неком виду социјалне потребе.

Рад Центра за социјални рад се већим дијелом финансира из буџета Општине Нови Град. Треба нагласити да социјално-економски статус становништва општине Нови Град није на завидном нивоу, да општина спада у ред неразвијених општина у Републици Српској, са великим бројем незапослених лица, што је проузроковало и значајан број социјално угрожених лица. Број корисника услуга Центра за социјални рад је константан у протеклом периоду. У 2021. години је 1.148 лица

користило разне видове помоћи Центра за социјални рад. Највећи је проценат корисника додатка за његу и помоћ другог лица (55,1% корисника), затим корисника једнократне новчане помоћи (20,1%) и корисника личне инвалиднине за пунољетна лица (11,5%).

Табела 22:Преглед основних и проширених права у социјалној заштити и број корисника са подручја општине Нови Град, за период од 2018. до 2021. године

Р.бр.	Врста права	Број корисника			
		2018.	***2019.***	***2020.***	***2021.***
1.	Новчана помоћ	66	61	57	54
2.	Додатак за његу и помоћ другог лица	503	560	528	633
3.	Смјештај у установе социјалне заштите	8	22	8	9
4.	Смјештај у хранитељске породице	13	8	7	10
5.	Једнократна новчана помоћ	224	237	218	231
6.	Здравствено осигурање	39	39	38	38
7.	Подршка у изједначавању могућности дјеце и омладине са сметњама у развоју/смјештај	0	0	1	1
8.	Подршка у изједначавању могућности дјеце и омладине са сметњама у развоју/трошкови градског и међуградског превоза	8	4	8	8
9.	Лична инвалиднина за пунољетна лица	98	100	130	132
10.	Лична инвалиднина за малољетна лица	40	30	26	30
11.	Смјештај дјеце без родитељског старања у Социјално педагошке животне заједнице	4	2	2	6
12.	Смјештај старих самохраних лица у Дом за старија лица	12	12	9	9
13.	Трош. сахрана социјално угрожених лица и лица без породице	2	2	7	4
14.	Оброк у јавној кухињи	20	20	20	20
	УКУПНО:	**1037**	**1097**	**1059**	**1185**

Извор: Информација о стању социјалне заштите на подручју општине Нови Град за 2019., 2020. и 2021.. годину

Број корисника права у дјечијој заштити се смањује, па је 2021. године било 49 (6%) корисника мање у односу на 2018. годину, што је посљедица депопулације, старења становништва и смањења броја рођених на подручју општине. Највећи број ових корисника користи право на додатак на дјецу (44,4 %), право на опрему за новорођенче (18,5%) и матерински додатак за незапослене мајке (13,3%).

Табела 23: Права и корисници у дјечијој заштити са подручја општине Нови Град, за период од 2018. до 2021. године

Р.бр.	Врста права	Број корисника			
		2018	***2019***	***2020***	***2021***
1.	Додатак на дјецу (породице)	385	317	282	236
2.	Матерински додатак за незапослене породиље	110	123	120	104
3.	Рефундација накнаде плате за породиљско боловање	106	90	79	86
4.	Рефундација плате са пола радног времена	6	4	5	6
5.	Опрема за новорођенче	182	153	149	145
6.	Једнократна новчана помоћ за треће и четврто дијете	12	13	20	28
7.	Пројекат „Социјализација дјеце РС“- боравак на мору	30	28	27	34
8.	Накнада родитељу његоватељу	-	-	17	19
	УКУПНО:	**831**	**728**	**699**	**658**

Извор: Информација о стању социјалне заштите на подручју општине Нови Град за 2019., 2020. и 2021. годину

Графикон 25: Преглед издвајања из буџета општине (КМ) за социјалну заштиту и здравство, од 2017-2021. године

Извор: Извјештаји о извршењу Буџета општине Нови Град за 2017., 2018., 2019., 2020. и 2021. годину - функционална класификација

Сигурност грађана

Регија Приједор, којој припада и Нови Град, спада у релативно безбједне средине. То показују подаци о криминалитету Министарства унутрашњих послова за подручје које покрива Полицијска управа (ПУ) Приједор. Број почињених кривичних дјела на подручју које оперативно покрива ПС Нови Град за 2021. годину је 122. У структури почињених кривичних дјела, најбројнија су кривична дјела општег криминалитета којих је на подручју општине Нови Град у 2021.години евидентирано 99. На основу Информације о стању јавне безбједности на подручју општине Нови Град за 2021. годину стање безбједности на подручју општине Нови Град је оцијењено као добро.

У структури кривичних дјела општег криминалитета, у 2021.години најзаступљенија су била кривична дјела против имовине, којих је евидентирано 46 и насиље у породици - 23 кривичних дјела. У 2021. години је евидентирано и 8 кривичних дјела привредног криминалитета, 12 кривичних дјела против живота и тијела и 6 кривичних дјела у области угрожавања сигурности. У 2021. години дошло је до смањења броја случајева нарушавања јавног реда и мира за 26,7% у односу на 2020. годину, као и смањења броја извршених прекршаја за 25,5%.

Мјере и радње које је преузимала ПС Нови Град резултовале су подношењем 112 извјештаја надлежним тужилаштвима о извршеним кривичним дјелима против 131 лица од којих је 51 повратника у вршењу кривичних дјела. Нису евидентирана кривична дјела са елементима организованости, кривична дјела почињена из мржње, као ни кривичних дјела која би могла узнемирити јавност. У наредном периоду ПС Нови Град ће посебну пажњу посветити борби против тероризма, одржавања повољног стања јавног реда и мира, криминалитета и саобраћаја. У току 2021. године на подручју општине Нови Град догодило се 154 саобраћајних незгода, од чега 54 са посљедицама по лица, од чега 12 са тешким тјелесним повредема, те 101 незгода са материјалном штетом.

Табела 24: Структура криминалитета и број миграната на подручју које покрива ПС Нови Град, 2021. година

Р.бр.	Структура	ПС Нови Град
1.	**Општи криминалитет**	**122**
1.1.	Кривична дјела против имовине	46
1.2.	Кривична дјела против живота и тијела	12
1.3.	Недозвољена производња и промет оружја и експлозивних направа	2
1.4.	Насиље у породици	23
1.5.	Угрожавање сигурности	6
1.6.	Фалсификовање исправе	2
1.7.	Кријумчарење лица	1
1.8.	Остала кривична дјела општег криминалитета	30
2.	**Злоупотреба опојних дрога**	**8**
3.	**Привредни криминалитет**	**8**
4.	**Број евидентираних миграната**	**48**

Извор: Информација о стању јавне безбједности на подручју општине Нови Град за 2021. годину

Током 2021. године, полицијски службеници ПС Нови Град су контролисали 48 миграната, док је у истом периоду 2020. године евидентирано 75 мигранта. Полицијски службеници ПС Нови Град су контролисане мигранте по потреби предавали у надлежност Теренског центра за странце или упућивали у миграционе центре по наредби надлежног Тужилаштва.

Сарадња са другим органима и организацијама се креће у оквирима закона прописаних надлежности и може се оцјенити као добра. Посебно треба истаћи сарадњу са просвјетним установама, у склопу пројекта ,,Рад полиције у заједници“, те са општинским инспекцијским службама, ауто-мото друштвом Нови Град и Форумом за безбједност општине Нови Град.

Форум за безбједност општине је такође закључио да је стање јавне безбједности на подручју општине Нови Град добро, међутим сматра да одлука о одлагања радиоактивног отпада на подручју општине Двор у Републици Хрватској, у непосредној близини општине Нови Град, може имати веома негативан утицај на здравље и животну средину становника општине Нови Град.

Безбједност грађана додатно угрожава све већи број паса луталица на улицама општине. Број паса луталица/незбринутих паса је значајан. Процјељује се да на градском подручју има око 200 паса луталица. Свакодневно је евидентно 5-10 паса у урбаном центру као и рубним подручјима и руралним дијеловима општине. Тачну евиденцију је објективно немогуће вршити, али је обавеза да се овај

проблем евидентира, као и пријаве грађана везано за овај проблем. Истовремено је обавеза прописана одговарајућим позитивним прописима Републике Српске да се рјешавању проблема приступи на хуман начин – првенствено стерилизација а потом удомљавањем и примјеном других прихватљивих начина. Од 2018. године, закључно са 31.12.2021. године, евидентирано је 67 угриза паса, а у истом временском периоду је са улица уклоњено 235 паса луталица. Постоје локације на којима се врши груписање животиња, њихова неконтролисана исхрана, што представља опасност. Такође постоји стално ометање од несавјесних појединаца који не дозвољавају да се пси склоне са улица и који их хране на одређеним локацијама, што за посљедицу има сасвим нормално понашање паса, а то је територијалност због које, поред глади и болести, и долази до евентуалног напада и угриза напуштених паса. Надаље, веома забрињавајуће је и довлачење паса из руралних дијелова општине Нови Град или околних општина, те њихово остављање на подручју општине Нови Град, што додатно отежава овај проблем. Сваке године у буџету се планирају и издвајају одређена средства намијењена рјешавању ове проблематике, међутим та средства нису довољна. С обзиром да на подручју општине не постоји хигијеничарска/шинтерска служба нити азил за животиње, пси луталице се тренутно збрињавају на основу Уговора за набавку услуга хватања, превоза и збрињавања напуштених и изгубљених паса луталица између општине Нови Град и „Комуналне услуге“ а.д. Приједор, те се, у складу са расположивим средствима, на овај начин уклони само 50% напуштених животиња.

Табела 25: Број пријављених угриза паса и уклоњених паса луталица на подручју општине ноив Град, у периоду од 2018-2021.године

	2018	2019	2020	2021	Укупно
Број пријављених угриза паса	19	23	12	14	**68**
Број уклоњених паса луталица	59	64	57	55	**235**

Извор: Одјељење за привреду и пољопривреду, Одсјек за за инспекцијске послове и комуналну полицију

Осјетљиве/рањиве групе

Једна од најугроженијих група становништва на подручју општине су ***пензионери*** којих је у систему Пензионо инвалидског осигурања РС 4.876. Удружење пензионера уз подршку Центра за социјални рад брине о овој рањивој групи становника које из средстава чланарина и дотацијом из општинског буџета помаже својим члановима (трошкови сахране, стање социјалне помоћи, тежа болести, пензионери са најнижом пензијом). Према процјени Удружења пензионера, 60-65% (3.000-3.170) пензионера живи на граници и испод границе сиромаштва. Најугроженија су стара лица без старања од стране породице. Ова лица остварују и примања по основу туђе његе и заштите и једнократних социјалних помоћи. Најнижа пензија у Новом Граду у 2020. години је износила 201,82 КМ, а тај износ примало је 405 пензионера, док је просјечна пензија износила 307,08 КМ. Највише пензионера прима старосну пензију - 2.780, породичну пензију 1.270 пензионера, а инвалидску пензију 826 пензионера.

Повратници и интерно расељена лица суочени су са проблемима који се не разликују од проблема домицилног становништва. Процјењује се[24] да на подручју општине има 4.598 повратника, углавном у руралном дијелу општине, и 443 (144 породице) интерно расељених лица. Дио интерно расељених лица се вратио у пријератна мјеста живљења док су се остали у већини случајева интегрисали у локалну заједницу. У протеклим годинама Општина Нови Град, самостално или у партнерству са различитим организацијама и нивоима власти, је имплементирала више десетина пројеката који се односе на повратак и побољшање положаја избјеглих и расељених лица и повратника. .

Родитељи дјеце са посебним потребама у великој мјери зависе од социјалне помоћи у виду издвајања за туђу његу и заштиту и дјечији додатак. За породице са дјецом са посебним потребама је типично да само један родитељ ради имајући у виду сталну потребу за 24-часовном његом такве дјеце, што утиче на материјални положај ових породица. Истакнута је потреба успостављања дневног центра за дјецу у ризику. Од 2006. године године у Новом Граду дјелује Удружење дјеце и омладине са посебним потребама и њихових родитеља "Искра" које окупља 80 чланова. Циљеви удружења су

[24] Републички секретаријат за миграције и расељена лица, 2021. година

реализација програма за корисничку групу дјеце са посебним потребама и њихивих родитеља, те остваривање права дјеце и омладине са посебним потребама и њихових родитеља из области социјалне заштите, здравственог, пензионог осигурања, образовања, запошљавања и рехабилитације.

Један дио ***жена из сеоских средина*** је препознао потребу и могућност за стицање прихода кроз пластеничку пољопривредну производњу, те продају својих рукотворина. Међутим, већина ових послова није регистрована већ се ради више о „неформалним" видовима стицања прихода. Ради се о категогорији становништва којој је такође неопходно посветити посебну пажњу у наредном периоду а нарочито у сфери запошљавања и укључивања у различите сегменте друштвеног живота.

Када говоримо о ***породицама погинулих и несталих***, може се рећи да постоје 3 начина стицања прихода. Родитељи палих бораца примају пензије и инвалиднине, њихове супруге, уколико су незапослене, имају пензије и инвалиднине, док дјецу палих бораца издржавају родитељи. Јако је мали број запослених жена палих бораца. Право на породичну инвалиднину иза погинулог борца остварује 276 чланова породица погинулих бораца док 233 корисника породичне инвалиднине остварује право на годишњу новчану накнаду иза погинулог одликованог борца. Право на стамбено збрињавање до сада је остварило 38 породица погинулих бораца, а новчаном помоћи Министарства рада и борачко-инвалидске заштите РС стамбено је збринуто 72 породице погинулих бораца. Општина Нови Град такође додјељује новчану помоћ породицама погинулих бораца, на основу Правилника о додјели једнократне новчане помоћи породицама погинулих и РВИ I-IV категорије. Општинска организација породица заробљених и богинулих бораца и несталих цивила општине Нови Град заступа права интересе ове категорије становништва, а броји 560 регистрованих чланова.

Вишечлане породице се суочавају са сличним проблемима као и остатак становништва на подручју општине. У великом броју случајева, ради се о незапослена оба родитеља, са приходима по основу социјалне заштите, повремених и сезонских послова, те солидарној помоћи удружења и појединаца. Организација која заступа штити и унапређује породице с четверо и више на подручју општине Нови Град је Удружење породица са четверо и више дјеце -„Сара".

У оквиру Скупштине општине Нови Град дјелује неколико сталних одбора која третирају питања рањивих група становништва и то Одбор за равноправност полова, Одбор за питања младих и Одбор за социјалну заштиту.

Цивилно друштво (невладине организације)

Према подацима Пореске управе РС (Регистар пореских обвезника), на подручју општине Нови Град регистровано је 54 удружења и организација. Покривени су скоро сви сегменти друштвеног развоја: дјеца и омладина, избјегла и расељена лица, ратни војни инвалиди, борачке категорије, жене, култура, спорт, пољопривреда и сл. Број активних невладиних организација је далеко мањи (16) и карактерше их низак ниво међусобне повезаности и недовољна координација са јавним институцијама. Велика зависност од буџетске подршке додатно утиче на њихову функционалност и слабе ефекте заступања предметних категорија. Рањиве групе (повратници, избјеглице, дјеца и млади са посебним потребама, особе са инвалидитетом) су преко организација цивилног друштва укључене у процесе доношења одлука учешћем приликом доношења стратешких докумената и планова. Млади су од 2010. године ангажовани кроз рад Омладинске банке Нови Град, у оквиру које је подржано 223 пројеката са преко 600.000,00 КМ. Општина путем јавних позива додијељује средства само за пројекте невладиних и омладинских организација. Организације које представљају рањиве групе становништва и којима је утврђен статус удружења од интереса за Општину Нови Град[25], се сваке године суфинансирају средствима из гранта. Ови грантови, који су углавном основни извор прихода удружења, нису довољни за њихов квалитетан рад и већи активизам.

Општина Нови Град је 2013. године усвојила тзв. ЛОД методологију[26] (Одлука о начину одабира пројеката невладиних/непрофитних организација по ЛОД методологији, Службени гласник Општине Нови Град, број: 1/13), која подразумијева додјелу финансијских средстава организацијама цивилног друштва (ОЦД) искључиво путем јавног позива и пројектног приступа.

[25] Одлука о утврђивању статуса удружења од интереса за Општину Нови Град, „Службени гласник Општине Нови Град" број: 12/18
[26] ЛОД методологија подразумијева методолошки приступ за транспарентну расподјелу јавних фондова намијењених ОЦД

Табела 26: Преглед издвајања из буџета општине (КМ) за невладине организације 2017-2021. година

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Финансирање пројекта невладиних организација	00,00	5.000,00	10.000,00	9.000,00	7.000,00
Пројекти омладинских организација	00,00	7.000,00	7.000,00	6.300,00	5.000,00
Грант „Црвеном Крсту“	44.550,00	50.000,00	50.000,00	43.000,00	40.000,00
Грант Уружењу четверо и више дјеце „Сара“	7.920,00	8.000,00	8.000,00	7.482,00	6.000,00
Грант Удружењу "Црвени Полумјесец"	6.930,00	7.000,00	7.000,00	5.892,00	6.000,00
Грант- МДД Мерхамету	4.950,00	6.000,00	7.000,00	5.892,00	6.300,00
Грант Удружењу "Искра"	33.755,00	41.493,00	40.000,00	29.459,00	31.500,00
Грантови вјерским заједницама	6.500,00	00,00	7.000,00	10.500,00	10.000,00
Грантови за националне мањине	1.848,00	2.000,00	4.080,00	6.278,00	3.000,00
Грант за Удружење слијепих и слабовидних	990,00	2.500,00	3.000,00	2.572,00	2.700,00
Грантови борачкој организацији	67.320,00	74.000,00	81.550,00	78.650,00	86.100,00
Грант СУБНОР-у	4.455,00	4.500,00	4.500,00	4.209,00	4.500,00
Грант Орган. породи. погинулих и несталих бораца	22.274,00	23.000,00	24.600,00	23.006,00	24.600,00
Грант Удружењу РВИ	18.018,00	20.000,00	22.000,00	22.444,00	28.889,00
Грант Удружењу пензионера	5.445,00	8.000,00	8.500,00	5.144,00	5.500,00
УКУПНО:	**229.905,00**	**263.493,00**	**284.230,00**	**259.828,00**	**267.089,00**

Извор: Извјештаји о извршењу Буџета општине за 2017., 2018., 2019., 2020. и 2021. годину

Од 2021.године Општина Нови Град учествује у реализацији пројекта Јачање локалног учешћа и сарадње кроз партнерство јавних власти и ОЦД у Босни и Херцеговини - LINK за сарадњу (https://www.link4cooperation.ba/), којег финансира ЕУ, а реализују Агенција локалне демократије Мостар, Агенција локалне демократије Завидовићи, Агенција локалне Демократије Приједор, Центар за развој Херцеговине (ЦРХ) Требиње и АЛДА – Европска асоцијација за локалну демократију.

Активности пројекта осмишљене су како би ојачале утицај цивилног друштва и доношења одлука у јавним политикама на локалном нивоу у Босни и Херцеговини у складу с процесом приступања ЕУ. Све пројектне активности доприносе повољном правном и финансијском окружењу на локалном нивоу; учешће и умрежавање, као и сарадња између локланих власти и ОЦД-ова. Циљ пројекта је ојачати цивилно друштво кроз добро развијене активности изградње капацитета, али и кроз активности подизања свијести које би побољшале њихов положај као учесника у јавним политикама. С друге стране, пројект је осмишљен тако да промовише и примјењује 12 начела доброг управљања и европску ознаку изврсности управљања (ELoGE) међу 12 локалних самоуправа у БиХ. Међусекторска сарадња подстиче се укључивањем локалних самоуправа (12 општина из цијеле Босне и Херцеговине) као главних политичких актера на локалном нивоу и 20 организација цивилног друштва из тих 12 општина. Пројект се бави питањима у вези с међусекторским дијалогом и партиципативном демократијом у БиХ, стварањем окружења за ОЦД-ове, изградњом капацитета основних организација цивилног друштва за умрежавање и изградњу партнерства с локалним властима, за довољан допринос и подршку друштвено-економском развоју држава. Пројекат траје до краја 2023.године.

Стање администативних услуга локалне самоуправе

Општинску управу чини 5 одјељења и 4 самостална одсјека[27] - Одјељење за општу управу, Одјељење за буџет и финансије, Одјељење за привреду и пољопривреду, Одјељење за друштвене дјелатности, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове, Одсјек за инспекцијске послове и комуналну полицију, Одсјек за јавне набавке, Одсјек за управљање развојем и Одсјек за заједничке послове. У оквиру појединих одјељења образовани су одсјеци , и то:

- У Одјељењу за општу управу: Одсјек за управне послове, Одсјек за људске ресурсе и Одсјек за борачко-инвалидску заштиту,
- У Одјељењу за буџет и финансије: Одсјек за трезор и Одсјек за финансије и буџет,
- У Одјељењу за привреду и пољопривреду: Одсјек за привреду и Одсјек за пољопривреду,
- У Одјељењу за просторно уређење и стамбено-комуналне послове: Одсјек за урбанизам и просторно планирање и Одсјек за стамбено-комуналне дјелатности, имовинско-правне послове и заштиту животне средине.

[27] Одлука о оснивању Општинске управе општине Нови Град (Службени гласник Општине Нови Град 09/18,1/21,02/22)

Као посебне организационе јединице формиране су и :

- Јединица за интерну ревизију, ради обављања послова интерне ревизије, у складу са Законом о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске (''Службени гласник Републике Српске“ број: 91/16),
- Кабинет Начелника Општине, ради вршења савјетодавних, протоколарних, административно – техничких и других послова за потребе Начелника Општине,
- Територијална ватрогасно – спасилачка јединица општине Нови Град општине Нови Град (ТВСЈ Нови Град), ради обављања послова заштите од пожара других послова у вези са противпожарном заштитом на подручју општине

Највише запослених радника има ВСС (60,8%) и ССС (33,3%), највише запослених припада старосној групи од 56-60 година старости (17,6%) и старосној групи од 31-35 година старости (17%), а највећи број радника има од 6-10 година радног стажа (22,8%) и до 5 година радног стажа(22,2%). У Општинској управи Општине Нови Град је на дан 31.12.2022. године било стално запослено 96 службеника и 22 намјештеника. Привремено је запослено и 11 службеника, 5 намјештеника и 14 приправника.

Табела 27: Број и структура запослених у Општинској управи општине Нови Град, стање са 31.12.2022. године:

Статус			Стручна спрема		Старост		Стаж		Пол	
Статус запослених		Број запослених	Стручна спрема запослених	Број запослених	Старост запослених	Број запослених	Радни стаж запослених	Број запсолених	Пол запослених	Број запослених
Именована лица		5	Др	0	До 25	7	До 5	34	Ж	75
Стално запослени	Службеници	96	Мр	2	26-30	20	6-10	35	М	78
	Намјештеници	22	ВСС	93	31-35	26	11-15	19		
Привремено запослени	Службеници	11	ВШС	5	36-40	25	16-20	25		
	Намјештеници	5	ВКВ	0	41-45	23	21-25	12		
Приправници		14	ССС	51	46-50	9	26-30	11		
			КВ	0	51-55	9	31-35	9		
			ПКВ	1	56-60	27	36-40	7		
			НКВ	1	60 и више	7	41 и више	1		
Укупно:		**153**		**153**		**153**		**153**		**153**

Извор: Одјељење за општу управу

Ради ефикаснијег извршавања активности Општинске управе и рационалнијег обављања послова за грађане, у оквиру Одјељења за општу управу образоване су мјесне канцеларије и то са сједиштем у Новом Граду, Доњим Агићима, Добрљину, Сводни, Рудицама и М. Н. Рујишкој. Општина има службеника за питања мјесних заједница, али ипак је потребно провести додатне активности на побољшању функционисања мјесних заједница, с обзиром да нису формално регистроване, немају канцеларије ни запослене. Општина припрема једногодишње Планове стручног усавршавања и едукације запослених у општини, у оквиру којег се раде интерне едукације запослених.

Општина Нови Град је 2004. године формирала Инфо пулт (Шалтер сала - Центар за пружање услуга грађанима) што је у многоме олакшало приступ грађанима да остваре своја права, јер грађани добију све потребне информације на једном мјесту. Скраћен је поступак примања и издавања докумената, тако да је управа постала ефикаснија и бржа а грађани задовољнији. Већина грађана је задовољна пруженим услугама, односно 90% корисника услуга је задовољна или углавном задовољна, а само је 4 испитаника дало лошу оцјену. Задовољство корисника услуга мјери се и путем кутије за представке и притужбе грађана, гдје у 2021. години није запримљена нити једна писана притужба или представка.

Електронска управа (еУправа) је званично уведена почетком 2019. године, чиме је поједностављена и убрзана комуникација грађана и општинске управе те повећана транспарентност јавног сектора. У току 2021. године број коринсика услуга електронског система еУправа износио 42.
Апликација еУправа обухвата сљедеће модуле:

- еМатичар – модул који омогућава грађанима да на једноставан и брз начин могу добити изводе из матичних књига (МКР, МКВ, МКД, МКУ) у било које доба дана 24/7/365;

- еДокументи – омогућава грађанима да добију све потребне информације и да на једноставан начин попуне одређене пријаве/захтјеве/образце он-лине путем;
- еДијаспора – убрзава процес комуникације на релацији дијаспора- општинска управа, те повећава транспарентност јавног сектора у пружању јавних услуга и за грађане који се налазе у дијаспори. Путем сервиса еДијаспора, свим грађанима у дијаспори је омогућено да понуде разне видове сарадње, или једноставно поставе питање везано за услуге које пружа општинска управа;
- Сервис48 – грађани у сваком моменту могу електронски пријавити комунални проблем или поставити питање општинској управи;
- еСтатус – електронска провјера статуса поднешеног захтјева.

Општина Нови Град посједује међународни ИСО 9001 сертификат који издаје Међународна организација за стандардизацију (ИСО) а који потврђује конкурентност на глобланом тржишту, висок степен и уједначеност квалитета тражених услуга. Током 2018. и 2019. године спроведена је и BFC сертификација, те од јуна 2019. године Општина Нови Град посједује и BFC SEE сертификат којег издаје Национална алијанса за локални економски развој (НАЛЕД). Овај сертификат потврђује локалној самоуправи да има повољно пословно окружење у Југоисточној Европи, те инвеститорима гарантује успјешну и проактивну локалну администрацију, повољан привредни амбијент и сусретљивост. У погледу информатичке опремљености у наредном периоду је потребно извршити набавку нове рачунарске опреме јер је постојећа, као и софтвер, стара преко 10 година. Упоредо, па и приоритетно, треба вршити основно а потом и перманентно оспособљавање и обуку запослених. Обука запослених се углавном односи на обавезну обуку запослених у области вођења финансија у јавним установама/ ЈЛС по принципима трезорског пословања, сертификације и ресертификације запослених. Осталих улагања или обука формалног или неформалног образовања и обучавања по принципу цјеложивотног учења у складу са новим захтјевима напредних техничко-технолошких рјешења нема.

Табела 28: Ефикасност општинске администрације са аспекта броја ријешених предмета и утрошена средства за набавку рачунарске опреме и софтвера, у периоду од 2017-2021.године

Категорија/опис	2017	2018	2019	2020	2021
Број предмета	17.421	16.840	19.562	18.069	27.630
Број ријешених предмета	16.263	15.533	18.180	16.158	25.675
Проценат (%) ријешених предмета	93	92	93	89	93
Пренесених (неријешених) предмета	1.158	1.307	1.382	1.911	1.955
Проценат (%) пренесених предмета	7	8	7	11	7
Утрошена средства за набавку рачунарске опреме за потребе општинске управе	6.502,56 КМ	3.995,00 КМ	2.947,22 КМ	6.849,90 КМ	7.017,85 КМ
Утрошена средства за набавку и одржавање софтвера и пословних информационих система	1.200,00 КМ	1.200,00 КМ+39.000,00 КМ за увођење Е управе	9.067,5 КМ	5.616,00 КМ+ 3.600,00КМ за увођење софтвера за евиденцију потраживања	7.416,00 КМ

Извор: Одјељење за општу управу

ЗАКЉУЧАК:

Образовање: На подручју општине Нови Град постоји предшколско, основно, средњошколско и високо образовање. Постоји одређен број дјеце која нису примљена у предшколску установу због попуњености капацитета, те је потребно унапређивати капацитете вртића како би сва дјеца имала једнак приступ предшколском образовању. Половина предшколске дјеце не похађа никакав облик предшколског образовања и васпитања. У основној школи, као и у средњој школи сваке године се биљежи пад броја ученика. Школски објекти су већином у лошем стању и неопходна им је реконструкција свих облика, као и набавка рачунарске опреме, дидактичког материјала, наставних помагала и средстава.

Култура и спорт: Постојећи објекти спорта и културе углавном задовољавају потреба грађана општине Нови Град, али је потребно издвајати значајна средства за њихово одржавање. Објекат Биоскопа је у лошем стању, потребна је потпуна реконструкција кино сале, те набавка пројектора, како би се

побољшала сиромашна понуда кино пројекција. Простор око управне зграде КОЦ-а није уређен и непходно је осмислити рјешења и привести га намјени. У оквиру школских секција потребно је радити на омасовљењу школског спорта како би се код ученика развијале навике за бављење спортом.

Здравство, социјална заштита и рањиве групе: Пружање здравствених услуга на подручју општине Нови Град је на задовољавајућем нивоу. Постоји потреба реконструкције простора старе зграде Хитне помоћи, гдје је смјештена стоматологија и рентген и обављају се друге медицинске услуге. Исказана је и потреба опремања амбуланти породичне медицине, унапређења застарјеле медицинске опреме како би искориштеност расположивих капацитета била на задовољавајућем нивоу. Центар за социјални рад посједује просјечне материјално-техничке услове за рад. Ова установа не располаже довољним бројем канцеларија за стручни индивидуални и групни рад, нема пријемну канцеларију у којој би се странкама давале информације и вршила тријажа корисника и усмјеравање према стручним радницима, простор за архиву. Проблем такође представља и застарјела и недовољна ИТ опрема. У наредном периоду потребно је посебно адресирати проблеме социјално рањивих друштвених група и предвидјети циљане програме подршке који ће помоћи да се значајније унаприједи квалитет живота рањивих друштвених група и афирмише њихова улога и мјесто у друштву. Општина Нови Град нема израђену социјалну карту што отежава процјену и планирање у области социјалне и здравствене заштите. У наредном периоду неопходно је израдити социјалну карту на територији општине, како би се таргетирале рањиве групе, прије свега одрасле особе са потешкоћама у развоју, као и лица лошег материјалног статуса. Такође, када су у питању рањиве групе, приоритетно је потребно формално регистровати Дневни центар за дјецу у ризику, те ангажовати довољан број стручних лица. Поред тога, неопходно је даље пружати подршку у раду удружењима од интереса општине Нови Град, а која заступају интересе рањивих категорија становништва.

Безбједност грађана: У области јавне сигурности и безбједности грађана биљежи се константно побољшање па се може рећи да је овај аспект услуга на задовољавајућем нивоу. Имовинска и лична сигурност грађана улива повјерење у локалну управу и у сваком случају погодује привлачењу инвестиција и смањењу одлива становништва. Кроз додатне мјере превенције потребно је одржати тренд смањења криминалитета. Посебно издвојено је рјешавање проблема паса и мачака луталица на хуман и прихватљив начин, те евентуално одлагање радиоактивног отпада на подручју општине Двор у Републици Хрватској, што може имати веома негативан утицај на здравље, безбједност и животну средину становника општине.

НВО и локална управа: У циљу стварања бољих услова рада запослених потребно је извршити утопљавање зграде Општинске управе, замјену застарјеле рачунарске опреме, а у циљу перманентног оспособљавања радника Општинске управе неопходно је израдити и спроводити програм перманентног стручног оспособљавања. Учешће грађана у процесу доношења одлука треба довести на виши ниво због чега је у наредном периоду потребно радити на јачању цивилног сектора и стварању услова за активније дјеловање невладиног сектора чије дјеловање доприноси развоју цјелокупне друштвене заједнице.

г) Стање јавне инфраструктуре и комуналних услуга

Путна инфраструктура

Окосницу путне мреже представљају магистрални путеви, и то М14 (дионица Козарска Дубица-Костајница-Нови Град-Бихаћ) и М4 (дионица Нови Град-Приједор-Бања Лука). Општина Нови Град је удаљена 167 км од будућег транснационалног аутопута Коридор Vc који је, као дио Пан-Европског коридора повезан са ТЕН мрежом, препознат као главни регионални транспортни пројекат који иде од Будимпеште, преко Осијека и Сарајева до луке Плоче. Поред магистралних путева М14 и М4, кроз општину Нови Град пролазе и регионални путеви Р404 у дужини од 26 км и Р475-а у дужини од 19 км.

Укупна дужина свих путева на подручју Општине износи 536,62 км, од чега су 259,42 км локални путеви I и II разреда, а 156,20 км чине путеви III разреда. Од укупне дужине локалних путева 123,17 км је са асфалтираним коловозом, 127,43 са макадамским коловозом и са земљаним коловозом 8,82 км.

У Новом Граду се налази гранични прелаз за путнички саобраћај Нови Град (БиХ) – Двор (ХР). Најближи гранични прелази I категорије у друмском саобраћају су Градишка (87 км) и Изачић (80 км) и преко њих се одобрава промет лица, свих врста превозних средстава и свих врста роба. Дужина магистралних, регионалних путева и путева од посебног значаја износи 122 км. Локални путеви допуњавају мрежу магистралних и регионалних путева и својом досегљивошћу и покривеношћу простора имају изузетан значај задовољења саобраћајних потреба становништва.

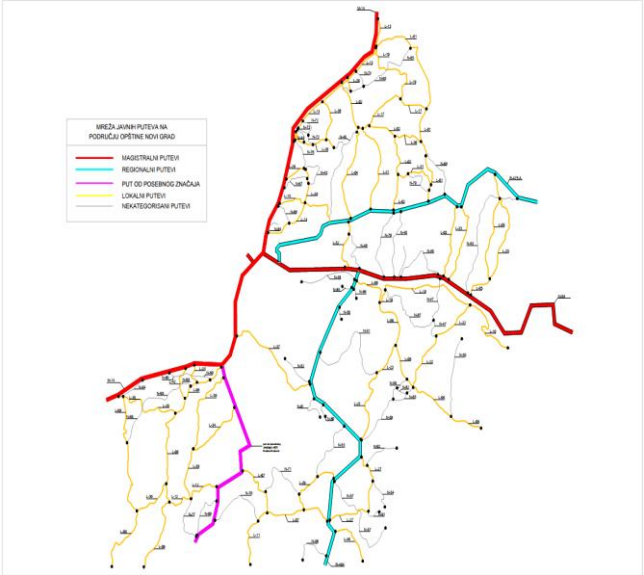

Мрежа саобраћајница на подручју општине Нови Град

Начелник општине је током посљедњих 5 година активно сарађивао са бројним институцијама по питању прекатегоразције граничног прелаза, и то Савјетом Министара БиХ, надлежним министарствима Републике Хрватске и Републике Српске, те са Мјешовитом комисијом за праћење провођења Уговора између БиХ и Хрватске. Прекатегоризација граничног прелаза Нови Град – Двор у категорију граничног прелаза за транспорт роба омогућила би лакши промет робе и олакшала пословање привредним субјектима са подручја цјелокупне приједорске регије и Унско-санског кантона. Предсједништво БиХ је донијело Одлуку о покретању поступка за вођење преговора ради закључивања новог Уговора између Босне и Херцеговине и Републике Хрватске о граничним пријелазима, а у нацрту овог Уговора једна од највећих промјена је та што је прелаз Нови Град – Двор поново стављен на листу граничних прелаза за међународни робни и путнички саобраћај. Такође, ратификован је и Споразум о одржавању и реконструкцији цестовних мостова на државној граници између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Хрватске, којим је дефинисана и реконструкција моста у Новом Граду/Двору на М4 БиХ/ДЦ6 РХ, преко корита ријеке Уне, што је и један од посљедњих услова за прекатегоризацију граничног прелаза у Новом Граду. Према ријечима министра комуникација и транспорта у Савјету министара у 2022.г., за ову реконструкцију постоје обезбијеђена средства, а процијењена вриједност реконструкције моста је око 2 милиона КМ. Процјењује се да би реконструкција моста могла бити завршена до краја 2023.године, када би се коначно испунили потребни захтјеви по питању омогућавања промета теретног саобраћаја на граничном прелазу Нови Град-Двор.

На подручју општине Нови Град одређено је 10 паркиралишта на којима је прописно обиљежено 396 паркинг мјеста на којима се врши наплата. Постоји и велики број локација у граду које нису обиљежене хоризонталном и вертикалном сигнализацијом, а користе се за паркирање. Постоје и проблеми паркинг простора на подручју града, а који се огледају у томе што поједине локације не располажу са довољним бројем паркинг мјеста (локације са стамбеним садржајима и простори око јавних установа). Неопходно је планирати јавне градске гараже као и паркинг просторе како би се формирало довољно капацитета за стационарни саобраћај у најужем градском језгру.[28]

На подручју општине Нови Град је регистровано 6.622 возила. Јавни превоз лица и ствари обављају: „Toping trade“ из Новог Града (15 аутобуса), „Мрђа турс“ из Лакташа (1 аутобус), „Casco tours“ из Приједора (1 аутобус), такси превоз са 5 возила. Јавни линијски превоз лица у градском и приградском саобраћају обавља се на јавним путевима, односно на 15 аутобуских линија на којима је код општинског органа регистровано 16 редова вожње. На овим линијама превози се 780 ученика дневно. Одлуком о куповини о непокретности у к.о. Нови Гра (Службени гласник општине Нови Град 7/17), општина Нови Град је купила објекат аутобуске станице и земљиште, укупне површине од 3.922 м^2, а у току 2021.године завршена је и потпуна реконструкција овог објекта. Да би објекат користио сврси за коју је изграђен, у новембру 2022.године Општина Нови Град је основала и ново привредно

[28] Стратегија развоја путева и улица на подручју општине Нови Град, Одјељење за стамбено комуналне послове општине Нови Град

друштво „Нови Транспорт“ а.д. Нови Град, са циљем повећања покривености територије општине јавним превозом и унапређење безбједности путника.

Укупна дужина жељезничке мреже износи 57 км. У општини Нови Град се налази и гранични прелаз у жељезничком саобраћају: Добрљин (Добрљин-Волиња), који спада у категорију међународног граничног прелаза за жељезнички саобраћај и удаљен је од центра града 15 км. Општина има директан приступ на жељезнички чвор са правцима према Загребу (ХР) и Љубљани (СЛО), Бањалуци и Сарајеву, Бихаћу и Сплиту. Саобраћај преко Бихаћа до Сплита не функционише због квара инфраструктуре, а брзи воз Загреб-Сарајево је саобраћао до 2016. године. Тренутно не постоји ни једна међународна линија. У току 2018. године уведена је линија Сарајево-Бања Лука-Бихаћ-Сарајево, али иста је престала да саобраћа у другој половини 2020. године.

Електродистрибутивна мрежа и јавна расвјета

Електродистрибутивна мрежа на подручју општине износи 1.563,6 км (на високом напону 428 км, а на ниском напону 1.135,6 км), а на коју је прикључено 14.432 потрошача, од чега 13.294 домаћинстава. Сталним ангажовањем на изградњи нових трафостаница и њиховим интерполисањем у електроенергетске објекте на мрежи, квалитет испоручења енергије је у константном порасту, те се тренутна ситуација може оцјенити као задовољавајућа. У претходном периоду на подручју теренске јединице Нови Град рађено је на стабилизацији напонских прилика, одржавању стабилног напонског стања и побољшању снабдијевања грађана електричном енергијом.

Током 2020. године је у оквиру пројекта „Развој јавно-приватног модела финансирања енергијски ефикасних система јавне расвјете у БиХ“, којег финансира Министарство финансија Републике Словачке, а проводи УНДП, израђена Студија изводљивости за инсталацију нових ЕЕ система јавне расвјете у општини Нови Град. Кроз припрему ове Студије детаљно су анализирани постојећи системи, те је установљено да су све свјетиљке у систему јавне расвјете у Новом Граду ниске енергетске ефикасности. У Студији су предложене мјере за замјену постојећих расвјетних тијела ЛЕД расвјетом, те је извршена и анализа исплативости, према којој је могуће остварити уштеде у електричној енергији од 80,64%, а инвестиција би се према оптималном сценарију исплатила за 7 година. Јавна расвјета у Новом Граду је изведена је претежно натријевим ЛЕД свјетиљкама и живиним свјетиљкама, а саставни дио јавне расвјете на подручју општине Нови Град чине и 83 трафостанице – мјерна мјеста на којима се мјери мјесечни утрошак електричне енергије за појединачне јавне расвјете. Иако су Буџетом Општине предвиђена већа средства за одржавање јавне расвјете него претходних година, у току одржавања она су се показала недовољнима јер је већина јавне расвјете на подручју општине је застарјела, те долази до честих кварова[29].

Водоводна инфраструктура

Услуге снабдијевања водом и одвођења отпадних вода врши КП „Водовод и канализација“ а.д. Нови Град. Укупан број свих прикључака на јавној водоводној мрежи 2021. године је износио 6.148 (16.300 становника), од којих је 5.844 на централном водоводном систему, а 304 на локалним водоводним системима. Од 2017. године реализована су значајна улагања на проширењу водоводног система, која су омогућила 774 нова прикључка у периоду од 2017-2021. године. Грађани Новог Града користе хемијски и бактериолошки исправну воду за пиће која се свакодневно хлорише у пумпним станицама на изворштима „Гортан“ и „Млакве“. Производња воде је организована на изворштима Гортан и Млакве, док се изворште Ограде не користи. Изворишта Гортан и Ограде су лоцирана непосредно уз стамбене објекте и могућност загађења отпадним водама је свакодневна, те се из тог разлога за локације изворишта не могу добити употребне дозволе јер нису обезбијеђени услови за успостављање зона санитарне заштите, су предвиђена за затварање у предстојећем периоду. У току 2016. године је на локацији изворишта Млакве реализован пројекат уређења изворишне зоне чијим завршетком су створени услови за успостављање зоне санитарне заштите. Тренутни капацитет изворишта је 51,90 л/сец, са могућношћу израде нових бунара како би се исти повећао до цца 100 л/сец. У априлу мјесецу 2017. године је изворште Млакве укључено у систем водоснабдијевања, тако да се вода са овог изворишта испоручује у систем водоснабдијевања, а у комбинацији са испоруком воде са изворишта Гортан.

[29] Информација о стању јавне расвјете на подручју општине Нови Град у 2020. години

КП "Водовод и канализација" АД Нови Град управља са пет локалних водоводних система у насељима Чађавица III - Ведовица, Блатна - Доњи Матавази, Рашће - Горњи Матавази, Радомировац и Мала Новска Рујишка. На локалним водоводним системима вода се црпи из сопствених изворишта и бунара и доставља корисницима потисно - гравитационим системима. Проблем у водоснабдијевању градског подручја је представљао висок проценат губитка воде (око 58 %), међутим завршетком пројекта реконструкције градске мреже (2016. године) губици су значајно смањени.

Табела 29: Водоводна мрежа на подручју општине Нови Град, 2017-2021. година

Опис	2017	2018	2019	2020	2021
Дужина дистрибутивног цјевовода -централни и локални водоводни систем (km)	195,9	208,6	216,9	224,9	233,6
Дужина потисног цјевовода -централни и локални водоводни систем (km)	12	13,9	16,5	16,9	16,9
Дужина прикључног цјевовода -централни и локални водоводни систем (km)	30,6	32,1	33,3	35	36,7
Укупан број прикључака на јавној водоводној мрежи	5.374	5.572	5.796	5.983	6.148
Број домаћинстава прикључених на јавни водоводни систем	3.536	3.735	3.956	4.130	4.289
% губици воде	35	30	31	32	35
Број домаћинстава у општини без прикључка на водовод[30]	5.256	5.057	4.836	4.662	4.503
% домаћинстава у општини који имају квалитетно регулисано водоснабдијевање питком водом	40,21	42,48	45	47	48,78

Извор: КП "Водовод и канализација" а.д.

Канализациона инфраструктура

Укупна дужина канализационе мреже је 23.036 м и обухвата око 70% градског подручја и већи дио насеља Сводна. Укупан број прикључака на јавној канализационој мрежи је 3.180. Процјењује се да преко 6.000 домаћинстава на подручју општине Нови Град нема прикључак на канализациону мрежу. Канализациони систем у Новом Граду је мјешовитог типа и за сада нема рјешено прочишћавање отпадних вода, те се вода без пречишћавања директно испушта у водотоке ријека Сане и Уне. Већина руралних насеља не посједује системе за одводњу отпадних вода, па се оне одлажу системима септичких јама или се директно испуштају у водотоке. Канализационим цјевоводом је обухваћено 70% градског подручја. Одржавање градске канализационе мреже није на задовољавајућем техничком нивоу, јер предузеће „Водовод и канализација“ не посједује потребну опрему за ту врсту послова. ПС „Град“ са тренутним капацитетом (2*400 l/sec) не може одржавати ниво отпадних, атмосферских и површинских вода у канализационом систему на прихватљивом нивоу у периодима високих водостаја. У току 2016. године је у оквиру реализације пројекта уређења изворишне зоне Млакве, у насељима Видорија и Млакве изграђено 1.533 м фекалног колектора као и уградња уређаја за биолошко пречишћавање отпадних вода тип СБР 150П који је димензионисан за пречишћавање санитарно-фекалне воде од 150 еквивалената. Изграђен је и комбиновано отворени бетонски канал пресјека 50/60цм дужине 670 метара, цјевовод за оборинске воде у дужини од 818,4 метра и уграђен је уљни сепаратор за прикупљање уља и нечистоћа са магистралног пута. У току 2017. године је изграђен канализациони систем у насељеном мјесту Сводна за око 130 домаћинстава, а до краја 2018. године на овај канализациони систем је прикључено 38 домаћинстава који су уредно поднијели захтјев за прикључак. Одржавање канализационе мреже није на технички потребном нивоу, јер Предузеће не посједује потребна средства и опрему за одржавање. Поједине дионице канализационог цјевовода због старости и дугог периода експлоатације су претрпиле многобројна оштећења, те долази до честих зачепљења колекторског цјевовода на тим дионицама, међутим, комунално предузеће успијева отклонити све настале кварове односно оштећења у веома кратком року.

[30] Према попису 2013, укупан број домаћинстава износи 8792. Укупан број прикључених домаћинстава је према подацима из Извјештаја о пословању КП „Водовод и канализација“ за 2017.;2018.;2019., 2020 и 2021.г.

Табела 30: Канализациона мрежа, 2017-2021. година

Опис	2017	2018	2019	2020	2021
Број километара канализационе мреже на подручју општине	17	23	23	23	23
Домаћинства-прикључци	2.899	2.907	2.907	2.914	2.500
Правне особе-прикључци	260	261	261	266	420
Број домаћинстава у општини без прикључка на канализациону мрежу - процјена [31]	5.893	5.885	5.885	5.878	6.292
% домаћинстава у општини која су прикључена на канализациону мрежу	32,98	33	33	33,14	28,4

Извор: КП "Водовод и канализација" а.д.

ЗАКЉУЧАК:

Стање путне инфраструктуре, јавна расвјета и електродистрибутивне мреже је на задовољавајућем нивоу, са израженим специфичним проблемима по појединим областима и потребним интервенцијама, прије свега на проширењу доступности и подизању нивоа квалитета. Поједине локације паркинг простора не располажу са довољним бројем паркинг мјеста, и то локације са стамбеним садржајима, као и простори око јавних установа. Неопходно планирати паркинг просторе како би се формирало довољно капацитета за стационарни саобраћај у најужем градском језгру. Иако су од 2017. године реализована значајна улагања на проширењу водоводног система, и даље више од половине домаћинстава у општини нема квалитетно водоснабдијевање питком водом, те је потребно наставити са активностима на проширењу водоводне мреже. Процјењује се да око 70% домаћинстава општине нема прикључак на канализациону мрежу. Највећи проблем одвођења отпадних вода са градског подручја је дотрајала канализациона мрежа, све теже одржавање система, недостатак специјализоване опреме, непостојање пречистача отпадних вода за подручје града и непостојање канализационе мреже у приградским насељима.

x) Заштита животне средине и заштита од ризика природних непогода и катастрофа

Подручје општине Нови Град није непосредно угрожено од великих загађивача тако да је до сад стање животне средине релативно добро. Највећи број еколошких проблема на подручју општине постоји због заостајања у развоју комуналне инфраструктуре, те због неријешених еколошких проблема производних капацитета. Многи еколошки проблеми узроковани су ниским нивоом свијести грађана, као и појединаца о потреби очувања квалитета животне средине.

Процјена стања ваздуха, воде и земљишта урађена је на основу расположивих података у току израде Акционог плана одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама Општине Нови Град за период до 2030. године (SECAP), Информације о заштити животне средине на подручју општине Нови Град и Просторног плана општине. SECAP је израђен у је у оквиру пројекта који се реализује у БиХ, којег финансира Зелени климатски фонд (GCF), а реализује Развојни програм Уједињених нација (UNDP) у БиХ. У оквиру овог пројекта, Скупштина Општине Нови Град је 7. новембра 2019. године усвојила Одлуку о приступању Споразуму градоначелника за климу и енергију, чиме се Општина обавезала да ће смањити емисију CO_2 за најмање 40 % до 2030. године и повећати своју отпорност на климатске промјене.

У марту 2022. године, у зони санитарне заштите у насељу Млакве код Новог Града, је постављена гама сонда за мјерење радиоактивности у ваздуху. Захваљујући постављеној мјерној станици, у сваком тренутку се могу знати подаци о радиоактивности у ваздуху. Ово је једна од укупно 11 станица у БиХ у склопу пројекта Међународне агенције за атомску енергију /IAEA/. Подаци о радиоактивности у реалном времену представљени су на Европској платформи за размјену радиолошких података (European Radiological Data Exchange Platform – EURDEP, https://remon.jrc.ec.europa.eu/), а према доступним подацима, просјечна радиоактивност у Новом Граду налази се у границама природне и безопасне дозе радијације, која износи до 250nSv/h. Савремени концепт заштите животне средине захтијева континуирано праћење степена

[31] Према попису 2013, укупан број домаћинстава износи 8792. Укупан број прикључених домаћинстава је према подацима из Извјештаја о пословању КП „Водовод и канализација“ за 2017.;2018.;2019. и 2020.г.

аерозагађења, хидрозагађења, педозагађења, биљног покривача, фауне, хигијенског стања средине, здравственог стања људи, буке, вибрација, штетних зрачења и других појава и показатеља стања животне средине, те је неопходне успоставити системе праћења ових индикатора.

Стање ваздуха

Ниво квалитета ваздуха на подручју општине Нови Град одређују различити географски, климатски, метеоролошки и други фактори. На подручју општине нису вршена мјерења квалитета ваздуха и не постоји мониториг квалитета ваздуха. Нису вршена ни значајна истраживања стања животне средине и процјена утицаја животне средине на здравље становника општине. С обзиром да Општина Нови Град спада у категорију неразвијених општина, постоји само мали број загађвача који се могу сматрати привредним загађивачима животне средине. Када се томе дода и то да више од пола територије општине Нови Град заузимају шумске површине, може се рећи да је општина Нови Град чиста и еколошки здрава средина. Међутим, због непостојања јединственог система топлификације, загријавање објеката се врши помоћу појединачних котловница у привредним објектима, као и пећи за загријавање у објектима индивидуалног становања. Ови извори загађења имају заједничку карактеристику просторног извора онечишћења ваздуха. На подручју општине Нови Град тренутно се, поред непостојања системског мониторинга квалитета ваздуха, не врши ни праћење емисије штетних фактора у животну средину, који битно утичу на стање квалитета ваздуха. Од линијских загађивача ваздуха најзначајније су магистралне саобраћајнице М4 и М14 које су ситуиране у самом урбаном дијелу града (М14) и које преузимају цјелокупну дневну миграцију становишта и робног транспорта.

Стање водотокова

Ријеке Уна и Сана представљају значајан водни потенцијал како општине Нови Град, тако и цијеле регије. Укупна дужина ријеке Уне износи 207 км, док дужином од 35 км протиче кроз Нови Град и једим дијелом представља природну и границу између Босне и Херцеговине/Републике Српске и Републике Хрватске. Највећа притока Уне на овом простору је ријека Сана, а затим и рјечица Војскова, која је друга по величини рјечица на новоградској општини. Укупна дужина ријеке Сане је 146 км а дужином од 16 км протиче кроз новоградску општину. Њена највећа притока је рјечица Јапра.

Већина водотока на подручју општине Нови Град је изложена сталном загађењу од стране комуналних отпадних вода, те утицају неконтролисаног одлагања отпада. Не постоје пречистачи отпадних вода и оне директно отичу у водотоке. Канализациони систем у Новом Граду је мјешовитог типа и за сада нема ријешено прочишћавање отпадних вода, те се вода без пречишћавања директно испушта у водотоке ријека Сане и Уне. Већина руралних насеља не посједује системе за одводњу отпадних вода, па се оне одлажу системима септичких јама или се директно испуштају у водотоке.

На подручју општине Нови Град не постоји континуирани систем контроле и праћења квалитета вода у водотоцима а самим тим и адекватна статистичка база података. Извори негативног утицаја на квалитет вода су: испусти колектора комуналне отпадне воде, неуређене депоније, индустријски и други погони (бензинске станице, ауто праоне и др.), саобраћајна мрежа магистралних, локалних категорисаних и некатегорисаних путева, подручја са неизграђеним и дотрајалим системом канализационих цјевовода за одвођење атмосферских и фекалних отпадних вода, те сточарство и пољопривредне површине на којима се врши производња).

Стање земљишта

Састав и санитарно стање земљишта представља велики фактор за здравље људи, са директним или индиректним утицајем преко загађења површинских и подземних вода, као и ваздуха. Нерационална употреба пестицида и ђубрива у пољопривреди, као и загађивање од вода и депонија, доприноси загађивању земљишта на простору општине. Проблем који се јавља са прекомјерном употребом пестицида је у њиховој постојаности у природним условима и садржају фенола и тешких метала што оптерећује земљиште. Подизањем нивоа подземних вода долази до заслањивања тла које се негативно одражава на квалитет изузетно вриједног земљишног потенцијала. Тренутно се не врши анализа земљишта нити се прати промјена квалитета (загађеност) земљишта.

Извори загађења су: индустријске отпадне воде, воде загађене пољопривредним активностима (вјештачка ђубрива, пестициди, органске материје различитог поријекла), отпадне воде из домаћинства и одржавање хигијене насеља, емисија из индустријских технолошких процеса, сагоријевање фосилних горива, емисија моторних возила, сагоријевање различитог органског материјала, чврсти отпад различитог поријекла, гдје посебан проблем представљају депоније отпада. Ове депоније треба затворити и одредити локацију за формирање трансфер станице, одакле ће се прикупљени отпад одвозити на планирану Регионалну депонију у Приједору.

Очување шума има велики значај за заштиту земљишта од загађења и спречавање ерозије. Општина Нови Град располаже значајним шумским фондом. Утицај човјека на шуме се огледа у непланској сјечи, кориштењу дрвета за огријев и планској али прекомјерној сјечи. Стање шумског фонда на подручју општине упркос наведеним проблемима је у солидном стању, прије свега захваљујући шумским газдинствима која раде на повећању стабилности шумских екосистема, санирању негативних утицаја на шуме, те провођење мониторинга и надзора у овој области.

Управљање отпадом и дивље депоније

Услуге прикупљања, одвоза, обраде и депоновања комуналног чврстог отпада на подручју Општине Нови Град врши КП ,,Комус“ А.Д. Укупан број корисника услуга на крају 2021. године је износио 5.209, од чега 4.720 домаћинства и 489 правних лица. На подручју општине отпад се одвози готово у цјелости са урбаног подручја, док је у 30 МЗ организован одвоз смећа и отпада.

Табела 31: Одвоз отпада на подручју општине Нови Град, 2007-2021. година

Опис	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Одвоз отпада- Домаћинства	4.350	4.793	4.981	4.926	4.720
Одвоз отпада- Правна лица	507	530	579	566	489
Удио домаћинстава обухваћен организованим одвозом отпада, %	49,47	54,51	56,65	56	53,7
Број корисника услуга одвоза отпада	4.857	5.323	5.560	5.492	5.209
Количина отпада прикупљеног током године - t	4.332,4	4.340	4.852,4	4.900	4.751
Количина отпада прикупљеног и адекватно похрањеног током године, $м^3$	4.267	4.272	4.780	4.821	4.703

Извор: КП "Комус" а.д.

Од укупно 8.792 домаћинстава на подручју општине Нови Град, у току 2021. године услуге КП ,,КОМУС“ а.д. Нови Град је користило 4.720 домаћинства. Од укупног броја домаћинстава корисника услуга, 1.430 домаћинстава је из руралних дијелова општине док је са градског подручја 3.290 домаћинстава. Ово практично значи да од укупног броја домаћинства покривеност услугама КП ,,КОМУС“ а.д. Нови Град износи 53,7%. Већина отпада прикупљеног из домаћинства се третира као мијешани комунални отпад. У току 2021. године из домаћинстава на подручју општине Нови Град је прикупљено и на градску депонију ,,Шућа“ одложено 4.751,00 тона комуналног отпада. Посебно се не врши прикупљање и збрињавање опасног отпада из домаћинстава. Овај отпад из домаћинстава још увијек се не одваја нити третира, те се прикупља са другим отпадом из домаћинстава као мјешовити отпад.Покривеност подручја општине Нови Град организованим прикупљањем и одвозом отпада износи 53,7%, гдје је покривеност корисника услуга, односно домаћинстава, са урбаног подручја 100% а руралног око 50%. КП „КОМУС“ а.д. Нови Град прикупља и одвози отпад и са подручја Општине Крупа на Уни, односно насељеног мјеста Дубовик, с обзиром да ова општина нема јавну депонију отпада.

Отпад јавних институција се претежно састоји од амбалажног и канцеларијског отпада који се прикупља и одлаже на депонија Шућа као мјешовити комунални отпад. Медицински отпад у потпуности збрињава фирма Ecogroup из Бања Луке, редовно сваких 15 дана, или по позиву уколико се укаже потреба. Мањи број одређених врста медицинског отпада као што су лијекови који нису цитотоксици или цитостатици, амалгамски отпад из стоматолошке заштите као и хемикалије које се не састоје од или не садрже опасне материје се одвози једном годишње.

На подручју општине Нови Град нема посебних одлагалишта за индустријски отпад, као ни активности за издвајање гума и уља, клаоничког отпада и других врста органских (анималних) остатака и грађевинског отпада, који се одвозе као мјешовити комунални отпад на депонију Шућа. Када је ријеч о анималном отпаду, неопходно је напоменути како само неколико месница има своју властиту посуду за одлагање отпадног животињског ткива. Већина осталих трговаца отпад одлаже у најближе градске контејнере намијењене искључиво за кориштење одлагања отпада из домаћинстава. Правна

лица која самостално збрињавају свој отпад су лица из области дрвопрерађивачког сектора. Најчешћи начин уклањања ове врсте отпада (пиљевина, струготина, отпадна кора и плуто) је спаљивање или компостирање. Поред дрвопрерађивачке индустрије, пољопривредна домаћинства у руралном дијелу општине такође самостално збрињавају свој отпад настао у процесу пољопривредне производње и то најчешће спаљивањем, компостирањем или коришћењем отпада као сточне хране. Ипак, велики број сеоских домаћинстава има и отпад који се једино може одвести на депонију (кабасти отпад), што надаље проузрокује појаву дивљих депонија.

Депоновање прикупљеног чврстог мјешовитог комуналног отпада се врши на централној градској депонији која се налази у дијелу насеља Шућа, на удаљености од око 4 км од центра града, узводно уз ријеку Сану. Депонија је у експлоатацији од 1960. године и њена укупна површина износи 22.700 м². 2009. године на депонији је извршена дренажа и управљање процједним водама, насипање и санација приступног пута, аерација, компакција отпада и постављање ограде. Улаз на депонију је контролисан и врши се под строгим надзором запосленика КП "Комус" а.д. Нови Град. Улазна капија и приступне саобраћајнице су под видео надзором. Процјена укупних количина отпада које настају на подручју општине направљена је на основу просјечне производње отпада по становнику од 0,57 кг/дан. Овај просјек је прорачунат је на основу количине од 5.278,96 тона прикупљеног и депонованог отпада у току 2021. године. У ову количину улази и отпад из привреде и јавних установа, као и све друге категорије отпада које преузима и збрињава предузеће КП „КОМУС" а.д. Нови Град. На депонији не постоји мјерење количине довезеног отпада односно није постављена вага на предметној локацији.

Депонију је неопходно санирати на тај начин да се омогући прикупљање и пречишћавање отпадних вода са депоније, као и да се онемогући неконтролисано испуштање гасова у атмосферу који настају разлагањем различитих врста органског и неорганског отпада. На депонији је потребно обезбједити простор за раздвајање секундарних сировина из мјешаног комуналног отпада. Са обзиром на тренутни капацитет и узимајући у обзир период експлоатације депоније може се рећи да депонија више нема капацитет да задовољи дугорочне потребе одлагања комуналног отпада са подручја општине Нови Град. Процијењени максимални период коришћења депоније са постојећим просјечним годишњим количинама депонованог отпада је 10 година. Депонија не посједује еколошку дозволу. Локација за формирање трансфер станице, одакле ће се прикупљени отпад одвозити на планирану Регионалну депонију у Приједору, није одређена.

Табела 32: Врсте и количине депонованог отпада на депонији Шућа у 2021. години

Р.бр.	ВРСТА ОТПАДА	ГОДИШЊА КОЛИЧИНА (т/год)
1.	мијешани комунални отпад	3.395,00
2.	отпад са пијаца	295,00
3.	кабасти отпад	140,00
4.	комунални отпади који нису другачије спецификовани	111,00
5.	биоразградиви отпад	290,00
6.	отпад од чишћење улица	300,00
7.	грађевински отпад и отпад од рушења	195,00
8.	истрошене гуме	25,00
	УКУПНО:	**4.751,00**

Извор: КП Комус

Постојећи капацитети, односно опремљеност за пружање услуга прикупљања и одвоза отпада представља један од највећих проблема са којима се суочава „Комус" а.д. Нови Град. Опрема са којом располаже ово предузеће је углавном застарјела и недовољно ефикасна што отежава пословање овог оператера, ширење и унапређење услуга. Поред опреме, јавља се и проблем њеног недостатка што се манифестује кроз разноликост амбалаже за одлагање отпада која успорава процес прикупљања и пражњења отпада а чиме се нарушава и сам естетски дојам новоградских улица.

Табела 33:Капацитети за прикупљање отпада-КП „Комус"

ВРСТА ВОЗИЛА/ОПРЕМЕ	КАПАЦИТЕТ	СТАРОСТ
Iveco	18 m^3	9 година
FAP 19-21	5 m^3	24 године
TAM-190	9 m^3	27 година

Контејнери	5 m^3 – 22 комада	-
Контејнери	0,6-0,8 m^3 – 177 комада	-
Комби	3 m^3	16 година
Renault	8 m^3	1 година

Извор: КП „Комус“

У току 2021. године, Општина Нови Град је реализовала пројекат „Проширење и унапређење квалитета услуге управљања комуналним отпадом на подручју општине Нови Град“. У оквиру овог пројекта завршене су активности набавке камиона за одвоз смећа, 139 контејнера (донација предузећа ,,Комуналне услуге“ а.д. Приједор), те 25 контејнера за класично и селективно одлагање комуналног отпада запремине од 1,1 м³, уређено је 9 нових локација за постављање контејнера, а израда Плана управљања отпадом је у завршној фази.

На основу података Одсјека за инспекцијске послове и комуналну полицију Општинске управе општине Нови Град, на подручју општине Нови Град тренутно постоји 40 регистрованих дивљих депонија у 12 мјесних заједница, са укупном процијењеном количином отпада од око 900 $м^3$. С обзиром да се са одвозом отпада из руралних средина општине почело тек 2005. године, када се није довољно пажње посвећивало дивљим депонијама, њихов број се из године у годину повећавао. Узрок настанка дивљих депонија у руралним дијеловима општине је неминован, с обзиром да се домаћинстава у тим подручјима претежно бави пољопривредном производњом али и додатним дјелатностима, које су у значајној мјери подигле стандард живота. Управо из тих разлога, поред отпада који се на неки начин може уништити (спаљивање), све се више ствара отпад чије сигурно прикупљање и одлагање може урадити само за те услуге овлаштено предузеће.

Табела 34:Локације и број дивљих депонија

	НАСЕЉЕ/МЈЕСНА ЗАЈЕДНИЦА	УДАЉЕНОСТ ОД ЦЕНТРА ОПШТИНЕ (км)	БРОЈ ДИВЉИХ ДЕПОНИЈА
1.	Пољавнице	4-10	6
2.	Кршље	18-22	2
3.	Сводна	13-25	5
4.	Рудице	7-11	4
5.	Блатна	17-30	4
6.	Добрљин	14-20	3
7.	Равнице	6-9	2
8.	Доњи Агићи	21-32	3
9.	Жуљевица	8-15	4
10.	Велика Рујишка	16-21	3
11.	Мала Новска Рујишка	30-37	3
12.	Сухача	15-18	1

Извор: Одсјек за инспекцијске послове и комуналну полицију Општинске управе општине Нови Град

У 2021. години на територији општине Нови Град, путем КП ,,КОМУС“ а.д. Нови Град, је сакупљено, раздвојено и испоручено откупљивачима 100,48 тона или 2,12% секундарних сировина од укупне количине прикупљеног отпада. Од наведене количине на папир и картон се односи 74,44 тона или 74,10%, на ПЕТ (плави, бијели и микс) 20,10 тоне или 20,00% и најлон 5,94 тоне или 5,91%.

На подручју општине Нови Град не постоје локације за селективно прикупљање отпада односно још увијек се не врши организовано прикупљање отпада за рециклажу. У плану је набавка пресе и стварање услова за рециклажу папира и пластике. Према процјенама КП ,,КОМУС“ а.д. Нови Град на годишњем нивоу би се могло рециклирати око 1.000 тона папира и пластике.

Иако општина Нови Град и Република Српска нису суочени са проблемом збрињавања нуклерног отпада на својој територији, јесу на непосредним границама у сусједним земљама. Наиме, Република Хрватска планира свој радиоактивни отпад, укључујући и свој дио из нуклеарне електране Кршко, складиштити и трајно одлагати у војном складишту Черкезовац, на Трговској гори код Двора. Посматрајући микро локацију предметног војног складишта може се закључити да се ради о трусном крају, нетакнуте природе и чисте воде, који своју будућност треба заснивати на еколошкој, органској пољопривредној производњи и туризму. Исте констатације се односе и на општину Нови Град. Уколико би дошло до реализације овог пројекта исти би онемогућио развој у том смјеру, те потенцијално угрозио здравље грађана, како Двора, тако и Новог Града.

Мјере за унапређење енергетске ефикасности

Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) Општине Нови Град за период до 2030. године припремљен је у оквиру пројекта „Повећање улагања у јавне објекте са ниском стопом емисије угљеника у Босни и Херцеговини“ који финансира Зелени климатски фонд (GCF), а имплементира Развојни програм Уједињених нација (UNDP) у БиХ у сарадњи са државним и ентитеским министарствима и фондовима за заштиту животне средине. Општина Нови Град је 2019. године приступила Споразуму градоначелника за климу и енергију. Локалне заједнице, потписнице ове иницијативе, обавезују се на дјеловање којим ће се постићи смањење емисија гасова стаклене баште за најмање 40% до 2030. године.

У оквиру пројекта „Енергетска ефикасност у образовним институцијама“, у протеклом периоду су санирани објекти СШЦ „Ђуро Радмановић“, основне школе у Великој Рујишкој, Блатни и Радомировцу, дјечији вртић „Пчелица Маја“, а све у складу са стандардима енергетске ефикасности.
Поређење емисија CO_2 у базном и контролном инвентару показује да су емисије CO_2 на подручју општине Нови Град у контролној 2020. години за 36,85% мање у односу на емисије у базној 2010. години. Приказ промјена укупних емисија CO_2, те заступљености појединих сектора у укупним емисијама, у периоду од базне до контролне године, дат је у наредној табели.

Табела 35:Поређење укупних емисија CO_2 и емисија из разматраних сектора у базној и контролној години

СЕКТОРИ	БАЗНИ ИНВЕНТАР (2010.)		КОНТРОЛНИ ИНВЕНТАР (2020.)		ОСТВАРЕНО СМАЊЕЊЕ ЕМИСИЈА CO_2	
	Емисије CO_2, tCO_2	Учешће, %	Емисије CO_2, tCO_2	Учешће, %	Емисије CO_2, tCO_2	Смањење CO_2, %
ЗГРАДАРСТВО И ЈАВНА РАСВЈЕТА						
Јавне зграде у власништву Општине	1.117,73	2,95	738,54	3,08	379,19	33,92
Остале јавне зграде	664,11	1,75	348,43	1,45	315,68	47,53
Стамбене зграде	16.105,46	42,44	3.378,00	14,10	12.727,46	79,03
Јавна расвјета	449,46	1,18	737,12	3,08	-287,66	-64,00
САОБРАЋАЈ						
Возила у надлежности Општине	179,30	0,47	125,44	0,52	53,86	30,04
Јавни превоз	1.271,29	3,35	1.301,22	5,43	-29,92	-2,35
Путничка и комерцијална возила	18.165,38	47,86	17.336,98	72,34	828,41	4,56
УКУПНО	37.952,74	100,00	23.965,73	100,00	13.987,02	36,85%

Извор: Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) Општине Нови Град за период до 2030. године

Евидентно је да је у периоду 2010.-2020.године највеће смањење апсолутних вриједности емисија остварено у сектору зградарства, нарочито у подсектору стамбених зграда, гдје су се емисије CO_2 смањиле за 12.727,46 t односно за 79,03% у односу на стање у базној години. Такође је евидентно да је у периоду 2010.-2020. година остварено смањење емисија од 36,85% у односу на базну 2010. годину, што је за 3,15% мање од 40% смањења предвиђеног у циљу постављеном за 2030. годину.
У периоду 2010.-2020. дошло је до већих промјена у учешћу појединих енергената у укупној потрошњи финалне енергије на подручју општине Нови Град. Приказ ових промјена дат је у наредној табели.

Табела 36:Укупна потрошња финалне енергије и енергије из разматраних енергената у базној и контролној години

ЕНЕРГЕНТИ	БАЗНИ ИНВЕНТАР (2010.)		КОНТРОЛНИ ИНВЕНТАР (2020.)		ОСТВАРЕНО СМАЊЕЊЕ ФИНАЛНЕ ЕНЕРГИЈЕ	
	Финална енергија (MWh)	Учешће енергента [%]	Финална енергија [MWh]	Учешће појединих енергената [%]	Финална енергија [MWh]	Учешће појединих енергената [%]
Електрична енергија	4.325,28	3,68	4.578,18	4,22	-252,89	-5,85
Природни гас	52,79	0,04	52,79	0,05	0,00	0,01
Лож уље	269,84	0,23	269,84	0,25	-0,00	0,00
Дизел	51.155,93	43,56	56.939,27	52,49	-5.783,34	-11,31
Моторни бензин	23.925,08	20,37	12.133,77	11,19	11.791,31	49,28
Лигнит	2.341,22	1,99	2.324,03	2,14	17,19	0,73
Мрки угаљ	2.341,22	1,99	2.324,03	2,14	17,19	0,73
Биомаса	33.039,07	28,13	27.471,35	25,33	5.567,72	16,85
Течни нафтни гас	-	0,00	2.376,82	2,19	-2.376,82	-
УКУПНО	117.450,44	100,00	108.470,07	100,00	8.980,37	7,65%

Извор: Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) Општине Нови Град за период до 2030. године

Према резултатима анкетирања домаћинстава, у периоду од 2010. до 2020. године 45,67% испитаника је реализовало најмање једну мјеру (замјена вањске столарије, термоизолација зидова и стропова). У истом периоду на јавним зградама из оба подсектора замијењено је укупно 2.686,90 m^2

ваньске столарије, постављена је термоизолација на укупно 5.771,20 m^2 ваньских зидова и на 2.353,87 m^2 стропова. У 2020. години на подручју општине Нови Град повећана је потрошња електричне енергије за 252,89 MWh (5,85%).

Ризици од катастрофа/непогода

По питању ризика од елементарних непогода, природних катастрофа и несрећа, урађен је Програм за смањење ризика од елементарних непогода и других несрећа на подручју општине Нови Град. Овиме су створене претпоставке за спровођење заштите и спасавања у ванредним ситуацијама, оспособљавање јединица, развијање способности за поступање на ефикасан начин у случају елементарне непогоде и друге несреће, оспособљавање грађана за дјеловање у ванредним ситуацијама и др. По подацима из Програма за смањење ризика од елементарних непогода и других несрећа на подручју општине Нови Град, идентификовани су сљедећи ризици:

1. **Поплаве**, до којих долази излијевањем ријека, потока и бујица након дуготрајних и обилних падавима. Значајније поплаве десиле су се 2014. и 2019. године. Максималан водостај је измјерен 17.05.2014. године - 572 цм. Плавна подручја су уз ријеке Јапру, Сану, Восјкову и Уну, а величина плавног подручја износи око 6.500 ha. Сви водозаштитни објекти (кејски зид, пут од моста на Сани до краја насеља Урије, пут од надвожњака до пружног прелаза Кула и препумпне станице Град и Прекосање) тренутно обављају своју функцију, али постоји потреба реконструкције препумпне станице Град у смислу повећања пумпних капацитета. У појединим насељима оборинска канализација није изграђена, па су честе поплаве у кишном периоду. То је нарочито изражено на падинским дијеловима града, па оборинске воде површински теку до нижих дијелова града носећи са собом велике количине наносног материјала. На појединим мјестима фекална канализација је директно уведена у оборинску што представља могући извор онечишћења и заразних болести.
2. **Земљотреси**, до којих долази због географског положаја и геолошких карактеристика. Нови Град нема утврђених значајнијих расједа али се налази у близини других расједа који могу да генеришу јаке земљотресе. Највећи скорији земљотреси десили су се 02.10.2014. године са епицентром на територији сусједне општине Двор у Хрватској (магнитуда од 4,0 јединица Рихтерове скале), те земљотрес магнитуде од 6,2 јединица Рихтерове скале са епицентром на територији града Петриња у Хрватској 29.12.2020. године. Према Извјештају Комисије за евиденцију и процјену штете на објектима настале усљед елементарних непогода-земљотреса од 29.12.2020.године на подручју општине Нови Град, санација и реконструкција је потребна за укупно 475 објеката, док је 33 објекта предвиђено за рушење. Укупно процјењена штета за објекте које треба санирати износи 800.178,90 КМ, док цијена изградње 33 нова објекта износи 1.320.000,00 КМ, тако да укупна процјењена штета земљотреса за све објекте износи 2.120.178,90 КМ. Највећу штету је претрпио град - 573.004,40 КМ гдје је 106 објеката потребно санирати, а 5 објеката је предвиђено за рушење. Велику штету су претрпјела и насеља Добрљин, Куљани и Горње и Доње Водичево, гдје је 128 објеката потребно санирати, а 7 објеката је предвиђено за рушење, тако да укупна штета за ова насеља иуноси 414.552,60 КМ. Укупно процјењена штета на објекима школа износи 40.031,20 КМ, гдје је 11 објеката потребно санирати. Штета на пословним објектима се процјењује на 108.329,00 КМ, гдје је 26 објеката потребно санирати, а 1 објекат је предвиђен за рушење.
3. **Клизишта и одрони**, који су продукт савремених геолошких процеса. На подручју општине Нови Град евидентирано је 15 клизишта (4 у Новом Граду - Кулско брдо, Лонџа, Урије и Јабланица, 2 у Сводни, 1 у Дервишима, 3 у Прусцима, 2 у Равницама, 2 у Великој Жуљевици и 1 у М.Н. Рујишкој).
4. **Пожари**, гдје је у посљедњих 5 година на подручју општине евидентирано 499 пожара, од чега је 337 пожара отвореног типа и 162 пожара затвореног простора. Најчешћи пожари општине Нови Град односе се на пожаре на ниском растињу, а евидентан је пораст површина запуштеног земљишта које преузима ниско растиње. Повећан је број домаћинстава у руралним подручјима гдје нико не борави у континуитету што узрокује неблаговремене дојаве о избијању пожара, па пожарно подручје добија размјере које је тешко ставити под контролу,
5. **Радиолошке и нуклеарне опасности**, гдје потенцијалну опасност у случају оштећења представљају 4 громобрана са уграђеним радиоактивним изотопом (2 у насељу Ограде, 1 у

насељу Центар и 1 на СШЦ „Ђуро Радмановић“), те евентуално одлагање радиоактивног отпада на Трговској Гори,

6. **Екстремно загађење воде, земљишта и ваздуха**, гдје највећу опасност представља градска депонија „Шућа“ на којој нису обезбјеђени услови за безбједно одлагање опасних и отровних материја (медицински отпад и сл.), одводња комуналних и индустријских вода без третмана у ријеке Уну и Сану, те дивље депоније.
7. **Епидемија заразних болести-COVID-19**. Као одговор на уочене здравствене ризике наглашена је улога Дома здравља „Нови Град“ који у складу са просторним и организационим капацитетима треба да понуди здравствену заштиту становништва општине Нови Град. У оквиру Дома здравља „Нови Град“ се врши примарна здравствена заштита док се услуге лијечења пружају у ЈЗУ Општа болница „Др Младен Стојановић“ у Приједору.

У протеклим годинама је унапријеђен рад Општинског штаба цивилне заштите, те је побољшана сарадња са надлежним општинским службама. Редовно се ажурира план заштите и спашавања од поплава Општине Нови Град. У Просторном плану општине је обухваћен сегмент ризика од катастрофа са нарочитим фокусом на мјерама одбране од штетног дјеловања вода. Општина Нови Град од 2018. године спроводи пројекат „Унапријеђење система заштите од поплава на подручју општине Нови Град“, у оквиру којег је завршено уређење корита потока Туњица, реконструисан локални пут Л-06 Благај-Витасовци, реконструисан мост, изграђен плочасти пропуст и локални пут Л-11 МН Рујишка-Јоховица, те изграђена 2 плочаста пропуста.

Општина Нови Град се већ 20 година бори против изградње Центра за збрињавање радиоактивног отпада на Трговској гори у сусједној општини Двор у Републици Хрватској. За општину Нови Град, али и сусједне општине у сливу Уне, ова локација је недопустива с обзиром да се налази уз саму границу и у сливу ријеке Уне, која је заштићено подручје, а посебан акценат је на чињеници да би, одлагањем тог радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног горива, било угрожено здравље око 250.000 становника. Како би БиХ била што спремнија за борбу против изградње Центра за збрињавање радиоактивног отпада на Трговској гори, формирани су Правни и Експертски тим, који су израдили Стратегију заштите правног интереса БиХ у вези са овим питањем, међутим још увијек нису дефинисани конкретни кораци које ће БиХ предузети. Влада Републике Српске је, као вид борбе против изградње Центра за збрињавање радиоактивног отпада на Трговској гори, донијела Одлуку о проглашењу Парка природе "Уна" (Службени гласник РС број 79/19), којом се проглашава заштићеним подручје ријеке Уне на територији општина Нови Град, Козарска Дубица, Крупа на Уни и Костајница, у категорији V – заштићени пејзажи – Парк природе "Уна", у укупној површини од 2.772,60 ha. Савјет министара БиХ је усвојио Стратегију правне заштите интереса Босне и Херцеговине у вези с питањима одлагања радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног горива на локацији Трговске горе. Подршку усвајању ове стратегије претходно су дале владе Републике Српске и Федерације БиХ, те Државна регулаторна агенција за радијациону и нуклеарну сигурност. Овом стратегијом институције у БиХ добиле су документ који садржи правне аргументе и механизме у настојању да се спријечи одлагање радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног горива у касарни Черкезовац, и на тај начин се отклоне катастрофалне посљедице по живот и здравље за око 250.000 грађана у БиХ. Стратегија садржи свеобухватну правну анализу у контексту националног и међународног правног оквира који даје правни основ за закључак да је Република Хрватска у досадашњим активностима прекршила, између осталих, ESPO конвенцију и SEA протокол из 2003. године, те Архуску конвенцију из 1998. године о приступу информацијама, судјеловању јавности у одлучивању и приступ правди у питањима животне средине. Истовремено се путем седам закључака дају смјернице институцијама у БиХ за планирање, утврђивање и имплементацију даљњих активности које укључују правне лијекове и појачан ангажман БиХ Дипломатије.

Са локалног нивоа су предузимане бројне активности које су резултовале доношењем правно-политичких аката (резолуција, декларација, закључака) од стране инситуција БиХ и РС, којима се јасно и недвосмислено изразило противљење изградњи складишта/одлагалишта. Сви механизми борбе са локалног нивоа су исцрпљени, а једино што је још могуће са локалног нивоа је да се ово питање држи у жижи јавности и фокусу власти у БиХ. У складу са наведеним, поред активности које предузимају институције у БиХ, потребно је да и Општина Нови Град да свој допринос унапријеђењу експертске и

правне борбе против изградње Центра за збрињавање РАО на Трговској гори, на начин да се прикупе конкретни научно утемељени докази у оспоравању намјера Хрватске да радиоактивни отпад одлаже на Трговској гори, али и на начин да се ова тема константно држи у жижи јавности. Уколико се не постигне договор са Републиком Хрватском, слиједи правна борба доказивања недопустивости ове локације за изградњу Центра за збрињавање радиоактивног отпада на основу стручне и експертске аргументације. За сада на стручном нивоу Републици Хрватској није упућен нити један аргументовани доказ који би могао пројект успоставе Центра за збрињавање радиоактивног отпада довести у питање.

Република Хрватска још увијек није одустала од своје намјере изградње Центра за збрињавање радиоактивног отпада на Трговској гори,а на основу раније објављених планова, изградња Центра за збрињавање радиоактивног отпада почиње 2023. године, а завршава се 2024. године. Складишта центра треба да прихвати око 3.000 m^3 радиоактивног отпада из Нукеларне електране "Кршко".

ЗАКЉУЧАК:

Стање квалитета параметара животне средине у општини Нови Град, првенствено због ниског степена урбанизације и индустријализације, је још увијек на нивоу који се може контролисати и побољшавати. Велике површине на територији општине заузимају шуме и зелене површине које су веома важне у процесу регенерације животне средине. На подручју општине Нови Град не постоји континуирани систем контроле и праћења квалитета ваздуха, вода у водотоцима, не врши се анализа земљишта нити прати промјена квалитета земљишта. Највећи онечишћивачи ваздуха су појединачне котловнице у привредним објектима као и пећи за загријавање у објектима индивидуалног становања, јер на подручју општине не постоји јединствен систем топлификације. Већина водотока на подручју општине је изложена сталном загађењу од стране комуналних отпадних вода те утицају неконтролисаног одлагања отпада. Не постоје пречистачи отпадних вода и оне директно отичу у водотоке. Проблем који се јавља у вези са квалитетом земљишта односи се на прекомијерну употребу пестицида.

Један од кључних ризика у области заштите животне средине је евентуална изградња одлагалишта радиоактивног отпада на Трговској гори у Републици Хрватској, у непосредној близини Новог Града, на око 900 метара од заштићеног подручја Парка природе "Уна". Изградња одлагалишта би угрозила здравље становника општине Нови Град и око 250.000 грађана у регији из 13 општина оба ентитета БиХ. Највећи проблем је близина ријеке Уне као реципијента, која би било какво потенцијално загађење пренијела на велике удаљености. Изворишта питке воде које користи стеновници општине Нови Град налазе се на 900 метара од локације предвиђене за одлагање нуклеарног отпада. Овај проблем захтјева свеобухватно дјеловање институција од државног до локалног нивоа.

Када је у питању организовано управљање отпадом, оно је још увијек незадовољавајуће, и у погледу организационих капацитета и у погледу подузимања мјера интегралног приступа у управљању – смањење настанка отпада, раздвајање, депоновање и обухват. Најозбиљнији проблем представља велики број нелегалних депонија које је потребно хитно санирати и довести у првобитно стање. У складу с тим неопходно је реконструисати и реорганизовати комунално предузећа, како би се осигурала боља покривеност прикупљања и одвоза отпада са подручја цијеле општине. Потребно је и кренути са конкретним иницијативама везаним за селективно прикупљање отпада које би увелико олакшало даље управљање отпадом, а становништву омогућило и финансијске ефекте. Градску депонију је неопходно санирати на начин да се омогући прикупљање и пречишћавање отпадних вода са депоније, као и да се онемогући неконтролисано испуштање гасова у атмосферу који настају разлагањем различитих врста органског и неорганског отпада.

По питању ризика од елементарних непогода, природних катастрофа и несрећа, урађен је Програм за смањење ризика од елементарних непогода и других несрећа на подручју општине Нови Град који значајно доприноси даљем развоју система заштите и спасавања на подручју општине. Документом су идентификовани и анализирани кључни ризици од елементарних непогода, природних и других несрећа на подручју општине, укључујући и ризике угрожавања здравља становништва усљед појава нових болести попут пандемијског грипа као што је то COVID 19. На основу урађене процјене дате су и препоруке које треба слиједити.

и) Стање просторно-планске документације и бесправна градња

Просторни план Општине Нови Град за период од 2009-2039. године је усвојен 29.11.2018. године. Већина просторних докумената општине Нови Град је истекла, те им је потребна ревизија, а такође је потребна и израда нових регулационих планова за 3 насеља, те израда Просторног плана посебне намјене за Парк природе „Уна“.

Табела 37: Листа просторно планске документација

Р.Б	Назив плана	Напомена
1.	Просторни план општине Нови Град до 2039. године	Важећи
2.	Регулациони план Индустријска зона "Пољавнице"	Потребна ревизија
3.	Регулациони план "Центар А"	Потребна ревизија
4.	Регулациони план "Центар Б"	Потребна ревизија
5.	Измјена и допуна регулационог плана "Центар"	Потребна ревизија
6.	Измјена регулационог плана посебног подручја "Бања Љешљани"	Потребна ревизија
7.	Регулациони план "Видорија"	Потребна ревизија
8.	Регулациони план насеља Реповац	Потребна ревизија
9.	Регулациони план насеља Јабланица	Потребна ревизија
10.	Регулациони план насеља Млакве	Потребна ревизија
11.	Регулациони план насеља Уније	Потребна ревизија
12.	Регулациони план насеља Лонџа	Потребна ревизија
13.	Регулациони план насеље Караково	Потребна израда
14.	Регулациони план насеља Грачани	Потребна израда
15.	Регулациони план Прекосање	Потребна израда
16.	Просторни план посебне намјене –Парк природе „Уна“	Потребна израда

Извор: Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне дјелатности

На подручју општине Нови Град има око 45% бесправно изграђених, дограђених и надограђених објеката, и око 48% објеката који се користе без употребне дозволе. Број нелегалних објекта већи је у приградским насељима и руралном подручју, него у самом центру. У центру града дешава се нелегална градња у виду доградњи или надоградњи, односно повећавања хоризонталних и вертикалних габарита који нису усклађени с изданим дозволама, и привремени објекти којима је истекао рок важења прописан локацијским условима, односно урбанистичим сагласностима. У току 2020. и 2021. године примјећен је нагли пораст градње уз десну обалу ријеке Уне. Од стране урбанистичко-грађевинске инспекције успјело се евидентирати постојеће изграђено стање, те дјеломично спријечити неконтролисано грађење, а ново грађење увести у законске оквире. Велики проблем код нелегалне градње је несавјесност инвеститора.

ЗАКЉУЧАК:

Рок важности већине просторних докумената општине Нови Град је истекла (10), те им је потребна ревизија, а такође потребна је и израда нових регулационих планова за 3 насеља, те израда Просторног плана посебне намјене за Парк природе „Уна“. Резултат непостојања планских докумената има озбиљан утицај на животну средину, јер се ствара додатни притисак на природне ресурсе и омогућава бесправна изградња и неконтролисан развој.

Бесправна градња са собом доноси многе проблеме од којих већина највише утиче на животну средину, а то су: неприкладно коришћење земљишта, клизишта, крчење шума, неадекватно одлагање отпада, итд. На подручју општине има око 45% бесправно изграђених, дограђених и надограђених објеката, и око 48% објеката који се користе без употребне дозволе. У току 2020. и 2021. године примјећен је нагли пораст градње уз десну обалу ријеке Уне па је уз појачане контроле урбанистичко-грађевинске инспекције, потребно радити и на јачању свијести грађана како би се нелегална градња у највећој могућој мјери искоријенила.

j) Анализа Буџета општине и пројекција финансијских средстава потребних за имплементацију стратегије

Упоредно кретање буџетских прихода и расхода Општине Нови Град у периоду 2017 – 2021. година представљено је у наредном графикону. Може се уочити да буџетски приходи током цијелог периода имају благи тренд раста.

Графикон 26: Кретање буџетских прихода и расхода Општине Нови Град за 2021.

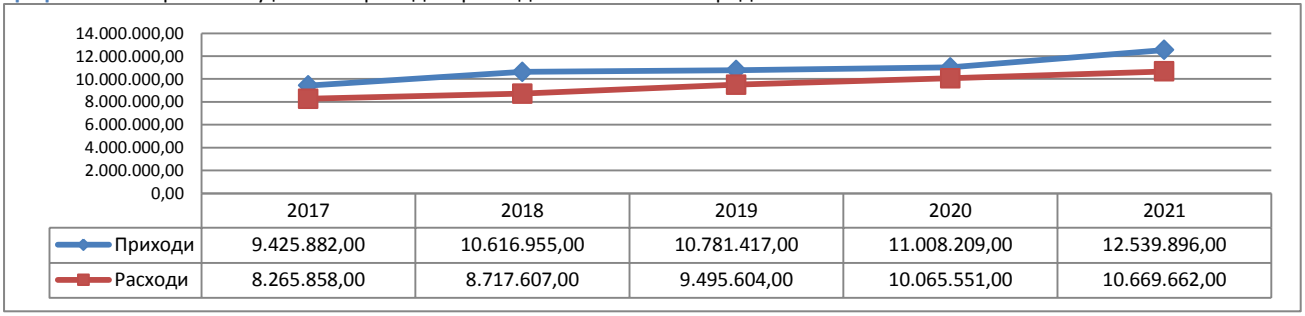

	2017	2018	2019	2020	2021
Приходи	9.425.882,00	10.616.955,00	10.781.417,00	11.008.209,00	12.539.896,00
Расходи	8.265.858,00	8.717.607,00	9.495.604,00	10.065.551,00	10.669.662,00

Извор: Службени гласници општине Нови Град- извјештаји о извршењу Буџета и План буџета за 2021.г.

Просјечан приход буџета у посматраном периоду износи 10.749.949,60КМ тако да са постојећом законском легислативом у и наредном периоду можемо очекивати приходе преко десет милиона КМ у Буџету. Просјечни порески приход за посљедњих пет година износи 8.252.790,40 КМ, просјечни непорески приход износи 1.481.198,20 КМ, просјек грантова износи 78.881,80 КМ, док просјек трансфера између буџетских јединица износи 937.079,20 КМ.

Табела 38:Структура и кретање реализованих буџетских прихода Општине Нови Град, у КМ, за период од 2017-2021.године

	2017	2018	2019	2020	2021
Порески приходи	7.433.851,00	7.968.857,00	8.608.862,00	8.148.959,00	9.761.352,00
Непорески приходи	1.329.323,00	1.362.634,00	1.522.522,00	1.345.913,00	1.747.703,00
Грантови	153.150,00	66.261,00	38.525,00	34.112,00	92.565,00
Трансфери између буџетских јединица	509.558,00	1.219.203,00	611.508,00	1.479.225,00	938.276,00
Укупни буџетски приходи	**9.425.882,00**	**10.616.955,00**	**10.781.417,00**	**11.008.209,00**	**12.539.896,00**

Извор: Службени гласници општине Нови Град- извјештаји о извршењу Буџета

У структури пореских прихода доминирају индиректни порези прикупљени преко Управе за индиректно опорезивање и у 2021. години износе 8.755.602,00 КМ или 106,25% у односу на план за 2021. годину, затим слиједе порези на имовину (101,64% у односу на план за 2021. годину), порези на лична примања и приходи од самосталних дјелатности (99,79% у односу на план за 2021. годину), остали порески приходи и порези на промет производа и услуга. У структури непореских прихода доминирају приходи од општинских накнада, такси и прихода од пружања јавних услуга (76,59% укупних непореских прихода у плану за 2021. године), затим слиједе приходи од финансијске и нефинансијске имовине и позитивних курских разлика (18,6% укупних непореских прихода у плану за 2021. годину), остали непорески приходи (4,1% укупних непореских прихода у плану за 2021. годину) и новчане казне (0,6% непореских прихода у плану за 2021. годину).

Кредитна задуженост и кредитни потенцијал

Стање дуга[32] Општине Нови Град по кредитима код банака и Министарства, и по обвезницама, на дан 31.12.2021. године износи укупно 13.786.432,90 КМ, од тога на главницу се односи износ од 10.115.386,37 КМ док је камата 3.671.046,53 КМ. Издаци за отплату дугова у 2021. години остварени су у износу од 939.186,00 КМ. Проценат задужености Општине Нови Град у 2021. години, односно учешће расхода финансирања и издатака за отплату дугова, је 12,68% остварених изворних прихода Општине Нови Град у 2020.години (У проценат задужења урачуната су и задужења код добављача и задужење по Пројекту опоравка од полава-ИДА), те ни у једном будућем периоду не прелази горњи

[32] Извјештај о стању дуга и издатим гаранцијама Општине Нови Град на дан 31.12.2021.г.- Службени Гласник РС број: 32/22

дозвољени праг задужености од 18%. Дакле, Општина Нови Град има способност додатног кредитног задуживања до 18,00% укупног буџета Општине.

Осврт на финансирање током претходног периода имплементације стратегије: Од укупно 22.142.679,57 КМ планираних у периоду од 2017-2021. године за имплементацију Стратегије, реализовано је 17.394.206,28КМ или 78%. Структура планираних средстава је предвиђала финансирање од 21% (4.681.142,79 КМ) из буџета и финансирање из екстерних извора од 79% (17.461.536,78КМ). Усљед нереалних планирања, структура реализованих средстава је измјењена у односу на иницијални план, гдје је 31,7% (5.514.768,25 КМ, годишњи просјек: 1.102.953,65 КМ) остварено из буџета, а 68,3% (11.879.438,03КМ, годишњи просјек 2.375.887,60 КМ) из екстерних извора. Врло висок степен реализације финансирања буџетским средствима (за 17% више у односу на планиране износе) указују на нереално планирање и нереалну процјену сопствених капацитета. Због финансијског и пројектног планирања, које није у потпуности било реално, посебно са аспекта могућности привлачења екстерних извора финансирања, нижи степен реализације укупних средстава забиљежен је у сектору заштите животне средине, док је највише средстава реализовано у сектору економског развоја из разлога што је Општина Нови Град била опредјељена да значајно подржи овај сектор путем општинских подстицаја за пољопривреду и привреду, као и путем пројеката унапређења предузетничке инфраструктуре (нпр. Санација објекта бившег војног складишта у насељу Сводна) и пројеката унапређења капацитета у пољопривредној производњи (нпр. Развијање капацитета за производњу традиционалног сира на подручју општине Нови Град). Такође, у обзир треба узети и реализацију Плана капиталних инвестиција, који у значајној мјери доприноси реализацији стратешких циљева. Од 2017.године су кроз План капиталних инвестиција општине Нови Град реализована значајна средства, укупно 13.295.531,00 КМ. Укупна средства која су реализована у периоду од 2017-2021.године кроз имплементацију Стратегије и Плана капиталних инвесиција износе 30.689.733,00, односно просјечно 6.137.947,00 годишње (2.523.580,00 из Буџета и 3.614.366,00 из екстерних извора финансирања).

Табела 39:Преглед реализованих финансијских средстава за имплементацију Стратегије развоја и Плана капиталних инвестиција (ПКИ) по годинама: од 2017.-2021. године:

Година	Реализовано из буџета КМ		Реализовано из екстерних извора КМ		УКУПНО
	Стратегија	ПКИ	Стратегија	ПКИ	
2017	775.882,00	1.400.534,00	2.269.612,00	1.123.074,00	**5.569.102,00**
2018	1.090.042,00	1.543.784,00	3.831.090,00	2.569.163,00	**9.034.079,00**
2019	1.302.680,00	1.220.925,00	2.227.360,00	1.666.253,00	**6.417.218,00**
2020	1.913.923,00	2.354.865,00	1.924.932,00	519.732,00	**6.713.452,00**
2021	432.239,00	583.028,00	1.626.442,00	314.173,00	**2.955.882,00**
УКУПНО	**5.514.766,00**	**7.103.136,00**	**11.879.436,00**	**6.192.395,00**	**30.689.733,00**

Извор података: Извјештај о реализацији Стратегије развоја за 2017., 2018., 2019., 2020. и 2021.годину, Информација о реализацији Програма инвестиционих улагања на подручју општине Нови Град за 2017. 2018., 2019., 2020. и 2021.годину

Прогноза могућности финансирања приоритета Ревидиране стратегије развоја

Прогноза финансирања Стратегије за наредни период припремљена је узимајући у обзир:

- Тренд издвојених средстава за реализацију Стратегије у периоду 2017.-2021. године;
- Тренд издвојених средстава за капиталне пројекте и остале инвестиционо значајне пројекте;
- Буџет општине за текућу 2022. годину, Приједлог плана Буџета за 2023.годину и смјернице садржане у Документу оквирног буџета Републике Српске за период 2023-2024. година;
- Очекивана допунска средства из осталих екстерних извора;
- Очекивани благи раст просјечних издвајања од 1-10% годишње;
- Ограничења у погледу акумулираних обавеза и задужености као и других ризика.

Кретања и промјене изазване пандемијом корона вируса одразиле су се и на Буџет општине Нови Град. Највећи утицај имали су на буџет 2020. године, када је највећи пад био видљив на приходима од индиректних пореза, а поред тога Буџет општине је био и под притиском непланираних расхода који су настали због прописаних мјера. Извршење буџетских средстава у периоду од 01.01.-31.12.2021. године указују на стабилизацију и повећање прихода у односу на исти период 2020. године. Према Документу оквирног буџета Републике Српске за период 2023-2025. године, у наредном периоду се очекује благи пораст прихода јединица локалне самоуправе, и то прихода од

индиректних пореза за 9,7% прихода од директних пореза (порез на доходак и порез на импвину) за 9,4% и повећање непореских прихода за 7%.

Када су у питању екстерни извори финансирања, унапређење система јавних инвестиција у Републици Српској у протеклом периоду (продукциони ПИМИС систем путем којег су јединице локалне самоуправе укључене у процес израде Плана јавних инвестиција РС) је од великог значаја за повећање ефеката остварених јавним средствима, а подразумијева хоризонталну хармонизацију правила на републичком нивоу (утврђивање правила и критеријума за одабир приоритетних јавних инвестиција и правила за управљање јавним инвестицијам усклађених са међународно прихватљивим стандардима), као и вертикалну координацију са општинама и градовима (укључивање инвестиција на општинском и градском нивоу у израду ПЈИ РС). Влада Републике Српске је путем Програма јавних инвестиција у 2021. и 2022.години Општини Нови Град одобрила 6 пројеката укупне вриједности 1.822.000,00 КМ, а Општина Нови Град је кандидовала и додатних 6 пројеката вриједности 7.242.611,00 КМ за Програм јавних инвестиција у периоду од 2023-2025.године. Према стратегији управљања јавним финансијама Републике Српске за период од 2021–2025. Године планирано је проширење обухвата пројеката јавних инвестиција, јачање идентификације приоритета у складу са секторским стратегијама и повезивање јавних инвестиција са буџетирањем, те увођење буџета у програмском формату на нивоу јединица локалне самоуправе.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске –Јединица за координацију пољопривредних пројеката (АЦПУ) у оквиру развојних планова у сектору пољопривреде у Републици Српској, проводи активности за припрему пројектне документације за реконструкцију и модернизацију постојећих и изградњу планираних иригационих система са циљем одрживог развоја интензивне пољопривредне производње. Пројекат суфинансира Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске кредитним средствима Свјетске банке (90%) и Општина Нови Град (10%).

Када је у питању реконструкција моста Нови Град–Двор, Министарство комуникација и транспорта у Савјету министара БиХ ће новац за реализацију овог пројекта обезбиједити на основу одлуке о начину расподјеле средстава од дозвола за коришћење радиофреквентног спектра за пружање услуга путем мобилних приступних система, којом је регулисано да ће се 70 одсто средстава усмјерити на развој транспорта у БиХ. Предсједништво БиХ је донијело Одлуку о покретању поступка за вођење преговора ради закључивања новог Уговора између Босне и Херцеговине и Републике Хрватске о граничним прилазима, а у нацрту овог Уговора једна од највећих промјена је та што је прелаз Нови Град – Двор поново стављен на листу граничних прелаза за међународни робни и путнички саобраћај. Такође, ратификован је и Споразум о одржавању и реконструкцији цестовних мостова на државној граници између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Хрватске, којим је дефинисана и реконструкција моста у Новом Граду/Двору на М4 БиХ/ДЦ6 РХ. Према ријечима министра комуникација и транспорта у Савјету министара, за ову реконструкцију постоје обезбијеђена средства, а процијењена вриједност реконструкције моста је око 2 милиона КМ.

Када су упитању екстерна средства из међународних фондова и организација, кандидатски статус ЕУ Босни и Херцеговини (децембар 2022.г.) отвара нове могућности повлачења значајнијих средстава из ИПА и других ЕУ фондова, али и претпоставке раста директних страних инвестиција, прије свега из земаља чланица ЕУ, унапријеђење финансијске, тржишне и друге стабилности у земљи, већи број туриста, могућ долазак неких компанија и слично.

Табела 40:Преглед процјене по главним изворима финансирања за период 2023.-2026. године

Извори финансирања Стратегије	**ОКВИРНА ПРОЦЈЕНА ПО ГОДИНАМА (КМ)**				**УКУПНО (КМ)**
	2023	**2024**	**2025**	**2026**	
Буџет општине (КМ)	5.300.000,00	3.800.000,00	4.000.000,00	3.000.000,00	16.100.000,00
Из екстерних извора (Буџет РС, виши нивои власти, ЈП и установе, кредити и приватни извори, ЈПП, ЕУ фондови, донатори), КМ	7.000.000,00	7.700.000,00	5.000.000,00	2.700.000,00	21.700.000,00
УКУПНО	**12.300.000,00**	**11.500.000,00**	**9.000.000,00**	**5.700.000,00**	**37.800.000,00**

Табела 41: Оквирна расподјела финансирања по секторима, за период 2023.-2026. године у КМ

Економски сектор	Друштвени сектор	Сектор заштите животне средине	Укупно
9.600.000,00 КМ	16.000.000,00 КМ	12.200.000,00 КМ	**37.800.000,00 КМ**

Табела 42: Приједлог оквирне расподјеле финансирања по секторима, за период 2023.-2026. године у КМ

	2023	2024	2025	2026	Укупно 2023 -2026
Економски развој	2.600.000,00	3.800.000,00	2.200.000,00	1.000.000,00	9.600.000,00
Друштвени развој	6.000.000,00	5.000.000,00	4.400.000,00	600.000,00	16.000.000,00
Заштита животне средине	3.700.000,00	2.700.000,00	2.400.000,00	4.100.000,00	12.200.000,00
УКУПНО (КМ)	**12.300.000,00**	**11.500.000,00**	**9.000.000,00**	**5.700.000,00**	**37.800.000,00**

Напомене/образложење:

Из Буџета општине Нови Град	**Документ оквирног буџета Републике Српске за период 2023-2025. година:** - Повећање прихода од индиректних пореза за 9,7% у периоду од 2023-2025.г., - Повећање прихода од директних пореза (порез на доходак и порез на имовину) за 9,4% у периоду од 2023-2025.г., - Повећање непореских прихода за 7% у периоду од 2023-2025.г.
Из екстерних извора (Буџет РС, виши нивои власти, ЈП и установе, кредити и приватни извори, ЈПП)	- Унапређење система јавних инвестиција у Републици Српској- значајно повећана планирана капитална потрошња у периоду 2023-2025. година (за 100%), - Постојеће одлуке Владе РС о одобравању пројеката Општине Нови Град за Програм јавних инвестиција за наредни период, - Проширење обухвата пројеката јавних инвестиција, јачање идентификације приоритета у складу са секторским стратегијама и повезивање јавних инвестиција са буџетирањем, увођење буџета у програмском формату на нивоу јединица локалне самоуправе (Стратегија управљања јавним финансијама Републике Српске, 2021–2025. година), - Реконструкција моста Нови Град–Двор – Министарство комуникација и транспорта у Савјету министара ; БиХ ће новац за реализацију овог пројекта обезбиједити на основу одлуке о начину расподјеле средстава од дозвола за коришћење радиофреквентног спектра за пружање услуга путем мобилних приступних система, којом је регулисано да ће се 70% средстава усмјерити на развој транспорта у БиХ, - Кредитна средства и донације - Инвестициона средства ЈП и јавних установа.
Из екстерних извора (ЕУ фондови, донатори)	- Успостављање оперативних структура и капацитета за систем индиректног управљања програмима и пројектима ЕУ од стране корисника IPA средстава (Стратегија управљања јавним финансијама Републике Српске, 2021–2025. година), - Кандидатски статус ЕУ Босни и Херцеговини и увећававање могућности повлачења значајнијих средстава из ИПА и других ЕУ фондова , - Успостављање IPARD оперативне структуре у БиХ, као предуслов за отварање могућности коришћења ЕУ претприступних фондова за рурални развој, - Остали донатори (нпр. УНДП, УСАИД, ГИЗ, и др.)
Ризици за фискалне пројекције	Основни ризици за остварење наведених пројекција мпогу бити: - Неизвјесност у погледу трајања новпнастале ситуације проузроковане сукобом у Украјини која се одражава на различите начине и на привреду Републике Српске; - Одступање макроекономских показатеља од пројектованих вриједности, с обзиром на уску повезанпост пројекција са пројекцијама прихода, односно на степен корелације појединих врста прихода са кретањем макроекономских агрегата; - Промјене пплитике опорезивања у области индиректних пореза, директних пореза, доприноса и непореских прихода; - Значајнија одступања у кретању коефицијента расподјеле прихода од индиректних пореза између Републике Српске и ФБиХ у односу на процијеоњени ниво; - Неочекиване флуктуације на међународном девизном тржишту кроз промјене у сервисирању спољног дуга могу довести до одступања остварених у односу на пројектоване приходе Буџета РС од индиректних пореза; - Развој других догађаја (елементарне непогоде и др.).

2.2. SWOT анализа и стратешко фокусирање

а) Преглед унутрашњих и спољних фактора – SWOT анализа

СНАГЕ:	✓ Добар стратешко-саобраћајни положај, ✓ Природна богатства - Уна и Сана, налазишта неметала, љековита вода, ✓ Значајан уди извозно оријентисаних предузећа, ✓ Прехрамбена индустрија (доминантно производња сточне хране) је стално растући сектор и посједује солидне потенцијале за развој, ✓ Нови Град - значајан центар извозно орјентисане производњом пчеларске опреме, ✓ Добре инфраструктурне могућности за потенцијалне инвестиције, ✓ Повољни природни услови и традиција у сточарству, воћарству,ратарству,те пчеларству ✓ Дио пољопривредне производње уклопљен у шире ланце вриједности, ✓ Постојећи и могућност нових локалних брендова здраве и традиционалне хране, ✓ Тренд раста броја регистрованог приватног смјештаја, ✓ Богатство воденим токовима и рибљим фондом, ✓ Парк природе „Уна“ ✓ Његовање културе и традиције, ✓ Здравствене услуге доступне и квалитетне на ширем општинском подручју; ✓ Систем електронског пословања у општинској управи
СЛАБОСТИ:	✓ Депопулација, одлазак младог становништва, старење становништва и стално негативан природни прираштај и миграциони салдо, ✓ Низак степен запослености укупног радно способног становништва, неповољна образовна и економска структура становништва, ✓ Низак ниво страних улагања, ✓ Недовољна истраженост природних и недовољна искориштеност туристичких ресурса, ✓ Недостатна постојећа вртићка инфраструктура и капацитети, а школски објекти већином су у лошем стању, ✓ Низак интензитет друштвеног живота ван љетне сезоне, ✓ Недовољни капацитети за привлачење инвестиција, недовољно развијена мала и средња предузећа, низак предузетнички капацитет, ✓ Извозни потенцијал је заснован на пласману производа мале додатне вриједности, ✓ Од 11 пољопривредних задруга, активне су само 2, ✓ Дио пољопривредне производње није уклопљен у шире ланце вриједности, ✓ Неусклађеност образовних профила и потреба локалне привреде, ✓ Нелегална градња у приобалном подручју ријеке Уне и бетонирање њене обале, ✓ Непостојање интегрсаног система управљања отпадом, ✓ Непотпуна стратешко-планска документација, ✓ Дотрајала градска канализациона мрежа и непостајање исте у руралним срединама, ✓ Проблем водоснабдјевања у појединим сеоским срединама, ✓ Отпадне воде се у водотокове испуштају без претходног третмана, ✓ Нерационална потрошња електричне енергије и слаба промоција примјене обновљивих извора енергија, ✓ Низак ниво културе држања паса у граду, уз све већи број паса луталица.
ПРИЛИКЕ	✓ Развој интензивније пољопривредне производње кроз: мини сиране, те узгој култура за које постоји гарантован откуп: раж, хељда, спелта, јагоде и шљива, ✓ Производња пољопривредних производа дефинисаног географског поријекла, ✓ Облици туризма који се везују за активан одмор и природу, ✓ Унска лађа као бренд Новог Града, ✓ Коришћење фондова ЕУ и других донаторских средстава, ✓ Расположивост републичких развојних фондова, ✓ Интеграциони процеси у земљама Југоисточне Европе (прекогранично отварање), сарадња на пројектима од заједничког интереса са партнерским, ✓ Доступност тржишта у регији и ЕУ, ✓ Изградња ауто-пута Бања Лука – Приједор – Нови Град – граница са Републиком Хрватском, ✓ Раст важности производње хране, воде, обновљивих извора енергије и туризма у глобалној економији;

	✓ Регистрација ознаке поријекла, ознаке географског поријекла и ознаке гарантовано традиционалног специјалитета за крајишки сир, ✓ Промоција природне и културне баштине, посебно у склопу регионалне, прекограничне туристичке понуде, ✓ Дуално образовање омогућено Законом о средњем образовању, ✓ Бољи однос са дијаспором и њено укључивање у економски и друштвени развој општине, ✓ Стратегија реиндустријализације у ЕУ и растућа потражња за квалитетним произвођачима/ добављачима у земљама-кандидатима за чланство; ✓ Оријентација на међуопштинске пројекте, ради ефикаснијег рјешавања проблема и бољег коришћења (европских) фондова за подршку; ✓ Унапређење предузетничке инфраструктуре.
ПРИЈЕТЊЕ	✓ Потенцијална економска изолација усљед наставка занемаривања Баније од стране Републике Хрватске и спорог напредовањем БиХ према ЕУ, ✓ Најављено одлагање нуклеарног отпада са хрватске стране границе, са великим негативним посљедицама по економски и друштвени развој Новог Града; ✓ Онемогућен теретни прекогранични саобраћај преко граничног прелаза Нови Град, ✓ Тренд одласка младих и образованих људи, ✓ Политичке тензије у БиХ и у региону могу да знатно успоре економски и друштвени развој општина у БиХ; ✓ Изложеност поплавама, земљотресима и др. елементарним непогодама, ✓ Негативне посљедице пандемије корона вируса, ✓ Евентуално отварање рудника на локалитету термоминералног извора Љешљани може угрозити развој бањског туризма

SWOT анализа је заснована на ажурираној социо-економској анализи и узима у обзир садашње стање кључних фактора у локалној заједници и њеном окружењу, те тако представља преглед актуелних снага и слабости, прилика и пријетњи као основу за дефинисање стратешких фокуса и осталих елемената ревидиране Стратегије развоја.

б) Стратешко фокусирање

У Стратегији развоја општине Нови Град 2017-2026., иницијално су били дефинисани сљедећи фокуси:

1. Убрзавање и олакшавање стварања нове привредне структуре општине Нови Град;
2. Осигурање доступности и квалитета јавних услуга за социјално осјетљиве групе, посебно старије становништво и младе;
3. Заштита животне средине и заштита од хидрометеролошких непогода.

Узимајући у обзир чињеницу да Нови Град има неколико изразитих предности (погранични положај, богато природно и културно-историјско насљеђе, постојање парка природе „Уна“, биодиверзитет,итд.), креирање стратегије развоја је вођено основном идејом да те, за сада компаративне предности, циљано и постепено прерасту у јединствене конкурентске предности. Коришћење нових, глобалних и регионалних прилика, захтијева системске промјене и прелаз на системску подршку. Неутрализање, смањивање и отклањање уочених слабости неће моћи да се догоди без промјене доминантних образаца политичког вођења и понашања. Све израженије глобалне и регионалне пријетње, првенствено неочекиване кризе са непредвидивим узроцима и посљедицама, намећу императив постепеног стицања и јачања отпорности на кризе, посебно пандемију Covid-19 у средњерочном и дугорочном смислу.

У складу са налазима и препорукама из Извјештаја о средњорочној евалуацији стратегије развоја општине Нови Град за период евалуације од 2017.-2021. године, ажуриране ситуационе анализе и SWOT анализе, као и стратешких усмјерења у Оквиру циљева одрживог развоја у БиХ 2030, Општински развојни тим је извршио корекцију стратешких фокуса и дефинисао сљедеће фокусе:

ФОКУС 1	Стварање одрживе локалне економије и конкурентне привредне структуре која оптимално користи своје предности у приликама које пружа глобална економија
ФОКУС 2	Осигурање доступности и квалитета јавних услуга за све грађане, водећи бригу о потребама социјално осјетљивих група
ФОКУС 3	Очување и заштита животне средине уз развој комуналне инфраструктуре и одрживо коришћење природних ресурса, уз успостављање механизама за мониторинг свих елемената животне средине и смањење ризика од елементарних непогода и других несрећа

ФОКУС 1: Стварање одрживе локалне економије и конкурентне привредне структуре која оптимално користи своје предности у приликама које пружа глобална економија

Први стратешки фокус представља главни фокус економског развоја за сљедећи стратешки период. Подразумијева подршку опстанку и развоју постојећих предузећа, али и стварање услова за оснивање нових предузећа у оквиру глобалних трендова и актуелност малих бизниса. Анализа предности општине Нови Град говори да стратешки фокус за наредни период треба да буде развој предузетништва, извозно-орјентисана предузећа, пољопривреда и туризам. ***Стога, овај фокус је усмјерен првенствено на развој и јачање предузетништва,*** који представља важан ослонац локалног економског развоја и генератор локалног запошљавања. Поред предузетништва, ***овај фокус је усмјерен и на извозно-оријентисана предузећа***, као моторе развоја домаће економије. Њихова позиција у глобалним ланцима вриједности угрожена је због низа посљедица кризе изазване ширењем COVID-19, али и због недовољно флексибилног пословног модела који већина наших извозника има, са доминантном оријентацијом на производњу, без развоја других функција (развој и дизајн производа и процеса, маркетинг, квалитет и сл.). У структури извоза општине доминира извоз услуга, а чињеница да највећи извозници општине извозе услуге говори о недовољној конкурентности привредне структуре општине и ниском степену финализације у производњи.

Стварање конкурентне привредне структуре подразумијева постепен прелазак са конкурентности засноване на ниским трошковима и цијенама (првенствено у виду јефтине радне снаге) на конкурентност засновану на знању, иновацијама, стандардизацији, специјализацији и дигитализацији пословања, уз повећање финализације и извозних потенцијала привреде. У циљу стварања конкурентне привредне структуре, неопходно је и ***успостављање везе средњошколског образовања са водећим прерађивачким капацитетима*** кроз примијењену практичну наставу, те успоставу ***адекватне и функционалне предузетничке инфраструктуре*** (пословне и слободне зоне, инкубатори и сл.), као и рјешавање проблема великог броја неискоришћених и запуштених пословних инфраструктурних ресурса у приватном власништву, који тренутно нису у употреби.

У пољопривредној производњи фокус је потребно ставити на развој пољопривреде која је базирана на новим знањима и технологијама, које дају могућности комерцијалне производње на уситњеним посједима и које омогућују креирање пољопривредних производа са вишом тржишном вриједношћу, дужим роком трајања и складиштења и могућностима пласмана на нова тржишта.

Када се говори о стварању претпоставки за ***развој туризма***, оне су усмјерене прије свега на позиционирање општине Нови Град као дестинације за одмор и рекреацију на отвореном развојем препознатљиве туристичке понуде outdoor туризма, који има растући тренд у глобалној економији, а гдје Нови Град има значајне природне предуслове које треба надоградити одговарајућом туристичком инфраструктуром и супраструктуром.

ФОКУС 2: Осигурање доступности и квалитета јавних услуга за све грађане, водећи бригу о потребама социјално осјетљивих група

Основни фокус друштвеног развоја треба да буде на већој ***доступности јавних услуга за све грађане, уз прилагођавање потребама и приоритетима социјално осјетљивих група, јачање запошљивости, предузетништва и друштвеног ангажовања младих***. Општина Нови Град је суочена са озбиљним проблемом одлива становништва, нарочито младих и радно способних. Како би се овај негативан тренд зауставио неопходно је радити на стварању прилика за запошљавање, подизању квалитета комуналних услуга и инфраструктуре, унапређењу здравствене и социјалне заштите, квалитета и доступности образовања, проширењу садржаја у области културе, спорта, као и

очувању квалитета животне средине што су све важне претпоставке за останак људи на подручју општине. Уз друштвену инфраструктуру, јавне услуге имају посебну улогу у унапређењу квалитета живота грађана. ***Ефикасна јавна администрација*** једна је од кључних претпоставки остварења стратешких праваца развоја, те ће дигитализација и јачање капацитета запослених у органима општинске управе допринијети квалитетнијим предусловима за цјелокупни развој општине. ***Снажан невладин сектор*** је партнер локалној заједници те је од великог значаја ставити фокус на развијање специфичних вјештина потребних за кандидовање пројеката по јавним позивима, вођење пројеката и управљање финансијама. Кроз јачање сарадње са ***оснаженим јавним сектором***, локална управа ће бити у могућности привући значајнија средства за развој друштвене инфраструктуре а посљедично и осигурати ефикаснији развој општине. ***Принцип инклузивности*** треба бити основни принцип развоја у наредном планском периоду, што подразумијева укључивање свих у развојне процесе, од дијаспоре, послодаваца, институција, мјесних заједница и сл. при чему млади морају бити посебно заступљени. Модернизација друштвене инфраструктуре треба бити заснована и на ***принципима одрживог развоја и зелене економије***, укључујући и енергетску ефикасност.

ФОКУС 3: Очување и заштита животне средине уз развој комуналне инфраструктуре и одрживо коришћење природних ресурса, те успостављање механизама за мониторинг свих елемената животне средине и смањење ризика од елементарних непогода и других несрећа

Територија општине Нови Град располаже бројним и разноликим природним ресурсима који захтијевају трајну бригу и заштиту у циљу одрживог локалног развоја. Овај фокус усмјерен је ка рационалном коришћењу природних ресурса и заштити животне средине, кроз предузимање низа мјера у погледу заштите земљишта, воде, ваздуха и биодиверзитета.

Уз стално настојање да се, алармирањем власти у БиХ и европских институција, ***отклони опасност негативног еколошког утицаја одлагањем радиоактивног отпада са хрватске стране***, фокус у погледу животне средине треба да укључи првенствено ***јачање и развој Парка природе „Уна“*** уз ургентно обезбјеђивање заштите животне средине на критичним локалитетима и спречавање бетонирања и узурпирања обала ријеке Уне. Потребно је и што хитније извршити ***модернизацију и реконструкцију канализационе мреже***, те уградити потребне пречишћиваче. У наредном периоду треба више пажње обратити и на ***систем прикупљања отпада,*** те реализовати значајније активности на увођењу система рециклаже и сортирања отпада и повећања покривености руралног становништва системом организованог прикупљања отпада.

Фокус у наредном периоду и даље треба да буде и ***заштита од хидрометеоролошких непогода*** и других несрећа, уз јачање организационих и материјалних капацитета, у свјетлу догађаја изазваних пандемијом COVID 19, те ***ефикасније коришћење енергије и отпада*** у циљу смањења емисија CO_2, с обзиром да се Општина Нови Град, кроз Споразум градоначелника за климу и енергију и Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP), обавезала на предан рад на остваривању визије декарбонизације своје територије, прилагођавања климатским промјенама и обезбјеђивање одрживе и сигурне енергије доступне свим својим становницима.

2.3. Визија и стратешки циљеви, са индикаторима

а) Визија развоја

Првобитно дефинисана визија Новог Града је добро прихваћена од стране представника управе и шире заједнице. Формулисана је кратко и маркетиншки ефектно, у виду позива потенцијалним инвеститорима, понуде посјетиоцима и туристима (засноване љетњим доживљајима и јединственом амбијенту) императива да се, по сваку цијену и упркос великим опасностима, очува здрава средина, каква и треба да буде тамо гдје се спајају најљепше ријеке у региону.

Нови Град до 2026. године:
Нова улагања, јединствени доживљаји и здрава средина!

Нови Град се, у новим околностима, поново позиционира као конкурентна привредна локација, привлачна за инвеститоре, стварајући имиџ средине која улаже у квалитет живота својих становника и предњачи у понуди јединствених доживљаја за туристе и посјетиоце. Притом се посебно води рачуна о томе да природни потенцијали овог *подручја на двије најљепше ријеке* буду сачувани и обогаћени новим видовима кориштења и заштите.

Оваква визија, као главна стратешка оријентација, али и као атрактивна, ефектна и разумљива порука, усмјерена и према вани (тзв. екстерни маркетинг) и према унутра (тзв. интерни маркетинг), јер се значајнији развојни искорак ове општине не може остварити без ангажовања материјалних и нематеријаних ресурса са обје стране, изнутра и извана.

б) Стратешки циљеви са индикаторима

У складу са редефинисаним стратешким фокусима, као и стратешким усмјерењима у Оквиру циљева одрживог развоја у БиХ 2030., а како би се стратешке интервенције прилагодиле новонасталим околностима, Општински развојни тим је извршио мање корекције стратешких циљева , и то:

Стратешки циљеви дефинисани 2016. године	Стратешки циљеви за наредни стратешки период до 2026. године
СЦ 1. Повећана запосленост у привреди и пољопривреди, уз истовремено повећање општинских прихода	**СЦ 1.** Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености
СЦ 2. Побољшан квалитет живота, посебно за младе и старије становништво	**СЦ 2.** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности
СЦ 3. Очувана животна средина	**СЦ 3**. Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност

Приказ визије и стратешких циљева развоја, који обухватају период до 2026. године, дат је на сљедећој графици:

Стратешки циљеви произлазе из дефинисаних стратешких фокуса и представљају очекиване крајње, дугорочне посљедице интервенција (пројеката и мјера) које ће се планирати и реализовати кроз секторске и оперативне планове у сва три сектора. Они су међусобно комплементарни и постављени тако да подразумијевају усклађено међусекторско дјеловање.

Стратешки циљ 1: Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености

Први стратешки циљ представља главни предуслов дугорочног опстанка становништва и општине. Привредни раст општине зависи од предузетничке активности и продуктивности, а повољан пословни амбијент један је од главних предуслова за развој, раст и јачање предузетништва. Подстицајно пословно окружење, предузетничка инфраструктура, те програми подршке развоју предузетништва, битни су предуслови за развој привреде од које зависи и развој осталих сектора на подручју општине. Микропредузетништво, мало и средње предузетништво кључни су дио привреде, како због броја предузетничких субјеката, тако и због броја запослених унутар сектора. Нова улагања и инвестиције основни су дио развоја свих сектора, те доприносе имплементацији савремених технологија у пословне процесе, што посљедично утиче на јачање конкурентности привреде. Основни недостатак општине Нови Град је непостојање грађевинског земљишта које би могло бити стављено у функцију развоја и привлачења инвестиција, те је ово питање потребно рјешавати путем стављања у функцију имовине неперспективних индустријских објеката и проширења индустријске зоне. С обзиром да се ради о мањој локалној заједници, општина Нови Град у привлачењу инвестиција мора нудити низ погодности, како за инвеститоре тако и за радну снагу, те све напоре треба усмјерити на растерећење инвестиција (мање комуналне накнаде и накнаде за инфраструктуру) у циљу повећања запослености, те коришћењу природних потенцијала за развој пољопривреде, угоститељства и туризма.

Стратешки циљ 2: Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности

Други стратешки циљ комплементаран је првом и подразумијева побољшање квалитета живота и у урбаном и у руралним дијеловима општине, водећи рачуна о потребама социјално осјетљивих група. Побољшати квалитет живота подразумијева стално унапређивање образовних, социјалних, здравствених и других јавних услуга, али и обогаћивање културних и спортских садржаја којима се излази у сусрет препознатим потребама грађана. Истовремено, неопходно је осигурати интегрисање социјално осјетљивих категорија – рањивих друштвених група које своје основне потребе не могу задовољити властитим приходима и у оквиру стандардних програма јавних служби. Социјалну укљученост, поред постојећих мјера материјалне подршке, треба омогућити успостављањем одрживих и адекватних сервиса подршке и социјалних услуга пружених како од стране јавних институција, тако и од стране удружења грађана, чијем јачању капацитета треба посветити посебну пажњу. Посебан фокус треба ставити на промоцију социјално одговорног пословања и развој индивидуалне и колективне филантропије, како код домицилног становништва, тако и код дијаспоре. Кључни изазов за општину Нови Град је заустављање одлива становништва, нарочито младих и радно способних. У складу с тим други стратешки циљ је усмјерен на то да се створе услови за останак становништва а то је у првом реду, поред економских услова, побољшање квалитета и доступности јавних и комуналних услуга те уравнотежен развој како урбаних тако и руралних дијелова општине.

Стратешки циљ 3: Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност

Трећи стратешки циљ усмјерен је на очување животне средине, те да се истовремено у складу са принципима одрживог развоја, таква средина искористи за привредни развој локалне заједнице. Овим циљем обухваћено је и рјешавање кључних еколошких проблема и хидрометеоролошких пријетњи, те коришћење новог приступа и рјешења који се односе на одрживу енергију. Посебна пажња се усмјерава на одлагање отпада, заштиту од природних и других несрећа, те јачање материјалних и људских капацитета, мјере енергетске ефикасности, посебно у јавним објектима и у јавној расвјети. Уз стално настојање да се, алармирањем власти у БиХ и европских институција, отклони опасност негативног еколошког утицаја одлагањем радиоактивног отпада са хрватске стране,

фокус у погледу животне средине ће бити на јачању и развоју Парка природе „Уна“ уз ургентно обезбјеђивање заштите животне средине на критичним локалитетима и спречавање бетонирања и узурпирања обала ријеке Уне. Ове пројектне активности треба да воде ка синергијском ефекту, стварајући угоднији амбијент за живот у општини Нови Град, при томе користећи и моделе међуопштинске сарадње, посебно у погледу управљања водама, отпадом и заштитом ваздуха.
Остваривање сва три дефинисана стратешка циља ће се мјерити путем индикатора који показују претпостављени утицај успјешне реализације стратешких циљева. За сваки индикатор дефинисана је полазна и циљна вриједност. Полазне вриједности индикатора дефинисане су на основу података расположивих у тренутку израде ситуационе анализе и стратешког документа.

Циљне вриједности за 2026. годину процијењене су на основу анализе трендова из претходних година, водећи рачуна о томе да је неопходно остварити стратешки искорак у наредном стратешком периоду, као и о томе да је такав искорак изводив, уз значајно улагање ресурса којим располажу одговорни актери развоја општине. У наредној табели приказани су индикатори сва три стратешка циља развоја општине Нови Град.

Индикатори (утицаја) реализације стратешких циљева општине Нови Град

	Индикатор (утицаја)	Полазна вриједност (2021.)	Циљна вриједност (2026.)	Веза са SDG развојним правцима и покретачима
СТРАТЕШКИ ЦИЉ (СЦ) 1. Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености	Просјечан број запослених (стање 31.12)	3.961	4.500	Развојни правац 2; (акцелератори 2.1, 2.2 и 2.4.) и Развојни правац 3; (акцелератор 3.2)
	Број пословних субјеката (стање 31.12)	581	625	
	Покривеност увоза извозом (%)	51,60	>55	
	Учешће прихода од извоза у укупном приходу привредних друштава (%)	16	18	
	Просјечна нето плата(КМ)	893,00	1.350,00	
	Остварени порески приходи *per capita* у КМ	422,00	>430,00	

	Индикатор (утицаја)	Полазна вриједност (2021.)	Циљна вриједност (2026.)	Веза са SDG развојним правцима и покретачима
СТРАТЕШКИ ЦИЉ (СЦ) 2. Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности	Удио радно способног становништва (15-64) у укупном броју становника, %	67	>70	Развојни правац 1; (акцелератор 1.2 и 1.3.), Развојни правац 2; (акцелератор 2.2, 2.3. и 2.4) Развојни правац 3; (акцелератори: 3.1, 3.2, 3.3 и 3.4)
	Индекс старења (%)	191,31 (2020.г.)	180	
	Степен развијености општине на нивоу РС	неразвијена	средње развијена	
	Миграциони салдо- петогодишњи просјек	-88	> -40	

	Индикатор (утицаја)	Полазна вриједност (2021.)	Циљна вриједност (2026.)	Веза са SDG развојним правцима и покретачима
СТРАТЕШКИ ЦИЉ (СЦ) 3. Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност	Процијењена материјална штета настала због посљедица климатских промјена и других несрећа (петогодишњи просјек) (КМ)	470.000,00 (2017-2021)	< 250.000,00 (2022-2026)	Развојни правац 1; (акцелератор 1.3), Развојни правац 2; (акцелератор: 2.2., 2.3.,2.4)
	Спријечена изградња Центра за збрињавање радиоактивног отпада на Трхговској гори	Не	Да	
	Годишња емисија CO_2 (укупни контролни инвентар на основу SECAP анализе – полазни подаци за 2020. годину)	23.965,73 t CO_2	< 21.569,13 t CO_2	
	% домаћинстава у општини који имају квалитетно регулисано водоснабдијевање питком водом	48,78	>55	
	Удио домаћинстава обухваћено организованим одвозом отпада, %	53,7	>70	
	% домаћинстава у општини која су прикључена на канализациону мрежу	28,4	>50	

3. Приоритети и мјере са индикаторима

Приоритети, заједно са пратећим мјерама, дефинисани су у наредном тексту као кључна подручја дјеловања за остварење претходно наведене визије и стратешких циљева. Сходно томе, приоритети су груписани под релевантним стратешким циљевима.

Табела 43 : Приоритети груписани по стратешким циљевима

Стратешки циљеви	Приоритети
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1: Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености	**Приоритет 1.1**: Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености
	Приоритет 1.2: Позиционирати општину Нови Град као дестинацију за одмор и рекреацију на отвореном развојем интегрисане и препознатљиве туристичке понуде
	Приоритет 1.3: Унаприједити производњу уз постизање већег степена интензивности и продуктивности у пољопривредној производњи
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2: Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности	**Приоритет 2.1:** Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине
	Приоритет 2.2: Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите
	Приоритет 2.3: Развој културе и спорта, те стварање стимулативног амбијента за развој цивилног сектора
	Приоритет 2.4: Ублажити негативне демографске трендове и изградити подстицајно окружење за породицу и младе
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност	**Приоритет 3.1:** Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа
	Приоритет 3.2: Ефикасно управљање отпадом и енергијом
	Приоритет 3.3: Побољшати јавни систем водоснабдијевања, систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода и квалитета вода
	Приоритет 3.4: Ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином

а) Преглед приоритета и припадајућих мјера са индикаторима

Табела 44: Приоритети за стратешки циљ 1 са припадајућим мјерама:

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1 / ПРИОРИТЕТИ	Индикатор	Полазна вриједност (2021)	Циљна вриједност (2026)
Приоритет 1.1. Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености	Број привредних друштава[33]/број предузетничких радњи	140/441	155/470
	Просјечан број запослених радника	3.961	4.300 (+10%)
	Укупан остварени приход привредних друштава (КМ)	276.687.573,00	318.190.709,00 (+15%)
	Покривеност увоза извозом (%)	51,6	58% (6,4%)
	Гранични прелаз Нови Град-Двор прекатегорисан у категорију граничног прелаза за транспорт роба	Не	Да
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
1.1.1. Унапређење предузетничке инфраструктуре **1.1.2.** Подршка оснивању и развоју привредних друштава и предузетничких радњи **1.1.3.** Промоција инвестиционих потенцијала општине			
Приоритет 1.2. Позиционирати општину Нови Град као дестинацију за одмор и рекреацију на отвореном развојем интегрисане и препознатљиве туристичке понуде	**Индикатор**	**Полазна вриједност (2021)**	**Циљна вриједност (2026)**
	Број смјештајних капацитета (лежаја)	161	300
	Број долазака туриста	236	1.200

[33] Број привредних друштава односи на привредна друштва која имају сједиште на подручју општине Нови Град и која су предала завршне рачуне

	Број ноћења туриста	1.077	2.700
	Износ укупно наплаћене боравишне таксе	3.211,00 КМ	5.000,00 КМ
	Број пословних субјеката у Подручју I- дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	107	120
	Број запослених у Подручју I- дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	236 (2020.година)	280
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
1.2.1. Унапређење туристичке понуде креирањем привлачних туристичких производа заснованих на природи, спортско-рекреативним садржајима, култури и насљеђу 1.2.2 Унапређење дестинацијског маркетинга и менаџмента			

	Индикатор	**Полазна вриједност (2021)**	**Циљна вриједност (2026)**
Приоритет 1.3. Унаприједити производњу уз постизање већег степена интензивности и продуктивности у пољопривредној производњи	Број регистрованих пољопривредних газдинстава	263	290
	Број регистрованих предузећа у пољопривреди (привредна друштва и предузетници)	9+22	14+26
	Површина пољопривредног земљишта које се обрађује (уписаног у Регистар)	1.558 ha	>1.800 ha (6 ha по газдинству)
	Остварени приходи привредних друштава у Подручју А -пољопривреда, шумарство и риболов (КМ)	3.490.274,00	4.540.000,00
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
1.3.1 Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње 1.3.2. Повећање конкурентности и развој ланаца вриједности у пољопривредно-прехрамбеном сектору			

Табела 45:Приоритети за стратешки циљ 2 са припадајућим мјерама:

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2 / **ПРИОРИТЕТИ**	**Индикатор резултата**	**Полазна вриједност (2020)**	**Циљна вриједност (2026)**
Приоритет 2.1. Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине	Локална путна мрежа – однос асфалтираних и макадамских/земљаних локалних путева	123,17 km: 136,25 km	140 km: 119 km
	Број корисника услуга Е-управе Општине Нови Град	42	>100
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
2.1.1 Изградња и реконструкција саобраћајне инфраструктуре 2.1.2 . Јачање капацитета локалне управе и мјесних заједница			
Приоритет 2.2. Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите	Проценат укључене дјеце у предшколско васпитање и образовање и у програм пред полазак у школу која не похађају предшколске установе	29%[34]	40%
	Укупан број ученика основних и средњих школа	2.065 (1.464+601)	>2.270 (1.610+660)
	Број обољелих од најчешћих хроничних незаразних болести[35] (4-годишњи просјек)	9.987	≤8.980
	Број становника на 1 љекара	1.216 (19 љекара, 23.118 становника)	≤1.000
	Број корисника сталне и једнократне новчане помоћи	275	≤225
	Број стамбених јединица које су укључене у модел социјалног становања	0	50

[34] Дјеца у предшколским установама 2021.г.: 220 (вртић+програм пред полазак у школу), Укупан број предшколске дјеце (0-6 година)- од 2017-2021.г.: 765
[35] Тумори, злоћудни и доброћудни, дијабетес, болести система крвотока система за варење и система за дисање

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА
2.2.1. Изградња и реконструкција образовне инфраструктуре 2.2.2. Усклађивање образовних програма са захтјевима тржишта рада (успостава и развој институционалне сарадње између привредника, образовних институција и општине) 2.2.3. Развој примарне здравствене заштите 2.2.4. Подршка рањивим категоријама становништва

Приоритет 2.3. Развој културе и спорта, те стварање стимулативног амбијента за развој цивилног сектора	Број културно-спортских догађања на територији општине (годишње)	22	>27
	Број чланова регистрованих спортских и културних организација	985 (685+300)	>1083 (753+330)
	Број чланова библиотеке, годишње	580	>638
	Број активних ОЦД-а на подручју општине	16	26

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА
2.3.1. Развој културе и спорта на подручју општине 2.3.2. Подршка програмима за унапријеђење положаја дјеце и младих 2.3.3. Подршка за рад и дјеловање локалних организација цивилног друштва

Приоритет 2.4. Ублажити негативне демографске трендове и изградити подстицајно окружење за породицу и младе	Број новорођене дјеце годишње (4-годишњи просјек)	144	>158
	Средства из Буџета општине усмјерена на мјере пронаталитетне политике - 4-годишњи просјек (КМ)	101.408,5[36]	208.000,00
	Проценат суфинансирања трошкова боравка дјеце у вртићу од стране родитеља (по дјетету)[37]	37,8% (2022.г.)	30%

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА
2.4.1. Провођење мјера популационе политике

Табела 46: Приоритети за стратешки циљ 3 са припадајућим мјерама:

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3 / ПРИОРИТЕТИ	Индикатор резултата	Полазна вриједност (2020)	Циљна вриједност (2026)
Приоритет 3.1. Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа	Реализована буџетска средства за набавку постројења и опреме за ТВСЈ и ЦЗ годишње (5-годишњи просјек) (КМ)	33.982,00 (2017-2021)	>100.000,00 (2022-2026)
	Број пријављених инцидената уједа паса- годишње (4-годишњи просјек)	17	0
	Број израђених планских докумената за смањење ризика	0	3
	Број интервенција ТВСЈ, годишње (5-годишњи просјек)	100	<50

ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА
3.1.1 Редовно одржавање постојећих и изградња нових инфраструктурних објеката за заштиту од елементарних непогода и других несрећа 3.1.2. Јачање локалних капацитета заштите и спасавања 3.1.3. Успостављање ефикасног и хуманог система за управљање популацијом паса луталица 3.1.4.Унапређење експертске и правне борбе против изградње Центра за збрињавање РАО на Трговској гори

[36] Једнократне новчане помоћи за полазак дјеце у школу, Суфинансирање набавке уџбеника, Грант удружењу четверо и више дјеце „Сара“, Вантјелесна оплодња, Текући грантови појединцима -за рођење дјетета, Суфинансирање превоза ученика на општинским линијама

[37] Економска цијена услуге Дјечијег вртића 2022.г., мјесечно : 317,77 КМ, новчано учешће родитеља 120,00 КМ (37,8%)

ПРИОРИТЕТ 3.2. ЕФИКАСНО УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ И ЕНЕРГИЈОМ	Израђен план управљања отпадаом на одручју општине	Не	Да
	Удио домаћинстава обухваћено организованим одвозом отпада, %	53,7	>70
	Количина комуналног отпада који се организовано прикупља и збрињава (годишње)	4.904 t	5.885 t
	Годишња издвајања из буџета за јавну расвјету (петогодишњи просјек, КМ)	187.422,00	59.000,00 (Процјена на основу Студије изводљивости за инсталацију нових ЕЕ система јавне расвјете, сценарио 1)
	Потрошња електричне енергије у систему јавне расвјете, по извору свјетла на годишњој основи (kWh/)	564,30	109,26 (Процјена на основу Студије изводљивости за инсталацију нових ЕЕ система јавне расвјете, сценарио 1)
	Број спроведених информативних и промотивних кампања о енергетској ефикасности и обновљивим изворима енергије на подручју општине	0	1
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
3.2.1 Унапређење капацитета за збрињавање чврстог отпада и рециклажу 3.2.2. Подршка коришћењу обновљивих извора енергије и енергетске ефикасности			
ПРИОРИТЕТ 3.3. ПОБОЉШАТИ ЈАВНИ СИСТЕМ ВОДОСНАБДИЈЕВАЊА,СИСТЕМ САКУПЉАЊА, ОДВОЂЕЊА И ТРЕТМАНА КОМУНАЛНИХ ОТПАДНИХ ВОДА И КВАЛИТЕТА ВОДА	% губици воде	35	30
	Укупан број прикључака на јавну водоводну мрежу	6.148	7.000
	% домаћинстава у општини која су прикључена на канализациону мрежу	28,4 (2.500 домаћинстава)	34 (3.000 домаћинстава)
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
3.3.1 Развојсистема водоснабдијевања 3.3.2 Развој система збрињавања и пречишћавања отпадних вода			
ПРИОРИТЕТ 3.4. ЕФИКАСНО УПРАВЉАЊЕ ПРОСТОРОМ, ЈАВНОМ ИМОВИНОМ И ЖИВОТНОМ СРЕДИНОМ	Проценат случајева нелегалне градње	45	0
	Проценат објеката који се користе без употребне дозволе	48	0
	Израђена стратегија управљања јавном имовином	Не	Да
	Број општинских ажурних просторно-планских докумената	1	>3
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
3.4.1 Ажурирање и израда просторно-планске документације и спречавање нелегалне градње, 3.4.2. Успостава система за стратешко управљање јавнм имовином, 3.4.3. Промоција и заштита природних добара и одрживо коришћење ресурса			

4. Кључни стратешки пројекти

Кључни стратешки пројекти представљају интервенције највећег значаја за остварење стратешких циљева које имају вишеструки ефекат на развој, а њихово спровођење може бити основ за покретање других пројеката и њихови резултати треба да допринесу побољшању квалитета живота веће групе грађана, нарочито лица у стању социјалне потребе, те да омогуће одрживи раст и развој. (Члан 11 Уредбе о стратешким документима у Републици Српској, Сл. Гласник Републике Српске 94/21).

Општински развојни тим, као оперативно и координационо тијело задужено за израду Ревидиране стратегије развоја општине Нови Град и Секторске групе за економски развој, друштвени развој и заштиту животне средине, идентификовале су кључне стратешке пројекте. Ови стратешки пројекти представљају интервенције од највећег значаја за општину и имају вишеструки ефекат на развој општине Нови Град. На бази утврђених приоритета дјеловања, кључни стратешки пројекти су:

1. **Уређење и развој индустријске зоне „Пољавнице“-** Одлуком о оснивању „Индустријске зоне Пољавнице” и Прединвестиционом студијом оправданости изградње за индустријску зону Пољавнице, предвиђена је изградња модерне индустријске зоне на земљишту површне 75 ха. Регулационим планом Индустријске зоне „Пољавнице“ обухваћена је површина од око 17 ха, а овим Планом су дефинисани сви релевантни урбанистичко-регулативни елементи за будућу изградњу, реконструкцију и планско уређење простора који он обухвата. Иако постоји одређена инфраструктура у подручју Индустријске зоне (приступни асфалтирани пут, електроенергетска мрежа, телекомуникациона мрежа,систем водоснабдијевања), она тренутно не задовољава потребе индустријских субјеката који дјелују на овом подручју, а такође не пружа адекватне услове за планирано проширење зоне. Према прединвестиционој студији, пројекат уређења и развоја „Индустријске зоне Пољавнице“ укључује улагања у дуготрајну материјалну имовину (припремне активности, водовод, ЕЕ инфраструктура, канализација, пречистач, саобраћајна инфраструктура, ТТ инфраструктура, заштитни зид поред ријеке Уне, надзор), те улагања у краткотрајну имовину (одржавање и маркетинг). За даљњи развој Индустријске зоне и унапријеђење пословања привредних субјеката у зони, неопходно је извршити изградњу комуналне и саобраћајне инфраструктуре, те ријешити имовинско правне односе за дио земљишта на којем се планира проширење зоне. Основни задатак пројекта је фазна изградња зоне Пољавнице, савремене, перспективне пословне зоне Пољавнице, обухвата у првој фази цца 2,0 ha. У оквиру пројекта предвиђена је изградња главне и споредне саобраћајнице, паркиралишта за пословна и путничка возила, тротоара, комуналне инфраструктуре- водоопскрба, одводња са асфалтних површина и јавне расвјете. Главни фокус економског развоја општине Нови Град, у првом реду, представља стварање нове привредне структуре, те је пројекат “Уређење и развој Индустријске зоне Пољавнице” један од стратешких пројеката општине Нови Град, препознат и као један од генератора укупног развоја општине, те је кандидован је и за Програм јавних инвестиција Републике Српске за период од 2023-2025.године.Инфраструктурни радови у пословној зони реализоваће се у сарадњи са Владом Републике Српске, из донаторских средстава као и дијелом из сопствених извора. Укупна вриједност пројекта је 2.344.646,00 КМ, а средства су највећим дијелом планирана из екстерних извора финансирања (првенствено Влада РС) -2.000.000,00 КМ или 85 %, те буџет Општине 344.646,00 КМ или 15%.
2. **Изградња ауто/рафтинг кампа-** Највећи недостатак општине Нови Град је недовољан број смјештајних јединица, јер би се са повећањем броја смјештајних јединица осјетили далеко већи ефекти у сектору туризма. Тренутно у Новом Граду постоје два мотела и 22 јединице приватног типа - кућа за одмор, апартман и собе за изнајмљивање, са свеукупно 192 лежаја. Са циљем повећања смјештајног капацитета на подручју општине, али и са циљем унапређења туристичке понуде у области туризма на отвореном, предвиђена је изградња ауто/рафтинг кампа са додатним садржајима као што су надстрешнице, роштиљска мјеста, стаза уз обалу ријеке Уне са 3-4 купалишта у дужини од 500 м, рибарска колиба и слично, а који би се налазио у непосредној близини стадиона Млакве. Укупна вриједност пројекта је око 100.000,00 КМ, а у овом планском периоду до 2026.године планирано улагање од 30.000,00

КМ, од чега је из буџета општине планирано 80% или 24.000,00 КМ, а 20% или 6.000,00 КМ из екстерних извора финансирања.

3. **Изградња пјешачке и бициклистичке стазе на дијелу магистралног пута М-14 у Новом Граду-** Намјена пројекта је изградња пјешачке и бициклистичке стазе на дијелу магистралног пута М14 , општина Нови Град. Почетак предметне дионице је на мјесту преласка цесте преко жељезничке пруге код надвожњака у насељу Млакве, док је крај на раскрсници магистралног пута (М 14) са Његошевом улицом у Новом Граду. Предвиђено је да пјешачко-бициклистичка стаза у дужини од 2 км прати постојећи магистрални пут од којег је висински раздвојена бетонским монтажним ивичњаком. На дијелу постојећих и будућих пјешачких прелаза су предвиђени и спуштени ивичњаци како би се омогућио приступ особама са посебним потребама. Планирана ширина пјешачке стазе износи од 1,5-2,00 м, а бициклистичке стазе од 2,00-2,75 м. С обзиром да је на предметној дионици забиљежена повећана концентрација бициклиста, а поготово пјешака, јавила се потреба за изградњом трака за немоторизовани саобраћај, а све то како би се саобраћај одвијао што безбједније и ефикасније. Постојеће стање је такво да се пјешаци и бициклисти крећу ивичним дијелом пута, који нису предвиђен за њих, те на тај начин угрожавају своју, а и безбједност других учесника у саобраћају. Спајањем пјешачко-бициклистичке стазе са Кејом Крајишких бригада добиће се нова цјелина предвиђена за пјешаке и бициклисте. На тај начин би се, такође, поставио основ за доградњу нових километара стаза за немоторизовани саобраћај. Скупштина општине Нови Град је у октобру 2021.године донијела одлуку о куповини дијела пословних просторија у Спортско – рекреативногм центру „Млакве“, поред којег ће пролазити будућа пјешачко-бициклистичка стаза. У спортско-рекреационом центру, осим постојећих фудбалских терена, у припреми је изградња још једног помоћног, а ту је и тениски терен“, те ће изградњом пјешачко-бициклистичке стазе бити омогућено и да посјетиоци безбједно дођу до спортског центра. Укупна вриједност пројекта је 1.095.881,00 КМ, од чега је планирано суфинансирање Владе РС са 955.881,00 КМ, а преостали дио средстава од 140.000,00 КМ из Буџета општине. Влада РС је већ одобрила 700.000,00 КМ за реализацју овог пројекта. Пројектна документација је израђена, а почетак радова планира се у 2023.години.
4. **Изградња система наводњавања** – Пројекат отпорности и конкурентности у пољопривреди је пројекат се реализује на подручју оба ентитета БиХ, а има за циљ ојачати отпорност пољопривредног сектора и повећати конкурентност према приступању тржишту ЕУ. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске –Јединица за координацију пољопривредних пројеката (АЦПУ) у оквиру развојних планова у сектору пољопривреде у Републици Српској, проводи активности за припрему пројектне документације за реконструкцију и модернизацију постојећих и изградњу планираних иригационих система са циљем одрживог развоја интензивне пољопривредне производње. Изградња система за наводњавање на подручју општине Нови Град је пројекат којим је планирана израда Идејног рјешења за пројектно подручје површине 200 ха и Главног пројекта (Пилот подручја) на око 60 ха на подручју насеља Равнице и Рудице, урбанистичко-техничких услова са стручним мишљењем, еколошких и социјалних докумената по критеријумима Свјетске банке и релеватним законима у поступку претходне процјене утицаја на животну средину. Инфраструктурни радови, који ће се реализовати по завршетку израде пројектно-техничке документације, обухватају изградњу објеката водозахвата са пумпном станицом и изградњу транспортних и дистрибутивних цјевовода са припадајућом машинском и електро опремом. Пројектом изградње система за наводјавање повећаће се приноси биљних култура, промјениће се начин обраде земљишта, а створиће се и добар основ за проширење мреже, што ће свакако имати значајан допринос у унапређењу конкурентности пољопривреде на подручју општине Нови Град. Основни ефекти наводњавања пољопривредних површина биће: повећање приноса биљних култура, стабилизација производње у сушним раздобљима, промјена структуре сјетве и орјентација тржишној економији и високопрофитабилним културама.Пројекат ће се суфинансирати средствима Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске путем кредитних средстава Свјетске банке (540.000,00 КМ или 90%) и Општине Нови Град (60.000,00 КМ или 10%). Процјењена укупна вриједност

пројекта (израда пројектно-техничке документације и инфраструктурни радови) је око 600.000,00 КМ.

5. **Реконструкција моста и прекатегоризација граничног прелаза Нови Град-Двор-** Прекатегоризација граничног прелаза Нови Град – Двор у категорију граничног прелаза за транспорт роба омогућила би лакши промет робе и олакшала пословање привредним субјектима са подручја цјелокупне приједорске регије и Унско-санског кантона. Начелник општине Нови Град је током посљедњих 5 година активно сарађивао са бројним институцијама по питању прекатегоразције граничног прелаза, и то са Савјетом Министара БиХ, надлежним министарствима Републике Хрватске и Републике Српске, те са Мјешовитом комисијом за праћење провођења Уговора између БиХ и Хрватске и другим. Предсједништво БиХ је донијело Одлуку о покретању поступка за вођење преговора ради закључивања новог Уговора између Босне и Херцеговине и Републике Хрватске о граничним прилазима, а у нацрту овог Уговора једна од највећих промјена је та што је прелаз Нови Град – Двор поново стављен на листу граничних прелаза за међународни робни и путнички саобраћај. Такође, ратификован је и Споразум о одржавању и реконструкцији цестовних мостова на државној граници између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Хрватске, којим је дефинисана и реконструкција моста у Новом Граду/Двору на М4 БиХ/ДЦ6 РХ, преко корита ријеке Уне, што је и један од посљедњих услова за прекатегоризацију граничног прелаза у Новом Граду. Према ријечима министра комуникација и транспорта у Савјету министара Војина Митровића, за ову реконструкцију постоје обезбијеђена средства, а процијењена вриједност реконструкције моста је око 2 милиона КМ. Процјењује се да би реконструкција моста могла бити завршена до краја 2023.године, када би се испунили сви потребни захтјеви по питању омогућавања промета теретног саобраћаја на граничном прелазу Нови Град-Двор.
6. **Изградња и реконструкција саобраћајне инфраструктуре**- Да би се обезбиједио равномјеран развој како урбаног подручја тако и руралног, неопходно је ојачати и реконструисати постојећу мрежу локалних путева који су основа сваког развоја. Укупна вриједност пројекта у планском периоду до 2026.године је 4.600.000,00 КМ, од чега планирано финансирање из буџета општине износи 2.000.000,00 КМ (43%), а из екстерних извора 2.600.000,00 КМ (57%).
7. **”Е-управа“ и дигитализација јавне управе–** Пројектом се предвиђа модернизација рачунарске опреме за потребе општинске управе и мјесних заједница, те унапређење постојећег система „Е-права“. Унапређењем функционалности и ефикасности рада у јавној управи и јавним службама, допринјеће вишем и ефективнијем раду, као и остварити одговарајуће уштеде за грађане и инвеститоре. Циљ је да највећи број становника општине Нови Град користи услуге електронске управе које требају да буду у складу са највишим стандардима квалитета и фокусиране на потребе корисника. Смањење трошкова ће се такође одразити и у Буџету општине. Укупна процијењена вриједност пројекта: 80.000,00 КМ, од чега планирано финансирање из буџета општине износи 40.000,00 КМ (50%), а из екстерних извора 40.000,00 КМ (50%).
8. **Промјена намјене пословног простора у предшколску установу дјечији вртић у Новом Граду** ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ је једина предшколска установа на подручју општине Нови Град, чије услуге користе родитељи и дјеца из свих дијелова општине. Супротно повећавању стопе негативног природног прираштаја, уз константно повећавање миграција становништва, евидентно је и констатно повећавање интереса грађана за услуге Дјечијег вртића „Пчелица Маја“, због повећања занитересованости родитеља за ову врсту образовања и повећања обухвата дјеце која похађају ову установу. Тренутно су попуњени сви капацитети ове предшколске установе, док се око 40 дјеце још увијек налази на листи чекања за упис у предшколску установу по обезбијеђењу додатних капацитета. С тим у вези, Општина Нови Град се већ дужи низ година суочава са проблемом недостатка капацитета за потпуно задовољење потреба заједнице у овој области, те је у протеклом периоду предузела низ значајних активности на ријешавању овог проблема. Скупштина општине Нови Град је дана 27.08.2020.године донијела Одлуку о куповини пословних просторија површине 416,40 м2 (Одлука број: 02-022-74/20, од 27.08.2020.г.), те је реализована куповина наведеног пословног простора, са циљем додатног проширења капацитета Дјечијег вртића. Пројекат подразумијева

обезбиједење потпуне функционалности овог простора и његово привођење намјени.Укупна вриједност пројекта је 442.000.000,00 КМ, од чега ће се 202.000,00 КМ реализовати средствима Владе Републике Српске (Одлука о измјенама и допунама одлуке о одређивању приоритетних пројеката из програма јавних инвестиција РС за финансирање из буџета у 2022.години - Службени Гласник РС 62/22), а преостали дио средствима Општине Нови Град.

9. **Замјена столарије на објекту ЈУ ОШ „Вук Караџић" Нови Град-** Објекат ОШ „Вук Караџић" у Новом Граду је изграђен прије више од 40 година, те је због инфраструктурне дотрајалости у веома лошем и функционално неусловном стању. Ријеч је о пројекту који се односи на побољшање услова рада у образовној установи, а подразумијева замјену дијела столарије на објекту школе. Његовом имплементацијом око 500 ученика ове школе ће добити далеко боље услове за рад, топлију и љепшу школу. Укупна вриједност пројекта је 140.000,00 КМ, од чега ће се 110.000,00 КМ реализовати средствима Владе Републике Српске и Федералног министартсва расељених особа и избјеглица, а преостали дио средствима Општине Нови Град.
10. **Адаптација, санација и реконструкција кино сале Нови Град-** „Културно - образовни центар" Нови Град у свом саставу има градски биоскоп, који посједује и бину за извођење позоришних представа, а који, због неусловности и дотрајалости, не служи својој намјени, а бројни чланови културно-умјетничких секција и удружења (фолклорне секције, оркестри, пјевачке групе, хор, и други) немају услове за реализацију својих редовних активности. Поред тога, неке значајне манифестације које промовишу културно-умјетничко стваралаштво (Фестивал позоришног стваралаштва,представе за дјецу драмско-луткарског студија, музички фестивали, такмичења, концерти, и др.) су, након неколико година одржавања, обустављене усљед непостојања адекватног објекта. Стога, основна сврха пројекта је првенствено обезбјеђење адекватног објекта за развој културно-умјетничке дјелатности на подручју општине, те побољшање доступности културе и приступа култури за становништво општине Нови Град. Објекат градског биоскопа, који се налази у саставу „Културно - образовног центра" Нови Град, саграђен је прије II свјетског рата, те је због дотрајалости у веома лошем стању, а у биоскопској сали капацитета 188 мјеста, већ годинама нема филмских пројекција,представа и других манифестација. Објекат је без гријања, а знаци пропадања су уочљиви и на фасади зграде и у унутрашњости. Реконструкција објекта биоскопа ће омогућити његову функционалност и осим филмских пројекција, у њему ће бити прирећивани и други културно-умјетнички садржаји и реализоване активности секција које дјелују у оквиру Културно-образовног центра Нови Град, као и других организација и удружења која дјелују у области културе. Укупна процијењена вриједност пројекта: 230.000,00 КМ, од чега планирано финансирање из буџета општине износи 23.000,00 КМ (10%), а из екстерних извора 207.000,00 КМ (90%).
11. **Успостављање локалног фонда за подршку рјешавању стамбеног питања младих породица** је пројекат који би требао допринијети снажнијим искораком и одлучнијим стратешким интервенцијама којима ће се посебно обухватити питање задржавања младих (појединачно и у оквиру породица), и подизања општег квалитета живота, са циљем да се ублаже негативни демографски трендови и изгради подстицајно окружење за породицу и младе. Основна сврха пројекта је институционална подршка младима у њиховом стамбеном збрињавању на простору општине Нови Град путем разних видова подршке. Пројектом је планирана успостава фонда, дефинисање услова и видова подршке младим породицама, те одабир корисника фонда. Укупна вриједност пројекта (односно величине фонда) је 100.000,00 КМ, које ће Општина Нови Град обезбиједити из Буџета општине.
12. **Припрема квалитетне и добро подложене аргументације против локације Трговске горе** Општина Нови Град се већ 20 година бори против изградње Центра за збрињавање радиоактивног отпада на Трговској гори у сусједној општини Двор у Републици Хрватској. За општину Нови Град, али и сусједне општине у сливу Уне, ова локација је недопустива с обзиром да се налази уз саму границу и у сливу ријеке Уне, која је заштићено подручје, а посебан акценат је на чињеници да би, одлагањем тог радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног горива, било угрожено здравље око 250.000 становника. Са локалног нивоа су предузимане бројне активности које су резултовале доношењем правно-политичких аката (резолуција, декларација, закључака) од стране инситуција БиХ и РС, којима се јасно и

недвосмислено изразило противљење изградњи складишта/одлагалишта. Како би БиХ била што спремнија за борбу против изградње Центра за збрињавање радиоактивног отпада на Трговској гори, формирани су Правни и Експертски тим, који су израдили Нацрт Стратегије заштите правног интереса БиХ у вези са овим питањем, међутим још увијек нису дефинисани конкретни кораци које ће БиХ предузети. Уколико се не постигне договор са Републиком Хрватском, слиједи правна борба доказивања недопустивости ове локације за изградњу Центра за збрињавање радиоактивног отпада на основу стручне и експертске аргументације. За сада на стручном нивоу Републици Хрватској није упућен нити један аргументовани доказ који би могао пројект успоставе Центра за збрињавање радиоактивног отпада довести у питање. Сви механизми борбе са локалног нивоа су исцрпљени, а једино што је још могуће са локалног нивоа је да се ово питање држи у жижи јавности и фокусу власти у БиХ. У складу са наведеним, поред активности које предузимају институције у БиХ, овом мјером Општина Нови Град жели дати свој допринос унапријеђењу експертске и правне борбе против изградње Центра за збрињавање РАО на Трговској гори, на начин да се прикупе конкретни научно утемељени докази у оспоравању намјера Хрватске да радиоактивни отпад одлаже на Трговској гори, али и на начин да се ова тема константно држи у жижи јавности. Укупна вриједност пројекта износи 140.000,00 КМ, од чега је планирано да 50% суфинансира Општина Нови Град, а 50% екстерни извори финансирања, првенствено општине и градови у сливу Уне.

13. **Санација градске депоније „Шућа“** је пројекат којим је предвиђена санација депоније „Шућа“ на начин да се омогући прикупљање и пречишћавање отпадних вода са депоније, као и да се онемогући неконтролисано испуштање гасова у атмосферу који настају разлагањем различитих врста органског и неорганског отпада. Укупна вриједност пројекта износи 450.000,00 КМ, од чега планирано суфинансирање из Буџета општине износи 60.000,00 КМ или 13%, а из екстерних извора финансирања (Влада РС, ИРБРС, Фонд за заштиту животне средије и ЕЕ РС и други) 390.000,00 КМ или 87%.
14. **Изградња система расвјете у улици Кеј Војводе Степе и реконструкција јавне расвјете Центар-** Једна од највећих атракција и симбол Новог Града је три километра дуга и каменом озидана обалоутврда или чувени новски Кеј, шеталиште уз ријеку Уну с алејом кестена и липа. Овај пројекат се односи на изградњу система расвјете дуж Кеја (гдје се и налази већина плажа), те је за развој туризма од велике важности. Са друге стране, с обзиром да ријека Уна представља природну границу са Републиком Хрватском односно са ЕУ, изглед Кеја представља и први утисак о Републици Српској из правца ЕУ. Пројектом је предвиђена изградња система расвјете у улици Кеј Војводе Степе, на дијелу од моста на ријеци Сани до моста на ријеци Уни и декоративна расвјета обале у дужини од 920 м, те реконструкција јавне расвјете Центар. Декоративна расвјета је у ЛЕД РГБ технологији, а пројектом је предвиђена уградња 46 нових стубова висине 6,9 м, са двије лире -на 4 и 6 м и ЛЕД свјетиљкама. За освјетљење кеја и улице предвиђене су свјетиљке најновије технологије произвођача декоративне цестовне асиметричне ЛЕД свјетиљке. Декоративна расвјета обале има функцију декоративног дискретног освјетљења и за то се користи рефлекторска надградна РГБW свјетиљка. Укупна вриједност пројекта је око 950.422,64 КМ, од чега ће се у планском периоду до 2026.године реализовати 450.000,00 КМ средствима Владе Републике Српске (Одлука о измјенама и допунама одлуке о одређивању приоритетних пројеката из програма јавних инвестиција РС за финансирање из буџета у 2022.години -Службени Гласник РС 84/22).
15. **Реконструкција и проширење водоводне мреже на територији општине Нови Град.** Овим кључним стратешким пројектом ће се директно утицати на смањење губитака воде и кварова на водоводном систему што ће дугорочно позитивно утицати на рјешење водоснабдијевања становника општине Нови Град. Кроз пројектне активности ће се планирати извођење радова на реконструкцији и изградњи на неколико локација, прије свега Благај Ријека-Благај Јапра-Масловаре-Петковац-Сводна, Матавази, Велика и Мала Жуљевица,Прусци, Деветаци и дио насеља Љешљани, Доњи Ракани (долина Војскове), Чађавица 1 и 2, М.К. Рујишка, Кршље и друге локације гдје се јави проблем са водоснабдијевањем. Изградњом система становништву би се осигурала вода за пиће која је контролисана, хигијенско-епидемиолошки потпуно исправна и у довољним количинама. Укупна процијењена вриједност пројекта: 2.350.000,00

КМ, од чега планирано финансирање из буџета општине износи 1.450.000,00 КМ (62%), а из екстерних извора 900.000,00 КМ (38%).

16. **Реконструкција и проширење канализационе мреже на територији општине Нови Град-** Процјењује се да око 70% домаћинстава општине нема прикључак на канализациону мрежу. Највећи проблем одвођења отпадних вода са градског подручја је дотрајала канализациона мрежа, све теже одржавање система, недостатак специјализоване опреме, непостојање пречистача отпадних вода за подручје града и непостојање канализационе мреже у приградским насељима. Пројекат се односи на развој канализационе инфраструктуре и третмана отпадних вода на подручју општине. Кроз пројектне активности ће се планирати извођење радова на реконструкцији и изградњи на неколико локација: градско подручје, Добрљин, Благај, Рудице, Јабланица, Сухача и друге локације. Укупна вриједност пројекта износи 4.945.000,00 КМ, од чега је планирано суфинансирање из Буџета општине у износу од 950.000,00 КМ (19%) и 3.995.000,00 КМ (81%) из екстерних извора.
17. **Развој и јачање парка природе „Уна“** Садашње управљање Парком природе „Уна“ осим што је незадовољавајуће у смислу испуњавања циљева заштићеног подручја, не доноси одговарајуће користи за локално становништво. Очекивано побољшање животног стандарда домаћег становништва било самозапошљавањем кроз приватно предузетништво или отварањем радних мјеста у туристичким и осталим пратећим дјелатностима, остала су неиспуњена. Основни циљ заштите Парка природе „Уна“ је стављање у функцију коришћења у спортскорекреационе и туристичке сврхе уз максимално очување природних и створених вриједности, чиме ће се унаприједити квалитет живота и туристичка понуда подручја. Такође, један од важнијих циљева јесте заустављање деградационих процеса у овом комплексу, изазвног прије свега антропогеним факторима (вађење шљунка,непланска и бесправна градња, бацање смећа, и др), те увођење нових садржаја на начин којим се неће нарушити темељне вриједности. Ти садржаји треба да одговарају намјени простора овог простора (одмор, спорт, рекреација). Главна активност пројекта је израда Плана управљања ПП „Уна“ који ће садржавати мјере заштите и смјернице за очување седре,фауне и ихтиофауне (риболовна основа), флоре и вегетације, пејзажа, биодиверзитета. Поред израде планских документата и студија, пројектом је предвиђена и изградња инфраструктуре која промовише и чини доступним Парк природе Уна и (путеви, стазе центар за посјетиоце, сигнализација, одморишта, видиковци и сл.), те успоставу рибочуварске и чуварске службе. Укупна вриједност пројекта износи 170.000,00 КМ, од чега ће се из Буџета општине суфинансирати 41% или 70.000,00 КМ, а из екстерних извора финансирања (укључујући међуопштинску сарадњу) 59% или 100.000,00 КМ.

5. Провјера унутрашње и међусобне усклађености стратешких докумената

Једно од начела система стратешког планирања и управљања развојем у Републици Српској начело хоризонталне и вертикалне усклађености и координације процеса стратешког планирања и управљања развојем између републичких органа управе и јединица локалне самоуправе. Чланом 12. Уредбе о стратешким документима у Републици Срспкој („Службеник гласник РС, број: 94/21) прописује се обавеза међусобне провјере и усклађености развојних праваца и стратешких докумената истог или виших нивоа власти, као и усклађеност са документима проистеклих из међународних обавеза и процеса европских интеграција. Ревидирана стратегија идентификује 3 стратешка циља, како је наведено у поглављу 2.3. „Визија и стратешки циљеви, са индикаторима“. Анализа међусобне усклађености овог документа са другим релевантним стратешким документима је извршена компарацијом стратешких циљева (и приоритета) Ревидиране стратегије са циљевима других стратешких докумената произашлих из процеса европских интеграција и међународно признатим циљевима одрживог развоја. У недостатку свеобухватне стратегије развоја Републике Српске, посебно су узете у обзир мјере предвиђене ***Програмом економских реформи Владе Републике Српске за период 2023-2025. године***, које представљају основно усмјерење за будуће активности, како на

републичком тако и на локалном нивоу. Поред координације и усаглашавања стратешких циљева и приоритета у односу на стратешке секторске документе виших нивоа власти, Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град истовремено одражава и глобално прихваћене циљеве одрживог развоја, утврђене кроз ***Оквир за имплементацију циљева одрживог развоја за БиХ (SDG оквир***). Циљеви одрживог развоја представљају трансформативни план за стварање боље и одрживе будућности за цијели свијет. Они се баве глобалним изазовима с којима се цијели свијет суочава, укључујући сиромаштво, неједнакост, климатске промјене, деградацију околиша, просперитет, мир и правду. Босна и Херцеговина је препознала значај и потенцијал провођења Циљева одрживог развоја и Агенде 2030[38] као могућност значајног унапређења социјалних, економских и околишних аспеката живота у земљи и јачања регионалне сарадње. Први корак у реализацији Агенде 2030 у Босни и Херцеговини представља израда Оквира за Циљеве одрживог развоја у Босни и Херцеговини, као заједничког документа свих нивоа власти који утврђује шире развојне правце, путем којих власти на свим нивоима и друштво у Босни и Херцеговини настоје допринијети остваривању Циљева одрживог развоја. На основу анализе стања у погледу одрживог развоја у Босни и Херцеговини, односно кључних трендова развоја, прилика и препрека, утврђена су три правца одрживог развоја у Босни и Херцеговини:

1. Добра управа и управљање јавним сектором,
2. Паметан раст,
3. Друштво једнаких могућности,

У оквиру сваког од наведених развојних праваца дефинисани су акцелератори и покретачи који требају довести до жељених промјена до 2030.године. Поред тога, у складу са захтјевима Агенде 2030 и обавезама које је Босна и Херцеговина преузела, Оквир за Циљеве одрживог развоја у Босни и Херцеговини утврђује и конкретне подциљеве као и индикаторе путем којих ће се напредак мјерити. Ревидираном стратегијом развоја општине Нови Град за период од 2023-2026.године, препознати су оквирни правци дефинисани Оквиром за реализацију циљева одрживог развоја у Босни и Херцеговини, и то:

- **Правац SDG 1 - ”Добра управа и управљање јавним сектором”** ” прожима се кроз сва три стратешка циља, међутим са циљем 2 експлицитно, док је *Акцелератор 1.1. ”Ефикасан, отворен, инклузиван и одговоран јавни сектор”* посебно наглашен у оквиру Приоритета 2.1. „Унаприједити јавну инфраструктуру“, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине, односно Мјере 2.1.2. „Јачање капацитета локалне управе и мјесних заједница“, а *Акцелератор 1.3. „Отпорност на катастрофе“* наглашен је у оквиру Приоритета 2.2: Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите, односно Мјере 2.2.3. Развој примарне здравствене заштите и Мјере 2.2.4 Подршка рањивим категоријама становништва,
- **Правац SDG 2 - ”Паметни раст”** се огледа посебно у оквиру Стратешког циља 1. и Стратешког циља 3. Ревидиране стратегије развоја општине Нови Град.
  - *Акцелератор 2.1 ”Јачање повољног окружења за предузетништво и иновације за производњу добара високе додане вриједности за извоз”* се вежу за Приоритет 1.1: Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености (мјере 1.1.1.: Унапређење предузетничке инфраструктуре, 1.1.2: Подршка оснивању и развоју привредних друштава и предузетничких радњи и 1.1.3. Промоција инвестиционих потенцијала општине), и Приоритет 1.3.: Унаприједити производњу уз постизање већег степена интензивности и продуктивности у пољопривредној производњи (мјере 1.3.1.: Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње, 1.3.2.: Повећање конкурентности и развој ланаца вриједности у пољопривредно-прехрамбеном сектору).

[38] У септембру 2015. године се Босна и Херцеговина, скупа са 192 државе чланице Уједињених народа, обавезала да ће провести Агенду 2030 за одрживи развој (Агенда 2030, https://sdgs.un.org/2030agenda), која се састоји од 17 циљева одрживог развоја и 169 подциљева

- *Акцелератор 2.2. "Повећање инвестиција у инфраструктуру"* се веже за Приоритет 1.1: Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености и Приоритет 1.2: Позиционирати општину Нови Град као дестинацију за одмор и рекреацију на отвореном развојем интегрисане и препознатљиве туристичке понуде (мјере 1.1.1.: Унапређење предузетничке инфраструктуре и 1.2.1.: Унапређење туристичке понуде креирањем привлачних туристичких производа заснованих на природи, спортско-рекреативним садржајима, култури и насљеђу), Приоритет 2.1. Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине (мјера 2.1.1.Изградња и реконструкција саобраћајне инфраструктуре), Приоритет 2.2: Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите (мјера 2.2.1: Изградња и реконструкција образовне инфраструктуре), Приоритет 3.1: Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа (мјера: 3.1.1.: Редовно одржавање постојећих и изградња нових инфраструктурних објеката за заштиту од елементарних непогода и других несрећа), Приоритет 3.3: Побољшати јавни систем водоснабдијевања, систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода и квалитета вода (мјере 3.3.1.: Развој система водоснабдијевања, 3.3.2. Развој система збрињавања и пречишћавања отпадних вода),
- *Акцелератор 2.3 . "Унапређење приступа и квалитете образовања и обуке"* огледа се у приоритету 2.2: Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите (мјера 2.2.1.: Изградња и реконструкција образовне инфраструктуре и мјера 2.2.2. : Усклађивање образовних програма са захтјевима тржишта рада -успостава и развој институционалне сарадње између привредника, образовних институција и општине),
- *Акцелератор 4 "Зелени раст и чиста енергија"* и *Акцелератор 5 "Паметно управљање природним ресурсима и животном средином"* вежу се за приоритет 1.2: Позиционирати општину Нови Град као дестинацију за одмор и рекреацију на отвореном развојем интегрисане и препознатљиве туристичке понуде (мјера 1.2.1.: Унапређење туристичке понуде креирањем привлачних туристичких производа заснованих наприроди, спортско-рекреативним садржајима, култури и насљеђу и мјера 1.2.2.: Унапређење дестинацијског маркетинга и менаџмента), Приоритет 2.1: Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине (мјера 2.1.2.: Јачање капацитета локалне управе и мјесних заједница), Приоритет 3.2: Ефикасно управљање отпадом и енергијом мјере (мјера: 3.2.1.: Унапређење капацитета за збрињавање чврстог отпада и рециклажу и мјера 3.2.2.: Подршка коришћењу обновљивих извора енергије и енергетске ефикасности), Приоритет 3.4: Ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином (мјера: 3.4.1. Ажурирање и израда просторно-планске документације и спречавање нелегалне градње, 3.4.2. Мјера: Успостава система за стратешко управљање јавном имовином, 3.4.3. Мјера: Промоција и заштита природних добара и одрживо коришћење ресурса),

- **Правац SDG 3 "Друштво једнаких могућности"**- свих пет припадајућих акцелератора овог праваца је инкорпорисано и усклађено првенствено на нивоу стратешког циља 2: Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности, док је Акцелератор *3.2: Активација и запошљавање са фокусом на рањиве категорије* усклађен и са приоритетом 1.1: Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености.

У процесу израде Ревидиране стратегије, осим Програма економских реформи Владе Републике Српске за период 2023-2025. године и Оквира за имплементацију циљева одрживог развоја за БиХ (SDG оквир) , разматрани су сљедећи стратешки, плански и развојни документи:

1. Стратегија заштите правног интереса БиХ везано за питања одлагања радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног горива на локацији Трговске горе,
2. Оквирна Стратегија промета БиХ (2015-2030.),
3. Споразум између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Хрватске о одржавању и реконструкцији цестовних мостова на државној граници,

4. Стратегија развоја малих и средњих предузећа Републике Српске за период 2021-2027.г.,
5. Стратегија привлачења страних инвестиција у Републику Српску за период 2021-2027. г.,
6. Стратегија запошљавања Републике Српске за период 2021-2027.г.,
7. Стратегија развоја индустрије Републике Српске за период 2021-2027.г.,
8. Стратегија развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске за период 2021-2027.г.,
9. Стратегија развоја туризма Републике Српске за период 2021–2027.г.,
10. Стратегија развоја трговине Републике Српске за период 2022-2028. г.,
11. Стратегија развоја предшколског, основног и средњег васпитања и образовања Републике Српске за период 2022–2030. г.
12. Стратегија образовања одраслих у Републици Српској за период 2021–2031. године,
13. Стратегија развоја социјалног становања у Републици Српској (2020–2030. г.),
14. Стратегија развоја локалне самоуправе у Републици Српској за период 2022-2028-нацрт,
15. Стратегија развоја електронске управе Републике Српске за период 2019–2022. г.,
16. Омладинска политика Републике Српске 2022-2026. – нацрт,
17. Стратегија транспорта Републике Српске за период 2016-2030. г.,
18. Стратегија развоја енергетике Републике Српске до 2035. г.,
19. Стратегија управљања отпадом у Републици Српској за период 2017-2026. г.,
20. Републички план управљања отпадом у Републици Српској 2019-2029,
21. Стратегија заштите животне средине Републике Српске 2022. – 2032 (нацрт).

Табела 47: Веза са другим стратешким документима вишег реда:

Стратешки документ вишег нивоа	**Везани стратешки циљ, приоритет и/ или мјера из стратегије развоја**
СДГ оквир за БиХ	
Развојни правац: **Добра управа и управљање јавним сектором** ***Акцелератор 1.1:***Ефикасан, отворен, инклузиван и одговоран јавни сектор ***Акцелератор 1.3:*** Отпорност на катастрофе	**Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности, **Приоритет 2.1.** Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине **Стратешки циљ 3:** Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност **Приоритет 3.1**.: Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа
Развојни правац: „**Паметни раст“** ***Акцелератор 2.1 :*** Јачање повољног окружења за предузетништво и иновације за производњу добара високе додатне вриједности за извоз ***Акцелератор 2.2*:** Повећање инвестиција у инфраструктуру ***Акцелератор 2.3:*** Побољшање приступа и квалитета образовања и обуке ***Акцелератор 2.4*** : Зелени раст и чиста енергија ***Акцелератор 2.5* :** Паметно управљање природним ресурсима и животном средином	**Стратешки циљ 1:** Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености **Приоритет 1.1.** Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености **Приоритет 1.2.** Позиционирати општину Нови Град као дестинацију за одмор и рекреацију на отвореном развојем интегрисане и препознатљиве туристичке понуде **Приоритет 1.3**.: Унаприједити производњу уз постизање већег степена интензивности и продуктивности у пољопривредној производњи **Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.1.** Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине **Приоритет 2.2.** Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите **Стратешки циљ 3:** Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност **Приоритет 3.1.** Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа **Приоритет 3.2.** Ефикасно управљање отпадом и енергијом **Приоритет 3.3.** Побољшати јавни систем водоснабдијевања,систем

	сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода и квалитета вода **Приоритет 3.4.** Ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином
Развојни правац: **Друштво једнаких могућности** ***Акцелератор 3.1*** Унапређење политике социјалне заштите ***Акцелератор 3.3*** Ефикасна здравствена заштита за све ***Акцелератор 3.4*** Побољшање инклузивности образовних система	**Стратешки циљ 1:** Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености **Приоритет 1.1.** Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености **Приоритет 1.3**.: Унаприједити производњу уз постизање већег степена интензивности и продуктивности у пољопривредној производњи **Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.1.** Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине **Приоритет 2.2.** Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите **Приоритет 2.3.** Развој културе и спорта, те стварање стимулативног амбијента за развој цивилног сектора **Приоритет 2.4.** Ублажити негативне демографске трендове и изградити подстицајно окружење за породицу и младе
Стратегија заштите правног интереса БиХ везано за питања одлагања радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног горива на локацији Трговске горе	
ЗАКЉУЧАК 1: БиХ треба наставити активности на истраживању и утврђивању чињеница и околности, те хитно доћи до мериторних закључака као аргумената у погледу утицаја и ризика одлагања радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног горива из НЕ Кршко на локацији Трговске горе у касарни „Черкезовац“ на Босну и Херцеговину и њене грађане. **Приједлог:** Држава БиХ, преко Експертског тима или на други адекватан начин, уз инсистирање на пуној сарадњи РХ, мора радити на истраживањима и утврђивању чињеница у циљу коначног мериторног закључивања.	**Стратешки циљ 3:** Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност **Приоритет 3.1.** Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа **3.1.4.1. Стратешки пројекат:** Припрема квалитетне и добро подложене аргументације против локације Трговске горе
Оквирна Стратегија промета Босне и Херцеговине (2015-2030.)	
Стратешки циљ: Задовољити потребе у смислу одржавања, побољшања и развоја прометне инфраструктуре	**Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.1.** Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине
Споразум између Савјета министара Босне И Херцеговине и Владе Републике Хрватске о одржавању и реконструкцији цестовних мостова на државној граници	
Члан 1., тачка 7: 7) Мост у Новом Граду/Двору на М4 БиХ/ДЦ6 РХ, преко корита ријеке Уне	**Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.1.** Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине
Програм економских реформи Републике Српске за период 2023–2025. године	
Структурне мјере из Програма економских реформи: **Област II:** Зелена транзиција ***Мјера 5:*** Прелазак индустрије ка зеленој и кружној економији и успостављање економских инструмената за унапређење система управљања посебним категоријама отпада,	**Стратешки циљ 3:** Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност **Приоритет 3.2**. : Ефикасно управљање отпадом и енергијом **Мјера 3.2.1.**: Унапређење капацитета за збрињавање чврстог отпада и рециклажу **Мјера 3.2.2.**: Подршка коришћењу обновљивих извора енергије и енергетске ефикасности **Приоритет 3.4.**: Ефикасно управљање простором, јавном

Мјера 6: "Зелена транзиција" електроенергетског сектора у Републици Српској;	имовином и животном средином **Мјера 3.4.3**.: Промоција и заштита природних добара и одрживо коришћење ресурса
Област III: Дигитална трансформација ***Мјера 7:*** Електронска управа Републике Српске – пут према дигиталном друштву	**Стратешки циљ 2**: Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.1.** Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине **Мјера 2.1.2:** Јачање капацитета локалне управе и мјесних заједница
Област IV: Пословно окружење и смањење неформалне економије ***Мјера 11:*** Јачање подршке предузетништва Републике Српске	**Стратешки циљ 1:** Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености **Приоритет 1.1**.: Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености **Мјера 1.1.1:**Унапређење предузетничке инфраструктуре **Мјера 1.1.2**: Подршка оснивању и развоју привредних друштава и предузетничких радњи
Област IX : Пољопривреда, индустрија и услуге ***Мјера 16:*** Унапређење конкурентности пољопривреде, шумарства и водопривреде, ***Мјера 17:*** Подршка прерађивачкој индустрији	**Стратешки циљ 1:** Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености **Приоритет 1.1**: Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености **Мјера 1.1.1.** Унапређење предузетничке инфраструктуре **Мјера 1.1.2.** Подршка оснивању и развоју привредних друштава и предузетничких радњи **Приоритет 1.3.**: Унаприједити производњу уз постизање већег степена интензивности и продуктивности у пољопривредној производњи **Мјера 1.3.1**: Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње **Мјера: 1.3.2:** Повећање конкурентности и развој ланаца вриједности у пољопривреднопрехрамбеном сектору
Област X: Образовање и вјештине ***Мјера 18:*** Унапређење повезаности образовања и тржишта рада и јачање приступа и квалитета образовања	**Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.2**.: Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите **Мјера 2.2.1**.: Изградња и реконструкција образовне инфраструктуре **Мјера 2.2.2.**: Усклађивање образовних програма са захтјевима тржишта рада
Област XII: Социјална заштита и инклузија ***Мјера 20:*** Унапређење система социјалне и дјечије заштите	**Стратешки циљ 2**: Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.2.**: Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите. **Мјера 2.2.4**.: Подршка рањивим категоријама становништва

Стратегија развоја малих и средњих предузећа Републике Српске за период 2021-2027.г.	
Стратешки циљ 1: Обнављање и раст предузетничке дјелатности у свим дијеловима РС, са тежиштем на предузетништво младих и предузетништво жена ***Приоритет 1.2.*** Развој предузетништва, са тежиштем на предузетништво младих и предузетништво жена **Стратешки циљ 2** Обнављање и јачање конкурентности МСП у глобалним ланцима вриједности ***Приоритет 2.1.*** Побољшање пословног окружења и приступа финансијама за МСП **Стратешки циљ 3** Раст учешћа производа, услуга и сектора	**Стратешки циљ 1:** Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености **Приоритет 1.1.** Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености **Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.2.** Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите

заснованих на знању и иновацијама у структури МСП ***Приоритет 3.3.*** Прелаз МСП-а ка зеленој економији	**Стратешки циљ 3:** Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност **Приоритет 3.2.** Ефикасно управљање отпадом и енергијом
Стратегија привлачења страних инвестиција у Републику Српску за период 2021-2027. г.	
Стратешки циљ 2. Повећати учешће СДИ[39] у БДП-у Републике Српске и број новооснованих компанија са ино капиталом ***Приоритет 2.3.*** Идентификација и усмјерење на циљана тржишта ***Приоритет 2.6.*** Јачање везе са дијаспором с циљем привлачења инвестиционог и научно-технолошког капацитета дијаспоре **Стратешки циљ 3.** Повећање учешћа СДИ која су мотивисана унапређењем ефикасности, а у складу са циљевима одрживог развоја ***Приоритет 3.1.*** Развити људски потенцијал за потребе савременог доба	**Стратешки циљ 1:** Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености **Приоритет 1.1.** Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености **Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.2.** Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите
Стратегија запошљавања Републике Српске за период 2021-2027.г.	
Стратешки циљ 1: Повећање запослености продуктивније радне снаге кроз усклађивање понуде и потражње на тржишту рада ***Приоритет 1.2.*** Развој инструмената подршке за запошљавање продуктивније радне снаге **Стратешки циљ 2:** Повећање унутрашње мобилности и расположивости радне снаге ***Приоритет 2.2.*** Усклађивање развоја система образовања, привреде и тржишта рада	**Стратешки циљ 1:** Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености **Приоритет 1.1.** Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености **Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.2.** Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите
Стратегија развоја индустрије Републике Српске за период 2021-2027.г.	
Стратешки циљ 1 Повећати производњу више фазе прераде ***Приоритет 1.1.*** Опоравак и ревитализација индустрије **Стратешки циљ 3** Повећати запосленост у индустрији ***Приоритет 3.1.*** Обезбјеђење стручне радне снаге у индустрији **Стратешки циљ 5.** Смањити штетне утицаје на животну средину ***Приоритет 5.1.*** Примјена еколошких стандарда (прелазак ка зеленој економији)	**Стратешки циљ 1:** Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености **Приоритет 1.1.** Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености **Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.2.** Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите **Стратешки циљ 3:** Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност **Приоритет 3.2.** Ефикасно управљање отпадом и енергијом
Стратегија развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске за период 2021-2027.г.	
Стратешки циљ 1: Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње ***Приоритет 1.1.*** Повећање употребе пољопривредних површина ***Приоритет 1.2.*** Повећање обима сточарске производње **Стратешки циљ 2:** Повећање конкурентности и развој ланаца вриједности у пољопривредно-	**Стратешки циљ 1:** Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености **Приоритет 1.3.** Унаприједити производњу уз постизање већег степена интензивности и продуктивности у пољопривредној производњи **Стратешки циљ 2**: Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности

[39] СДИ-стране директне инвестиције

прехрамбеном сектору ***Приоритет 2.7.:*** Подршка развоју и промоцији кратких ланаца продаје **Стратешки циљ 3:** Заштита природе и одрживо коришћење природних ресурса ***Приоритет 3.2.*** Заштита и одржива употреба воде у пољопривредној производњи **Стратешки циљ 4:** Ревитализација руралних подручја ***Приоритет 4.2.*** Ревитализација инфраструктуре и услуга у руралним подручјим	**Приоритет 2.1.** Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине
Стратегија развоја туризма Републике Српске за период 2021–2027.г.	
Стратешки циљ 1.Унапријеђен туристички производ **Приоритет 1.2**. Проширити понуду смјештајних капацитета ***Приоритет 1.3.*** Искористити главне ресурсе ***Приоритет 1.5.*** Унаприједити услуге посјетиоцима ***Приоритет 1.6.*** Аутентичне гастрономске понуде, укључујући вина и рукотворине уврстити у ланац вриједности туризма **Стратешки циљ 2.**Унапријеђен дестинацијски маркетинг ***Приоритет 2.2***. Повећати привлачност дестинација на главним тржиштима помоћу циљаног дестинацијског маркетинга, коришћења већег броја различитих дистрибуцијских канала и интензивирања дигиталне комуникације путем друштвених мрежа **Стратешки циљ 3.**Развијени квалитетни људски ресурси ***Приоритет 3.1.*** Изградња капацитета у оквиру развоја људских ресурса ***Приоритет 3.2.*** Повећање броја квалификованих кадрова кроз обуку и едукацију **Стратешки циљ 4.** Унапријеђено подстицајно окружење за развој туризма ***Приоритет 4.2.*** Заштитити животну средину очувати природу и промовисати одрживост за развој туризма ***Приоритет 4.3.*** Убрзање инвестиција и унапређење приступа финансијама	**Стратешки циљ 1:** Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености **Приоритет 1.2.** Позиционирати општину Нови Град као дестинацију за одмор и рекреацију на отвореном развојем интегрисане и препознатљиве туристичке понуде **Стратешки циљ 3:** Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност **Приоритет 3.5.** Ефикасније управљање простором и заштићеним природним наслијеђем, заштита земљишта од загађења и нелегалне градње
Стратегија развоја трговине Републике Српске за период 2022-2028. године	
Стратешки циљ 2.Унапријеђење конкурентности домаћих производа и развој потенцијала домаће трговине ***Приоритет 2.1.*** **:** Унапријеђење активности брендирања домаћих производа	**Стратешки циљ 1:** Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености **Приоритет 1.2.** Позиционирати општину Нови Град као дестинацију за одмор и рекреацију на отвореном развојем интегрисане и препознатљиве туристичке понуде
Стратегија развоја предшколског, основног и средњег васпитања и образовања Републике Српске за период 2022–2030. године	
Стратешки циљ 1.Повећан обухват дјеце предшколским васпитањем и образовањем ***Приоритет 1.1.*** Повећање доступности предшколских програма за дјецу гдје не постоји организовано предшколско васпитање и образовање (ПВО) **Стратешки циљ 5.** Усклађивање образовања са потребама тржишта рада ***Приоритет 5.1.*** Континуирана сарадња са	**Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.2.** Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите

пословном заједницом ***Приоритет 5.3*.** Унапређење практичне наставе	
Стратегија образовања одраслих у Републици Српској за период 2021–2031. године	
Стратешки циљ 3: Подршка тржишту рада и сарадња са друштвеним партнерима **Мјера 3.1:** Ефикасна сарадња образовања одраслих, тржишта рада и запошљавања **Мјера 3.2:** Подршка послодавцима код којих се у програмима образовања одраслих обавља практичан рад	**Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.2.:** Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите **Мјера 2.2.2.:** Усклађивање образовних програма са захтјевима тржишта рада
Стратешки план за сарадњу са дијаспором 2020-2024	
Стратешки циљ 1: Јачање цјелокупних односа са дијаспором **Оперативни циљ 1.1.:** Јачање односа са дијаспором на локалном нивоу **Оперативни циљ 1.3:** Мапирање – умрежавање дијаспоре	**Стратешки циљ 1:** Конкурентна локална економија кроз интензивирање производње и повећање запослености **Приоритет 1.1.** Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености **Мјера 1.1.3.:** Промоција инвестиционих потенцијала општине
Стратегија развоја локалне самоуправе у Републици Српској за период 2022-2028-нацрт	
Стратешки циљ 1.:Унапређен положај и обим остваривања надлежности локалне самоуправе у систему власти у Републици Српској **Приоритет 1.3**.: Подршка општинама које немају урбану инфраструктуру **Стратешки циљ 2.** : Унапређен систем финансирања локалне самоуправе **Приоритет 2.3.:** Ефикасније управљање имовином ЈЛС и одрживо управљање локалним ресурсима **Стратешки циљ 3**. : Унапређени управљање, организација и капацитети локалних управа, јавних предузећа и установа у надлежности локалне самоуправе **Приоритет 3.1**.: Унапређење управљања и организације локалних управа **Приоритет 3.2**.: Унапређење управљања и организације јавних предузећа и установа **Приоритет 3.3**.: Изградња капацитета локалних управа, јавних предузећа и установа **Приоритет 3.4.**: Унапређење локалног развоја **Приоритет 3.5**.: Јачање учешћа грађана у пословима и развоју ЈЛС **Стратешки циљ 4**. Унапређен квалитет и доступност услуга у надлежности јединица локалне самоуправе **Приоритет 4.2.:** Унапређивање квалитета и доступности комуналних услуга **Приоритет 4.3**.: Унапређивање услуга јавних установа	**Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.1:** Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине **Приоритет 2.3:** Развој културе и спорта, те стварање стимулативног амбијента за развој цивилног сектора **Приоритет 2.4:** Ублажити негативне демографске трендове и изградити подстицајно окружење за породицу и младе **Стратешки циљ 3**: Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност **Приоритет 3.3.:** Побољшати јавни систем водоснабдијевања, систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода **Приоритет 3.4.**: Ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином
Стратегија развоја електронске управе Републике Српске за период 2019–2022. година	
Стратешки циљ 1: Успостављен ефикасан, јединствен систем управљања ИКТ инфраструктуром чији капацитети испуњавају техничке, пословне и	**Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.1:** Унаприједити јавну инфраструктуру, те

безбједносне стандарде развоја е-управе, **Стратешки циљ 2:** Успостављен интероперабилан, кориснички оријентисан и економски одржив процес дигитализације јавних услуга, **Стратешки циљ 3:** Запослени у органима јавне управе Републике Српске који посједују потребне компетенције и ресурсе за рад, одговорни су носиоци развоја е-управе у Републици Српској	квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине
Омладинска политика Републике Српске 2022-2026. – нацрт	
Стратешки циљ 1: Унаприједити прилике и интерес младих за бољи живпт (одржив останак и повратак) у Републици Српској; **Стратешки циљ 2:** Подстицати иницијативу и одгпвпрно дјеловање младих у заједници; **Стратешки циљ 3:** Подстицати развијање здравих животних стилова младих и одгпворног односа према околини; **Стратешки циљ 4:** Промпвисати изврсност и стварање узора код младих.	**Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.2:** Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите **Приоритет 2.3:** Развој културе и спорта, те стварање стимулативног амбијента за развој цивилног сектора **Приоритет 2.4:** Ублажити негативне демографске трендове и изградити подстицајно окружење за породицу и младе
Стратегија развоја социјалног становања у Републици Српској (2020–2030. године)	
Стратешки циљ 1. Унапријеђена постојећа институционална и законодавна основа социјалног становања у Републици Српској. **Стратешки циљ 2**. Повећан фонд стамбених јединица социјалног становања	**Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.2.** Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите
Стратегија транспорта Републике Српске за период 2016-2030. године	
Стратешки циљ: Задовољавање потреба из аспекта одржавања и унапређивања и развоја саобраћајне инфраструктуре	**Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.1.** Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине
Стратегија развоја енергетике Републике Српске до 2035. године	
П1. Ефикасно коришћење ресурса **П3**. Ефикасно коришћење енергије **П4.** Енергетска транзиција и одговорности према животној средини	**Стратешки циљ 3:** Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност **Приоритет 3.1.** Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа **Приоритет 3.2.** Ефикасно управљање отпадом и енергијом **Приоритет 3.3.** Побољшати јавни систем водоснабдијевања,систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода и квалитета вода **Приоритет 3.4.** Ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином
Стратегија управљања отпадом у Републици Српској за период 2017-2026. година	
Стратешки циљ IV: Унапређивање система сакупљања комуналног отпада **Стратешки циљ VIII:** Санација и затварање неуређених и дивљих депонија **Стратешки циљ IX:** Успостављање система заједничких депонија за управљање преосталим комуналним и неопасним индустријским отпадом	**Стратешки циљ 3:** Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност **Приоритет 3.2.** Ефикасно управљање отпадом и енергијом

Републички план управљања отпадом у Републици Српској 2019-2029	
Стратешки циљ IX. Успостављање регионалних центара за управљање отпадом (РЦУО), **Мјера:** Изградити ТС Козарска Дубица и ТС Нови Град за превоз отпада до РЦУО Приједор	
Стратегија заштите животне средине Републике Српске 2022. – 2032 (нацрт)	
Стратешки циљ 1: Заштита квалитета воде и обезбјеђивање расположивости водних ресурса и њихове одрживости **Стратешки циљ 2:** Смањити количину отпада и повећати количину поновно употријебљених материјала **Стратешки циљ 3:** Очување биолошке и пејзажне разноврсности **Стратешки циљ 4:** Унапређење ублажавања и прилагођавања климатским промјенама и побољшање квалитета ваздуха **Стратешки циљ 5:** Очување људског здравља, побољшање добробити и квалитета живота за све **Стратешки циљ 6:** Одрживо управљање природним ресурсима **Стратешки циљ 7:** Унапређење управљања животном средином	**Стратешки циљ 2:** Побољшан квалитет живота свих грађана и стварање друштва једнаких могућности **Приоритет 2.1**. Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине **Приоритет 2.2.** Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите **Стратешки циљ 3:** Очувана животна средина уз рационално коришћење природних ресурса и унапријеђену енергетску ефикасност **Приоритет 3.1.** Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа **Приоритет 3.2.** Ефикасно управљање отпадом и енергијом **Приоритет 3.3.** Побољшати јавни систем водоснабдијевања,систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода и квалитета вода **Приоритет 3.4.** Ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином

Додатне информације за иницијативе међуопштинске сарадње:

У области заштите животне средине постоје бројне могућности за остваривање међуопштинске сарадње на којима ће радити општина Нови Град. Међуопштинска сарадња ће се прије свега одвијати кроз реализацију Стратешких пројеката 3.1.4.1. „Припрема квалитетне и добро подложене аргументације против локације Трговске горе“ и 3.4.3.1. „Развој и јачање Парка природе Уна“, у сарадњи са сусједним општинама. Иницијативе међуопштинске сарадње ће се проводити на плану заштите од поплава и заштите од других елементарних непогода и других несрећа, те прекограничних пројеката у циљу развоја инфраструктуре заштите животне средине.

У области привредног развоја међуопштинска сарадња ће се прије свега одвијати кроз заједничке пројекте са сусједним општинама у Републици Српској и Федерацији БиХ, кроз које ће се моћи реализовати и пројекти који су идентификовати кроз програмирање, а односе се на заједничку промоцију привреде и пољопривреде регије, те заједничку промоција туризма и стварање заједничких туристичких производа.

У области друштвеног развоја сарадња са саусједним општинама ће се највише манифестовати и кроз заједничке иницијативе развоја и промоције културно-историјских споменика, као и других традиционалних и других културних садржаја на овим подручјима.

6. Оквирни финансијски план

За период важења стратешког документа					
Редни број и ознака	**Структура финансирања (у %)***	**Укупно КМ**	**Буџет институције (КМ)**	**Остали извори**	
				(КМ)	**Назив потенцијалног извора**
Стратешки циљ 1 КОНКУРЕНТНА ЛОКАЛНА ЕКОНОМИЈА КРОЗ ИНТЕНЗИВИРАЊЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ	**26,97%**	**10.183.527**	**2.328.646**	**7.854.881**	
1.1. Приоритет Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености	**8,14%**	**3.074.646**	**1.034.646**	**2.040.000**	Влада РС, донатори
1.1.1.Мјера: Унапређење предузетничке инфраструктуре	6,32%	2.384.646	384.646	2.000.000	Влада РС, донатори
1.1.1.1. Стратешки пројекат: Уређење и развој ИЗ Пољавнице	6,21%	2.344.646	344.646	2.000.000	Влада РС
1.1.2. Мјера: Подршка оснивању и развоју привредних друштава и предузетничких радњи	1,69%	640.000	600.000	40.000	Влада РС, донатори
1.1.3. Мјера: Промоција инвестиционих потенцијала општине	4,89%	50.000	50.000	0	
1.2. Приоритет: Позиционирати општину Нови Град као дестинацију за одмор и рекреацију на отвореном развојем интегрисане и препознатљиве туристичке понуде	**4,42%**	**1.668.881**	**434.000**	**1.234.881**	
1.2.1 Мјера: Унапређење туристичке понуде креирањем привлачних туристичких производа заснованих на природи, спортско-рекреативним садржајима, култури и насљеђу	3,96%	1.458.881	264.000	1.194.881	Влада РС, донатори, инвеститори
1.2.1.1. Стратешки пројекат: 3. Изградња пјешачке и бициклистичке стазе на дијелу магистралног пута М-14 у Новом Граду	**2,90%**	**1.095.881**	**140.000**	**955.881**	Инвеститори
1.2.1.2. Стратешки пројекат:Изградња ауто/рафтинг кампа	**0,08%**	**30.000**	**24.000**	**6.000**	Влада РС, донатори
1.2.2 Мјера: Унапређење дестинацијског маркетинга и менаџмента	**0,79%**	**210.000**	**170.000**	**40.000**	Влада РС, донатори

1.3. Приоритет: Унаприједити производњу уз постизање већег степена интензивности и продуктивности у пољопривредној производњи	**14,41%**	**5.440.000**	**860.000**	**4.580.000**	
1.3.1. Мјера: Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње	1,98%	4.600.000	60.000	4.540.000	Пољопривредници, Свјетска банка, Влада РС
1.3.1.1. Стратешки пројекат: Изградња система наводњавања	1,59%	600.000	60.000	540.000	Пољопривредници, Свјетска банка
1.3.2. Мјера: Повећање конкурентности и развој ланаца вриједности у пољопривредно-прехрамбеном сектору	1,98%	840.000	800.000	40.000	Влада РС, донатори
Стратешки циљ 2 ПОБОЉШАН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СВИХ ГРАЂАНА И СТВАРАЊЕ ДРУШТВА ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ	**40,09%**	**15.138.000**	**7.759.800**	**7.378.200**	
2.1. Приоритет: Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине	**34,03%**	**6.770.000**	**2.087.000**	**4.683.000**	
2.1.1. Мјера: Изградња и реконструкција саобраћајне инфраструктуре	**17,48%**	**6.600.000**	**2.000.000**	**4.600.000**	Влада РС
2.1.1.1. Стратешки пројекат: Реконструкција моста и прекатегоризација граничног прелаза Нови Град-Двор	**5,30%**	**2.000.000**	**0**	**2.000.000**	Савјет министара БиХ
2.1.1.2. Стратешки пројекат: Изградња и реконструкција саобраћајне инфраструктуре	**12,18%**	**4.600.000**	**2.000.000**	**2.600.000**	Влада РС
2.1.2. Мјера: Јачање капацитета локалне управе и мјесних заједница	0,45%	170.000	87.000	83.000	Влада РС, донатори
2.1.2.1. Стратешки пројекат: "Е-управа" и дигитализација јавне управе	**16,55%**	**80.000**	**40.000**	**40.000**	Влада РС, донатори
2.2. Приоритет: Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите	**14,33%**	**5.410.000**	**3.120.000**	**2.290.000**	

2.2.1. Мјера: Изградња и реконструкција образовне инфраструктуре	**2,54%**	**960.000**	**270.000**	**690.000**	Влада РС, донатори
2.2.1.1. Стратешки пројекат: Промјена намјене пословног простора у предшколску установу дјечији вртић	**1,17%**	**442.000**	**240.000**	**202.000**	Влада РС
2.2.1.2. Стратешки пројекат: Замјена столарије на објекту ЈУ ОШ „Вук Караџић“ Нови Град	10,20%	140.000	30.000	110.000	Влада РС,Федерално министартсво расељених особа и избјеглица
2.2.2. Мјера: Усклађивање образовних програма са захтјевима тржишта рада	1,19%	450.000	400.000	50.000	Влада РС, донатори
2.2.3. Мјера: Развој примарне здравствене заштите	5,83%	2.200.000	1.180.000	1.020.000	Влада РС, донатори
2.2.4. Мјера: Подршка рањивим категоријама становништва	1,06%	1.800.000	1.270.000	530.000	Влада РС, Министарство за људска права и избјеглице БиХ
2.3. Приоритет: Развој културе и спорта, те стварање стимулативног амбијента за развој цивилног сектора	**5,37%**	**2.026.000**	**1.620.800**	**405.200**	
2.3.1. Мјера: Развој културе и спорта на подручју општине	3,84%	1.700.000	1.400.000	300.000	Влада РС, Министарство за цивилне послове БиХ, донатори
2.3.1.1. Стратешки пројекат: Адаптација, санација и реконструкција кино сале Нови Град	**0,61%**	**230.000**	**23.000**	**207.000**	Министарство за цивилне послове БиХ
2.3.2. Мјера: Подршка програмима за унапријеђење положаја дјеце и младих	0,70%	264.000	160.800	103.200	Донатори
2.3.3. Мјера: Подршка за рад и дјеловање локалних организација цивилног друштва	0,16%	62.000	60.000	2.000	Донатори
2.4. Приоритет: Ублажити негативне демографске трендове и изградити подстицајно окружење за породицу и младе	**2,47%**	**932.000**	**932.000**	**0**	
2.4.1. Мјера: Провођење мјера популационе политике	2,47%	932.000	932.000	0	
2.4.1.1. Стратешки пројекат: Успостављање локалног фонда за подршку рјешавању стамбеног питања младих породица	0,26%	100.000	100.000	0	

Стратешки циљ 3 ОЧУВАНА ЖИВОТНА СРЕДИНА УЗ РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И УНАПРИЈЕЂЕНУ ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ	**32,94%**	**12.440.000**	**3.935.000**	**8.505.000**	
3.1. Приоритет Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа	**3,71%**	**1.920.000**	**700.000**	**1.220.000**	
3.1.1. Мјера: Редовно одржавање постојећих и изградња нових инфраструктурних објеката за заштиту од елементарних непогода и других несрећа	3,50%	1.320.000	390.000	930.000	Влада РС, донатори
3.1.2. Мјера: Јачање локалних капацитета заштите и спасавања	0,48%	180.000	60.000	120.000	Влада РС, донатори
3.1.3. Мјера: Успостављање ефикасног и хуманог система за управљање популацијом паса луталица	0,21%	80.000	80.000	0	Донатори
3.1.4. Мјера: Унапређење експертске и правне борбе против изградње Центра за збрињавање РАО на Трговској гори	0,90%	340.000	170.000	170.000	Влада РС, Савјет Министара, Предсједништво БиХ, Правни и Експертски тим
3.1.4.1. Стратешки пројекат: Припрема квалитетне и добро подложене аргументације против локације Трговске горе	**0,37%**	**140.000**	**70.000**	70.000	
3.2. Приоритет Ефикасно управљање отпадом и енергијом	**5,60%**	**2.115.000**	**485.000**	**1.630.000**	Влада РС, ИРБРС, Фонд за заштиту животне средине РС, донатори
3.2.1. Мјера: Унапређење капацитета за збрињавање чврстог отпада и рециклажу	1,76%	665.000	145.000	520.000	Влада РС, ИРБРС, Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске
3.2.1.1. Стратешки пројекат: Санација градске депоније "Шуђа"	1,19%	450.000	60.000	390.000	Влада РС, ИРБРС,Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске
3.2.2. Мјера: Подршка коришћењу обновљивих извора енергије и енергетске ефикасности	3,84%	1.450.000	340.000	1.110.000	Влада РС, Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске, донатори
3.2.2.1. Стратешки пројекат: Изградња система расвјете у улици Кеј Војводе Степе и реконструкција јавне расвјете Центар	1,19%	450.000	0	450.000	Влада РС

3.3. Приоритет Побољшати јавни систем водоснабдијевања, систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода	**19,77%**	**7.465.000**	**2.520.000**	**4.945.000**	
3.3.1. Мјера: Развој система водоснабдијевања	6,36%	2.400.000	1.500.000	900.000	Влада РС, донатори
3.3.1.1. Стратешки пројекат: Реконструкција и проширење водоводне мреже на територији општине Нови Град	**6,22%**	**2.350.000**	**1.450.000**	**900.000**	Влада РС, донатори
3.3.2. Мјера: Развој система збрињавања и пречишћавања отпадних вода	13,41%	5.065.000	1.020.000	4.045.000	Влада РС, донатори
3.3.2.1. Стратешки пројекат: Реконструкција и проширење канализационе мреже на територији општине Нови Град	13,10%	4.945.000	950.000	3.995.000	Влада РС, донатори
3.4. Приоритет Ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином	**2,49%**	**940.000**	**230.000**	**710.000**	
3.4.1. Мјера: Ажурирање и израда просторно-планске документације и спречавање нелегалне градње	0,45%	170.000	0	170.000	Влада РС, донатори
3.4.2. Мјера: Успостава система за стратешко управљање јавном имовином	0,53%	200.000	60.000	140.000	Влада РС, донатори
3.4.3. Мјера: Промоција и заштита природних добара и одрживо коришћење ресурса	1,51%	570.000	170.000	400.000	Влада РС, донатори
3.4.2.1. Стратешки пројекат: Развој и јачање Парка природе „Уна“	0,45%	170.000	70.000	100.000	Влада РС, донатори, међуопштинска сарадња
Укупно из стратешког документа	**100%**	**37.761.527,00**	**14.023.446,00**	**23.738.081,00**	

Преглед по изворима(износи у КМ и проценти)

Буџетска средства	Средства виших нивоа власти и других донатора
14.023.446	**23.738.081**
37,14%	**62,86%**

7. Оквир за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање Ревидиране стратегије развоја

Основне активности и одговорности за провођење, праћење, извјештавање и евалуацију Ревидиране стратегије развоја		
Активности	**Носилац активности**	**Временски оквир**
Спровођење:		
Усклађивање Правилника о планирању, праћењу, вредновању годишњег рада општинске управе и извјештавању (Службени гласник општине Нови Град 11/18) са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској (Службени гласник РС 63/21) и пратећим подзаконским актима	Начелник општине, Одсјек за управљање развојем	Најкасније до 30.11.2023.г.
Израда Упутства за средњорочно планирање рада Општинске управе Општине Нови Град	Начелник општине, Одсјек за управљање развојем	У години која претходи периоду средњорочног планирања рада Општинске управе Општине Нови Град, најкасније до 31.03., према Уредби о спроведбеним документима (Службени гласник РС 8/22)-Члан 8.
Израда радне верзије Средњорочног плана рада организационих јединица Општинске управе Општине Нови Град	Све организационе јединице општинске управе Општине Нови Град	Сваке године, у години која претходи средњорочном периоду на који се односе, односно за сљедећу годину и наредне двије године (принцип 1 + 2), најкасније до 31.03., према Уредби о спроведбеним документима (Службени гласник РС 8/22)-Прилог 1
Израда радне верзије обједињеног Средњорочног плана рада Општинске управе Општине Нови Град	Одсјек за управљање развојем	Сваке године, у години која претходи средњорочном периоду на који се односе, односно за сљедећу годину и наредне двије године (принцип 1 + 2), најкасније у априлу
Јавне консултације о Средњорочном плану рада Општинске управе Општине Нови Град– објава на веб страници општине	Кабинет Начелника, Одсјек за управљање развојем	У трајању од минимално 15 дана од дана објављивања
Коначна верзија Средњорочног плана рада Општинске управе Општине Нови Град	Одсјек за управљање развојем	Сваке године, у години која претходи средњорочном периоду на који се односе, односно за сљедећу годину и наредне двије године (принцип 1 + 2), најкасније до јуна
Израда радне верзије Годишњег плана рада свих организационих јединица Општинске управе Општине Нови Град	Све организационе јединице општинске управе	Сваке године, у години која претходи години за коју се доноси, најкасније до 15.07., према Уредби о спроведбеним документима (Службени гласник РС 8/22)-Прилог 2
Израда радне верзије обједињеног Годишњег плана рада Начелника и Општинске управе Општине Нови Град	Одсјек за управљање развојем	Сваке године, у години која претходи години за коју се доноси, најкасније до 31.07.
Израда захтјева свих организационих јединица Општинске управе Општине Нови Град за Нацрт буџета наредну годину, према радној верзији годишњег плана рада	Све организационе јединице општинске управе	Сваке године, у години која претходи години за коју се Буџет доноси , према буџетском календару, најкасније до 15.09.
Усклађивање Годишњег плана рада Начелника и Општинске управе Општине Нови Град са усвојеним Буџетом општине	Све организационе јединице општинске управе	Сваке године, у години за коју се Буџет доноси, најкасније до краја јануара
Достављање Годишњег плана рада Начелника и Општинске управе Општине Нови Град скупштини општине на усвајање	Начелник општине	Сваке године, у години за коју се План доноси, најкасније до 31.03.
Израда Акционих планова за спровођење стратешког документа	Начелник општине, Одсјек за управљање развојем	Сваке године, почетком године, на период од три године, по принципу 1+2, према Уредби о спроведбеним документима (Службени гласник РС 8/22)-Прилог 4

Праћење стратешког документа и извјештавање:		
Успостава и редовно ажуририрање електронске евиденције индикатора остварења стратешких циљева, приоритета и мјера из стратешког документа (укључујући локализацију Циљева одрживог развоја или Оквира за реализацију Циљева одрживог развоја у БиХ), мјерење напретка у остварењу стратешких циљева и приоритета из Ревидиране стратегије	Одсјек за управљање развојем	Континуирано
Успостава и редовно ажурирање електронске евиденције индикатора из годишњег плана рада – праћење провођења Годишњег плана рада организационих јединица	Све организационе јединице општинске управе	Континуирано
Праћење и привлачење екстерних извора финансирања пројеката	Све организационе јединице општинске управе	Континуирано
Предузимање одговарајућих мјера и евентуалних корекција	Начелник општине	Према потреби
Израда Годишњих извјештаја о раду начелника општине и општинске управе	Све организационе јединице општинске управе	Сваке године, најкасније до 15. априла текуће године за претходну годину, према Уредби о спроведбеним документима (Службени гласник РС 8/22)-Прилог 3
Израда обједињеног Годишњег извјештаја о раду начелника општине и општинске управе за претходну годину и достављање Скупштини општине на разматрање и усвајање	Начелник општине, Одсјек за управљање развојем	Сваке године, најкасније до 30. априла текуће године за претходну годину
Израда Годишњег извјештаја о спровођењу Ревидиране стратегије	Одсјек за управљање развојем	Сваке године, најкасније до 30.06. текуће године за претходну годину, према Уредби о спроведбеним документима (Службени гласник РС 8/22)-члан 17.
Објављивање Годишњег извјештаја о раду начелника општине и општинске управе и Годишњег извјештаја о спровођењу Ревидиране стратегије на веб страници општине	Кабинет Начелника, Одсјек за управљање развојем	Сваке године, по усвајању
Вредновање Ревидиране стратегије развоја: (вредновање се може повјерити и независном вањском евалуатору)		
Израда Плана вредновања (евалуације)	Начелник општине, Одсјек за управљање развојем	2025.г., према Уредби о статешким документима (Службени гласник РС 94/21)-Прилог 2
Припрема описа послова за спровођење процеса вредновања	Начелник општине, Одсјек за управљање развојем	Према Плану вредновања
Организовање и учествовање у вредновању	Начелник општине, Одсјек за управљање развојем, Све организационе јединице општинске управе Општине Нови Град	Према Плану вредновања
Припремање објаве резултата вредновања	Одсјек за управљање развојем	Према Плану вредновања
Израда извјештаја о вредновању	Начелник општине, Одсјек за управљање развојем, Све организационе јединице општинске управе Општине Нови Град	Према Плану вредновања, према Уредби о статешким документима (Службени гласник РС 94/21)-Прилог 3
Надзирање спровођења усвојених препорука вредновања	Начелник општине	Према Плану вредновања

8. Прилози

8.1. Сажети преглед стратегије

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
1. Стратешки циљ	**КОНКУРЕНТНА ЛОКАЛНА ЕКОНОМИЈА КРОЗ ИНТЕНЗИВИРАЊЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ**	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности индикатора (2026)
		Просјечан број запослених (стање 31.12)	3.961	4.500
		Број пословних субјеката (стање 31.12)	581	625
		Покривеност увоза извозом (%)	51,60	58% (6,4%)
		Учешће прихода од извоза у укупном приходу привредних друштава (%)	16	18
		Просјечна нето плата(КМ)	893,00	1.350,00
		Остварени порески приходи *per capita* у КМ	422,00	>430,00
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		2.328.646	**7.854.881**	**10.183.527**
1.1. Приоритет	Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Број привредних друштава[40]/број предузетничких радњи	140/441	155/470
		Просјечан број запослених радника	3.961	4.300 (+10%)
		Укупан остварени приход привредних друштава (КМ)	276.687.573,00	318.190.709,00 (+15%)
		Покривеност увоза извозом (%)	51,6	58% (6,4%)
		Гранични прелаз Нови Град-Двор прекатегорисан у категорију граничног прелаза за транспорт роба	Не	Да
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		1.034.646	**2.040.000**	**3.074.646**
1.1.1. Мјера	Унапређење предузетничке инфраструктуре	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Проценат инфраструктурне опремљености Индустријске зоне „Пољавнице“	50%	70%
		Површина индустријске зоне „Пољавнице“ обухваћене регулационим планом (ha)	17	75
		Број активних предузећа у ИЗ „Пољавнице“	20	>35
		Број запослених у предузећима лоцираним у индустријској зони „Пољавнице“	400	>700
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		384.646	**2.000.000**	**2.384.646**

[40] Број привредних друштава односи на привредна друштва која имају сједиште на подручју општине Нови Град и која су предала завршне рачуне

1.1.2. Мјера	Подршка оснивању и развоју привредних друштава и предузетничких радњи	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Реализовани општински подстицаји за развој сектора МСП и самозапошљавање годишње, (4-годишњи просјек) (КМ)	50.423,00 (2018-2021)	160.000,00 (2022-2026)
		Број предузећа која користе систем подстицаја из Буџета општине (4-годишњи просјек)	10	25
		Број подржаних жена предузетница/власница/ директорица (4-годишњи просјек)	4	10
		Број отворених предузетничких радњи током године	62	75
		Број незапослених лица која су покренула бизнис (4-годишњи просјек)	4	10
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		600.000,00	**40.000,00**	**640.000,000**
1.1.3. Мјера	Промоција инвестиционих потенцијала општине	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Број привредних субјеката посјећених у оквиру програма постинвестиционе подршке у току године (4-годишњи просјек)	5	10
		Број финализованих инвестиционих пакета	0	5
		Број промотивних догађаја на којима су квалитетно представљени потенцијали општине	2	5
		Број пројеката реализованих у сарадњи са дијаспором годишње	1	2
		Број организованих пословних сусрета дијаспоре годишње	0	1
		Број подржаних представника дијаспоре потенцијалних улагача	0	3
		Број страних инвеститора на подручју општине	16	20
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		50.000,00	**00,00**	**50.000,00**
1.2. Приоритет	Позиционирати општину Нови Град као дестинацију за одмор и рекреацију на отвореном развојем интегрисане и препознатљиве туристичке понуде	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности индикатора (2026)
		Број смјештајних капацитета (лежаја)	161	300
		Број долазака туриста	236	1.200
		Број ноћења туриста	1.077	2.700
		Износ укупно наплаћене боравишне таксе	3.211,00 КМ	5.000,00 КМ
		Број пословних субјеката/запослених у Подручју I- дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	107/236 (2020.година)	120/280

		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		434.000	**1.234.881**	**1.668.881**
1.2.1. Мјера	Унапређење туристичке понуде креирањем привлачних туристичких производа заснованих на природи, спортско-рекреативним садржајима, култури и насљеђу	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Број регистрованих објеката/лежаја за пружање услуге смјештаја у кућама за одмор, апартманима и собама за изнајмљивање	19 објеката/ 107 лежаја	50 објеката/ 280 лежаја
		Број објеката/лежаја за пружање услуге смјештаја у хотелима, мотелима и хостелима	2 објекта/ 54 лежаја	3 објекта/ 110 лежаја
		Број ауто/рафтинг кампова на подручју општине	0	1
		Израђена пројектно-техничка документација за развој нових туристичких микролокација на подручју општине годишње	Не	Да
		Број реализованих инфраструктурних пројеката изградње /уређења туристичких микролокација на подручју општине у туризму (годишње)	0	2
		Покривеност туристичком сигнализацијом	60%	100%
		Број центара за интерпретацију и продају локалних пољопривредних производа и традиционалних рукотворина -Кућа Поткозарја и Подгрмеча	0	1
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		264.000	**1.194.881**	**1.458.881**
1.2.2. Мјера	Унапређење дестинацијског маркетинга и менаџмента	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Израђена Стратегија развоја туризма са маркетинг стратегијом и интерпретацијским планом	Не	Да
		Број новосертификованх туристичких водича, скипера, спасилаца, планинара, рибочувара, ловочувара и сл.	0	25
		Број израђених урбанистичко-планских докумената за подручја од значаја за развој туризма	0	2 (Уна, Љешљани)
		Осмишљен модел подстицаја за пружаоце услуга у туризму	Не	Да
		Реализовани подстицаји у туризму (КМ)	0	50.000,00
		Заштита производа са географским поријеклом-Крајишки сир	Не	Да

		Број промотивних активности (у периоду од 2022.-2026.)	-	3
		Број реализованих туристичких манифестација у просјеку годишње (у периоду од 2022.-2026.)	-	10
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		170.000,00	**40.000,00**	**210.000,00**
1.3. Приоритет	Унаприједити производњу уз постизање већег степена интензивности и продуктивности у пољопривредној производњи	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Број регистрованих пољопривредних газдинстава	263	290
		Број регистрованих предузећа у пољопривреди (привредна друштва и предузетници)	9+22	14+26
		Површина пољопривредног земљишта које се обрађује (уписаног у Регистар)	1.558 ha	>2.000 ha
		Остварени приходи у Подручју А - пољопривреда, шумарство и риболов (КМ)	3.490.274,00	4.540.000,00
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		860.000,00	**4.580.000,00**	**5.440.000,00**
1.3.1. Мјера	Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Годишња производња млијека /број фарми, годишње (петогоишњи просјек)	3.745.380 литара/56 фарми (2017-2021)	4.500.000 литара/67 фарми (2022-2026)
		Површина на којој је заступљена ратарска производња (ha)	9.300	12.000
		Површина на којој је заступљена повртларска производња (ha)	1.500	2.000
		Површина на којој је заступљена воћарска производња (ha)	38	45
		Број кошница на подручју општине/годишња количина произведеног меда	3.836/40	4.600/50
		Површина под пластеницима (ha)	1,2	1,5
		Годишња производња краставаца корнишона (t)	500	600
		Број органских произвођача	1	2
		Број изграђених система за наводњавање	0	2
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		60.000,00	**4.540.000,00**	**4.600.000,00**
1.3.2. Мјера	Повећање конкурентности и развој ланаца вриједности у	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)

	пољопривредно-прехрамбеном сектору	Износ реализованих општинских подстицаја за биљну про., годишње, (КМ)	77.694,00	150.000,00
		Износ реализованих општинских подстицаја за сточарску про. –годишње (КМ)	80.710,00	150.000,00
		Број спроведених едукација за пољ.произвођаче на годишњем нивоу	5	10
		Број подржаних пољ.сајмова/изложби (на подручју општине)	1	2
		Број брендираних и производа са геогр. поријеклом до 2026	0	1
		Број активних пољопривредних задруга	4	11
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		800.000,00	**40.000,00**	**840.000,00**
2. Стратешки циљ	**ПОБОЉШАН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СВИХ ГРАЂАНА И СТВАРАЊЕ ДРУШТВА ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ**	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности индикатора (2026)
		Удио радно способног становништва (15-64) у укупном броју становника, %	67	>70
		Индекс старења (%)	191,31 (2020.г.)	180
		Степен развијености општине на нивоу РС	Неразвијена	Средње развијена
		Миграциони салдо-петогодишњи просјек	-88	> -40
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		7.759.800,00	**7.378.200,00**	**15.138.000,00**
2.1. Приоритет	Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Локална путна мрежа – однос асфалтираних и макадамских/земљаних локалних путева	123,17 km: 136,25 km	140 km: 119 km
		Број корисника услуга Е-управе Општине Нови Град	42	>100
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		2.087.000,00	**4.683.000,00**	**6.770.000,00**
2.1.1. Мјера	Изградња и реконструкција саобраћајне инфраструктуре	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Укупно реализована средства у изградњу и реконструкцију путева,улица и мостова годишње (КМ/4-годишњи просјек)	1.387.268,00	1.500.000,00
		Укупна дужина свих путева на подручју Општине (km)	536,62	570

		Реконструисан мост преко ријеке Уне	Не	Да
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		2.000.000,00	**4.600.000,00**	**6.600.000,00**
2.1.2. Мјера	Јачање капацитета локалне управе и мјесних заједница	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Број пројеката /иницијатива имплементираних од стране савјета МЗ	0	5
		Проценат пренесених (неријешених) предмета локалне администрације – 4год. просјек (%)	7	1
		Број нових услуга електронске управе	0	3
		Број уведених софтверских рјешења у рад општинске управе	3 (Е-управа, евиденција потраживања, обрачун плата)	6
		Износ утрошених средстава у набавку рачунарске опреме за потребе општинске управе и мјесних заједница, годишње (4-годишњи просјек), (КМ)	5.202,49	20.000,00
		Редизајн званичних општинских web страница и увођење нових функционалности– корисници у средишту, нагласак на услугама	Не	Да
		Утврђена нова визија МЗ-а и прилагођен регулаторни оквир у сврху оснаживања МЗ-а и реализације нове визије (Пројекат „Јачање улоге мјесних заједница у БиХ“)	Не	Да
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		87.000,00	**83.000,00**	**170.000,00**
2.2. Приоритет	Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Проценат укључене дјеце у предшколско васпитање и образовање и у програм пред полазак у школу која не похађају предшколске установе	29%[41]	40%
		Укупан број ученика основних и средњих школа	2.065 (1.464+601)	>2.270 (1.610+660)
		Број обољелих од најчешћих хроничних незаразних болести[42] (4-годишњи просјек)	9.987	≤8.980
		Број становника на 1 љекара	1.216 (19 љекара, 23.118 становника)	≤1.000
		Број корисника редовних новчаних помоћи у Центру за социјални рад	1.085	1.300
		Број новоуведених проширених права у	0	4

[41] Дјеца у предшколским установама 2021.г.: 220 (вртић+програм пред полазак у школу), Укупан број предшколске дјеце (0-6 година)- од 2017-2021.г.: 765
[42] Тумори, злоћудни и доброћудни, дијабетес, болести система крвотока система за варење и система за дисање

		области социјалне заштите		
		Број стамбених јединица које су укључене у модел социјалног становања	0	50
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		3.120.000,00	**2.290.000,00**	**5.410.000,00**
2.2.1. Мјера	Изградња и реконструкција образовне инфраструктуре	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Број дјеце која нису примљена у дјечији вртић због попуњености капацитета	34	0
		Број обновљених /адаптираних школских и предшколских објеката	0	10
		Број опремљених радионица/кабинета за практичну наставу	0	10
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		270.000,00	**690.000,00**	**960.000,00**
2.2.2. Мјера	Усклађивање образовних програма са захтјевима тржишта рада (успостава и развој институционалне сарадње између привредника, образовних институција и општине)	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Број ученика и студената који се стипендирају из буџета Општине годишње-(4-годишњи просјек)	120 (56+64)	150 (71+79)
		Број уведених нових занимања са пратећим програмима према потребама МСП у посљедњих 5 година	9	13
		Број послодаваца код којих се изводи практична настава	0	5
		Проценат ученика који реализују практичну наставу код послодаваца (%)	0	20
		Број образовних програма за одрасле	5	10
		Израђен локални план запошљавања	Не	Да
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		400.000,00	**50.000,00**	**450.000,00**
2.2.3. Мјера	Развој примарне здравствене заштите	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Број пружених услуга (прегледа) у ЈЗУ Дом здравља (4-годишњи просјек)	141.661	148.744
		Број одржаних едукативних радионица за становништво о значају превенције здравља	4	14
		Број набављених медицинских апарата	2	7
		Број здравствених радника са високом стручном спремом у ДЗ Нови Град (општа медицина, специјалисти, стоматолози, стручни сарадници медицинске струке)	18	22
		Објекат ЈЗУ Дом здравља	Не	Да

		адаптиран у складу са стандардом ЕЕ		
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		1.180.000,00	**1.020.000,00**	**2.200.000,00**
2.2.4. Мјера	Подршка рањивим категоријама становништва	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Израђена стратегија социјалног становања општине Нови Град	Не	Да
		Израђен Акциони план јачања система социјалне заштите и инклузије на подручју општине Нови Град	Не	Да
		Израђен Gender акциони план за равноправност полова на подручју општине Нови Град 2023-2026	Не	Да
		Број изграђених зграда социјалног становања	0	1
		Износ средстава дозначених из Буџета општине удружењима од инетерса годишње -4-годишњи просјек (КМ)	242.620,50	300.000,00
		Број волонтера ангажованих на пружању помоћи друштвено рањивим групама	0	30
		Број обављених волонтерских услуга/активности у сфери социјалне заштите	0	5
		Формално-правна регистрација Дневног центра за дјецу у ризику	Не	Да
		Број запослених стручних радика у Дневном центру за дјецу у ризику	0	3
		Број проширених права у социјалној заштити на подручју општине	2	6
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		1.270.000,00	**530.000,00**	**1.800.000,00**
2.3. Приоритет	Развој културе и спорта, те стварање стимулативног амбијента за развој цивилног сектора	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Број културно-спортских догађања на подр. општине (годишње)	22	>27
		Број чланова спортских и културних организација	985 (685+300)	>1083 (753+330)
		Број чланова библиотеке годишње	580	>638
		Број активних ОЦД-а на подручју општине	16	26
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		1.620.800,00	**405.200,00**	**2.026.000,00**
2.3.1. Мјера	Развој културе и спорта на подручју општине	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Број обновљених спортских терена и спортских објеката	0	5
		Објекат биоскопа реконструисан	Не	Да
		Површина функционалног простора Библиотеке ($м^2$)	142	300 (магацински простор

				и депо за одлагање књига)
		Број библиотечких јединица у Библиотеци	2.683	3.000
		Расходи за културно спортске и друге манифестације из буџета општине годишње 4-годишњи просјек (КМ)	55.511,00	70.000,00
		Стипендије за талентоване младе спортисте из буџета општине годишње-4-годишњи просјек (КМ)	4.000,00	10.000,00
		Грантови спортским организацијама и клубовима из буџета општине годишње -4-годишњи просјек (КМ)	239.719,00	270.000,00
		Број спортских клубова финанасираних из буџета општине	14	17
		Период важења Програма развоја спорта	2019-2023	2024-2028
		Прибављена грађевинска и употребна дозвола за објекат Спортске дворане,	Не	Да
		Реконструисан кров на објекту спортске дворане	Не	Да
		Санирaн паркет у објекту спортске дворане	Не	Да
		Израђена пројектна документација за реконструкцију гријања у објекту спортске дворане	Не	Да
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		1.400.000,00	**300.000,00**	**1.700.000,00**
2.3.2. Мјера	Подршка програмима за унапријеђење положаја дјеце и младих	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Износ реализованих средстава из Буџета општине годишње за финансирање пројеката омладинских организација- 4-годишњи просјек (КМ)	6.325,00	15.000,00
		Период важења Омладинске политике	2019-2023	2024-2028
		Грант за реализацију локалне волонтерске политике из буџета општине годишње 4-годишњи просјек (КМ)	2.162,50	5.000,00
		Број реализованих пројеката Омладинске банке годишње -4-годишњи просјек	26	30
		Број реализованих пројеката невладиних и омладинских организација годишње	3	6
		Број покренутих микробизниса младих	0	2
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		160.800,00	**103.200,00**	**264.000,00**
2.3.3. Мјера	Подршка за рад и дјеловање локалних организација цивилног друштва	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Износ реализованих	7.750,00	15.000,00

		средстава из Буџета општине за финансирање пројеката невладиних организација годишње - 4-годишњи просјек (КМ)		
		Број имплементираних пројеката формалних и неформалних група грађана и ОЦД-а	36	>50
		Дигитална демократија- постављена паметна клупа с циљем формирања јединствене online мреже између невладиних организација и других циљаних група (Пројекат „ЛИНК за сарадњу“)	Не	Да
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		60.000,00	**2.000,00**	**62.000,00**
2.4. Приоритет	Ублажити негативне демографске трендове и изградити подстицајно окружење за породицу и младе	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Број новорођене дјеце годишње (4-годишњи просјек)	144	>158
		Средства из Буџета општине усмјерена на мјере пронаталитетне политике - 4-годишњи просјек (КМ)	101.408,5[43]	208.000,00
		Проценат суфинансирања трошкова боравка дјеце у вртићу од стране родитеља (по дјетету)[44]	37,8% (2022.г.)	30%
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		932.000,00	**00,00**	**932.000,00**
2.4.1. Мјера	Провођење мјера популационе политике	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Формиран Фонд за подршку рјешавању стамбеног питања младих породица и (износ, КМ)	0	100.00,00
		Израђен Програм подршке рјешавању стамбеног питања младих породица	Не	Да
		Број корисника Фонда	0	20
		Формиран Одбор за популациону политику као стручно савјетодавно тијело Скупштине општине Нови Град	Не	Да
		Реализоване једнократне новчане помоћи за полазак дјеце у школу из буџета општине годишње -4-годишњи просјек (КМ)	1.485,25	4.000,00
		Суфинансирање набавке уџбеника- из буџета општине годишње -4-годишњи просјек (КМ)	3.052,75	8.000,00
		Грант удружењима вишечланих породица из	7.667,00	15.000,00

[43] Једнократне новчане помоћи за полазак дјеце у школу, Суфинансирање набавке уџбеника, Грант удружењу четверо и више дјеце „Сара“, Вантјелесна оплодња, Текући грантови појединцима -за рођење дјетета, Суфинансирање превоза ученика на општинским линијама

[44] Економска цијена услуге Дјечијег вртића 2022.г., мјесечно : 317,77 КМ, новчано учешће родитеља 120,00 КМ (37,8%)

		буџета општине годишње -4-годишњи просјек (КМ)		
		Додијељена средства за процедуру асистиране репродукције из буџета општине годишње -4-годишњи просјек (КМ)	9.444,25	25.000,00
		Текући грантови појединцима -за рођење дјетета из буџета општине годишње -4-годишњи просјек (КМ)	6.300,00	16.000,00
		Суфинансирање превоза ученика на општинским линијама из буџета општине-4-годишњи просјек (КМ)	73.459,25	140.000,00
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		932.000,00	**00,00**	**932.000,00**
3. Стратешки циљ	**ОЧУВАНА ЖИВОТНА СРЕДИНА УЗ РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И УНАПРИЈЕЂЕНУ ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ**	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности индикатора (2026)
		Процијењена материјална штета настала због посљедица климатских промјена и других несрећа (петогодишњи просјек) (КМ)	470.000,00 (2017-2021)	< 250.000,00 (2022-2026)
		Спријечена изградња Центра за збрињавање радиоактивног отпада на Трхговској гори	Не	Да
		Годишња емисија CO_2 (укупни контролни инвентар на основу SECAP анализе – полазни подаци за 2020. годину)	23.965,73 t CO_2	< 21.569,13 t CO_2
		% домаћинстава у општини који имају квалитетно регулисано водоснабдијевање питком водом	48,78	>55
		Удио домаћинстава обухваћено организованим одвозом отпада, %	53,7	>70
		% домаћинстава у општини која су прикључена на канализациону мрежу	28,4	>50
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		3.935.000,00	**8.505.000,00**	**12.440.000,00**
3.1. Приоритет	Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Реализована буџетска средства за набавку постројења и опреме за ТВСЈ и ЦЗ годишње (5-годишњи просјек) (КМ)	33.982,00 (2017-2021)	>100.000,00 (2022-2026)
		Број пријављених инцидената уједа паса-годишње (4-годишњи просјек)	17	0
		Број израђених планских докумената за смањење ризика	0	3

		Број интервенција ТВСЈ, годишње (5-годишњи просјек)	100	<50
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		700.000,00	**1.220.000,00**	**1.920.000,00**
3.1.1. Мјера	Редовно одржавање постојећих и изградња нових инфраструктурних објеката за заштиту од елементарних непогода и других несрећа	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Број изграђених/ реконструисаних препумпних станица	0	>4 (Урије, Прекосање, Ограде, Радишићи)
		Број регулисаних корита површинских водотокова	3 (Уна, Сана, Јапра)	>4 (Уна, Сана, Јапра, поток Рога)
		Број громобрана са уграђеним радиоактивним изотопом на подручју општине	4	0
		Број санираних клизишта на подручју општине	0	2
		Израђена студија за пречишћивач отпадних вода у ИЗ „Пољавнице“	Не	Да
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		390.000,00	**930.000,00**	**1.320.000,00**
3.1.2. Мјера	Јачање локалних капацитета заштите и спасавања	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Број набављених специјализованих возила заштите и спасавања	0	1
		Број новонабављених комплета личне опреме у складу са ватрогасним стандардима	0	>10
		Број новонабављених комплета личне опреме за потребе ЦЗ	0	>100
		Број обучених припадника ЦЗ и ТВСЈ		>100
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		60.000,00	**120.000,00**	**180.000,00**
3.1.3. Мјера	Успостављање ефикасног и хуманог система за управљање популацијом паса луталица који ће осигурати сигурност и задовољствограђана	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Израђен План збрињавања паса луталица на подручју општине Нови Град	Не	Да
		Проценат збринутих у односу на укупан број невласничких паса на подручју општине (процјена)	50%	>80%
		Број збринутих паса луталица смјештањем у склоништа и удомљавањем (годишње)	57	>100
		Реализована буџетска средства за збрињавање животиња годишње (петогодишњи просјек, КМ)	3.168,00	>6.000,00
		Број кампања о значају стерилизације паса	0	2
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		80.000,00	**00.00**	**80.000,00**

3.1.4. Мјера	Унапређење експертске и правне борбе против изградње Центра за збрињавање РАО на Трговској гори	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Склопљен међуопштински споразум на нивоу слива ријеке Уне, по питању заштите животне средине борбе против изградње центра за збрињавање РАО на Трговској гори	Не	Да
		Израђена студија у вези психосоцијалних и економских аспеката изградње за збрињавање РАО на Трговској гори	Не	Да
		Израђена студија у вези безбједоносних аспеката изградње за збрињавање РАО на Трговској гори	Не	Да
		Број објава у медијима у вези борбе против изградње Центра за збрињавање РАО на Трговској гори (видео материјал, интервјуи, репортаже, чланции сл.)	**0**	**50**
		Број заједничких иницијатива општина у сливу ријеке Уне према вишим нивоима власти и медијима	**0**	**30**
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		170.000,00	**170.000,00**	**340.000,00**
3.2. Приоритет	Ефикасно управљање отпадом и енергијом	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Израђен план управљања отпадаом на подручју општине	Не	Да
		Удио домаћинстава обухваћено организованим одвозом отпада, %	53,7	>70
		Количина комуналног отпада који се организовано прикупља и збрињава (годишње, t)	4.904	5.885
		Годишња издвајања из буџета за јавну расвјету (петогодишњи просјек, КМ)	187.422,00	59.000,00 (Процјена на основу Студије изводљивости за инсталацију нових ЕЕ система јавне расвјете, сценарио 1)
		Потрошња електричне енергије у систему јавне расвјете, по извору свјетла на годишњој основи (kWh/)	564,30	109,26 (Процјена на основу Студије изводљивости за инсталацију нових ЕЕ система јавне расвјете, сценарио 1)
		Број спроведених информативних и промотивних кампања о енергетској ефикасности и обновљивим изворима енергије на подручју општине	0	1
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		485.000,00	**1.630.000,00**	**2.115.000,00**
3.2.1. Мјера	Унапређење капацитета за збрињавање чврстог отпада и	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)

	рециклажу	% домаћинстава у руралним насељима обухваћен системом Организованог прикупљања отпада	16	>40
		Број и просјечна старост возила за прикупљање и одвоз комуналног отпада	5/15,5 година	6/10 година
		Дефинисана локација за формирање трансфер станице, за одвожење отпада на планирану Регионалну депонију у Приједору	Не	Да
		Број дивљих депонија	40	0
		Удио отпада који се рециклира, %	0	20
		Количина селективно прикупљеног и продатог отпада, t/годишње	100	1000
		Број изграђених зелених острва за селективно прикупљање отпада	9	20
		Израђен План управљања отпадом општине	Не	Да
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		145.000,00	**520.000,00**	**665.000,00**
3.2.2. Мјера	Подршка кориштењу обновљивих извора енергије и енергетске ефикасности	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Број ЛЕД лампи у односу на укупан број лампи у систему јавне расвјете,	287/2144	870/2144
		Број обновљених јавних објеката у складу са стандардима енергетске ефикасности	0	3
		Број израђених пројеката за реконструкцију и енергетску обнову јавних објеката	0	3
		Број привредних субјеката и домаћинстава на подручју општине који користе енергију из обновљивих извора,	0	15
		Израђена студија предизводљивости за развој система даљинског гријања у Новом Граду	Не	Да
		Број постављених соларних клупа и стабала	0	5 (3+2)
		У Правилник о јавним набавкама општине уврштен критеријум „зелене јавне набавке“ као инструмент заштите животне средине	Не	Да
		Израђена пројектна документација за реконструкцију и енергетску обнову зграде Општине	Не	Да
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		340.000,00	**1.110.000,00**	**1.450.000,00**

3.3. Приоритет	Побољшати јавни систем водоснабдијевања,систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода и квалитета вода	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		% губици воде	35	30
		Укупан број прикључака на јавну водоводну мрежу	6.148	7.000
		% домаћинстава у општини која су прикључена на канализациону мрежу	28,4 (2.500 домаћинстава)	34 (3.000 домаћинстава)
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		2.520.000,00	**4.945.000,00**	**7.465.000,00**
3.3.1. Мјера	Развојсистема водоснабдијевања	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Број израђених нових пројеката водоснабдијевања	0	10
		Број реализованих пројеката водоснабдијевања	0	10
		% домаћинстава у општини који имају квалитетно регулисано водоснабдијевање питком водом	48,78	60
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		1.500.000,00	**900.000,00**	**2.400.000,00**
3.3.2. Мјера	Развој система збрињавања и пречишћавања отпадних вода	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		km новоизграђене канализационе мреже	0	15
		km реконструсиане канализационе мреже	0	20
		Број домаћинстава прикључених на канализациону мрежу	2.500	3.000
		Израђен пројекат анализе исплативости и могућности раздвајања површинских и отпадних вода са аспекта изградње пречишћивача	Не	Да
		Број израђених нових пројеката за изградњу/реконструкцију канализационе мреже	0	10
		Израђена анализа постојећег стања септичких и осочних јама	Не	Да
		Израђена анализа система одводње отпадних вода на подручју општине и план мјера за приоритетне локације	Не	Да
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		1.020.000,00	**4.045.000,00**	**5.065.000,00**
3.4. Приоритет	Ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином	Индикатор-иприоритета	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Проценат случајева нелегалне градње	45	0
		Проценат објеката који се користе без употребне дозволе	48	0
		Израђена стратегија управљања јавном	Не	Да

		имовином		
		Број општинских ажурних просторно- планских докумената	1	>3
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		230.000,00	**710.000,00**	**940.000,00**
3.4.1. Мјера	Ажурирање и израда просторно-планске документације и спречавање нелегалне градње	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Ажурирани и усвојени регулациони планови за подручје ИЗ Пољавнице, подручја "Бања Љешљани"	Не	Да
		Израђен и усвојен просторни план посебне намјене –Парк природе „Уна“	Не	Да
		Број спроведених кампања против нелегалне градње	0	1
		Број издатих рјешења урбанистичко-грађевинске инспекције за уклањање објеката (кумулативно, за 5 година)	37	100
		Број издатих рјешења урбанистичко-грађевинске инспекције за отклањање недостатака/легализацију (кумулативно, за 5 година)	68	200
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		170.000	**0**	**170.000,00**
3.4.2. Мјера	Успостава система за стратешко управљање јавном имовином	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Израђен План управљања имовином Општине Нови Град,	Не	Да
		Број донесених/ ажурираних аката у вези успоставе система за стратешко управљање јавном имовином	0	10
		Израђена стратегија развоја ГИС-а општине	Не	Да
		Успостављене евиденције, базе података и регистри имовине са релевантним, потпуним и поузданим подацима и информацијама-Регистар имовине	Не	Да
		Успостављен систем контроле, анализирања и извјештавања о управљању имовином	Не	Да
		Приходи Буџета општине од закупа и ренте (4-годишњи просјек) –КМ	138.010,00	170.000,00
		Примици Буџета општине за нефинансијску имовину(4-годишњи просјек) –КМ	87.885,00	105.000,00

		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		60.000,00	**140.000,00**	**200.000,00**
3.4.3. Мјера	Промоција и заштита природних добара и одрживо коришћење ресурса	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2021)	Циљне вриједности (2026)
		Израђен ЛЕАП општине	Не	Да
		Израђена студија инвентаризације (пописа) биолошке разновсности (фауне, флоре и станишта) у сливу Уне	Не	Да
		Број публикација, брошура и инфо табли о природним добрима	0	10
		Број истраживања који штите, промовишу и чине доступном природна добра	0	2
		Број реализованих пројеката изградње/обнове зелене инфраструктуре	0	5
		Број нових парковских стабала и алејног дрвећа, ком	0	300
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		170.000,00	**400.000,00**	**570.000,00**

8.1. Детаљан преглед мјера

Стратешки циљ 1: КОНКУРЕНТНА ЛОКАЛНА ЕКОНОМИЈА КРОЗ ИНТЕНЗИВИРАЊЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ

Веза са стратешким циљем	**1. КОНКУРЕНТНА ЛОКАЛНА ЕКОНОМИЈА КРОЗ ИНТЕНЗИВИРАЊЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ**
Приоритет	**1.1. Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености**
Назив мјере	**1.1.1. Унапређење предузетничке инфраструктуре**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Предузетничка инфраструктура представља битан предуслов за развој привреде од које зависи и развој осталих сектора на подручју општине. Ова мјера подразумијева даљи развој предузетничке инфраструктуре, првенствено индустријске зоне Пољавнице, у виду унапређења и ширења постојећих капацитета, али и разматрање могућности изградње и стављања у функцију нових капацитета, на новим локацијама. Регулационим планом утврђено је подручје за индустријске и пословне намјене укупне површине 17ha, који је потребно ревидирати, с обзиром да је истекао 2021.године. За ово подручје урађена је и Студија изводљивости која предвиђа изградњу модерне индустријске зоне на земљишту укупне површине 75ha. Ажурирање и израда просторно-планске документације за индустријску зону Пољавнице предвиђено је Мјером: 3.4.1. „Ажурирање и израда просторно-планске документације и спречавање нелегалне градње“. Главни недостаци индустријске зоне су дјелимично изграђена инфраструктура и неријешени имовинско-правни односи у једном дијелу зоне. Што се тиче инфраструктуре, у дугорочном периоду, потребна су нова инфраструктурна улагања у изградњу канализационе мреже, асфалтирање путева унутар зоне, модернизацију електроенергетске и телекомуникационе мреже, итд. Основни задатак ове мјере је фазна изградња зоне Пољавнице, обухвата у првој фази сса 2,0 ha. Планирани

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">инфраструктурни радови у првој фази, односе се на изградњу главне и споредне саобраћајнице и паркиралишта за пословна и путничка возила, изградњу комуналне инфраструктуре и јавне расвјете.
Главна подручја дјеловања ове мјере односе се на :
- Регулисање имовинско-правних односа и откуп земљишта,
- Израда инвестиционе студије,
- Доношење Одлуке о условима и критеријумима пословног настањивања и коришћења ИЗ Пољавнице зону и кориштење са континуираном промоцијом и попуњавањем зоне,
- Разматрање нових локација за успоставу нових индустријских и пословних зона, инкубатора, coworking простора и сл.
- Израду пројектно техничке и планске документације за неизграђени дио индустријске зоне,
- Извођење инфраструктурних радова -1. Фаза (обухват од 2 ha-главне и споредне саобраћајнице и паркиралиште за пословна и путничка возила, комунална инфраструктура и јавна расвјета)- према предрачуну идејног рјешења: 1.652.000,00 КМ)</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="2">1. Уређење и развој ИЗ Пољавнице</td><td>Очекивани крајњи резултат пројекта
- До краја 2026. године изграђена инфраструктура у ИЗ Пољавнице- 1. Фаза</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td colspan="2">Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Проценат инфраструктурне опремљености Индустријске зоне „Пољавнице“</td><td>50%</td><td>70%</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Површина индустријске зоне „Пољавнице“ обухваћене регулационим планом (ha)</td><td>17</td><td>75</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број активних предузећа у ИЗ „Пољавнице“</td><td>20</td><td>>35</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број запослених у предузећима лоцираним у индустријској зони „Пољавнице“</td><td>400</td><td>>700</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Провођењем ове мјере и дефинисаних активности у периоду трајања имплементације требало би довести до повећања заинтересованости и намјере домаћих и страних инвеститора за улагања и пословање на територији општине, што ће допринијети реализацији основне сврхе пословних зона: инвестиције, запошљавање, развој и побољшан квалитет живота заједнице.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 2.384.646,00 КМ (пројектно-техничка документација, инфраструктурни радови, промоција)
Извор: Буџет општине: 384.646,00 (16%)
Влада РС, фондови,инвеститори: 2.000.000,00 (84%)</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2023 – 2026. година</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">- Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове (израда пројектно-техничке и просторно-планске документације, инфраструктурни радови, Одлука о условима и критеријумима пословног настањивања и коришћења ИЗ Пољавнице)
- Одјељење за привреду и пољопривреду (Одлука о условима и критеријумима пословног настањивања и коришћења ИЗ Пољавнице и кориштење са континуираном промоцијом и попуњавањем зоне, разматрање нових локација за успоставу нових индустријских и пословних зона, инкубатора, coworking простора и сл.)
- Одсјек за управљање развојем (Одлука о условима и критеријумима пословног настањивања и коришћења ИЗ Пољавнице),
- Начелник општине и СО-е Нови Град (Одлука о условима и критеријумима пословног настањивања и коришћења ИЗ Пољавнице)</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Постојећи инвеститори који послују на подручју општине, домаћи и страни инвеститори земаља из окружења</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">1. КОНКУРЕНТНА ЛОКАЛНА ЕКОНОМИЈА КРОЗ ИНТЕНЗИВИРАЊЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">1.1. Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">1.1.2. Подршка оснивању и развоју привредних друштава и предузетничких радњи</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Фокус ове мјере је на унапређењу стања у области развоја привредних друштава и предузетничких радњи на подручју општине Нови Град, кроз финансијске и нефинансијске видове подршке.
Главна подручја дјеловања односе се на :
- Промоцију и подршку привредним друштвима и предузетничким радњама кроз финансијске подстицаје (путем јавних позива),
- Подршка реализацији предузетничких обука у вези припреме документације за коришћење доступних екстерних финансијских извора финансирања,
- Континуирано праћење и анализа стања и потреба локалне привреде- спровођење годишње анкете,
- Повезивање привредних субјеката и локалне самоуправе кроз рад Привредног савјета.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="2" rowspan="2"></td><td>Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td rowspan="6">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Реализовани општински подстицаји за развој сектора МСП и самозапошљавање годишње, (4-годишњи просјек) (КМ)</td><td>60.000,00 (2019-2022)</td><td>160.000,00 (2023-2026)</td></tr>
<tr><td>- Број предузећа која користе систем подстицаја из Буџета општине
- (4-годишњи просјек)</td><td>10</td><td>25</td></tr>
<tr><td>- Број подржаних жена предузетница/власница/ директорица (4-годишњи просјек)</td><td>4</td><td>10</td></tr>
<tr><td>- Број отворених предузетничких радњи током године</td><td>62</td><td>75</td></tr>
<tr><td>- Број незапослених лица која су покренула бизнис (4-годишњи просјек)</td><td>4</td><td>10</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Доприносе ове мјере и развојни ефекти се огледају у томе што би имплементацијом ове мјере стимулисало отварање нових радних мјеста кроз регистрацију самосталних предузетника и привредних друштава на подручју општине, што ће свакако допринијети унапређењу капацитета и конкурентности малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 640.000,00 КМ
Извор: Буџет општине- подстицаји за МСП и предузетнике 93,75%, укупно 600.000,00 КМ (2023.г.: 100.000,00 КМ, 2024.г.: 150.000,00 КМ, 2025.г.: 150.000,00 КМ, 2026.г.: 200.000,00 КМ)
Екстерни извори: 6,25%, 40.000,00 КМ (предузетничке обуке)</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2023 – 2026. година</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Одјељење за привреду и пољопривреду и Одсјек за управљање развојем</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Постојећи пословни субјекти, те незапослена лица са жељом да покрену власити бизнис</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">1. КОНКУРЕНТНА ЛОКАЛНА ЕКОНОМИЈА КРОЗ ИНТЕНЗИВИРАЊЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">1.1. Побољшати капацитете и конкурентност малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">1.1.3. Промоција инвестиционих потенцијала општине</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Реализација ове мјере треба допринијети: позиционирању општине Нови Град као пожељне локације за инвестирање, промоцији привредних потенцијала и предности улагања у Нови Град, пружању правовремене и ефикасне услуге инвеститорима у свим фазама пословања: од иницијативе до регистрације, добијања свих потребних дозвола, градње објекта и отпочињања привредне активности.
Мјера се састоји од сљедећих активности:
- Израда Маркетинг (комуникацијског) плана са механизмима за дистрибуцију промотивног материјала и годишњих планова промоције локалне привреде,
- Припрема новог промотивног пакета за привлачење страних инвестиција, по секторима:
- Развој графичких елемената за потребе изградње визуелног идентитета;
- Модернизација дигиталне платформе (веб страница) Invest in Novi Grad (http://investnovigrad.com/) за промоцију инвестиционих потенцијала, као додатни значајан савремени алат за анимирање домаћих и страних инвеститора, укључујући и бх. дијаспору,
- Израда промотивног каталога „brownfiled“ и „greenfiled“ локација за промоцију улагања у циљу представљања привредних потенцијала и погодности које нуди општина Нови Град за пословање,
- Израда промотивних брошура у циљане области привреде (дрвопрерада, текстилна индустрија, пољопривреда, прехрамбена индустрија, туризам и сл.),
- Снимљен вишејезични промотивни видео спот,
- Израда каталога доступуних „brownfiled“ и „greenfiled“ локација које су у приватном власништву а које се могу понудити заинтересованим инвеститорима
- Подршка инвеститорима у свим фазама (прединвестициона и „after-care“ подршка) од стране Општинске управе;
- Успостављање комуникације са државним и ентитеским институцијама које се баве промоцијом инвестиција у РС и БИХ, амбасадама, међународним организацијама, консултантским кућама и појединцима за проналазак инвестицијских локација, медијима и дијаспором;
- Остваривање стратешких партнерстава са другим градовима и општинама у окружењу како би се отвориле могућности за регионалну сарадњу са потенцијалним инвеститорима;
- Успостављање комуникације и сарадње са дијаспором; организиовање пословних сусрета дијаспоре.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="2"></td><td>Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td rowspan="8">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td colspan="2">Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број привредних субјеката посјећених у оквиру програма постинвестиционе подршке у току године (4-годишњи просјек)</td><td>5</td><td>10</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број финализованих инвестиционих пакета</td><td>0</td><td>5</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број промотивних догађаја на којима су квалитетно представљени потенцијали општине</td><td>2</td><td>5</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број пројеката реализованих у сарадњи са дијаспором годишње</td><td>1</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број организиованих пословних сусрета дијаспоре годишње</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број подржаних представника дијаспоре потенцијалних улагача</td><td>0</td><td>3</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број страних инвеститора на подручју општине</td><td>16</td><td>20</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Провођењем ове мјере и дефинисаних активности у периоду трајања имплементације требало би довести до повећања заинтересованости и намјере домаћих и страних инвеститора за улагања и пословање на територији општине. У зависности од врсте инвестиција очекивани ефекти ће се огледати у унапређењу конкурентности малих и средњих предузећа, уз сталан раст запослености и повећању укупних прихода.</td></tr>
</table>

Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 50.000,00 КМ (промотивни материјал, web страница, догађаји) Извор: Буџет општине
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град
Носиоци мјере	Одјељење за привреду и пољопривреду и Одсјек за управљање развојем
Циљне групе	Постојећи инвеститори који послују на подручју општине , домаћи и страни инвеститори из земаља из окружења

Веза са стратешким циљем	**1. КОНКУРЕНТНА ЛОКАЛНА ЕКОНОМИЈА КРОЗ ИНТЕНЗИВИРАЊЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ**
Приоритет	**1.2. Позиционирати општину Нови Град као дестинацију за одмор и рекреацију на отвореном развојем интегрисане и препознатљиве туристичке понуде**
Назив мјере	**1.2.1. Унапређење туристичке понуде креирањем привлачних туристичких производа заснованих на природи, спортско-рекреативним садржајима, култури и насљеђу**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Без обзира на значајне туристичке потенцијале и број туристичких посјета у Новом Граду, просјечна потрошња је ниска, а туристи се у Новом Граду кратко задржавају. Разлог за овакво стање лежи, прије свега, у недостатку адекватних туристичких садржаја, неизграђеној инфраструктури и супраструктури и непостојању стратешког приступа развоју туризма општине. Неопходно је постојећу туристичку понуду трансформисати у правцу креирања разноликог доживљаја посјетилаца у растућим тржишним нишама и прилагођавања новим трендовима у постпандемијском периоду, гдје су посебно значајни облици туризма који се везују за природу, активан одмор и персонализована путовања, што и представља и највеће туристичке потенцијале Новог Града. Општини недостају смјештајни капацитети и стратешки орјентисана туристичка понуда. Укупан број смјештајних капацитета износи 161 лежај у 21 објекту, од чега се 54 лежаја налазе у 2 мотелска смјештаја, а остатак у приватним кућама за одмор, апартманима и обама за изнајмљивање. С обзиром да Нови Град посједује значајне потенцијале за развој екскурзионог и манифестационог туризма (фестивали, сусрети спортских и културно-умјетничких друштава и слично), неопходно је обезбиједити смјештајне капацитете, који би имали могућност прихвата најмање 55 особа у 1 објекту. Акценат у сектору туризма је потребно ставити и на манифестацију „Интернационална Уна регата лађом низ Уну“, у циљу промовисања унске лађе као бренда овог подручја. Због богатства рибљег свијета у ријекама, једну од основа развоја туризма треба да представља и риболовни туризам. У циљу развоја риболовног и авантуристичког туризма, неопходно је обезбиједити адекватне услове за љубитеље ових видова туризма, првенствено у виду изградње рафтинг/ауто кампа са неопходном пратећом инфраструктуром. Богатство етно-социјалних потенцијала и културно–историјских потенцијала, брендирање „Крајишког сира“, гастро-етнолошки и рурални туризам такође представљају облике туризма који могу знатно унаприједити туристичку понуду. **Оквирна подручја дјеловања** су: - Подршка регистрацији објеката/лежаја за пружање услуге смјештаја у кућама за одмор, апартманима и собама за изнајмљивање, - Изградња смјештајних капацитета, - Изградња пјешачке и бициклистичке стазе на дијелу магистралног пута М-14 у Новом Граду, - Израда пројектно-техничке документације за развој нових туристичких микролокација на подручју општине годишње, - Реализација инфраструктурних радова изградње или уређења туристичких микролокација на подручју општине у туризму, - Постављање туристичке сигнализације на подручју цијеле општине, - Регистрација центра за интерпретацију и продају локалних пољопривредних производа и традиционалних рукотворина -Кућа Поткозарја и Подгрмеча.

<table>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td>1. Изградња пјешачке и бициклистичке стазе на дијелу магистралног пута М-14 у Новом Граду

2. Изградња ауто/рафтинг кампа</td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта
- До краја 2023. године изграђена и стављена у функцију пјешачка и бициклистичка стаза
- До краја 2026. године завршена 1. фаза изградње ауто/рафтинг кампа</td></tr>
<tr><td rowspan="8">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td colspan="2">Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број регистрованих објеката/лежаја за пружање услуге смјештаја у кућама за одмор, апартманима и собама за изнајмљивање</td><td>19 објеката/ 107 лежаја</td><td>50 објеката/ 280 лежаја</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број објеката/лежаја за пружање услуге смјештаја у хотелима, мотелима и хостелима</td><td>2 објекта/ 54 лежаја</td><td>3 објекта/110 лежаја</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број ауто/рафтинг кампова на подручју општине</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Израђена пројектно-техничка документација за развој нових туристичких микролокација на подручју општине годишње</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број реализованих инфраструктурних пројеката изградње /уређења туристичких микролокација на подручју општине у туризму (годишње)</td><td>0</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Покривеност туристичком сигнализацијом</td><td>60%</td><td>100%</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број центара за интерпретацију и продају локалних пољопривредних производа и традиционалних рукотворина -Кућа Поткозарја и Подгрмеча</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Јачање туристичких капацитета развноврсне туристичке понуде и инфраструктуре довешће до низа позитивних развојних ефеката. На првом мјесту, разноврсном туристичком понудом доћи ће до повећаног броја долазака и ноћења туриста и вишеструког утицаја на локалну привреду. Успостава адекватних туристичких садржаја и развој туристичке понуде основни је предуслов за позиционирање општине Нови Град као дестинације за одмор и рекреацију на отвореном.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 1.458.881,00 КМ
<u>Буџет општине:</u> 264.000,00 КМ (учешће у пројекту изградње пјешачке и бициклистичке стазе, у пројекту изградње кампа, пројектна документација за микролокације, учешће 50% у инфраструктурним радовима на микролокацијама, учешће 50% у постављању турист.сигнализације и учешће 50% у формирању и раду Куће Поткозарја и Подгрмеча)
<u>Инвеститори и екстерни извори</u> : 1.194.881,00 КМ (учешће у пројекту изградње пјешачке и бициклистичке стазе, у пројекту изградње кампа, , учешће 50% у инфраструктурним радовима на микролокацијама, учешће 50% у постављању турист.сигнализације и учешће 50% у формирању и раду Куће Поткозарја и Подгрмеча</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2023 – 2026. година</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Туристичка организација општине Нови Град
Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Туристи, грађани, пољопривредни произвођачи, предузећа из сектора туризма</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">1. КОНКУРЕНТНА ЛОКАЛНА ЕКОНОМИЈА КРОЗ ИНТЕНЗИВИРАЊЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">1.2. Позиционирати општину Нови Град као дестинацију за одмор и рекреацију на отвореном развојем интегрисане и препознатљиве туристичке понуде</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">1.2.2. Унапређење дестинацијског маркетинга и менаџмента</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Без обзира на значајне туристичке потенцијале и број туристичких посјета у Новом Граду, просјечна потрошња је ниска, а туристи се у Новом Граду кратко задржавају. Разлог за овакво стање лежи, између осталог, и у недостатку стратешког приступа развоју туризма општине. Како би дошло до значајног побољшања у том правцу потребно је развоју туризма општине приступити стратешки и унаприједити укупан систем управљања дестинацијом. Осим стратешког плана развоја туризма, неопходно је израдити и урбанистичко- планску докумената за подручја од значаја за развој туризма (Уна и Љешљани), што је предвиђено Мјером 3.4.1.
Како би би дошло до чекиваног повећања броја пословних субјеката и запослених у Подручју I- дјелатност пружања смјештаја, угоститељство, неопходно је пружити подршку (подстицаје) развоју туризма кроз побољшање квалитета услуга у области туризма и угоститељства са смјештајним капацитетима; оснивање и регистрацију нових пословних субјеката пружаоца услуга смјештаја и боравка туриста; нова запошљавања у сектору туризма и др.
Данас су захтјеви и очекивања потрошача у погледу специфичности квалитета производа, његових особина и карактеристика производа који носе ознаку одређеног квалитета све већи, а посебан значај се придаје брендирању пољопривредно-прехрамбених производа. У оквиру ове мјере предвиђена је заштита имена, географског поријекла и брендирање потенцијално конкурентниог производа– Крајишки сир.
Оквирна подручја дјеловања су:
- Израда Стратегије развоја туризма са маркетинг стратегијом и планом интерпретације,
- Реализација обука и сертификација за туристичке водиче, скипере, спасиоце, планинаре, рибочуваре, ловочуваре и сл.,
- Осмишљавање модела подстицаја за пружаоце услуга у туризму и додјела подстицаја,
- Брендирање крајишког сира,
- Промоција општине као туристичке дестинације.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td></td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Израђена Стратегија развоја туризма са маркетинг стратегијом и планом интерпретације</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Број новосертификованх туристичких водича, скипера, спасилаца, планинара, рибочувара, ловочувара и сл.</td><td>0</td><td>25</td></tr>
<tr><td>- Број израђених урбанистичко- планских докумената за подручја од значаја за развој туризма</td><td>0</td><td>2 (Уна, Љешљани)</td></tr>
<tr><td>- Осмишљен модел подстицаја за пружаоце услуга у туризму</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Реализовани подстицаји у туризму (КМ)</td><td>0</td><td>50.000,00</td></tr>
<tr><td>- Заштита производа са географским поријеклом- Крајишки сир</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Број промотивних активности (у периоду од 2022.-2026.)</td><td>-</td><td>3</td></tr>
<tr><td>- Број реализованих туристичких манифестација у просјеку годишње (у периоду од 2022.-2026.)</td><td>-</td><td>10</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Овом мјером ће се унаприједити стратешки приступ равоју туризма и промоцији туристичких потенцијала, што је од суштинске важности за повећање конкурентности туристичке понуде, броја и квалитета туристичких услуга, броја туриста, јачање капацитета, повећање броја запослених у сектору туризма, што значајно доприноси развоју одрживог туризма општине.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима</td><td colspan="3">Износ: 210.000,00 КМ (израда стратегије, обуке, подстицаји, брендирање и заштита</td></tr>
</table>

финансирања	крајишког сира, манифестације, промотивне активности) Извор: Буџет општине 81% , 170.000,00 КМ Екстерни извори: 19%,40.000,00 КМ
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град
Носиоци мјере	Туристичка организација општине Нови Град
Циљне групе	Туристи, грађани, пољопривредни произвођачи, предузећа из сектора туризма

Веза са стратешким циљем	**1. КОНКУРЕНТНА ЛОКАЛНА ЕКОНОМИЈА КРОЗ ИНТЕНЗИВИРАЊЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ**		
Приоритет	**1.3. Унаприједити производњу уз постизање већег степена интензивности и продуктивности у пољопривредној производњи**		
Назив мјере	**1.3.1. Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Пољопривреда је од виталног значаја за општину Нови Град, омогућава запошљавање и пружа основне услове за живот значајном броју индивидуалних пољопривредника и чланова пољопривредних домаћинстава/газдинстава. Највеће потенцијале за даљњи развој има производња краставаца корнишона, граха, цвекле, лука, кромпира, млијека и пчеларство. Потребно је размотрити и интензивирање узгоја ражи, хељде, спелте, јагоде и шљиве јер за ове културе постоји потражња на тржишту. У свјетлу климатских промјена јасно је да стабилна и интензивна биљна производња није могућа усљед високих температура и дугих периода без падавина, што се манифестује све чешћим појавама дуготрајних суша и драстичног умањења приноса у свим врстама биљне производње. Циљ ове мјере је путем републичких подстицаја повећати обим и продуктивност пољопривредне производње, те смањење штета од поплава и суше кроз успостављање система наводњавања. Кључним пројектом изградње система за наводњавање повећаће се приноси биљних култура, промијениће се начин обраде земљишта, а створиће се и добар основ за проширење мреже, што ће свакако имати значајан допринос у унапређењу конкурентности пољопривреде на подручју општине Нови Град. **Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере:** Републички подстицаји: - Повећање обима производње млијека, - Повећање површине на којој је заступљена ратарска производња, - Повећање површине на којој је заступљена повртларска производња, - Повећање површине на којој је заступљена воћарска производња, - Повећање броја кошница на подручју општине и повећање годишње количине произведеног меда, - Повећање површине под пластеницима, - Повећање годишње производње краставаца корнишона, - Повећање броја органских произвођача, - Изградња система за наводњавање- израда идејног рјешења за пројектно подручје површине 200 ha и Главног пројекта (Пилот подручја) на око 60 ha на подручју насеља Равнице и Рудице, урбанистичко-техничких услова са стручним мишљењем, еколошких и социјалних докумената. Инфраструктурни радови обухватају изградњу објеката водозахвата са пумпном станицом и изградњу транспортних и дистрибутивних цјевовода са припадајућом машинском и електро опремом.		
Кључни стратешки пројекти	1. Изградња система наводњавања	**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
		До 2026. године изграђен систем наводњавања на подручју Рудица и Равница (60 ha)	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**

	- Годишња производња млијека /број фарми, годишње (петогоишњи просјек)	3.745.380 литара/56 фарми (2017-2021)	4.500.000 литара/67 фарми (2022-2026)
	- Површина на којој је заступљена ратарска производња (ha)	9.500	12.000
	- Површина на којој је заступљена повртларска производња (ha)	1.500	2.000
	- Површина на којој је заступљена воћарска производња (ha)	38	45
	- Број кошница на подручју општине/годишња количина произведеног меда	3.836/40	4.600/50
	- Површина под пластеницима (ha)	1,2	1,5
	- Годишња производња краставаца корнишона (t)	425	600
	- Број органских произвођача	1	2
	- Број изграђених система за наводњавање	0	2
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Основни ефекат кључног пројекта је повећање приноса биљних култура, стабилизација производње у сушним раздобљима, промјена структуре сјетве и орјентација тржишној економији и високопрофитабилним културама. Имплементацијом ове мјере значајно ће се унаприједити обим и продуктивност пољопривредне производње, што за собом повлачи неопходност радне снаге, односно запошљавање радника и веће приходе од пласмана производа.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	**Износ:** 4.600.000,00 КМ **Извор:** Буџет општине 1,3%, 60.000,00 КМ (учешће у пројекту наводњавања) Влада РС 98,7%, 4.540.000,00 КМ (републички подстицаји, учешће у пројекту наводњавања)		
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде РС		
Носиоци мјере	Одјељење за привреду и пољопривреду		
Циљне групе	Пољопривредни произвођачи		

Веза са стратешким циљем	**1. КОНКУРЕНТНА ЛОКАЛНА ЕКОНОМИЈА КРОЗ ИНТЕНЗИВИРАЊЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОСЛЕНОСТИ**
Приоритет	**1.3. Унаприједити производњу уз постизање већег степена интензивности и продуктивности у пољопривредној производњи**
Назив мјере	**1.3.2. Повећање конкурентности и развој ланаца вриједности у пољопривредно-прехрамбеном сектору**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Циљ ове мјере је осигурати предуслове пољопривредним газдинствима за производњу, организовани откуп и продају на тржишту као и остварење профитабилности, унапређење и побољшање услова за пољопривредну производњу. Поред свих мјера које се пружају пољопривредним произвођачима са нивоа ентитета, општина Нови Град планира провести мјере за побољшање положаја пољопривредних произвођача јачањем ланаца вриједности и конкурентности у пољопривреди кроз производно, развојно, маркетиншко и инвестиционо удруживање пољопривредних произвођача. Поред подршке ресорног министарства, и Општина Нови Град издваја средства за подстицање пољопривредне производње на основу „Правилника о подстицајима у пољопривредној производњи на подручју општине Нови Град“. Поред финансијске подршке, континуирано се проводе обуке произвођача као веома значајна активност унапређења пољопривредне производње. **Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере:** Општински подстицаји: - Унапређење конкурентности биљне производње, - Унапређење конкурентности сточарске производње, - Спровођењех едукација за пољопривредне произвођаче, - Подршка пољопривредним сајмовима/изложбама (на подручју општине),

	- Брендирање производа са географским поријеклом, - Ревитализација неактивних пољопривредних задруга.		
Кључни стратешки пројекти		**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Износ реализованих општинских подстицаја за биљну производњу, годишње, (КМ)	77.694,00	150.000,00
	- Износ реализованих општинских подстицаја за сточарску производњу – годишње (КМ)	80.710,00	150.000,00
	- Број спроведених едукација за пољопривредне произвођаче на годишњем нивоу	5	10
	- Број подржаних пољопривредних сајмова/изложби (на подручју општине)	1	2
	- Број брендираних и производа са географским поријеклом до 2026	0	1
	- Број активних пољопривредних задруга	4	11
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Реализација ове мјере осигураће сљедеће ефекте: - Остварена модернизација биљне и сточарске производње; - Већи ниво сарадње произвођача, трговине и прерађивача успостављен кроз откуп, прераду и пласман производа на домаће и иностранo тржиште; - Већа улагања у нове технологије и иновације и унапређене предузетничке способности произвођача; - Већа улагања у развој различитих облика кратких ланаца продаје, прераде, маркетинга и техничке помоћи, - Раст додане вриједности пољопривредно-прехрамбених производа - Већа конкурентност домаће пољопривреде.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 840.000,00 КМ Извор: Буџет општине 95%, 800.000,00 КМ (подстицаји 2023.г.: 150.000,00 КМ, 2024.г.: 200.000,00 КМ, 2025.г.: 200.000,00 КМ, 2026.г.:250.000,00 КМ), Влада РС и други екстерни извори: 5%, 40.000,00 КМ (обуке)		
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град		
Носиоци мјере	Одјељење за привреду и пољопривреду		
Циљне групе	Пољопривредни произвођачи		

Стратешки циљ 2: ПОБОЉШАН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СВИХ ГРАЂАНА И СТВАРАЊЕ ДРУШТВА ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ

Веза са стратешким циљем	**2. ПОБОЉШАН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СВИХ ГРАЂАНА И СТВАРАЊЕ ДРУШТВА ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ**
Приоритет	**2.1. Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине**
Назив мјере	**2.1.1. Изградња и реконструкција саобраћајне инфраструктуре**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Укупна дужина свих путева на подручју Општине износи 536,62 км, од чега су 259,42 км локални путеви I и II разреда, а 156,20 км чине путеви III разреда. Од укупне дужине локалних путева 123,17 км је са асфалтираним коловозом, 127,43 са макадамским коловозом и са

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">земљаним коловозом 8,82 км. Циљ ове мјере је надоградња постојећег система саобраћајница, по утврђеном приоритету тако да оне у будућности стварају неопходне предуслове за унутрашњи развој општине и њено повезивање са окружењем. Повезивањем територијалног подручја у ширу регију у првом реду преко добрих и функционалних саобраћајница, ствара се основни предуслов за економски развој. Функционалност локалне путне мреже не постиже се само изградњом нових, него и квалитетним одржавањем изграђених путева. Тиме се продужује вијек трајања путевима, те се повећава безбједност учесника у саобраћају. Тако да је планско и правовремено одржавање путне мреже од виталног значаја за развој локалне путне мреже и улица у насељу. Јасно је да се у планском периоду до 2026.године не може очекивати да се сви локални путеви доведу у стање које би у потпуности задовољило потребе за квалитетним транспортом свих становника на подручју општине Нови Град, те је из тог разлога потребно направити и листу приоритета за санацију односно реконструкцију локалне путне мреже у наредном планском периоду. Такође, када је саобраћајна инфратсруктура у питању, главна замјерка локалних привредника, али и потенцијалних инвеститора је, првенствено, укидање међународног транспорта робе на граничном прелазу у Новом Граду још 2013.године, од уласка Хрватске у ЕУ, због чега штету трпе привредници с обје стране ријеке Уне. Прекатегоризација граничног прелаза Нови Град – Двор у категорију граничног прелаза за транспорт роба омогућила би лакши промет робе и олакшала пословање привредним субјектима са подручја цјелокупне приједорске регије и Унско-санског кантона. Узимајући у обзир све наведено, у оквиру ове мјере идентификована су и 2 кључна пројекта:
1. Реконструкција моста и прекатегоризација граничног прелаза Нови Град-Двор и
2. Изградња и реконструкција саобраћајне инфраструктуре.

Све активности у склопу ове мјере реализоваће с у складу са Стратегијом развоја локалних путева и улица на подручју општине Нови Град за период од 2021-2030. Године (Сл.гласник општине Нови Град број 09/21), а главна подручја дјеловања су:
- Израда листе приоритета за санацију /реконструкцију и одржавање локалне путне мреже,
- Израда годишњег Програма санације и одржавања локалних путних праваца,
- Реконструкција/одржавање приоритетних путних правца,
- Асфалтирање приоритетних локалних путева и улица,
- Изградња/реконструкција/одржавање мостова,
- Реконструкција моста и прекатегоризација граничног прелаза Нови Град-Двор.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td>1. Реконструкција моста и прекатегоризација граничног прелаза Нови Град-Двор
2. Изградња и реконструкција саобраћајне инфраструктуре</td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта
До 2026.године поптуно реконструисан мост на граничном прелазу Нови Град-Двор, а гранични прелаз прекатегорисан у категорију граничног прелаза за транспорт роба

До 2026.године повећан удио асфалтираних путева на подручју општине за најмање 7%</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Укупно реализована средства у изградњу и реконструкцију путева,улица и мостова годишње (КМ/4-годишњи просјек)</td><td>1.387.268,00 (2018-2021)</td><td>1.500.000,00 (2023-2026)</td></tr>
<tr><td>- Укупна дужина свих путева на подручју Општине (km)</td><td>536,62</td><td>570</td></tr>
<tr><td>- Реконструисан мост преко ријеке Уне</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Саобраћајна инфраструктура је један од предуслова за одржив развој – квалитетан живот становника уопште али и привредни развој. Довођењем до стања да задовољава потребе уз стални мониторинг и надзор над стањем са планираним редовним интервенцијама – стање ће постати одрживо и економски оправдано.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 6.600.000,00 КМ
Извор: Буџет општине 30%- 2.000.000,00 КМ
Влада РС 39% - 2.600.000,00 КМ
Савјет министара БиХ -31% - 2.000.000,00 КМ</td></tr>
</table>

Период имплементације мјере	2023 – 2026. година
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град, Савјет министара РС, Влада РС
Носиоци мјере	Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове
Циљне групе	Грађани цијеле општине, привредници,потенцијални инвеститори

Веза са стратешким циљем	**2. ПОБОЉШАН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СВИХ ГРАЂАНА И СТВАРАЊЕ ДРУШТВА ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ**	
Приоритет	**2.1. Унаприједити јавну инфраструктуру, те квалитет и ефикасност јавних услуга у руралним и урбаним подручјима општине**	
Назив мјере	**2.1.2. Јачање капацитета локалне управе и мјесних заједница**	
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Овом мјером са кључним стратешким пројектом и активностима достићи ће се ниво функционалне, ефикасне, ефективне унутрашње организације управе као јавног и развојно оријентисаног сервиса чији рад је јаван/транспарентан; са едукованим, мотивисаним и компетентним општинским службеницима. У модерном друштву осавремењавање пружања јавних услуга кроз увођење услуга електронске управе је приоритет сваке јавне управе. Општина Нови Град ће у наредном периоду надограђивати постојећи систем електронске управе који ће грађанима и инвеститорима олакшавати брже и квалитетније добијање рјешења,дозвола, увјерења и других докумената из области локалне самоуправе. Унапређење стручне способности запослених у јавној управи ће се вршити едукацијом, односно учествовањем у разним обукама у складу са Годишњим планом едукације, израђеног на основу анкете и израженим потребама.Поред тога, унаприједиће се транспарентност рада и информисаност грађана о раду локалне управе и мјесних заједница путем кварталних информативних билтена. **Главна подручја дјеловања у оквиру мјере су**: - Е - управа – увођење нових услуга и одржавање система, - Израда и штампа информативног Билтена општине Нови Град, - Замјена и модернизација постојећих софтера и набавка нових рачунара, - Свеобухватна едукација запослених у општинској управи, - Јачање улоге мјесних заједница, веће ангажовање грађана у процесу доношења одлука на локалном нивоу, ревитализација мјеснех заједница и унапређење њихове инфраструктуре.	
Кључни стратешки пројекти	1. ”Е-управа“ и дигитализација јавне управе	**Очекивани крајњи резултат пројекта** - Успостављена пракса вођења посебних статистичких података о дигиталним услугама - Успостављене процедуре за унапређење дигиталних услуга на основу евидентираног задовољства и анализе потреба корисника - Уведена могућност online плаћања административних услуга (плаћање путем Pay Pal сервиса или картицом), - Појашњена и/или допуњена постојећа упутства за грађане како да приступе дигиталним услугама и покрену административни поступак, допуњени формулари за покретање услуга - Набављена одговарајућа софтверска рјешења и унапређење мрежне инфраструктуре и рачунарске опреме - Обучени службници за употребу нових технолошких рјешења која су у вези са пружањем дигиталних услуга - Уведена пракса испитивања задовољства грађана дигиталним услугама кроз редовно годишње испитивање задовољства корисника које Општина проводи сваке године у складу са стандардима ISO 9001:2015 - Интензивнно промовисане дигиталне услуге

		- Одржана доступност садржаја слијепим и слабовидим особама и особама са оштећењем слуха.

	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Индикатори за праћење резултата мјере	- Број пројеката /иницијатива имплементираних од стране савјета МЗ	0	5
	- Проценат пренесених (неријешених) предмета локалне администрације – 4год. просјек (%)	7	1
	- Број нових услуга електронске управе	0	3
	- Број уведених софтверских рјешења у рад општинске управе	3 (Е-управа, евиденција потраживања, обрачун плата)	6
	- Износ утрошених средстава у набавку рачунарске опреме за потребе општинске управе и мјесних заједница, годишње (4-годишњи просјек), (КМ)	5.202,49	20.000,00
	- Редизајн званичних општинских web страница и увођење нових функционалности– корисници у средишту, нагласак на услугама	Не	Да
	- Број објављених информативних билтена о раду општине Нови Град и мјесних заједница	0	16 (4 годишње)
	- Утврђена нова визија МЗ-а и прилагођен регулаторни оквир у сврху оснаживања МЗ-а и реализације нове визије (Пројекат „Јачање улоге мјесних заједница у БиХ“)	Не	Да

Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Реализација ове мјере доприноси квалитету живота грађана кроз бољи јавни сервис као и путем оснажених, родно освјештених локалних заједница и мјесних заједница, које омогућују активно укључивање грађана у јавни живот. Мјера се фокусира на подстицање локалног развоја вођеног од заједнице и ревитализацију управљања заједницом кроз мјесне заједнице како би се постигао овај циљ. Набавком нове информатичке опреме, софтвера и нових елекронскх услуга рад запослених у општинској управи ће се одвијати на лакши начин и коначни ефекат мјере огледаће се кроз задовољство корисника услуга, како грађана тако и пословне заједнице. Кроз обуке из области информационих технологија и других стручних области, запослени ће унаприједити своје знање што ће допринијети квалитетнијем и ефикаснијем пружању услуга грађанима и пословној заједници. Поред тога,путем веб странице и информативних билтена ће се унаприједити транспарентност рада и информисаност грађана о раду локалне управе и мјесних заједница.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 170.000,00 КМ (Пројекат мјесних заједница-опрема, „Е-управа“- софтвери и рачунарска опрема, штампа билтена, редизајн веб странице) Извор: Буџет општине: 51% -87.000,00 КМ Екстерни извори: 49% -83.000,00 КМ
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град
Носиоци мјере	- Начелник Општине, Кабинет начелника, руководиоци одјељења и одсјека општинске управе, - Одсјек за људске ресурсе и Одсјек за заједничке послове - Министарство управе и локалне самоуправе Републике Српске - Донатори
Циљне групе	Грађани и пословна заједница општине Нови Град, Мјесне заједнице (Савјети МЗ), запослени службеници у општинској управи

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">2. ПОБОЉШАН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СВИХ ГРАЂАНА И СТВАРАЊЕ ДРУШТВА ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">2.2. Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">2.2.1. Изградња и реконструкција образовне инфраструктуре</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">На подручју општине Нови Град постоји предшколско, основно, средњошколско и високо образовање. Постоји одређен број дјеце која нису примљена у предшколску установу због попуњености капацитета, те је потребно унапређивати капацитете вртића како би сва дјеца имала једнак приступ предшколском образовању. У основној школи, као и у средњој школи сваке године се биљежи пад броја ученика. Школски објекти су већином у лошем стању и неопходна им је реконструкција свих облика, као и набавка рачунарске опреме, дидактичког материјала, наставних помагала и средстава. Стога, ова мјера има за циљ побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања на подручју општине Нови Град, те обезбједити адекватне просторе за боравак дјеце у образовним установама.
Оквирна подручја дјеловања :
1. Адаптација и санација школских објеката (гријање, мокри чворови, реконструкција крова и сл.), обнављање инвентара и информатичке опреме, уз обезбјеђење адекватног прилаза свим школама за дјецу из рањивих група.
2. Побошање опремљености кабинета набавком дидактичког материјала, наставних помагала и средстава.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="2">1. Промјена намјене пословног простора у предшколску установу дјечији вртић
2. Замјена столарије на објекту ЈУ ОШ „Вук Караџић“ Нови Град</td><td>Очекивани крајњи резултат пројекта
- Пословни простор у власништву Општине приведен коначној намјени предшколске установе
- Столарија на објекту централне школе ЈУ ОШ „Вук Караџић“ Нови Град потпуно замијењена</td></tr>
<tr><td>Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности***</td></tr>
<tr><td></td><td>- Број дјеце која нису примљена у дјечији вртић због попуњености капацитета</td><td>34</td><td>0</td></tr>
<tr><td></td><td>- Број обновљених /адаптираних школских и предшколских објеката</td><td>0</td><td>10</td></tr>
<tr><td></td><td>- Број опремљених радионица/кабинета за практичну наставу</td><td>0</td><td>10</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Изградњом и унапријеђењем капацитета предшколског, основног и средњег образовања треба да доведе до раста укупног броја ученика и побољшању квалитета извођења наставног процеса и услова рада.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 960.000,00 КМ (обнова 4 образовних објеката , опремање кабинета за практичну наставу)
Извор: Буџет општине 28%-270.000,00 КМ
Екстерни извори: 72% -690.000,00 КМ</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2023 – 2026. година</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град, ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“, основне и средње школе на подручју општине</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град, ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“, основне и средње школе на подручју општине</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Ученици, дјеца предшколског узраста, запослени у образовним установама</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">2. ПОБОЉШАН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СВИХ ГРАЂАНА И СТВАРАЊЕ ДРУШТВА ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">2.2. Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">2.2.2. Усклађивање образовних програма са захтјевима тржишта рада</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Образовна понуда општине није усклађена са структуром потражње локалне привреде и могућностима запослења. Стимулисањем уписа ученика и студената на дефицитарна занимања и усклађивањем образовних програма са захтјевима тржишта рада ће се унаприједити образовни смјерови у средњим школама, а самим тим ће ученици ће лакше долазити до посла и неће имати потребу да напуштају родно мјесто у тражењу бољег живота, а привреда на подручју општине ће имати квалитетан, сигуран и образован кадар за свој даљи развојни циклус.

Оквирна подручја дјеловања:
- Стипендирање студената и ученика дефицитарних занимања,
- Израда локалног плана запошљавања,
- Унапређени наставни планови и програми у средњим школама (уведени нови профили у складу са потребама привреде),
- Унапређење сарадње средњих школа са предузећима и омогућавање практичне наставе у предузећима,
- Спровођење и унапређивање образовних програма за одрасле,
- Побољшање услова за одвијање наставног процеса (практична настава) у средњим школама на подручју општине Нови Град.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td></td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td rowspan="8">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број ученика и студената који се стипендирају из буџета Општине годишње-(4-годишњи просјек)</td><td>120 (56+64)</td><td>150 (71+79)</td></tr>
<tr><td>- Број уведених нових занимања са пратећим програмима према потребама МСП у посљедњих 5 година</td><td>9</td><td>13</td></tr>
<tr><td>- Број послодаваца код којих се изводи практична настава</td><td>0</td><td>5</td></tr>
<tr><td>- Проценат ученика који реализују практичну наставу код послодаваца (%)</td><td>0</td><td>20</td></tr>
<tr><td>- Број образовних програма за одрасле</td><td>5</td><td>10</td></tr>
<tr><td>- Израђен локални план запошљавања</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Кроз стипендирање дефицитарних занимања за ученике и студенте са подручја општине Нови Град унапредиће се и повећати кадровски капацитети, што ће допринијети побољшању квалитета и доступности дефицитарне радне снаге на територији општине. Све претходно наведено ће највише утицати на младе наштаје становништва, који ће кроз побољшане услове за учење и усавршавање остваривати лакши и бољи, а уједно и напреднији принцип едукације и самим тим и већи ниво њиховог личног знања и будућих успјеха у животу.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 450.000,00 КМ (Стипендије, нова занимања у СШ, послодавци код којих се изводи практична настава, образовање одраслих- Сарадња кроз Регионални савјет за запошљавање)
Извор: Буџет општине: 88% - 400.000,00 КМ
Екстерни извори: 12% - 50.000,00 КМ</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2023 – 2026. година</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">- Начелник општине
- Министарство просвјете и културе РС
- Општинска управа</td></tr>
</table>

	- Запослени у ЈУ СШЦ „Ђуро Радмановић“ Нови Град - Привредни субјекти - Регионални савјет за образовање и запошљавање Приједор
Циљне групе	Ученици, студенти, запослени у образовним установама, привредн субјекти

Веза са стратешким циљем	**2. ПОБОЉШАН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СВИХ ГРАЂАНА И СТВАРАЊЕ ДРУШТВА ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ**		
Приоритет	**2.2. Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите**		
Назив мјере	**2.2.3. Развој примарне здравствене заштите**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мисија Дома здравља Нови Град, као установе примарног нивоа здравствене заштите је да обезбједи квалитет и сигурност здравствених услуга и континуирану бригу за очување здравља, проводи активности на промоцији здравља и развија свијест становништва о значају очувања здравља и превенцији обољења, те обезбједи квалитетно и благовремено лијечење и рехабилитацију обољелих, у складу са савременим доктринама и у оквирима медицинске етике. Квалитетна примарна здравствена заштита представља основ и један од предуслова за унапређење јавног здравља. Циљ ове мјере је омогућити развој потребних просторних, програмских и кадровских услова за побољшање услуга здравствене заштите. Кључно подручје дјеловања се односи на: - *Унапређење просторних капацитета, опремљености и услуга Дома здравља*; (набавка медицинских апарата и опреме и енергетска обнова објекта Дома здравља), - *Унапређење квалитета, доступности и сигурности здравствене заштите* кроз формирање тимова за сарадњу са локалном заједницом и удружењима грађана, повећање броја опредељених корисника здравствене заштите, диверзификацију-коришћење постојећих ресурса установе за пружање нових здравствених услуга, побољшање здравствене услуге кроз успостављање сарадње са здравственим установама у приватном сектору, те рад мобилних екипа на терену(патронажа) , - *Унапређење превентивне здравствене заштите* кроз спровођење, праћење, евалуацију и унапређење screening-а на карциноме дебелог цријева, дојке, грлића материце, кардиоваскуларних болести, дијабетес и депресију, смањење инциденце и преваленце хроничних незаразних болести, те промоцију здравих стилова живота (акције у заједници и медијске активности) и подизање свијести о заштити физичког и менталног здравља и превенцији од болести, - *Повећање безбједности запослених и пацијената у Дому здравља Нови Град* кроз израду Програма за повећање безбједности, дефинисање мјера за смањење интрахоспиталних инфекција, едукацију запослених о управљању нежељеним догађајима, набавку заштитне опреме, - *Стална едукација запослених и усвајање нових професионалних вјештина* кроз спровођење програма континуиране медицинске едукације и унапређење мотивације запослених, - *Енергетску обнову* објекта ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град.		
Кључни стратешки пројекти		**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Број пружених услуга (прегледа) у ЈЗУ Дом здравља (4-годишњи просјек)	141.661	148.744
	- Број одржаних едукативних радионица за становништво о значају превенције здравља	4	14
	- Број набављених медицинских апарата	2	7
	- Број здравствених радника са високом стручном спремом у ДЗ Нови Град (општа медицина, специјалисти, стоматолози, стручни сарадници медицинске струке)	18	22

	- Објекат ЈЗУ Дом здравља адаптиран у складу са стандардом ЕЕ	Не	Да
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Јачањем здравствених капацитета Дом здравља, обезбједиће се потпун обухват корисника за превентивним прегледима и омогућити свеобухватност у дијагностици, лијечењу и терапији пацијената, унаприједити услови рада здравствених радника, повећати доступности и приступа квалитетној здравственој заштити на примарном нивоу свим грађанима.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 2.200.000 КМ (грант дому здравља из буџета, набавка опреме, едукације, радионице, едукација запослених, формирање тимова за сарадњу са локалном заједницом и удружењима грађана, спровођење, праћење, евалуација и унапређење screening-а на карциноме дебелог цријева, дојке, грлића материце, кардиоваскуларних болести, дијабетес и депресију, смањење инциденце и преваленце масовних хроничних незаразних болести, енергетска обнова објекта ЈЗУ Дом здравља) Извор: Буџет општине: 54% - 1.180.000, 00 КМ Екстерни извори: 46% - 1.020.000,00 КМ		
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град		
Носиоци мјере	Општина Нови Град, Дом здравља Нови Град, друге здравствене установе, Министарство здравља и социалне заштите РС, донатори		
Циљне групе	Становништво општине и медицински радници Дома здравља		

Веза са стратешким циљем	**2. ПОБОЉШАН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СВИХ ГРАЂАНА И СТВАРАЊЕ ДРУШТВА ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ**
Приоритет	**2.2. Побољшати квалитет и доступност услуга у области образовања, здравствене и социјалне заштите**
Назив мјере	**2.2.4. Подршка рањивим категоријама становништва**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	У оквиру ове мјере активно ће се радити на пружању помоћи свим рањивим категоријама становништва: пензионери, инвалиди, лица слабијег материјалног стања, болесна лица и други, пружањем одређених врста материјалних и других помоћи кроз волонтерске активности. Унапређењем доступности и ефикасности социјалне заштите и повећањем подршке рањивим категоријама становништва на подручју општине Нови Град смањиће се број лица које живе у изразито лошим условима живота на граници испод границе сиромаштва. Такође, потребно је предузети активности које ће допринијети укључености лица са инвалидитетом и других маргинализованих група у друштвени живот, побољшати се материјални положај вишечланих породица, смањити сиромаштво и допринијети развоју заједнице. Реализацијом ове мјере унаприједиће се квалитет и доступност услуга у области социјалне заштите рањивих категорија становништва на подручју општине Нови Град и њихова социјална инклузија. Такође, афирмисаће се волонтерски ангажман са циљаним и организованим активностима, те ће се унаприједити и услови живота дјеце и младих са потешкоћама у развоју, те створити добра подлога за њихов даљи развој и подизање основног нивоа знања које ће имати утицај на њихово даље образовање, као и остале битне смјернице у животу. **Оквирна подручја дјеловања**: - Израда Стратегије социјалног становања - Израда Акционог плана јачања система социјалне заштите и инклузије на подручју општине Нови Град, - Израда Gender акционог плана за равноправност полова на подручју општине Нови Град 2023-2026, - Изградња зграде социјалног становања, - Подршка за рад удружењима која заступају интересе рањивих група, - Реализација Волонтерске политике општине Нови Град, - Регистрација Дневног центра за дјецу са проблемима у раззвоју и запошљавање

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">стручног кадра,
- Субвенвција за ЈУ Дом за старија лица Нови Град,
- Подршка и помоћ за социјалну заштиту одраслих и малољетних лица (дознаке грађанима),
- Увођење нових проширених права у социјалној заштити (једнократне новчане помоћи жртвама насиља, помоћ у набавци огрјева, помоћ за лијечење дјеце са потешкоћама у развоју, помоћ за лијечење малигних обољења за лица која немају рефундацију здравственог осигурања).</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td></td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td rowspan="11">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Израђена стратегија социјалног становања општине Нови Град</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Израђен Акциони план јачања система социјалне заштите и инклузије на подручју општине Нови Град</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Израђен Gender акциони план за равноправност полова на подручју општине Нови Град 2023-2026</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Број изграђених зграда социјалног становања</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>- Износ средстава дозначених из Буџета општине удружењима од инетерса годишње -4-годишњи просјек (КМ)</td><td>242.620,50</td><td>300.000,00</td></tr>
<tr><td>- Број волонтера ангажованих на пружању помоћи друштвено рањивим групама</td><td>0</td><td>30</td></tr>
<tr><td>- Број обављених волонтерских услуга/активности у сфери социјалне заштите</td><td>0</td><td>5</td></tr>
<tr><td>- Формално-правна регистрација Дневног центра за дјецу у ризику</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Број запослених стручних радика у Дневном центру за дјецу у ризику</td><td>0</td><td>3</td></tr>
<tr><td></td><td>- Број проширених права у социјалној заштити на подручју општине</td><td>2</td><td>6</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Овом мјером ће се побољшати квалитет и доступност услуга у области оцијалне заштите рањивих категорија становиштва, што ће имати значајан допринос побољшању квалитете живота свих грађана и стварању друштва једнаких могућности.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 1.800.000,00 КМ (Стратегија социјалног становања, Акциони план јачања система социјалне заштите и инклузије на подручју општине Нови Град, Gender акциони план за равноправност полова на подручју општине Нови Град 2023-2026, изградња зграде социјалног становања, грант из буџета удружењима од интереса, реализација волонтерске политике, регистрација Дневног центра за дјецуу ризику и запошљавање стручних лица)
Извор: Буџет општине 70%- 1.270.000,00 КМ
Екстерни извори: 530.000,00 КМ</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2023 – 2026. година</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Општинска управа, Центар за социјални рад Нови Град, Министартсво здраља и социјалне заштите РС</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Рањиве групе становништва, Волонтери, Црвени крст општине Нови Град, Волонтерски сервис општине</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">2. ПОБОЉШАН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СВИХ ГРАЂАНА И СТВАРАЊЕ ДРУШТВА ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">2.3. Развој културе и спорта, те стварање стимулативног амбијента за развој цивилног сектора</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">2.3.1. Развој културе и спорта на подручју општине</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Један од главних проблема у области културе на подручју општине Нови Град је недостатак инфраструктурних капацитета за пружање услуга у култури, што за посљедицу има недостатак или застарјелост културно-умјетничких садржаја на подручју општине, те низак степен учешћа локалног становништва у културно-умјетничким програмима. Стога, ова мјера је првенствено усмјерена на обезбјеђење адекватнихг објеката за развој културно-умјетничке дјелатности на подручју општине, те побољшање доступности културе и приступа култури за становништво општине Нови Град.
Кључним пројектом у оквиру ове мјере ће се извршити потуна реконструкција објекта биоскопа, на начин да се приступ омогући и особама са инвалидитетом. Реконструкција објекта биоскопа ће омогућити његову функционалност и осим филмских пројекција, у њему ће бити прилагођавани и други културно-умјетнички садржаји и реализоване активности секција које дјелују у оквиру Културно-образовног центра Нови Град, као и других организација и удружења која дјелују у области културе. Поред тога, бисокопска сала ће бити приступачна за особе с инвалидитетом кроз уклањање архитектонских баријера, као кључни аспект за њихово потпуно укључивање у друштвену заједницу.
Мјера је такође усмјерена и на системски развој и промоцију спорта, односно стварање просторних услова за бављење спортским активностима кроз реализацију посебних спортских програма за жене, особа са инвалидитетом и старије особе, те побољшавање услова за развој такмичарског спорта.
Оквирна подручја дјеловања:
- Адаптација, санација и реконструкција кино сале Нови Град,
- Уређење магацинског простора и депоа за чување књига у склопу Библиотеке, те набавка нових књига,
- Подршка културним и спортским садржајима и манифестацијама,
- Израда Програма развоја спорта 2024-2028,
- Адаптација 5 спортских терена на подручју општине,
- Реализација посебних спортских програма за жене, особе са инвалидитетом и старије особе,
- Побољшавање услова за развој такмичарског спорта- стипендирање младих спортских талената, израда нових критеријума за категоризацију спорта на подручју општине –нови Правилник о категоризацији спортских удружења из области такмичарског спорта, јачање организационо-техничких капацитета спортских удружења у циљу привлачења средстава из других извора),
- Унапређење услуга Ј.У.Г.С.Ц.“Спортска дворана“.
Ова мјера треба да допринисе повећању броја читалаца, спортских организација, спортиста, учесника манифестација и рекреативаца у општини Нови Град.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="2">1. Адаптација, санација и реконструкција кино сале Нови Град</td><td>Очекивани крајњи резултат пројекта
- Објекат Биоскопа до 2026.г. потпуно реконструисан</td></tr>
<tr><td rowspan="8">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td colspan="2">Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број обновљених спортских терена и спортских објеката</td><td>0</td><td>5</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Објекат биоскопа реконструисан</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Површина функционалног простора Библиотеке ($м^2$)</td><td>142</td><td>300</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број библиотечких јединица у Библиотеци</td><td>2.683</td><td>3.000</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Расходи за културно спортске и друге манифестације из буџета општине годишње 4-годишњи просјек (КМ)</td><td>55.511,00</td><td>70.000,00</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Стипендије за талентоване младе спортисте из буџета општине годишње-4-годишњи просјек (КМ)</td><td>4.000,00</td><td>10.000,00</td></tr>
</table>

	- Грантови спортским организацијама и клубовима из буџета општине годишње - 4-годишњи просјек (КМ)	239.719,00	270.000,00
	- Број спортских клубова финанасираних из буџета општине	14	17
	- Период важења Програма развоја спорта	2019-2023	2024-2028
	- Прибављена грађевинска и употребна дозвола за објекат Спортске дворане	Не	Да
	- Реконструисан кров на објекту спортске дворане	Не	Да
	- Санирaн паркет у објекту спортске дворане	Не	Да
	- Израђена пројектна документација за реконструкцију гријања у објекту спортске дворане	Не	да
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Овом мјером ће се унаприједити сви сегменти културе и спорта, унаприједити услови за професионалним и рекреативним спортским дјелатностима, те ће се створити услови за развој нових културних и спортских тенденција и праваца, те повећати укупна културна и спортска понуда општине. Све заједно ће синергијски довести до побољшања квалитете живота на подручју општине. Такође, реализација мјере ће имати ефекте на развој туризма, туристичке понуде и повећање прихода од ове гране привредне дјелатности.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1.700.000,00 КМ (обнова 5 спортских објеката, обнова кина, Библиотека-магацин и депо за књиге , мафестације, стипендије заспортисте,грантови спортским клубовима, израда програма развоја спорта) Извор: Буџет општине: 82%-1.400.000,00 КМ Екстерни извори: 18% -300.000,00 КМ		
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град		
Носиоци мјере	Општина Нови Град, Културно-образовни центар Нови Град, спортски клубови, школе		
Циљне групе	Чланови спортских клубова и КУД-а, млади, спортски и културни радници на подручју општине, жене, особе са инвалидитетом и старије особе		

Веза са стратешким циљем	**2. ПОБОЉШАН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СВИХ ГРАЂАНА И СТВАРАЊЕ ДРУШТВА ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ**
Приоритет	**2.3. Развој културе и спорта, те стварање стимулативног амбијента за развој цивилног сектора**
Назив мјере	**2.3.2. Подршка програмима за унапријеђење положаја дјеце и младих**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера се односи на унапређење активизма младих, односно њихово учешће у свим важним друштвеним процесима као равноправних и активних грађана Новог Града. Овдје се првенствено ради о друштвеном ангажовању младих и њиховом активном доприносу друштвеном и економском развоју општине. Стварање правног и политичког оквира који стимулише учешће и активизам младих могуће је једино уз креирање различитих, ефикасних механизама који ће омогућити њихово активно учешће у јавним политикама. Механизми којима ће се то урадити морају бити проактивни и одговарати потребама младих. Укључивање младих у развој политика за младе, реализацију различитих развојних пројеката, израду локалних стратешких докумената, рад радних група, доношењу одлука, само су неки од ефикасних механизама којима се може повећати њихово ангажовање у битне друштвене токове. **Оквирна подручја дјеловања:** - Израда омладинске политике 2024-2028, - Реализација програма Омладинске банке- конкретан рад на унапређењу заједнице, стицање лидерских и практичних вјештина младих, - Развијати свијест младих о опште-друштвеној корисности и волонтеризму-подршка развоју и раду локалног волонтерског сервиса, промовисање

	волонтирања и волонтера у заједници, подршка иницијативама младих за волонтирањем, - Подстицати младе на учешће у процесима доношења одлука на локалном нивоу- дефинисање формалних механизама за сарадњу локалне управе са младима, - Подржати развој и активности омладинског невладиног сектора- јачање људских капацитета у сектору омладинског рада финансијска подршка пројектима омладинских невладиних организација, - Подржати предузетничке идеје и подухвате младих кроз реализацију микробизниса.		
Кључни стратешки пројекти		**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Износ реализованих средстава из Буџета општине годишње за финансирање пројеката омладинских организација- 4-годишњи просјек (КМ)	6.325,00	15.000,00
	- Период важења Омладинске политике - Грант за реализацију локалне волонтерске политике из буџета општине годишње 4-годишњи просјек (КМ)	2019-2023 2.162,50	2024-2028 5.000,00
	- Број реализованих пројеката Омладинске банке годишње -4-годишњи просјек	26	30
	- Број реализованих пројеката невладиних и омладинских организација годишње	3	6
	- Број покренутих микробизниса младих	0	2
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Укључивање младих у развој политика за младе, реализацију различитих развојних пројеката, израду локалних стратешких докумената, рад радних група, доношењу одлука, само су неки од ефикасних механизама којима се може повећати њихово ангажовање у битне друштвене токове у области културе, спорта и стварања стимулативног амбијента за развој цивилног сектора		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 264.000,00 КМ (Суфинансирање пројеката омладинских организација, израда омладинске политике, реализација волонтерске политике, омладинска банка, микробизниси младих) Извор: Буџет општине 61%- 160.800,00 КМ Екстерни извори 39% -103.200,00 КМ		
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град		
Носиоци мјере	Одјељење за друштвене дјелатности, Влада РС, Волонтерски сервис РС		
Циљне групе	Млади, Локални волонтерски сервис Нови Град, НВО организације општине Нови Град које се баве питањем младих, неформалне групе младих		

Веза са стратешким циљем	**2. ПОБОЉШАН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СВИХ ГРАЂАНА И СТВАРАЊЕ ДРУШТВА ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ**
Приоритет	**2.3.Развој културе и спорта, те стварање стимулативног амбијента за развој цивилног сектора**
Назив мјере	**2.3.3. Подршка за рад и дјеловање локалних организација цивилног друштва**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Удружења и друге организације цивилног друштва имају важну улогу у модерним демократијама, те је стварање подстицајног окружења за њихов развој претпоставка и мјерило достигнутог нивоа демократије у једној земљи. Сарадња органа јавне управе и организација цивилног друштва у креирању, спровођењу и надзору над спровођењем јавних политика основни је услов за приближавање одрживих јавних политика грађанима. Ова мјера је усмјерена на јачање цивилног сектора и стварање услова за активније дјеловање невладиног сектора чије дјеловање доприноси и развоју цјелокупне друштвене

	заједнице. Такође, мјером се промовшу принципи доброг управљања с циљем ефикасног и одговорног управљања Општине Нови Град, те ће се путем ове мјере ојачати капацитети локалне управе и цивилног друштва у провођењу партиципативних процеса реализацијом ELoGE програма (Европска ознака изврсности у управљању) Савјета Европе у БиХ. Такође, биће постављене и паметне клупе с циљем формирања јединствене online мреже између невладиних организација и других циљних група. На овај начин користимо све предности дигиталне демократије или процеса развоја демократских политика путем дигиталних комуникацијских канала (интернетске платформе и/или друштвене мреже) како би свим грађанима омогућили да постану дио партиципативног процеса у својој заједници. Е-учествовање и дигитална демократизација путем паметних клупа омогућиће се програмирањем јединствене платформе на web страницама пројекта „ЛИНК за сарадњу“ (у којем учествује и општина Нови Град) пружајући виртуелни “простор” свим заинтересованим појединцима и невладиним организацијама како би дали своје идеје, приједлоге и пројекте које ће, умрежене невладине организације, преточити у конкретне акције партиципативне демократије.		
Кључни стратешки пројекти		**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Најмање 15.000,00 КМ реализованих из Буџета општине за финансирање пројеката невладиних организација годишње	7.750,00	15.000,00
	- Број имплементираних пројеката формалних и неформалних група грађана и ОЦД-а	36	>50
	- Дигитална демократија- постављена паметна клупа с циљем формирања јединствене online мреже између НВО и других циљаних група (Пројекат „ЛИНК за сарадњу“)	Не	Да
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Реализацијом ове мјере ојачаће се, капацитети локалне управе и цивилног сектора, што ће резултовати и активнијем дјеловању и раду локалних организација цивилног друштва на подручју општине. То ће омогућити успјешније управљање радом организација, доћи ће до осмишљавања и реализације нових развојних пројеката и њиховог активног судјеловања у креирању укупног развоја општине Нови Град .		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 62.000,00 КМ (буџетска средства за НВО- пројекте, ЛИНК пројекат-паметна клупа) Извор: Буџет општине 96%- 60.000,00 КМ Екстерни извори 4% -2.000,00 КМ		
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Одјељење за друштвене дјелатности, Агенција локалне демократије Мостар		
Носиоци мјере	Општина Нови Град		
Циљне групе	Организације цивилног друштва на подручју општине		

Веза са стратешким циљем	**2. ПОБОЉШАН КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СВИХ ГРАЂАНА И СТВАРАЊЕ ДРУШТВА ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ**
Приоритет	**2.4. Ублажити негативне демографске трендове и изградити подстицајно окружење за породицу и младе**
Назив мјере	**2.4.1. Провођење мјера популационе политике**

<table>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Општина Нови Град је већ дужи временски период суочена са неповољним демографским трендовима, било да се ради миграционом салду или о константно негативном природном прираштају. Неповољни демографски трендови су присутни више од 20 година што указује на зачарани круг негативних утицаја на социо-економски развој општине који је тешко прекинути и зауставити. Статистички подаци и информације потврђују континуирано старењу популације, смањење контигента радно способног становништва и младих, о ниској стопи наталитета и израженим унутрашњим и вањским миграцијама. Неповољни демографски токови могу довести локалну заједницу у озбиљне друштвене, социјалне и буџетске изазове па је стално држање ове теме међу приоритетима и трагање за рјешењима витално питање за све. За преокрет тренутно неповољне ситуације потребно је јачати породичну политику, подстицати стратешку улогу породице и људски фактор ставити у жижу токова. Ниједна популациона политика, ма колико била развијена, не може одговорити на све потребе и очекивање становништва. Поред мјера које се предузимају на републичком нивоу, општина Нови Град је дефинисала одређене мјере и на локалном нивоу. Стога, овом мјером су обухваћене досадашње мјере популационе политике Општине Нови Град, као и нове мјере које ће допринијети снажнијим искораком и одлучнијим стратешким интервенцијама којим ће се посебно обухватити питање задржавања младих (појединачно и у оквиру породица), и подизања општег квалитета живота, са циљем да се ублаже негативни демографски трендови и изгради подстицајно окружење за породицу и младе.

Области дјеловања:
- <u>Развој пронаталитетних мјера популационе политике</u>: израда Стратегије популационе политике општине Нови Град, признавање права процедуре асистиране репродукције, грантови појединцима за рођење дјетета,
- <u>Развој системских мјера подршке и услуга породици</u>: успостављање локалног фонда за подршку рјешавању стамбеног питања младих породица и осмишљавање програма пдоршке, подршка удружењима вишечланих породица, једнократне новчане помоћи за полазак дјеце у школу, суфинансирање набавке уџбеника, побољшање доступности организованом превозу за све ученике и креирање модела финансирања превоза ученика, суфинансирање из буџета општине услуга боравка дјетета у предшколској установи,
- <u>Промоција породичних вриједности</u> - Формирање Одбора за популациону политику као стручно савјетодавно тијело скупштине општине са задатком праћења развоја становништва, предлагања и праћења спровођења мјера популационе политике у Општини Нови Град, вођење активних кампања о репродуктивном здрављу, спречавању полних болести и лијечење стерилитета, промоција имиграција и подршка досељеним породицама.

<u>Кључни стратешки пројекат:</u> Успостављање локалног фонда за подршку рјешавању стамбеног питања младих породица</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="2">1. Успостављање локалног фонда за подршку рјешавању стамбеног питања младих породица</td><td>Очекивани крајњи резултат пројекта
Успостављен Фонд за рјешавање стамбеног питања младих породица пружа подршку у примјењивим видовима младим породицама</td></tr>
<tr><td rowspan="8">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td colspan="2">Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td colspan="2">- формиран Фонд за подршку рјешавању стамбеног питања младих породица (КМ)</td><td>0</td><td>100.000,00</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Број корисника Фонда</td><td>0</td><td>20</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Формиран Одбор за популациону политику као стручно савјетодавно тијело Скупштине општине Нови Град</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Реализоване једнократне новчане помоћи за полазак дјеце у школу из буџета општине годишње -4-годишњи просјек (КМ)</td><td>1.485,25</td><td>4.000,00</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Суфинансирање набавке уџбеника- из буџета општине годишње -4-годишњи просјек (КМ)</td><td>3.052,75</td><td>8.000,00</td></tr>
<tr><td colspan="2">- Грант удружењима вишечланих породица из буџета општине годишње -4-годишњи просјек (КМ)</td><td>7.667,00</td><td>15.000,00</td></tr>
</table>

	- Додијељена средства за процедуру асистиране репродукције из буџета општине годишње -4-годишњи просјек (КМ)	9.444,25	25.000,00
	- Текући грантови појединцима -за рођење дјетета из буџета општине годишње -4-годишњи просјек (КМ)	6.300,00	16.000,00
	- Суфинансирање превоза ученика на општинским линијама из буџета општине-4-годишњи просјек (КМ)	73.459,25	140.000,00
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Ова мјера представља настојање општине Нови Град да, реализацијом постављених стратешких циљева, координисано и системски ради на унапређивању пронаталитетне политике у општини Нови Град, као и побољшању квалитета породичног живота и живота појединаца.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 932.000,00 КМ (једнократне помоћи за полазак дјеце у школу,суфинансирање набавке уџбеника, грант удружењима 4 и више дјеце, асистирана репродукција, грантови за рођење дјетета, суфинансирање превоза , планирана у буџету посебна ставка за рјешавање стамбеног питања младих породица) Извор: Буџет општине 100%		
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град		
Носиоци мјере	Општина Нови Град- Одјељење за друштвене дјелатности		
Циљне групе	Породице, дјеца и млади, породиље		

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: ОЧУВАНА ЖИВОТНА СРЕДИНА УЗ РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И УНАПРИЈЕЂЕНУ ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ

Веза са стратешким циљем	**3. ОЧУВАНА ЖИВОТНА СРЕДИНА УЗ РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И УНАПРИЈЕЂЕНУ ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ**		
Приоритет	**3.1. Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа**		
Назив мјере	**3.1.1. Редовно одржавање постојећих и изградња нових инфраструктурних објеката за заштиту од елементарних непогода и других несрећа**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Територија општине Нови Град, као и свака друштвена заједница, изложена је ризицима од елементарне непогоде и друге несреће, које могу да угрозе здравље и живот људи, те причине материјалну штету већег обима.Ова мјера је усмјерена на унапређење превентивних мјера заштите од поплава, клизишта, радиолошких опасности и загађења земљишта и водотокова. Редовно одржавање постојећих и изградња нових инфраструктурних објеката за заштиту од елементарних непогода и других несрећа представља основни предуслов за успостављање адекватниих мјера заштите. **Области дјеловања:** - Изградња/ реконструкција препумпних станица, - Регулација корита површинских водотокова, - Замјена громобрана са уграђеним радиоактивним изотопом громомбанима који не представљају опасност, - Санација клизишта на подручју општине - Израда студије за пречишћивач отпадних вода у ИЗ „Пољавнице“		
Кључни стратешки пројекти		**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Број изграђених/ реконструисаних препумпних	0	>4 (Урије, Прекосање, Ограде,

	станица		Радишићи)
	- Број регулисаних корита површинских водотокова	3 (Уна, Сана, Јапра)	>4 (Уна, Сана, Јапра, поток Рога)
	- Број громобрана са уграђеним радиоактивним изотопом на подручју општине	4	0
	- Број санираних клизишта на подручју општине	0	2
	- Израђена студија за пречишћивач отпадних вода у ИЗ „Пољавнице“	Не	Да
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Смањењем ризика од елементарних непогода и других несрећа, стварају се услови за сигуран живот, рад и пословање. Само сигурна средина је атрактивна за живот и инвестиције. Реализацијом ове мјере санирају се клизишта смањује ризик за људе и имовину, те омогућава несметан транспорт. Превенцијом пожара смањују се настале штете и уједно штите постојећи екосистеми. Минимизирање ризика од несрећа општину Нови Град сврстава у ред сигурних заједница за живот и рад и доприноси стварању услова за просперитет и опћи развој заједнице.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1.320.000,00 КМ (изградња препумпних станица, регулација корита, уклањање опасних громобана,санирање клизишта) Извор: Буџет општине 29%- 390.000,00 КМ Екстерни извори 71% - 930.000,00 КМ		
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град		
Носиоци мјере	Општина Нови Град- Одсјек за цивилну заштиту, ТВЦЈ Нови Град, РУЦЗ, Ватрогасни савез РС, ЈП „Воде Републике Српске“, Влада РС, донатори		
Циљне групе	Сви грађани општине		

Веза са стратешким циљем	**3. ОЧУВАНА ЖИВОТНА СРЕДИНА УЗ РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И УНАПРИЈЕЂЕНУ ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ**	
Приоритет	**3.1. Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа**	
Назив мјере	**3.1.2. Јачање локалних капацитета заштите и спасавања**	
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Систем заштите и спасавања чине субјекти, снаге и активности заштите и спасавања. Снаге за заштиту и спасавање на подручју општине су: Општински штаб з аванредне ситуације, јединице и тимови цивилне заштите, штабови, јединице и тимови за заштиту и спасавање које формирају привредна друштва и друга правна лица, повјереници заштите и спасавања, професионалне и хитне службе (ватрогасци, медицинске, ветеринарске и друге службе), те друге организације и грађани. Мјером ће се кроз различите активности унаприједити способност и оперативност служби заштите и спашавања. Повећањем способности служби заштите и спашавања ће се створити услови за виши степен заштите становништва од елементарних непогода и природних несрећа на територији општине Нови Град. Мјера ће имати директан утицај на заштиту од пожара као и на заштиту и спашавање у поплавама и различитим другим видовима несрећа и непогода. Реализацијом мјере опремиће се јединице цивилне заштите и Територијална ватрогасна јединица припадајућом опремом и материјално техничким средствима, како би ефикасно одговориле потребама у хитним ситуацијама. **Области дјеловања:** - Набавка специјализованих возила заштите и спасавања, - Набавка комплета личне опреме у складу са ватрогасним стандардима, - Набавка комплета личне опреме за потребе ЦЗ, - Едукације/обука припадника ЦЗ и ТВЦЈ.	
Кључни стратешки пројекти		**Очекивани крајњи резултат пројекта**

	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Индикатори за праћење резултата мјере	- Број набављених специјализованих возила заштите и спасавања	0	1
	- Број новонабављених комплета личне опреме у складу са ватрогасним стандардима	0	>10
	- Број новонабављених комплета личне опреме за потребе ЦЗ	0	>100
	- Број обучених припадника ЦЗ и ТВЦЈ	-	>100
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Имплементацијом ове мјере створиће се предуслови за безбједнији живот становника пштине Нови Град, као и за само унапријеђење система заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 180.000,00 КМ (набавка возила , набавка комплета личне опреме за ватрогасаце и ЦЗ) Извор: Буџет општине 33% -60.000,00 КМ Екстерни извори 67%- 120.000,00 КМ		
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град		
Носиоци мјере	Општина Нови Град- Одсјек за цивилну заштиту, ТВЦЈ Нови Град, РУЦЗ, Ватрогасни савез РС, ЈП , Влада РС, донатори		
Циљне групе	Сви грађани општине		

Веза са стратешким циљем	**3. ОЧУВАНА ЖИВОТНА СРЕДИНА УЗ РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И УНАПРИЈЕЂЕНУ ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ**	
Приоритет	**3.1. Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа**	
Назив мјере	**3.1.3. Успостављање ефикасног и хуманог система за управљање популацијом паса луталица**	
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Број паса луталица/незбринутих паса на подручју општине Нови Град је значајан. Процјењује се да на градском подручју има око 200 паса луталица. Од 2018. године, закључно са 31.12.2021. године, евидентирано је 67 угриза паса, а у истом временском периоду је са улица уклоњено 235 паса луталица. Извори популације паса су напуштање од стране власника, лутајући нестерилисани власнички пси који доприносе репродуктивном потенцијалу напуштених животиња, намјенско довожење паса са подручја других општина и градова и остављање истих на подручју општине Нови Град. До сада су на подручју општине Нови Град проведене бројне акцијеуклањања паса луталица које нису дале дугорочан резултат, што због ограничених средстава у буџету општине, што због сталног прилива нових напуштених паса. Циљ реализације ове мјере јесте обезбједити сигурност грађана од напуштених животиња, првенствено паса луталица којих је, нерјешавањем овог питања, из године у годину све већи број, а евидентираних случајева напада паса луталица на становнике наше општине је све више. За рјешавање овог питања мора се приступити хумано и системски, укључивањем свих релевантних институција и појединаца. Сходно томе **оквирна подручја дјеловања у оквиру мјере су:** - Израда Плана збрињавања паса луталица на подручју општине Нови Град (КП „Комус“, приватне ветеринарске станице, комунална полиција, ветеринарска инспекција), - Кампања удомљавања и кампања о значају стерилизације паса (приватне ветеринарске станице, ветеринарска инспекција, Форум за безбједност општине Нови Град), - Збрињавање паса луталица смјештањем у склоништа и удомљавањем (Уговор) - Едукација власника паса о потреби стерилизације (приватне ветеринарске станице, ветеринарска инспекција).	
Кључни стратешки пројекти		**Очекивани крајњи резултат пројекта**

Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Израђен План збрињавања паса луталица на подручју општине Нови Град	Не	Да
	- Проценат збринутих у односу на укупан број невласничких паса на подручју општине (процјена)	50%	>80%
	- Број збринутих паса луталица смјештањем у склоништа и удомљавањем (годишње)	57	>100
	- Реализована буџетска средства за збрињавање животиња годишње (петогодишњи просјек, КМ)	3.168,00	>6.000,00
	- Број проведених кампања о значају стерилизације паса	0	2
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Реализацијом ове мјере и удомљавањем и смјештајем напуштених животиња обезбједиће се хумани однос за напуштене животиње, а првенствено осигурање се безбједност грађанима. Тиме ће се у исто вријеме допринијети и унапређењу сигурности грађана на подручју општине Нови Град и стварању свеукупно повољнијег друштвеног амбијента.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 80.000,00 КМ (годишња издвајања из буџета, израда плана, уговори са центрима за смјештај, кампање) Извор: Буџет општине 100%		
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град		
Носиоци мјере	Општина Нови Град, Одјељење за привреду и пољопривреду, ветеринарска инспекција		
Циљне групе	Грађани општине		

Веза са стратешким циљем	**3. ОЧУВАНА ЖИВОТНА СРЕДИНА УЗ РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И УНАПРИЈЕЂЕНУ ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ**
Приоритет	**3.1. Унаприједити систем заштите и спашавања од природних катастрофа и других несрећа**
Назив мјере	**3.1.4. Унапређење експертске и правне борбе против изградње Центра за збрињавање РАО на Трговској гори**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Општина Нови Град се већ 20 година бори против изградње Центра за збрињавање радиоактивног отпада на Трговској гори у сусједној општини Двор у Републици Хрватској. За општину Нови Град, али и сусједне општине у сливу Уне, ова локација је недопустива с обзиром да се налази уз саму границу и у сливу ријеке Уне, која је заштићено подручје, а посебан акценат је на чињеници да би, одлагањем тог радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног горива, било угрожено здравље око 250.000 становника. Са локалног нивоа су предузимане бројне активности које су резултовале доношењем правно-политичких аката (резолуција, декларација, закључака) од стране инситуција БиХ и РС, којима се јасно и недвосмислено изразило противљење изградњи складишта/одлагалишта. Како би БиХ била што спремнија за борбу против изградње Центра за збрињавање радиоактивног отпада на Трговској гори, формирани су Правни и Експертски тим, који су израдили Нацрт Стратегије заштите правног интереса БиХ у вези са овим питањем, међутим још увијек нису дефинисани конкретни кораци које ће БиХ предузети. Уколико се не постигне договор са Републиком Хрватском, слиједи правна борба доказивања недопустивости ове локације за изградњу Центра за збрињавање радиоактивног отпада на основу стручне и експертске аргументације. За сада на стручном нивоу Републици Хрватској није упућен нити један аргументовани доказ који би могао пројект успоставе Центра за збрињавање радиоактивног отпада довести у питање. Сви механизми борбе са локалног нивоа су

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">исцрпљени, а једино што је још могуће са локалног нивоа је да се ово питање држи у жижи јавности и фокусу власти у БиХ. Хрватска је, са друге стране, провела сва главна истраживања за израду студије утицаја на животну средину, сигурносних студија и пројектне документације. Оно што предстоји су довршетак студије опасности од земљотреса, израда студије утицаја на животну средину и провођење поступка процјене утицаја на животну средину. Сам завршетак процјене утицаја на животну средину планиран је у 2023.години, када ће се добити коначна потврда да ли је локација прикладна за изградњу Центра. Исходјење грађевинске дозволе очекује се почетком 2025.године, а Центар за збрињавање радиоактивног отпада на Трговској гори би био спреман за пробни рад до краја 2025. године.
У складу са наведеним, поред активности које предузимају институције у БиХ, овом мјером Општина Нови Град жели дати свој допринос унапријеђењу експертске и правне борбе против изградње Центра за збрињавање РАО на Трговској гори, на начин да се прикупе конкретни научно утемељени докази у оспоравању намјера Хрватске да радиоактивни отпад одлаже на Трговској гори, али и на начин да се ова тема константно држи у жижи јавности. Проблем евентуалног одлагања нуклеарног отпада на Трговској гори је један од највећих пријетњи не само за становништво општине Нови Град, већ и за становништво у сусједним општинама са обје стране границе, а евентуална изградња Центра за збрињавање РАО би имала несагледиве психосоцијалне , економске и безбједоносне посљедице по становништво у сливу Уне, што ће неминовно довести и до потпуне депопулације ових простора.
Области дјеловања:
- Међуопштински споразум на нивоу слива ријеке Уне, по питању заштите животне средине и борбе против изградње центра за збрињавање РАО на Трговској гори (суфинансирање израде студија као научно утемељених доказа, заједничке иницијативе према вишим нивоима власти и медијима),
- Израда студија у вези психосоцијалних, економских и безбједоносних аспеката изградње за збрињавање РАО на Трговској гори. Главна аргументација БиХ иде у пар смјерова: занемаривање воље становништва, занемаривање прекограничног утицаја на БиХ, утицај на заштићена подручја (Парк природе Уна, Национални парк Уна, НАТУРА 2000), утицај на изворе питке воде и сеизмички утицај,
- Кампања против изградње Центра за збрињавање РАО на Трговској гори.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кључни стратешки пројекти</td><td rowspan="2">1. Припрема квалитетне и добро подложене аргументације против локације Трговске горе</td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td colspan="2">- У 2023.години израђене студије у вези психосоцијалних, економских и безбједоносних аспеката изградње за збрињавање РАО на Трговској гори као научно утемељених доказа у оспоравању намјера Хрватске
- Током цијелог планског периода тема Трговске горе је константно у жижи јавности.</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Склопљен међуопштински споразум на нивоу слива ријеке Уне, по питању заштите животне средине борбе против изградње центра за збрињавање РАО на Трговској гори</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Израђена студија у вези психосоцијалних и економских аспеката изградње за збрињавање РАО на Трговској гори</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Израђена студија у вези безбједоносних аспеката изградње за збрињавање РАО на Трговској гори</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Број објава у медијима у вези борбе против изградње Центра за збрињавање РАО на Трговској гори (видео материјал, интервјуи, репортаже, чланции сл.)</td><td>0</td><td>50</td></tr>
<tr><td>- Број заједничких иницијатива општина у сливу ријеке Уне према вишим нивоима власти и медијима</td><td>0</td><td>30</td></tr>
</table>

Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Реализацијом ове мјере даће се значајан допринос у унапређењу експертске и правне борбе против изградње Центра за збрињавање РАО на Трговској гори, како би се убрзало предузимање конкретних корака од стране БиХ институција. Са друге стране, спречавањем изградње Центра за збрињавање РАО, становништво и заштићени простори у сливу ријеке Уне ће бити заштићени од евентуалне нуклеарне катастрофе и других несрећа, што це спријечити даљњу депопулацију ових простора и омогућити економски развој цијеле регије, чија се привреда углавном ослања на природна богатства којима овај крај обилује.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 340.000,00 (израда студија и кампања) Извор: Буџет општине 50% -170.000,00 КМ Екстерни извори 50% -170.000,00 КМ (општине у сливу Уне, Влада РС, Савјет министара БиХ)
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град
Носиоци мјере	Кабинет начелника општине, Тим општине Нови Град за праћење стања и координације активности у вези са проблематиком одлагања радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног горива на локацији Трговска гора, Општине у сливу ријеке Уне, Влада РС, Савјет Министара, Предсједништво БиХ, Правни и Експертски тим
Циљне групе	Становништво у сливу ријеке Уне

Веза са стратешким циљем	**3. ОЧУВАНА ЖИВОТНА СРЕДИНА УЗ РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И УНАПРИЈЕЂЕНУ ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ**	
Приоритет	**3.2. Ефикасно управљање отпадом и енергијом**	
Назив мјере	**3.2.1. Унапређење капацитета за збрињавање чврстог отпада и рециклажу**	
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Организовано управљање отпадом на подручју општине Нови Град је још увијек незадовољавајуће, и у погледу организационих капацитета и у погледу предузимања мјера интегралног приступа у управљању – смањење настанка отпада, раздвајање, депоновање и обухват. Најозбиљнији проблем представља велики број нелегалних депонија које је потребно хитно санирати и довести у првобитно стање. У складу с тим неопходно је реконструисати и реорганизовати комунално предузећа, како би се осигурала боља покривеност прикупљања и одвоза отпада са подручја цијеле општине. Потребно је и кренути са конкретним иницијативама везаним за селективно прикупљање отпада које би увелико олакшало даље управљање отпадом, а становништву омогућило и финансијске ефекте. Градску депонију је неопходно санирати на начин да се омогући прикупљање и пречишћавање отпадних вода са депоније, као и да се онемогући неконтролисано испуштање гасова у атмосферу који настају разлагањем различитих врста органског и неорганског отпада. **Оквирна подручја дјеловања у склопу мјере**: - Израда Плана управљања отпадом општине, - Дефинисање локације за формирање трансфер станице, за одвожење отпада на планирану Регионалну депонију у Приједору, - Јачање капацитета КП „Комус“ (возило), - Уклањање дивљих депонија, - Санација депоније „Шућа“, - Селективно прикупљање отпада, - Изградња зелених острва.	
Кључни стратешки пројекти	1. Санација градске депоније "Шућа"	**Очекивани крајњи резултат пројекта** Санирана постојећа депонија на начин да се задовоље најсавременије норме и стандарди у том поступку; Смањена количина отпада која се трајно одлаже на депонији; Повећани приходи од

		пласирања сортираног смећа за 10 %.	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- % домаћинстава у руралним насељима обухваћен системом организованог прикупљања отпада	16	>40
	- Број и просјечна старост возила за прикупљање и одвоз комуналног отпада	5/15,5 година	6/10 година
	- Дефинисана локација за формирање трансфер станице, за одвожење отпада на планирану Регионалну депонију у Приједору	Не	Да
	- Број дивљих депонија	40	0
	- Удио отпада који се рециклира, %	0	20
	- Количина селективно прикупљеног и продатог отпада, t/годишње	100	1000
	- Број изграђених зелених острва за селективно прикупљање отпада	16	>40
	- Израђен План управљања отпадом општине	Не	Да
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Унапређењем капацитета за збрињавање чврстог отпада и рециклажу остварују се вишеструки развојни ефекти који доприносе остварењу приоритета за очувану животну средину. Проширењем покривености збрињавања отпада и селективним прикупљањем отпада створиће се бољи услови за развој и опстанак становништва. Такође рјешењем адекватног збрињавања отпада створиће се бољи услови за очување здраве и чисте животне средине, што ће унаприједити квалитет живота.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 665.000,00 КМ (набавка возила за КОМУС-150.000 КМ, дефинисање трансфер станице, уклањање дивљих депонија-40.000 КМ, селективно прикупљање отпада, изградња зелених острва-25.000 КМ, санација депоније шућа-450.000 КМ, израда плана управљања отпадом) Извор: Буџет општине 22% -145.000,00 КМ Екстерни извори 78% -520.000,00 КМ		
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град		
Носиоци мјере	КП „Комус“ Нови Град , Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове, Влада РС, ИРБРС, Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске,		
Циљне групе	Становништво општине Нови Град, јавне установе, привредна друштва и др.		

Веза са стратешким циљем	**3. ОЧУВАНА ЖИВОТНА СРЕДИНА УЗ РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И УНАПРИЈЕЂЕНУ ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ**
Приоритет	**3.2. Ефикасно управљање отпадом и енергијом**
Назив мјере	**3.2.2. Подршка коришћењу обновљивих извора енергије и енергетске ефикасности**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера се односи на утопљавање јавних објеката и побољшање њихових енергетских карактеристика и замјену постојећих свјетиљки уличне расвјете ЛЕД свјетиљкама/расвјетом. Овом мјером доприноси се смањењу потрошње потребне енергије за загријавање и климатизацију објеката, смањењу потрошње електричне енергије, као и смањењу трошкова. Такође, у оквиру енергетске ефикасности потребно је дати подршку и проводити кампању коришћења ОИЕ на локалном нивоу, нпр. инсталацији соларних панела и др. Потребно је успоставити систем континуираног мјерења загађења ваздуха на подручју општине Нови Град. Кључни пројекат се односи на изградњу система расвјете дуж Кеја (гдје се и налази већина плажа) те је за развој туризма од велике важности. Са друге стране, с

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">обзиром да ријека Уна представља природну границу са Републиком Хрватском односно са ЕУ, изглед Кеја представља и први утисак о Републици Српској из правца ЕУ. Начелник Општине Нови Град је 2019.године потписао Споразум градоначелника за климу и енергију, чиме је Општина Нови Град приступила глобалном Споразуму градоначелника за климу и енергију („Covenant of Mayors“), чиме се Општина Нови Град обавезала на дјеловање којим ће се постићи смањење емисија гасова стаклене баште за најмање 40% до 2030. године.
Оквирна подручја дјеловања :
• Реконструкција јавне расвјете,
• Обнова јавних објеката у складу са стандардима енергетске ефикасности,
• Промоција кориштења обновљивих извора енергије код привредника и домаћинстава,
• Постављање соларних клупа и стабала,
• Студија даљинског гријања.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="2">1. Изградња система расвјете у улици Кеј Војводе Степе и реконструкција јавне расвјете Центар</td><td>Очекивани крајњи резултат пројекта
Изграђен систем расвјете у улици Кеј Војводе Степе и реконструисана јавна расвјета Центар уградњом ЛЕД и декоративних свјетиљки</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број ЛЕД лампи у односу на укупан број лампи у систему јавне расвјете,</td><td>287/2144</td><td>870/2144</td></tr>
<tr><td>- Број обновљених јавних објеката у складу са стандардима енергетске ефикасности,</td><td>0</td><td>3</td></tr>
<tr><td>- Број израђених пројеката за реконструкцију и енергетску обнову јавних објеката</td><td>0</td><td>3</td></tr>
<tr><td>- Број привредних субјеката и домаћинстава на подручју општине који користе енергију из обновљивих извора,</td><td>0</td><td>15</td></tr>
<tr><td>- Израђена студија предизводљивости за развој система даљинског гријања у Новом Граду</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Број постављених соларних клупа и стабала</td><td>0</td><td>5 (3+2)</td></tr>
<tr><td>- У Правилник о јавним набавкама општине увршten критеријум „зелене јавне набавке“ као инструмент заштите животне средине</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Израђена пројектна документација за реконструкцију и енергетску обнову зграде Општине</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Утопљавањем објеката и инсталирањем ЛЕД уличне расвјете првенствено ће се остварити финансијска уштеда кроз смањену потрошњу електричне енергије, коју је могуће искористити за даљи развој и унапређење објеката улагањем у обновљиве изворе енергије (соларне панеле и сл.) и даље побољшање енергетске ефикасности кроз осавремењавање уређаја и опреме. Реализација предложених мјера знатно ће утицати на побољшање енергетске ефикасности која ће дати допринос за одрживи развој насеља кроз стварање квалитетнијих услова живота и рада корисника објеката.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 1.450.000,00 КМ (Реконструкција јавне расвјете-450.000,00 КМ, обнова јавних објеката-920.000,00 КМ,промоција кориштења обновљивих извора енергије код привредника, постављање соларних клупа-3 и стабала-2= 30.000,00 КМ, студија даљинског гријања-50.000,00 КМ.)
Извор: Буџет општине 23,4% -340.000,00 КМ
Екстерни извори: 76,6% -1.110.000,00 КМ</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2023 – 2026. година</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове, Одсјек за јавне набавке,</td></tr>
</table>

	Влада РС, Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске, донатори
Циљне групе	Становништво општине Нови Град, јавне установе, привредна друштва и др.

Веза са стратешким циљем	**3. ОЧУВАНА ЖИВОТНА СРЕДИНА УЗ РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И УНАПРИЈЕЂЕНУ ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ**		
Приоритет	**3.3. Побољшати јавни систем водоснабдијевања, систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода**		
Назив мјере	**3.3.1. Развој система водоснабдијевања**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Иако су од 2017. године реализована значајна улагања на проширењу водоводног система општине, и даље више од половине домаћинстава у општини нема квалитетно водоснабдијевање питком водом, те је потребно наставити са активностима на проширењу водоводне мреже. Мјера се односи на развој водоводне инфраструктуре на подручју општине, реконструкцијом старе и проширењем постојеће водоводне мреже на подручју општине Нови Град. Реализацијом ове мјере повећаће се досадашњи капацитети комуналне инфраструктуре која се односи на системско водоснабдијевање насеља, чиме се унапређује квалитет живота доприноси побољшању демографске структуре, као и очувању животне средине. **Оквирна подручја дјеловања**: Развој водоводне инфраструктуре. **Кључни стратешки пројекат:** Реконструкција и проширење водоводне мреже на територији општине Нови Град		
Кључни стратешки пројекти	1. Реконструкција и проширење водоводне мреже на територији општине Нови Град	**Очекивани крајњи резултат пројекта** Најмање 60 % домаћинстава у општини имају квалитетно регулисано водоснабдијевање питком водом	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Број израђених нових пројеката водоснабдијевања	-	10
	- Број реализованих пројеката водоснабдијевања	-	10
	- % домаћинстава у општини који имају квалитетно регулисано водоснабдијевање питком водом	48,78	60
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Изградњом система водоснабдијевања, створиће се основни услови за развој и останак становништва на подручју општине. Системским водоснабдијевањем насеља се унапређује квалитет живота, доприноси побољшању демографске структуре, као и очувању животне средине.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 2.400.000,00,00 КМ Извор: Буџет општине 62,5% -1.500.000,00 КМ, Екстерни извори: 37,5% -900.000,00 КМ		
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град		
Носиоци мјере	Општина Нови Град, КП „Водовод и канализација“ Нови Град, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове		
Циљне групе	Становништво општине Нови Град, јавне установе, привредна друштва и др.		

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">3. ОЧУВАНА ЖИВОТНА СРЕДИНА УЗ РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И УНАПРИЈЕЂЕНУ ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">3.3. Побољшати јавни систем водоснабдијевања, систем сакупљања, одвођења и третмана комуналних отпадних вода</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">3.3.2. Развој система збрињавања и пречишћавања отпадних вода</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Процјењује се да око 70% домаћинстава општине нема прикључак на канализациону мрежу. Највећи проблем одвођења отпадних вода са градског подручја је дотрајала канализациона мрежа, све теже одржавање система, недостатак специјализоване опреме, непостојање пречистача отпадних вода за подручје града и непостојање канализационе мреже у приградским насељима. Мјера се односи на развој канализационе инфраструктуре и третмана отпадних вода на подручју општине.
Оквирна подручја дјеловања:
- Израда анализе система одводње отпадних вода на подручју општине и план мјера за приоритетне локације,
- Израђена анализа постојећег стања септичких и осочних јама,
- Израда студије за пречистач отпадних вода у Индустријској зони,
- Анализа исплативости за изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода општине,
- Изградња/реконструкција канализационе мреже – пројектна документација,
- Изградња/реконструкција канализационе мреже – инфраструктурни радови.
Кључни стратешки пројекат:
1. Реконструкција и проширење канализационе мреже на територији општине Нови Град</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="2">1. Реконструкција и проширење канализационе мреже на територији општине Нови Град</td><td>Очекивани крајњи резултат пројекта
Најмање 34% домаћинстава у општини су прикључена на канализациону мрежу</td></tr>
<tr><td rowspan="8">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- km новоизграђене канализационе мреже,</td><td>0</td><td>15</td></tr>
<tr><td>- km реконструисане канализационе мреже,</td><td></td><td>2</td></tr>
<tr><td>- Број домаћинстава прикључених на канализациону мрежу</td><td>2.500</td><td>3.000</td></tr>
<tr><td>- Израђен пројекат анализе исплативости и могућности раздвајања површинских и отпадних вода са аспекта изградње пречишћивача</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Број израђених нових пројеката за изградњу/реконструкцију канализационе мреже</td><td>0</td><td>10</td></tr>
<tr><td>- Израђена анализа постојећег стања септичких и осочних јама</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Израђена анализа система одводње отпадних вода на подручју општине и план мјера за приоритетне локације</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Реконструкцијом и проширењем канализацијског сустава се осигурава контролирано управљањем отпадним водама и доприноси очувању здравља, бољим увјетима живота становништва, као и очувања животне средине.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 5.065.000,00 КМ
Извор: Буџет општине 20% - 1.020.000,00 КМ
Екстерни извори: 80% - 4.045.000,00 КМ</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2023 – 2026. година</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град, КП „Водовод и канализација“ Нови Град, Влада РС</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Становништво општине Нови Град, јавне установе, привредна друштва и др.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">3. ОЧУВАНА ЖИВОТНА СРЕДИНА УЗ РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И УНАПРИЈЕЂЕНУ ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">3.4. Ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">3.4.1. Ажурирање и израда просторно-планске документације и спречавање нелегалне градње</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Рок важности већине просторних докумената општине Нови Град је истекла (10), те им је потребна ревизија, а такође потребна је и израда нових регулационих планова за 3 насеља, те израда Просторног плана посебне намјене за Парк природе „Уна“. Резултат непостојања планских докумената има озбиљан утицај на животну средину, јер се ствара додатни притисак на природне ресурсе и омогућава бесправна изградња и неконтролисан развој. Бесправна градња са собом доноси многе проблеме од којих већина највише утиче на животну средину, а то су: неприкладно коришћење земљишта, клизишта, крчење шума, неадекватно одлагање отпада, итд. На подручју општине има око 45% бесправно изграђених, дограђених и надограђених објеката, и око 48% објеката који се користе без употребне дозволе. У току 2020. и 2021. године примјећен је нагли пораст градње уз десну обалу ријеке Уне па је уз појачане контроле урбанистичко-грађевинске инспекције, потребно радити и на јачању свијести грађана како би се нелегална градња у највећој могућој мјери искоријенила.
Оквирна подручја дјеловања:
- Израда регулационих планова за подручје ИЗ Пољавнице, подручја "Бања Љешљани",
- Израда просторног плана посебне намјене –Парк природе „Уна“,
- Спровођење кампања против нелегалне градње,</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="2"></td><td>Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="7">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Ажурирани и усвојени регулациони планови за подручје ИЗ Пољавнице, подручја "Бања Љешљани"</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Израђен и усвојен просторни план посебне намјене – Парк природе „Уна“</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Број спроведених кампања против нелегалне градње</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>- Број издатих рјешења урбанистичко-грађевинске инспекције за уклањање објеката (кумулативно, за 5 година)</td><td>37</td><td>100</td></tr>
<tr><td>- Број издатих рјешења урбанистичко-грађевинске инспекције за отклањање недостатака/легализацију (кумулативно, за 4 године) (прибављање локацијских услова, грађевинских дозвола и употребних дозвола)</td><td>68</td><td>200</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Успостављени услови за квалитетну парцелацију простора, пројектовање неопходне инфраструктуре као предуслова привредног развоја, уз одговорно, планско, рационално и одрживо управљање и коришћење простора</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Износ: 170.000,00 КМ
Извор: Буџет општине 100% - 170.000,00 КМ</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2023 – 2026. година</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове , Урбанистичко-грађевинска инспекција</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Становништво општине Нови Град, јавне установе, привредна друштва и др.</td></tr>
</table>

Веза са стратешким циљем	**3. ОЧУВАНА ЖИВОТНА СРЕДИНА УЗ РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И УНАПРИЈЕЂЕНУ ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ**
Приоритет	**3.4. Ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином**
Назив мјере	**3.4.2. Успостава система за стратешко управљање јавном имовином**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Управљање имовином подразумијева предузимање низа стручних и оперативних послова у смислу располагања имовином, односно евидентирања такве имовине и свих пословних догађаја у вези располагања истом. Претпоставке за успјешно управљање имовином подразумијевају постојање стратешког оквира са акционим планом за спровођење стратегије, комплетиран и усклађен регулаторни оквир за управљање имовином, примјерену унутрашњу организацију општинске управе са јасним улогама, надлежностима и одговорностима за управљање имовином, као и довољне и одговарајуће локалне ресурсе са потребним управљачким инструментима. Управљање и располагање имовином у власништву Општине Нови Град представља важан јавни интерес због очувања имовине за будуће генерације, активирање привредног раста и заштиту националних интереса. Битна је и транспарентност објаве свих података везаних за управљање и располагање имовином како би грађани имали увид у попис имовине с којом Општина Нови Град располаже и на какав начин управља с њом. Стога, циљ ове мјере је успостава функционалног и ефикасног система управљања имовином Општине Нови Град, са циљем да се, између осталог, повећа искориштење имовине, смање трошкови и створе прилике за повећање прихода од имовине, унаприједи евиденција и покрену процеси дефинисања власништва над "спорним" јединицама имовине, уз значајно повећање транспарентности процеса у тој области. **Оквирна подручја дјеловања:** - Израда и доношење Плана упорављања имовином Општине Нови Град, - Израда оперативних планова управљања имовином на нивоу Општине Нови Град и на нивоу ЈП и ЈУ које она оснива, - Успостава одговарајућег регулаторног и организационог оквира као претпоставке за ефикасно управљање имовином (У Статуту дефинисати начине управљања и одржавања имовине у власништву Општине, у Правилнику о организацији и систематизацији радних мјеста дефинисати 1 одјељење у чијој ће надлежности бити управљање цјелокупном јавном имовином у власништву Општине, укључујући и провођење редовног и континуираног мониторинга и контроле свих процеса управљања имовином-централизација послова, донијети одговарајуће одлуке правилнике, рјешења и друге акте; дефинисати начин давања имовине на управљање и одржавање јавним предузећима и установама- услови, права и обавезе, улоге и одговорности за управљање и одржавање имовине - Успостава Регистра имовине, те омогућити: ажурирање пописа имовине на начин да сва имовина у власништву Општине буде евидентирана; унос финансијских показатеља који се односе на предметну имовину (вриједност имовине, износ трошка амортизације и сл).; повезивање са базама података за географско-информационим системом (ГИС), а након успоставе потпуног ГИС-а, - Израда стратегије развоја ГИС-а општине, - Набавка адекватног ГИС софтвера за креирање база података о јавној имовини у власништву Општине, - Успостава потпуне евиденције о јавној имовини у географско-информационом систему (ГИС) у Општини, у сврху регистрације и визуализације земљишта и јединица јавне имовине, процјене вриједности имовине, планирања у простору, управљања просторним подацима и анализе просторних података, праћења промјена у простору кроз вријеме, израде образаца и извјештаја са картама и плановима, набавка адекватног ГИС софтвера. Успостава ГИС базе података у јавним предузећима помоћу којег би се евидентирали просторни и атрибутни подаци о јавној имовини (комуналној водној инфраструктури) , размотрити могућност за успоставу система даљинског управљања над цјелокупном водоводном мрежом коришћењем SCADA система од стране ЈП, те могућности за увођење SCADA система за даљинско управљање на објектима и уређајима за одводњу отпадних вода уколико се покаже потребним и изводивим. - Набавка адекватног рачуноводственог софтвера који ће омогућити аутоматизацију рачуноводства у ЈУ Центар за социјални рад, као основног предуслова за адекватно књижење сталних средстава.
Кључни стратешки пројекти	**Очекивани крајњи резултат пројекта**

	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Индикатори за праћење резултата мјере	- Израђен План управљања имовином Општине Нови Град	Не	Да
	- Број донесених/ажурираних аката у вези успоставе система за стратешко управљање јавном имовином	0	10
	- Израђена стратегија развоја ГИС-а општине	Не	Да
	- Успостављене евиденције, базе података и регистри имовине са релевантним, потпуним и поузданим подацима и информацијама-Регистар имовине	Не	Да
	- Успостављен систем контроле, анализирања и извјештавања о управљању имовином	Не	Да
	- Приходи Буџета општине од закупа и ренте (4-годишњи просјек) –КМ	138.010,00	170.000,00
	- Примици Буџета општине за нефинансијску имовину(4-годишњи просјек) -КМ	87.885,00	105.000,00
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Имовина Општине је важан инструмент за постизање стратешких и развојних опредјељења, циљева и приоритета. Стратешки систем управљања ће допринијети да јавна имовина доприноси општем добру, заштити животне средине, привредном развоју, развоју инфраструктуре, успјешном вршењу јавних функција, квалитетним и кориснички оријентисаним јавним услугама и задовољавању потреба грађана.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 200.000,00 КМ (израда Плана упорављања имовином, Израда стратегија развоја ГИС-а општине набавка ГИС софтвера, попис имовине и повезивање са ГИС базама података) Извор: Буџет општине 30% - 60.000,00 КМ Екстерни извори: 70% - 140.000,00 КМ		
Период имплементације мјере	2023 – 2026. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град		
Носиоци мјере	Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове, Одјељење за буџет и финансије		
Циљне групе	Запосленици и потенцијални запосленици општинске управе, становништво општине и правни субјекти		

Веза са стратешким циљем	**3. ОЧУВАНА ЖИВОТНА СРЕДИНА УЗ РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И УНАПРИЈЕЂЕНУ ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ**
Приоритет	**3.4. Ефикасно управљање простором, јавном имовином и животном средином**
Назив мјере	**3.4.3. Промоција и заштита природних добара и одрживо коришћење ресурса**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Одрживо управљање ресурсима подразумијева јачање конкурентности привреде уз ефикасно искоришћавање ресурса и планско управљање заштићеним подручјима, водећи рачуна о очувању биоразноликости осјетљивог подручја. Заштита природних ресурса цијелог подручја општине Нови Град планира се проводити на основу планова управљања заштићеним подручјима, нарочито у оквиру планираног уклапања у развој туристичке понуде. Кључни пројекат у оквиру ове мјере је Развој и јачање Парка природе „Уна“. Функционисање заштићеног подручја подразумијева и мудро коришћење ресурса, засновано на потреби очувања услова за опстанак културних и природних вриједности. У том смислу потребно је: - уређење простора за туризам и рекреацију и подстицање развоја туристичких садржаја којима се обезбјеђује коришћење заштићеног подручја уз ефикасну

<table>
<tr><td></td><td colspan="2">заштиту културног и природног насљеђа;
- обезбјеђивање приоритета локалном становништву у коришћењу природних ресурса у заштићеном подручју;
- обезбјеђивање сарадње свих корисника у заштићеном подручју;
- развијање свијести код локалног становништва о културном и природном насљеђу.
Активности ове мјере треба да воде ка синергијском ефекту, стварајући угоднији амбијент за живот у општини Нови Град, при томе користећи и моделе међуопштинске сарадње, посебно у погледу управљања Парком природе „Уна“. Садашње управљање Парком природе „Уна“ осим што је незадовољавајуће у смислу испуњавања циљева заштићеног подручја, не доноси одговарајуће користи за локално становништво. Очекивано побољшање животног стандарда домаћег становништва било самозапошљавањем кроз приватно предузетништво или отварањем радних мјеста у туристичким и осталим пратећим дјелатностима, остала су неиспуњена.
Подручја дјеловања:
- Израда ЛЕАП-а (Локалног еколошког плана) општине Нови Град,
- Развој и јачање Парка природе „Уна“,
- Изградња инфраструктуре која промовише и чини доступним Парк природе Уна и друга природна добра (видиковци, стазе- рекреационе,планинске, бициклистичке, тематске и сл. здравственорекреациони и забавни програми, и сл.),
- Реализација пројеката изградње зелене инфраструктуре (уређење пракова, излетишта, уређење обала, обнављање дрвореда, зелене површине и сл.).
- Пошумљавање и регенереација деградираних станишта,
- Еколошка истраживања биодиверзитета - студија инвентаризације (пописа) биолошке разновсности (фауне, флоре и станишта) у сливу Уне,
- Едукативне и промотивне активности.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td>1. Развој и јачање Парка природе „Уна“</td><td>Очекивани крајњи резултат пројекта
- Израђен план управљања ПП „Уна“
- Израђена јединствена риболовна основа за подручје ПП „Уна“
- Израђен Правилник о унутрашњем реду и рибочуварској служби
- Успостављене рибочуварске и чуварске службе ПП „Уна“
- Реализовано најмање 10 инфраструктурнх пројеката у ПП „Уна“ (путеви, стазе центар за посјетиоце, сигнализација, одморишта, видиковци и сл.)</td></tr>
<tr><td>Индикатори за праћење резултата мјере</td><td colspan="2"><table>
<tr><th>Индикатори (излазног резултата)</th><th>Полазне вриједности</th><th>Циљне вриједности</th></tr>
<tr><td>- Израђен ЛЕАП општине</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Израђена студија инвентаризације (пописа) биолошке разновсности (фауне, флоре и станишта) у сливу Уне</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>- Број публикација, брошура и инфо табли о природним добрима</td><td>0</td><td>10</td></tr>
<tr><td>- Број истраживања који штите, промовишу и чине доступном природна добра</td><td>0</td><td>2</td></tr>
<tr><td>- Број реализованих пројеката изградње/обнове инфраструктуре</td><td>0</td><td>5</td></tr>
<tr><td>- Број нових парковских стабала и алејног дрвећа, ком</td><td>0</td><td>300</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="2">Основ за адекватну пажњу и бригу према природи јесте довољно знања о њеној вриједности, посебности и значају за побољшање и очување животних услова. Планско истраживање и промоција природе, здравог окружења, биоразноликости, треба да доведе до препознатљивости општине Нови Град, а средњорочно сврставање Општине на мапу туристичких дестинција које нуде специфичне туристичке производе у равнотежи са природом и одрживим развојем општине Нови Град.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="2">Износ: 570.000,00 КМ
Извор: Буџет општине -30% 170.000,00 КМ
Екстерни извори-70% 400.000,00 КМ</td></tr>
</table>

Период имплементације мјере	2023 – 2026. година
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град
Носиоци мјере	Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове, ПП „Уна“, Туристичка организација општине Нови Град, Републички завод за заштиту културно-историјскоги природног насљеђа, Влада РС
Циљне групе	Грађани општине Нови Град, регије и туристи